

P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad

Satura r d t js

Ievads	3
A. Vesel ga dz vesveida veicin šana	4
A.1. Vesel bas apr pe	4
A.2. Vesel ga un droša dz ves vide	24
A.3. Sm šana, alkohols, narkotisk s un citas apreibinoš s vielas un citas atkar bas	37
B. C a ar HIV/AIDS	49
B.1. Prevent vais darbs	49
B.2. Vesel bas apr pes pakalpojumu pieejam ba un kvalit te	52
C. Kvalitat vas izgl t bas nodrošin šana	55
C.1. Pirmsskolas un oblig t s izgl t bas pieejam ba un kvalit te	55
C.2. Interešu un profesion l s ievirzes izgl t ba	64
D. Aizsardz ba pret ekspluat ciju, vardarb bu un diskrimin ciju	72
D.1. Vardarb ba pret b rniem imen un sabiedr b	72
D.2. B rnu seksu l ekspluat cija un tirdzniec ba	81
D.3. B rnu b g u vai alternat vo statusu sa mušo b rnu ties bu aizsardz ba	86
D.4. B rnu nodarbin t ba	87
D.5. Noziedz bas nov ršana	94
D.6. Diskrimin cijas nov ršana	103
Kopsavilkums	122
Inform cija par pl na „B rniem piem rota Latvija 2010.-2012.gadam” stenošanu.	126

Ievads

Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā” ir sagatavots atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 62.pantā pirmās daļas 7.punktā dotajam uzdevumam Labklājības ministrijai nodrošināt ikgadēju pārskata par bērnu stāvokli valstī sagatavošanu un iesniegšanu Saeimai un Ministru kabinetam.

Pārskatā aptvertā informācija par plāna „Bērniem piemērota Latvija 2010.-2012.gadam” izpildi un pamatnostādņu „Bērniem piemērota Latvija” stenošanu, iemotvērš Ministru kabineta 2013.gada 16.aprīļa protokollēmumu (protokols Nr.20, 17.pārgrāfs). Saskaņā ar minēto protokollēmumu Labklājības ministrijai uzdots sagatavot un labklājības ministram iesniegt noteiktā kārtībā Ministru kabinetā ikgadējo pārskatu par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā, iekļaujot tajā informāciju par plāna "Bērniem piemērota Latvija 2010.-2012.gadam" (apstiprināts ar Ministru kabineta 2010.gada 9.jūnija rīkojumu Nr.324 "Par plānu "Bērniem piemērota Latvija 2010.-2012.gadam"") izpildi un informāciju par pamatnostādņu "Bērniem piemērota Latvija" (atbalstītas ar Ministru kabineta 2004.gada 31.martā rīkojumu Nr.185 "Par pamatnostādņām "Bērniem piemērota Latvija") stenošanu 2012.gadā.

Pārskatam nepieciešams informācijas sagatavošanā piedalīties Aizsardzības ministrija, Ārlietu ministrija, Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija, Iekšlietu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Kultūras ministrija, Satiksmes ministrija, Tieslietu ministrija, Veselības ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Cilvēku novada pašvaldība, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome, Centrālā statistikas pārvalde, kā arī Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija. Savukārt Latvijas Pašvaldību savienība sniedz informāciju, kā arī tikai iesaistītā institūcija, līdz ar to neapņemo un nesniedz informāciju par jautājumiem, kas ir atbildīgo institūciju kompetencē.

2013.gada 2.jūlijā Ministru kabinetā tika pieņemts zināšanai informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2011.gadā” (protokols Nr.37, 40.pārgrāfs). Atbilstoši Ministru kabineta šādes protokollēmumam ministriju (Veselības ministrijai, Iekšlietu ministrijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, Tieslietu ministrijai un Satiksmes ministrijai), kuras atbildīgas par pārskatā minēto problēmu risināšanu, bija jāiesniedz Labklājības ministrijai priekšlikumi par pārskatā minēto problēmu iespējamiem risinājumiem, norādot informāciju par plānotajiem valsts budžeta līdzekļiem 2014. un 2015.gadam. Labklājības ministrija apkopoja ministriju sniegtos priekšlikumus un iesniedza izskatīšanai Bērnu tiesību aizsardzības komisijai lēmuma pieņemšanai par turpmāko rīcību.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.⁴ pantu Bērnu tiesību aizsardzības komisija ir kolektīvā konsultatīvā institūcija, kuras mērķis ir sekmēt, lai Latvijā tiek ieviesta Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gada 20.novembra Konvencija par bērnu tiesībām un izpildītas Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību komitejas rekomendācijas Latvijas valdībai, kas saistītas ar šo konvenciju. Komisiju izveido, tās

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

sastāvā nosaka un darbu pasākumus nolikuma apstiprināšanai labklājības ministram. Komisija ministriju sniegtos priekšlikumus sāka izskatīt 2013.gada 23.oktobra sēdē, kad komisijas locekļi tika iepazīstināti ar Labklājības ministrijas sagatavotajiem priekšlikumiem, lai novērstu bērnu nabadzību, kā arī, lai uzlabotu bērnu rūpniecības kvalitāti. Citu ministriju atbildes jomās esošo problēmu risinājumu plānots izskatīt nākamās komisijas sēdēs. Komisijas sēdē arī tika uzsvērts, ka komisijai izskatītie bērnu tiesību aizsardzības jautājumi uzlaidīs horizontālu politiku, kurai nepieciešama starpsektorālā pieeja, kas sekmētu efektīvu problēmu apzināšanu un risināšanu. Labklājības ministrija, ņemot vērā komisijas 23.oktobra sēdē nolemtos, ir sagatavojusi pārraudzīt kompetenču sadalījumu, par kuriem katrai ministrijai būs jāsniedz ziņojums komisijai, jautājumu strukturējot atbilstoši starpsektorālajai pieejai. Labklājības ministrija pārraudzīt kompetenču sadalījumu ir nosūtījusi komisijas locekļiem saskaņošanai. Pēc saskaņojuma saņemšanas tiks plānotas nākamās komisijas sēdes darba kārtībā.

Papildus jānorāda, ka 1989.gada 20.novembra ANO Konvenciju par bērnu tiesībām Latvija ratificēja 1992.gada 14.aprīlī. Lai pildītu ANO Konvencijā par bērnu tiesībām ietvertos dalībvalsts pienākumus, sniegt informāciju par ietvertu tiesību ieviešanu un saistītu izpildi, 2013.gada 9.jūlijā Ministru kabinets apstiprināja Latvijas Republikas konsolidēto trešo, ceturto un piekto kārtējās ziņojumu par ANO Konvencijas par bērnu tiesībām izpildi Latvijā par laika posmu no 2004.gada 1.janvāri līdz 2012.gada 30.jūnijam. Šajās ziņojumos sniegta aktuālā informācija par situāciju valstī bērnu tiesību nodrošināšanā, kā arī sniegts pārskats par Latvijas paveikto ANO Bērnu tiesību komitejas rekomendāciju īstenošanā minētajā laika posmā. Konsolidētās ziņojuma izstrādes procesā piedalījās gan valsts pārvaldes iestādes, gan nevalstiskās organizācijas. Nevalstisko organizāciju viedokļi ir atspoguļoti ziņojuma tekstā.

A. Veselība dzīvesveidā veicināšana

A.1. Veselības aprūpe

1.1. Situācijas raksturojums

Pēdējos piecos gados nav vērojams būtisks samazinājums zāļu mirstībā, jo rādītājs ir mainīgs (2008. - 6,7 uz 1000 dzimušajiem; 2009. - 7,7, 2010. - 5,7; 2011. - 6,7; 2012. - 6,4).

Gads	Zāļu mirstība uz 1000 dzimušajiem Latvijā
2000	10,4
2001	11,1
2002	9,9
2003	9,4
2004	9,4
2005	7,8
2006	7,6

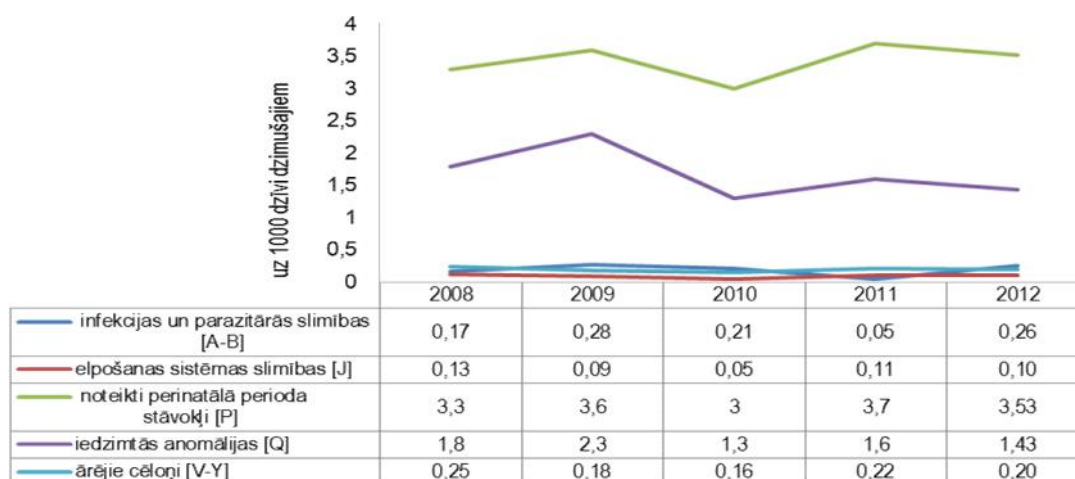
LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

2007	8,8
2008	6,7
2009	7,7
2010	5,7
2011	6,7
2012	6,4

Avots: Veselības ministrija

Galvenie mirstības iemesli ir noteikti perinatālā periodā, iedzimtas anomālijas, infekcijas un parazitāras slimības, elpošanas sistēmas attīstības traucējumi.

Zdaļu mirstība uz 1000 dzimušajiem pa galvenajiem nvescēlojiem Latvijā 2008.-2012. gadā

Avots: Latvijas iedzīvotāju nvescēloju datu bāze, SPKC, 2013

Ne tikai augstie zdaļu mirstības, bet arī perinatālās mirstības rādītāji liecina par nepieciešamu uzlabot veselības aprūpes kvalitāti un pieejamību valstī.

Galvenais zdaļu mirstības cēlonis 2012. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, ir noteikti perinatālā periodā, piemēram, dzemdību trauma, intrauterinā hipoksija, iedzimta un aspirācijas pneimonija. Nozīmīgā nvescēlonis zdaļiem ir iedzimtas anomālijas, zdaļu pēkšņs nvescēlonis.

Kaut arī zdaļu mirstība 2012. gadā, salīdzinot ar 2011. gadu, ir nedaudz samazinājusies, Latvijā ir visaugstākā zdaļu mirstība Baltijas valstīs¹.

Viens no būtiskiem faktoriem jaundzimušo un zdaļu veselības veicināšanai un uzturēšanai ir mātes piens. Pēdējos gados vērojama pozitīva tendence zdaļu patsvarībai, kuri saņem krūts barošanu. Bērnu patsvars, kuri ar krūti zdaļu dzimšanas laikā

¹ European Health for All Database (HFA-DB), WHO. URL: <http://data.euro.who.int/hfad/>
LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

vecumam, kopš 2008. gada pieaudzis par 4,1 procentu punktiem, attiecīgi 23,0% 2012. gadā pret 18,9% 2008. gadā. Neliels pieaugums vārojams arī pirmās vecuma grupās – līdz 3 un 6 mēnešiem.

2012. gadā līdz trim mēnešu vecumam ar mētes pienu dienā aptuveni 77% bērnu, līdz sešiem mēnešu vecumam – 54%. Dinamika šeit ir diezgan pieaugoša².

Atbilstoši SPKC Latvijas iedzīvotāju veselības dabiskajam, nozīmīgākajam veselības rādītājam – mirstības struktūrā no 1 līdz 4 gadu vecumam ir raksturīga, iedzimtas anomālijas, aundabgriežas audzēji un nervu sistēmas slimības. Mirstība no raksturīgiem cēloņiem dinamiski ir strauji mazinājusies, citiem cēloņiem dinamiski nav noteiktas tendences.

Ar bērniem vecumā virs 5 gadiem nozīmīgākais veselības rādītājs – tie ir kļūmeslīdzīgi gandrīz pusē veselīgumu. Otrs nozīmīgais veselības rādītājs ir aundabgriežas audzēji (10-15%). Dinamiski mirstība no raksturīgiem veselības rādītājiem mazinās visās vecuma grupās, tomēr tā aizvien ir ļoti augsta, piemēram, kā tas ir novērojama.

1-14 gadu vecu bērnu mirstības absolūtos skaitos un uz 100 000 iedzīvotāju 2008.-2012. gadā

	2008	2009	2010	2011	2012
skaits	75	92	82	65	44
uz 100 000 iedzīvotāju	26.6	32.9	29.6	23.7	16.1

Avots: Latvijas iedzīvotāju veselības dabiskā, SPKC, 2013

Atbilstoši SPKC Latvijas iedzīvotāju veselības dabiskajam, pēdējo piecu gadu laikā ir samazinājusies 1-14 gadu vecu bērnu mirstība no 26,6 gadījumiem uz 100 000 iedzīvotāju 2008. gadā līdz 16,1 gadījumam uz 100 000 iedzīvotāju 2012. gadā.

Mazs dzimšanas svars 2008.-2012. gadā

	2008	2009	2010	2011	2012
Dzimušo skaits ar svaru < 2499g	1025	952	918	868	905
% no kopējā dzimušo skaita	4.3	4.4	4.8	4.7	4.6

Avots: Jaundzimušo reģistrs, SPKC, 2013

Jaundzimušo veselības rādītājs ir dzimšanas svars, jo tam ir saistība ar jaundzimušo saslimstību un mirstību. Pēc statistikas datiem dzimušo sadalījums pēc dzimšanas svara laikā būtiski izmaiņas nav vārojamas, vidējais jaundzimušo patsvars ar zemu dzimšanas svaru (< 2499g) pēdējo piecu gadu laikā ir 4,7%.

Bērni veselības raksturo **praktiski veselo bērnu patsvars**³ (izmantojot sadalījumu veselības grupās – 1. veselības grupa⁴). Kopš 2000. gada veselo vienu gadu veco bērnu

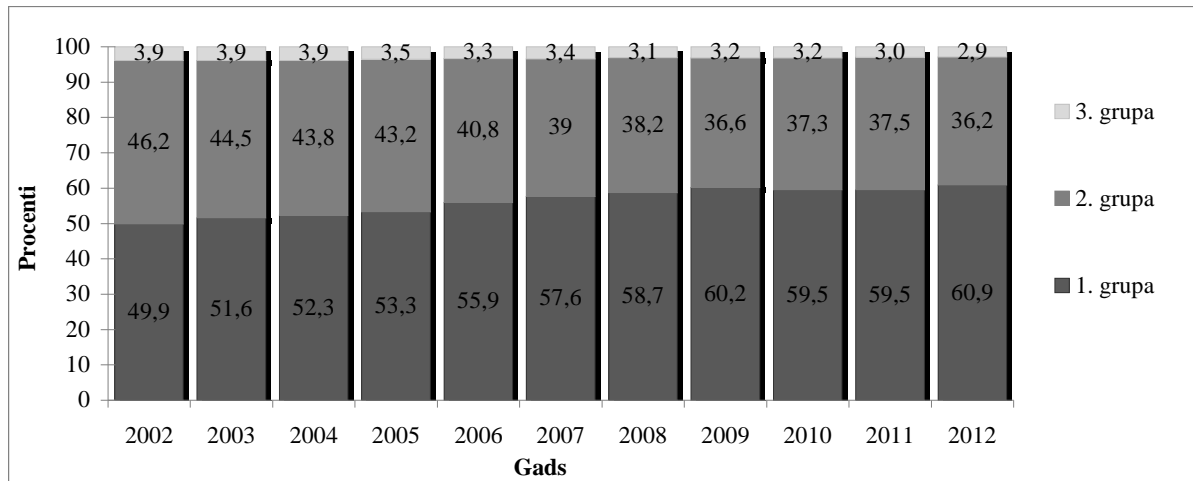
² Valsts statistikas pārskats „Pārskats par bērnu veselības stāvokli”, Slimību profilakses un kontroles centrs

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

patsvars ir pieaudzis, ta u veselo pusaudžu (15-17 gadi) patsvars kopš 2008. gada samazin s. Min tie fakti, iesp jams, nor da uz to, ka uzlabojuš s vec ku zin šanas par z dai a kopšanu, k ar z dai u apr pes kvalit te, bet savuk rt t l k dz ves posm vesel bu negat vi ietekm daž di faktori, t.sk. dz vesveids.

Praktiski veselo jaundzimušo patsvars (1. vesel bas grupa) dinamik palielin s, sasniedzot 60%. Pozit va tendence nov rojama hroniski slimo jaundzimušo (3. vesel bas grupa⁵) patsvara neliela mazin šan s ik gadu – no 3,9% 2002. gad uz 2,9% 2012. gad .

**Jaundzimušo sadal jums vesel bas grup s, procentos
2002.-2012. gad**

Avots: Jaundzimušo re istrs, SPKC, 2013.

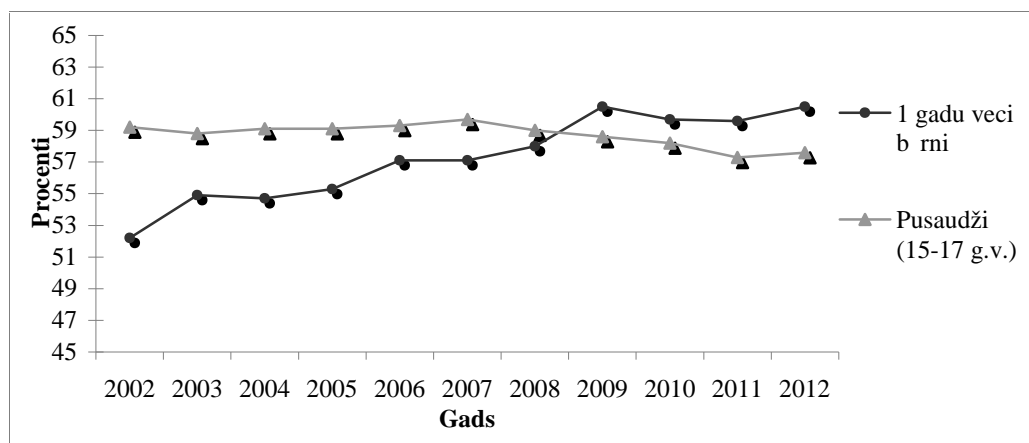
Viena gada vecum tikai 60,5% b rnu ir praktiski veseli. V l k s vecuma grup s veselo b rnu patsvars ir v l maz ks; 15-17 gadu vecum veseli ir tikai 57,4%. Kopš 2002. gada praktiski veselo vienu gadu veco b rnu patsvars ir pieaudzis, ta u praktiski veselo pusaudžu (15-17 gadi) patsvars kopš 2008. gada samazin s.

³ Praktiski veseli b rni ir b rni, kuriem nav hronisku saslimšanu, nov rošanas period var b t viegli noritošas ak tas saslimšanas; org nu un sist mu funkcijas bez patolo ij m, fizisk att st ba atbilstoši vecumam

⁴ 1. vesel bas grupa: veseli b rni, kuriem nav hronisku saslimšanu, nov rošanas period var b t viegli noritošas ak tas saslimšanas; org nu un sist mu funkcijas bez patolo ij m, fizisk att st ba atbilstoši vecumam.

⁵ 3. vesel bas grupa: b rni ar hronisk m saslimšan m kompens t , subkompens t vai dekompens t veid . Iedzimtas org nu un sist mu patolo ijas. Funkcion las patolo ijas. Fizisk att st ba norm la, svara defic ts vai liekais svars I, II pak p , mazs augums. Neiropsihisk att st ba norm la vai atpalikusi.

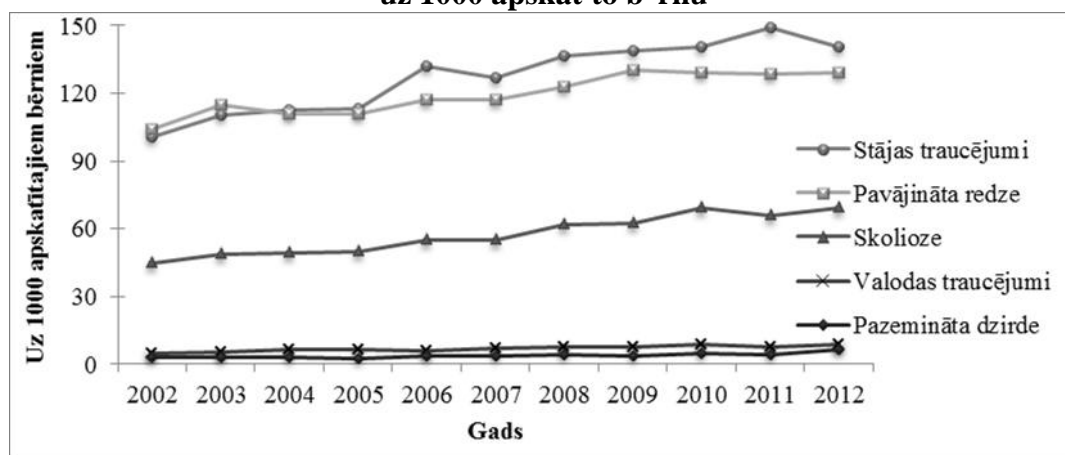
Praktiski veselo bērnu patsvars 2002.-2012. gad

Avots: Valsts statistikas pārskats „Pārskats par bērnu veselības stāvokli”, SPKC, 2013

Kā biežāk veselības traucējumi profilaktiskajās apskatēs pusaudžiem ir konstatēti dažādi stājas traucējumi (~14%), otra biežāk konstatēta problēma ir pavājināta redze (~13%)⁶. Dinamiskie rādītāji pieaug, kas var būt skaidrojams ar mazkustīgu dzīvesveidu, ilgstošu laika pavadīšanu pie datora un televizora. Liela daļa no pusaudžu gadu atzīmētajiem veselības problēmām (stājas, redzes traucējumi) ir konstatētas jau 1. klasē.

15-17-gadņu pusaudžu profilaktisko apskāšu rezultāti 2002.-2012.gad uz 1000 apskātajiem bērniem

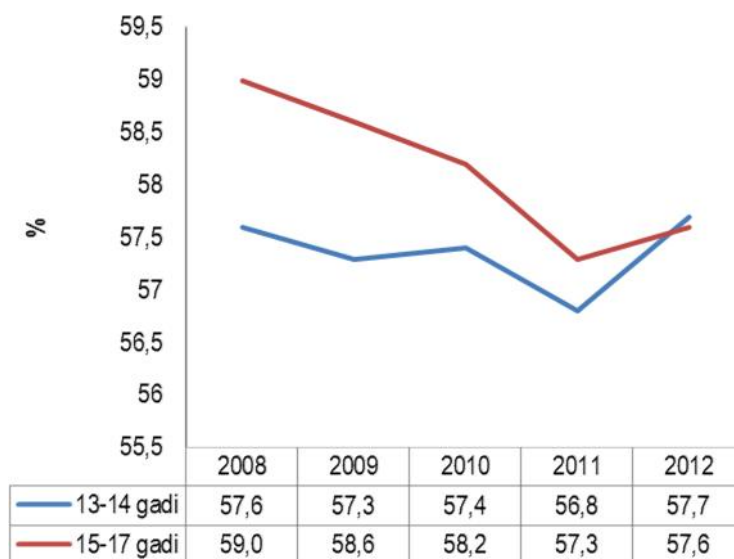

Avots: Valsts statistikas pārskats „Pārskats par bērnu veselības stāvokli”, SPKC, 2013

⁶ Valsts statistikas pārskats „Pārskats par bērnu veselības stāvokli”, Slimību profilakses un kontroles centrs

B rnu patsvars I vesel bas grup 2008.-2012. gad

Avots: Valsts statistikas p rskats „P rskats par b rnu vesel bas st vokli”, SPKC, 2013

Lai mazin tu Latvijas iedz vot ju saslimst bu ar vakc nregul jam m infekcijas slim b m, MK noteikumi „Vakcin cijas noteikumi”⁷ un „Imuniz cijas pl ns 2012.-2014. gadam” nosaka valsts apmaks tu pl nveida vakcin ciju pret tuberkulozi, B hepat tu, difteriju, stinguma krampjiem, garo klepu, b tipa *Haemophilus influenzae* infekciju, poliomieltu, pneimokoka infekciju, masal m, masali m, epid misko parot tu, v jbak m, cilv ka papilomas v rusu, r u encefal tu (b rniem augsti end miskaj s r u encefal ta teritorij s).

2008.-2010. gad tika nov rota vakcin cijas aptveres samazin šan s tendence, it seviš i b rniem pirmaj un otraj dz ves gad , 2011.-2012.gad situ cija p rsvar ir stabiliz jusies un atseviš s poz cij s iez m jies vakcin cijas l me a pieaugums. Tom r vakcin cijas aptveres rad t ji noteiktajam m r im (95%) atbilst tikai 7 gadu veciem b rniem. Savuk rt vakcin cijas aptvere 14 gadu veciem b rniem turpina samazin ties.

Nepietiekam vakcin cijas aptvere ir saist ta ne tikai ar soci li ekonomisko faktoru ietekmi, bet ar ar vakcin cijas pretinieku viedok u populariz šanu sabiedr b , nepatiesu un zin tniski nepamatotu inform ciju par vakcin cijas noz mi un droš bu.

Viens no faktoriem, kas var ja negat vi ietekm t imuniz cijas r d t jus, var tu b t saist ts ar iedz vot ju migr ciju - b rnu aizbraukšana ar vec kiem uz rzem m.

Saska ar PVO ieteikumiem, ja vakcin cijas aptvere pret k du no infekcijas slim b m nerasniedz 95%, tad ar laiku z d „kolekt v imunit te” jeb netieša neim no personu aizsardz ba, kad liels iedz vot ju skaits ir vakcin ts. Nepietiekamas vakcin cijas aptveres rezult t palielin s pret infekcijas slim b m neaizsarg to personu skaits. Pieaugot neim no iedz vot ju skaitam, infekcijas slim bas sp j akt v k cirkul t sabiedr b , t d j di, tas rada daž du infekcijas slim bu izplat šanas un uzliesmojumu risku.

⁷ MK 26.09.2000. noteikumi Nr. 330 „Vakcin cijas noteikumi”

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Situācijas analīze liecina, ka ir šādi imunizācijas kārtības faktori, kuriem ir jāpievērš uzmanība:

1. nepietiekama sabiedrības uzticība bērnu imunizācijai;
2. nepietiekams rīstniecisks personu atbalsts bērnu imunizācijai, kā arī zināšanu sdienu vakcinoloģijas jomā;
3. nepietiekama pieejamība vakcinācijai pakalpojumiem bērniem no imenēm, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērnu attīstība un audzināšana;
4. nepietiekama informācija sistēmā attīstības imunizācijas datu uzskaites jomā;
5. nepietiekama rīstniecisks personu ziņošana par vakcinācijas izraisītajām komplikācijām.

1.3. Politikas mērķis

Veicināt bērnu veselību un nodrošināt visiem pieejamas kvalitātes veselības aprūpi.

1.4. Politikas rezultāti

- 1.4.1. Visiem bērniem pieejama kvalitātes veselības aprūpe;
- 1.4.2. Uzlabojies bērnu veselības stāvoklis:

Izvērtējot pamatnostādņu „Bērniem piemērota Latvija” un plāna „Bērniem piemērota Latvija 2010.-2012. gadam” A. sadaļā „Veselīga dzīves veida veicināšana” identificētos etrus indikatorus, nevar viennozīmīgi novērtēt vispārīgo bērnu stāvokli valstī.

Izanalizējot etrus indikatorus:

1. zādzību mirstība uz 1 000 dzimušajiem bērniem;
2. veselības rīstniecisks un pusaudži, kuriem nav hronisku saslimšanu, fiziskā attīstība atbilstoša vecumam;
3. bērnu un pusaudžu skaits stacionāros un rīstīšanā sīlgums;
4. vakcināto bērnu patsvars,

var secināt, ka:

- bērni tiskās izmaiņas bērnu veselības stāvoklī Latvijā netiek novērotas, taū nedaudz samazinājis pusaudžu patsvars I veselības grupā, kurā ietilpst praktiski veseli bērni, kuriem nav novērotas hroniskas saslimšanas un fiziskā attīstība atbilstoša vecumam;
- zādzību mirstība nav būtiski samazinājusies;
- pēdjos piecos gados ir samazinājusies 1-14 gadus vecu bērnu mirstība.
- no 2002.gada ir palielinājis veselā jaundzimušo patsvars (2002.gad – 49,9%, 2012.gad – 60,9%);
- 60,5% bērnu ir veseli viena un divu gadu vecumā, bet visā vecumu grupās veselo bērnu patsvars ir mazāks – 57,7%;
- praktiski veselo pusaudžu (15-17gadi) patsvars pēdjos trīs gadu laikā nedaudz samazinājis (2010.gad – 58,2%, 2012.gad – 57,6%);
- no stacionāriem izrakstoto bērnu (0-14 gadi) un pusaudžu skaits (15-17 gadi) un rīstīšanā sīlgums slimnīcā pēdjos piecos gados pakāpeniski samazinājis.
- vakcinācijas aptveres radītāji noteiktajām mērķim (95%) atbilst tikai 7 gadu veciem bērniem. Savukārt vakcinācijas aptvere 14 gadu veciem bērniem turpina samazināties.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

Nepieciešam turpmāk rēķina: turpināt uzlabot veselības aprūpes kvalitāti un pieejamību valsts Mēs un bērni veselības uzlabošanas plānā 2012.-2014.gadam un Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam (projekts) ietvaros.

1.5. Rēķinājamie virzieni

1.5.1. Organizāciju sistēmu tīklu, detalizētu apsekojumu visos Latvijas reģionos par bērnu veselības stāvokli, pilnveidojot visaptverošu bērnu veselības stāvokļa uzskaites sistēmu un informācijas analīzi

Sabiedrības veselības un veselības aprūpes statistiku ik gadu apkopo Slimību profilakses un kontroles centrs, kas ir pieejama Slimību profilakses un kontroles centra mājas lapā⁸ elektroniskajā izdevumā „Latvijas veselības aprūpes statistikas gadagrāmata”.

Latvijas statistikas dati par bērnu veselību tiek apkopoti atbilstoši Ministru kabineta 2009. gada 6. janvāra noteikumu Nr.10 „Noteikumi par valsts statistikas pārskatiem veselības aprūpes jomā” pielikuma Nr.11 „Pārskats par bērnu veselības stāvokli” un pielikuma Nr.7 „Pārskats par stacionārā darbību” prasībām. „Pārskats par bērnu veselības stāvokli” iesniedz ambulatorās ārstniecības iestādes, galvenokārt, imenes ārstu prakses par ārstētajiem bērniem. „Pārskats par stacionārā darbību”, kas atspoguļo informāciju par hospitalizācijām gadījumā, ārstēšanā ilgumu u.c. iesniedz stacionārās ārstniecības iestādes.

Dati par mirstību tiek iegūti no Latvijas iedzīvotāju N veselo uzturēto, kur informācija tiek apkopota atbilstoši medicīniskajai dokumentācijai - veidlapa Nr.106/u „Medicīniskā apliecība par nāves cēloni” un veidlapa Nr.1062/u „Ārsta apliecība par perinatālo nāves iestāšanos” saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 4. aprīļa noteikumiem Nr.265 „Ārstniecības iestāžu medicīniskās un uzskaites dokumentācijas lietvedības kārtība”.

Slimību profilakses un kontroles centrs 2012. gadā sagatavoja divus tematiskus ziņojumus: „Atkarību izraisīto vielu lietošanas izplatība un sekas Latvijā 2011.gadā” un „Garaģes veselība Latvijā 2012.gadā”, kuros analizēta arī bērnu atkarības vielu lietošanas problēmas un garaģes veselības jautājumi. Ziņojumi ir publicēti Slimību profilakses un kontroles centra mājas lapā⁹.

Slimību profilakses un kontroles centrs divas reizes gadā izdod e-žurnālu „Aktuāla informācija par atkarības problēmām”¹⁰, kur tiek atspoguļota jaunākā informācija par bērnu atkarības vielu lietošanas problēmām un garaģes veselības jautājumiem.

Slimību profilakses un kontroles centrs 2011. gadā veica Pasaules Veselības organizācijas Starptautiskā jauniešu smēķēšanas pētījuma (Global Youth Tobacco Survey (GYTS)) 2010./2011. mācību gada aptaujas datu savākšanu, pētījumu publicēja 2012. gadā. Ar aptauju rezultātiem var iepazīties Slimību profilakses un

⁸ <http://www.spkc.gov.lv/veselibas-aprupes-statistika/>

⁹ <http://www.spkc.gov.lv/atkaribu-slimibu-petijumi-un-zinojumi/>

¹⁰ <http://www.spkc.gov.lv/publikacijas/>.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

kontroles centra m ģas lap .¹¹ P t juma m r is bija ieg t datus par pusaudžu vesel bas paradumiem, vesel bu un dz vesveidu to soci laj kontekst . P t juma m r grupas ir 11, 13 un 15 gadus veci b rni. Latvijas izgl t bas sist m šie vecumi visprec z k atbilst 5., 7. un 9. klasei.

2012. gad public ts Slim bu profilakses un kontroles centra 2011.gad veiktais Latvijas skol nu vesel bu ietekm jošo paradumu p t juma (Health Behaviour in School-aged Children (HBSC)) 2009./2010. m c bu gada aptaujas datu anal ze. P t jum tika ieg ts ieskats un izpratne par pusaudžu vesel bas paradumiem, vesel bu un dz vesveidu to soci laj kontekst . P t juma m r grupas ir 11, 13 un 15 gadus veci b rni. Latvijas izgl t bas sist m šie vecumi visprec z k atbilst 5., 7. un 9. klasei. Starptautisk p t juma dati public ti Slim bu profilakses un kontroles centra m ģas lap .¹²

Slim bu profilakses un kontroles centrs 2011. gad veica un 2012. gad public ja starptautiska p t juma „Eiropas skolu aptaujas projekta par alkoholu un cit m narkotisk m viel m, ESPAD 2011” datus par Latviju. P t juma m r is – ieg t starptautiski sal dzin mus datus par sm šanas, alkohola un narkotiku lietošanas izplat bu Eiropas valst s 15.-16.gad gu jauniešu vid . Starptautisk p t juma dati public ti m ģas lap .¹³ Zi ojums pa atkar bu izraisošo vielu lietošanas paradumiem un tendenc m skolu vid 2011. gad Latvij ir public ts Slim bu profilakses un kontroles centra m ģas lap .¹⁴

1.5.2. Nodrošin t augstas kvalit tes operat vu pirmsdzemd bu un dzemd bu pal dz bu, paši augsta riska gr tniec m un jaundzimušajiem ar iedzimt m patolo ij m

2012.gad - M tes un b rna vesel bas gada - ietvaros ir veikti vair ki noz m gi pas kumi m tes un b rna vesel bas apr pes uzlabošanas jom :

- Lai uzlabotu un paplašin tu vesel bas apr pes pakalpojumu un to pieejam bu gr tniec m un dzemd t j m ir veikti groz jumi Ministru kabineta noteikumos Nr.611 „Dzemd bu pal dz bas nodrošin šanas k rt ba”, ieviešot papildu izmekl jumus gr tniec m un preciz jot riska grupas gr tnie u izmekl šanas k rt bu, tai skait iek aujot papildu ultrasonogr fijas u.c. diagnostiskos izmekl jumus, t d j di uzlabojot iedzimto anom liju diagnostiku. Tiek stenots princips „nauda seko gr tnieci”, valsts finans taj gr tnie u apr p iesaistot priv ti praktiz jošus ginekologus un citus speci listus;
- Tiek nodrošin ta recepšu z u ieg des izdevumu kompens cija (ja nav noteikta diagnoze ar citu kompens cijas apm ru) - b rniem l dz 2 gadu vecumam (neieskaitot) – 50% apm r ; gr tniec m un sieviet m p cdzemd bu period l dz 42 dien m – 25% apm r , k ar vis m gr tniec m tiek nodrošin ta br vpr t ga vakcin cija pret gripu (ar 50% kompens ciju);
- Neaugl bas diagnostisko izmekl jumumu, z u kompens cija neaugl bas rst šanai un medic nisk s apaug ošanas proced ru/manipul ciju apmaks

¹¹ <http://www.spkc.gov.lv/veselibu-ietekmejos-paradumu-petijumi/>.

¹² www.spkc.gov.lv/veselibu-ietekmejos-paradumu-petijumi/.

¹³ www.espad.org.

¹⁴ <http://www.spkc.gov.lv/aktualitates/68/jau-piekto-reizi-eiropa-veikts-petijums-eiropas-skolu-aptaujas-projekta-par-alkoholu-un-citam-narkotiskam-vielam>.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

sievietēm līdz 37 gadu vecumam no valsts budžeta līdzekļiem ministru kabineta noteikumu noteiktaj kārtībā.

- Ir izveidota Mātes mirstības konfidencialitātes ekspertu komiteja, kuras darbības rezultāti ir izanalizēti katru mātes mirstības gadījumu un sniegtas rekomendācijas veselības aprūpes speciālistiem un veselības politikas veidotājiem, tādējādi novērot konstatotokādu un neatbilstību atkarīgo un samazinot mātes mirstību.
- Sadarbībā ar Ginekologu un dzemdību speciālistu asociāciju, Veselības ministrijas galveno speciālistu ginekoloģijā un dzemdniecībā un Latvijas Neonatologu biedrību ir uzsākts darbs pie perinatālās mirstības audita sistēmas izveides.

1.5.3. Veikt būvniecības nepieciešamos bezmaksas slimības profilakses, diagnostikas, savlaicīgas un efektīvas ārstēšanas un medicīniskās rehabilitācijas pasākumus

Atbilstoši ārstniecības likuma 3.pantā otrajai daļai griezumā, bērni un personas ar prognozējamu invaliditāti veselības aprūpē ir prioritāra. Šīs prioritātes organizēšanas, finansēšanas un cilvēkresursu nodrošināšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr. 1046 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība” (turpmāk tekst – Noteikumi Nr. 1046) 5. pielikumā „Profilaktiskās apskates un izmeklējumi” būvniecībā ir paredzētas regulāras veselības pārbaudes, kuras nodrošina imenes rēstus un citi speciālisti. Saskaņā ar Noteikumu Nr.1046 5.pielikumu, tiek veiktas šādas profilaktiskās apskates:

- bērni pirmajā dzimšanas gadā: pirmajā dzimšanas mēnesī – imenes rēsta un vecmātes vai imenes rēsta prakse strādājošām sievietēm vai rēsta palīgā (feldšera) apskate mājās – vienu reizi pirmajās trijās dienās pēc izrakstīšanas no stacionārās ārstniecības iestādes vai vienu reizi pirmajās sešās dienās pēc bērna dzimšanas, ja bērns dzimis pilnā termiņā stacionārā dzemdību, un imenes rēsta apskate vienu reizi trešajā dzimšanas nedēļā, vecmātes vai imenes rēsta prakse strādājošām sievietēm vai rēsta palīgā (feldšera) apskate mājās – vienu reizi 10 dienās;
- bērni vecumā no 1 - 6 mēnešu vecumam – vienu reizi mēnesī imenes rēsta apskate rēsta prakses vietā, bērniem no 7 - 11 mēnešu vecumam imenes rēsta apskate – divas reizes mēnesī tajā laikā un imenes rēsta apskate bērniem 12 mēnešu vecumā;
- bērniem 13 – 24 mēnešu vecumā imenes rēsta profilaktiskā apskate 2 reizes gadā, okulista apskate;
- bērniem 2 – 18 gadu vecumā imenes rēsta profilaktiskā apskate – reizi gadā. Zobu higiēnista apmeklējums – reizi gadā (7, 11 un 12 gadu vecumā – divas reizes gadā). Okulista apskate trīs gadu un pirms skolas 6-7 gadu vecumā.
- papildus būvniecībā tiek veikta imūnprofilakse atbilstoši vakcinācijas kalendāram.

Noteikumu Nr.1046 5.pielikumā minētās profilaktiskās apskates un izmeklējumi tiek apmaksāti no valsts budžeta Noteikumu Nr. 1046 noteiktajā kārtībā.

imenes rīstam ir būtiska loma savlaicīgā simptomu novērtēšanā. Profilaktiskopas kumu efektivitāte, tālruna skaitļa profilaktiskās veselības pārbaudes ir veicinošs faktors agrīnai saslimšanai, tālruna skaitļa hronisku saslimšanu, diagnostikai jau primārās veselības aprūpes līmenī.

Sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus (veselības aprūpes pakalpojumus, ko personai sniedz kādā slimību profilā specializējies ārstniecības persona) persona saņem pēc imenes rīstānos tūlīt vai pēc savas iniciatīvas vērstoties pie tiešsaimes pieejamās speciālistiem, tālruna pediatra, bērnu ķirurga, oftalmologa (Noteikumu Nr. 1046/76.punkts), ja speciālists ir līgumattiecībā ar Nacionālo veselības dienestu, šie pakalpojumi tiek apmaksāti no valsts budžeta. Bērni līdz 18 gadu vecumam ir atbrīvoti no pacientu iemaksas.

Lai paplašinātu sadarbību starp imenes rīstu un pacientu, veicinot iedzīvotāju aktīvu iesaisti savas veselības uzturēšanā, imenes rīstu praksē, kur šobrīd vairāk par 1800 reģistrētajiem pacientiem, nepieciešams piesaistīt otu rīstus vai rīstāpalīgus, tādējādi palielinot pakalpojumu pieejamību. Mēs un rīstāpalīgs (feldšērs) pamatuzdevumos, ietilpst izglītēt pacientus un viņu piederīgus veselības veicināšanai un veselības aprūpei, tālruna sniegt reproduktīvās un imenes plānošanas konsultācijas, konsultēt vecākus par jaundzimušo, zīdaiņu un bērnu attīstību un krīzes barošanas jautājumiem, sniegt informāciju par saslimšanas riska faktoriem, sekot profilaktisko apskāžu programmas izpildei u.c.

Lai uzlabotu bērnu veselības aprūpi un nodrošinātu pārticīgā ārstniecībā ar 2013.gada 1.aprīli stājoties spēkā prasība nodrošināt, ka nevalstiskā nams darbdienas laikā imenes rīsts vai māsa, vai rīstāpalīgs (feldšērs) sazinās ar pacientu, lai vienotos par turpmāko veselības aprūpi, ja imenes rīsts ir saņēmis informāciju par neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes izbraukumu pie imenes rīsta pacientu sarakstā reģistrētās personas un šīs personas nav stacionāra.

VSIA „Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca” Zobārstniecības un sejas ķirurģijas centra mobilās zobārstniecības autobusi nodrošina zobārstniecības un zobu higiēnista pakalpojumu pieejamību attālinātā Latvijas reģionu bērniem pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādēs, kur ir apgrūtināta zobārstniecības pakalpojumu pieejamība un nokļūšana pie zobārstu un zobu higiēnista.¹⁵

Ar Ministru kabineta 2012.gada 22.maija rīkojumu Nr.232 tika apstiprināts Imunizācijas plāns 2012.-2014.gadam, kas izstrādāts, lai īstenotu Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2011.–2017.gadam noteikto mērķi – samazināt iedzīvotāju saslimstību ar infekcijas slimībām. Šobrīd valsts apmaksāta vakcinācija tiek veikta pret 13 infekcijas slimībām. Riska grupu pacientiem tiek kompensēti ar 50% no vakcinācijas izdevumiem, vakcinoties pret gripu. Tāpat vairākus gadus turpinās bērnu vakcinācija pret rubecefalītu augsti endēmiskajās teritorijās, kā arī bērnu un bezvecuku gadu bērnu palikušo bērnu vakcinācija pret rubecefalītu. Kā liecina imunizācijas statistika, tad pēdējos gados vakcinācijas līmenis ir tendence samazināties, tādējādi jaunpaaugļiem galvenais uzdevums ir uzturēt vakcinācijas aptverīgumu vismaz 95% līmenī. Paša uzmanība arī jāpievērš bērnu vakcinācijai pirmajam un otrajam dzimšanas gadam, jo tad ir liels risks saslimt ar infekcijas slimībām.

¹⁵ <http://www.mutesveselibascentri.lv/lv/mvc/sakumlapa>

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

2012.gada 6.novembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.752 „Noteikumi par masālu un masālu izplatīšanu ar risku valsts teritorijā un izskaustu masālas un masālas masālu izplatīšanu, iekļaujoties pasaules Veselības organizācijas Eiropas Reģiona no masālu un masālu izplatīšanu ar risku valsts teritorijā”.

2012.gada 24.janvārī tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.70 „Alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vielu, azartspēļu vai datorspēļu atkarības slimnieku ārstēšanas kārtība”, kas tiek attiecināta arī uz pusaudžu ārstēšanas kārtību, nodrošinot tiem secīgu medicīnisko un sociālo rehabilitāciju.

2012.gadā tika veikti grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 25.jūlijā noteikumos Nr.611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība”, kas paredz veikt topošo vecāku apmācību par jaundzimušā aprūpi un jaundzimušajam veselīgu apstākļiem, tai skaitā iekļaujot jauniešus ar traumatisma profilaksi.

1.5.4. Organizācija regulārus informatīvus izglātojošus pasākumus veselīgu dzīvesveida veicināšanai

Pašvaldības attiecīgās kontaktpersonu tīkls veselības veicināšanas jauniešiem, kas tiek izmantots aktuālas informācijas izplatīšanai un veselības veicināšanas projektu īstenošanai. Lai sniegtu pašvaldībām informatīvu un metodisku atbalstu veselības veicināšanas aktivitāšu organizāšanai, 2012.gadā tika izdotas Veselības ministrijas un sabiedrības veselības speciālistu izstrādātas Vadlīnijas pašvaldībām veselības veicināšanai (apstiprinātas ar Veselības ministrijas 2011.gada 29.decembra rīkojumu Nr.243), kurās apkopoti gan Latvijas, gan ārvalstu labās prakses piemēri par veselības veicināšanas aktivitāšu organizāšanu un iniciatīvu dažādu vecuma grupām (bērniem un pusaudžiem, darbspējīgu vecuma iedzīvotjiem, jaunajiem imigrantiem un gados vecākiem cilvēkiem), ko iespējams ieviest arī savās pašvaldībās.

2012.gadā ar Veselības ministrijas finansiālu atbalstu tika īstenoti vairāki veselības veicināšanas pasākumi un aktivitātes dažādu vecuma grupām:

- Jauniešu izglātošanās un iniciatīvu centrs "Saspraude" īstenoja interaktīvus izglātojošus pasākumus jauniešiem par atkarību no vielu (tabaka, nikotīns, alkohols, narkotikas) negatīvo ietekmi uz veselību, ar mērķi sniegt zināšanas un veidot jauniešos attieksmi pret atkarību izraisošajām vielām, kā arī izpratni par to lietošanas sekām. Kopā notika 35 pasākumi dažādās Latvijas reģionos, kuros piedalījās 750 jaunieši no pamatskolas un profesionālās izglātošanās iestādēm.
- Sabiedriskā organizācija „Dzīvo veselīgi” īstenoja interaktīvus izglātojošus pasākumus sākumskolas bērniem (1. - 4.klases skolniekiem) un pusaudžiem (6. - 8.klases skolniekiem) par veselīgu dzīvesveidu, veselīgu uzturu, ietverot informāciju arī par fizisko aktivitāšu nozīmīgumu. Kopā notika 26 pasākumi 1.-4.klašu skolniekiem, kopā izglātoja 1334 skolēnus un 22 pasākumi 6.-8.klašu skolniekiem, kopā izglātoja 1087 skolēnus.
- Sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „Mērķve” īstenoja izglātojošus pasākumus pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērniem (1.-4.klases skolniekiem) par drošību un traumatisma profilaksi, attiecīgā veidā uzvedības un sociālas prasmes par to, kā sevi pasargāt, kā pareizi rīkoties dažādās bīstamās situācijās, pielietojot apmācības iemašas, kā arī par iespējamo izvairīšanos no traumatismu provocējošām situācijām.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

Kop notikuši 100 pas kumi daž dos Latvijas reionos, kuros kop piedaljušies 5000 pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērni (1.-4.klases skolnieki).

- Biedrības „Latvijas Sarkanais Krusts” struktūrvienība „Latvijas Sarkanā Krusta Jaunatne” stenoja interaktīvus izglātojošus pasākumus jauniešiem (vidusskolu 10.-12.klašu izglātajiem un profesionālo izglātoju iestāžu 1.-2.kursa izglātajiem) par seksuālo un reproduktīvo veselības jautājumiem, iekaujot tēmas par izpratnes veidošanu par seksualitāti kā cilvēka dabisku un būtisku personības sastāvdaļu, par atbildīgumu un drošību seksuālajam attiecībām (t.sk. par Latvijas pieejamajām kontracepcijas metodēm un iespējamajiem riskiem seksuālā attiecību laikā inficēties seksuāli transmisīvajām infekcijām). Kop notikuši 128 pasākumi daž dos Latvijas reionos, kuros piedalījās 2663 jaunieši profesionālo un vispārīgo izglātoju skolās. Sadarbībā ar jauniešiem, ginekologu un psihologu tika izstrādātas informatīvās brošūras „Jaunieša piezīmes par seksualitāti un kontracepciju”, kas tika dalītas jauniešiem šajos pasākumos.

- Sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „Vidzemes slimnīca” stenoja izglātojošus pasākumus par zīdīšanas veicināšanu, lekciju veidgriezieniem un jaunajām māmiņām, tostarp par aktuālajiem problēmjautājumiem un praktiskiem risinājumiem griezieniem un jaunajām māmiņām saistībā ar zīdīšanu. Kop notika 30 nodarbības griezieniem un jaunajām māmiņām daž dos Latvijas reionos, kuros piedalījās 364 griezniecības un jaunām māmiņām.

- 2012.gadā par Veselības ministrijas budžeta līdzekļiem tika izdoti dažādi informatīvie materiāli un stenota informatīvā kampaņa:

- Lai izglātotu jauniešus par smēķēšanas kaitīgumu un sekām veselībai, Veselības ministrija, balstoties uz Pasaules Veselības organizācijas izstrādāto paraugu, ir izveidojusi plakātu „Smēķēt jāpārdomā”, kas sadarbībā ar pašvaldībām tika izvietots gan pamatskolās, gan vidusskolās, gan arī profesionālo izglātoju iestādēs, tādpat izdalītas arī īmenes rīstu prakses.

- Lai izglātotu bērņus un jauniešus par veselīga uztura pamatprincipiem, Veselības ministrija ir izveidojusi bukletu „Izvēlies veselīgo”, kas tika izplatīts reionu izglātoju iestādēs.

- Lai izglātotu bērņus un jauniešus par infekciju slimību profilaksi un roku mazgāšanas nozīmi, Veselības ministrija ir izveidojusi plakātu „Rokas nomazgāji”, kurš sadarbībā ar pašvaldībām tika izvietots gan bērņudrīzēs, gan skolās, gan arī rīstniecības iestādēs.

- Sadarbībā ar SIA „Creative Focus” tika izstrādātas un izdotas izglātojošas spēles (lapi spēles) – par veselīgu uzturu (2000 eks.) un fiziskajām aktivitātēm (2000 eks.). Lapi spēles tika izplatītas uz mūmu stendos sabiedriski pieejamās vietās (piemēram, Rīgas Autoostā, Rīgas Dzelzceļstacijā, Rīgas Tehniskajā universitātē, Latvijas Universitātē, Ventspils augstskolā, Banku augstskolā, Kultūras koledžā, Rīgas pilsētas poliklīnikās, Forum Cinemas u.c.).

- Lai izglātotu jaunām māmiņām un griezniecības par zīdīšanas nozīmi bērņam veselībai un par smēķēšanas nodarītā kaitējuma gaidām bērņam veselībai, Veselības ministrija izveidoja plakātu par zīdīšanas veicināšanu „Krūtis barošana – Tava bērņa un Tavai veselībai” un plakātu par smēķēšanas kaitīgumu griezniecības periodā. Plakāti tika izvietoti slimnīcu dzemdību nodaļās, veselības aprūpes centros, īmenes rīstā, ginekologu un pediatru prakses, kā arī izplatīti caur dažādiem nevalstiskajām organizācijām.

- Lai izglātotu jaunām māmiņām un vecākus par zīdīšanas un bērņu drošības jautājumiem, Veselības ministrija izveidoja brošūru „Zīdīšanas ABC” un brošūru „Kā nosargāt savu bērņa dzīvību”, kas caur īmenes rīstā prakses, ginekologu un

dzemdību speciālistu praksē, slimnīcā un to dzemdību nodalījumā tika izplatīti jaunajiem mamiņām un jaunajiem tētiņiem.

- Veselības ministrija sadarbojās ar organizāciju „Mamiņu klubs” 2012.gadā stenoja sabiedrības informēšanas kampaņu bērnu traumatisma samazināšanai un zaudēto psihosociālās veselības sindroma (turpmāk – ZPNS) novēršanai, kurās mērķis ir informēt jaunos vecākus un visu sabiedrību par bērnu vecumā no 0 – 4 gadiem traumatisma un ZPNS cēloņiem un riskiem, kā arī to novēršanas iespējām. Kampaņas ietvaros tika izstrādāta gan e-grāmata latviešu un krievu valodā, gan audio, gan video materiāli, kas tika pārraidīti radio un televīzijā, un ievietoti Veselības ministrijas mājaslapā www.vm.gov.lv.

Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošais Valsts izglītības satura centrs ir izstrādājis dažādus materiālus bērnu vecākiem un skolotājiem, kas ir saistīti ar veselīgu un drošu dzīvesveida veicināšanu:

- atbalsta materiāls bērnu vecākiem un skolotājiem „Vesels un drošs – interaktīvi par veselības un cilvēkdrošības jautājumiem pirmsskolā un sākumskolā”;
- metodiskais materiāls pirmsskolas un sākumskolas bērnu vecākiem un skolotājiem „Vingro kopā ar mani! Stājas vingrinājumi pirmsskolā un sākumskolā”;
- informatīvais materiāls vecākiem „Bērns sešu gadu vecumā: no rotaļmācību mācībām”.

2012.gada 31.jūlijā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.533 „Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīniju”. Minētie noteikumi paredz, ka pirmsskolas izglītības saturs ir vērsts uz daudzpusīgas bērna attīstības sekmēšanu, pirmām kārtām akcentējot fiziskās attīstības jomu – fizisko veselību un kustību attīstību. Mācību satura apguvei katru nedēļu plānotā nodarbības ar integrētu mācību saturu bērniem fiziskai, psihiskai un sociālajai attīstībai, t.sk. fiziskās izglītības un veselības mācību satura apguvi rotaļnodarbības plānotā katru dienu telpās vai dabā.

Valsts izglītības satura centrs sadarbojās ar Ceļus satiksmes drošības direkciju ir stenojis informatīvi izglītojošus projektus par satiksmes drošību:

- Latvijas jauno satiksmes dalībnieku forums;
- konkurss „Gribu būt mobils”.

Lai veicinātu skolēnu izpratni par veselības un cilvēkdrošības jautājumiem un attīstītu attieksmi un rīcību ikdienas situācijās, Valsts izglītības satura centrs ir aicinājis izglītības iestādes:

- aktualizēt iekšējās kārtības noteikumus, ņemot vērā katras izglītības iestādes unikālītāti drošas izglītības vides nodrošināšanai, vienotu vērību un uzvedības principu izstrādāšanai un konsekventīvu rīkojumu izglītības iestādēs;
- mācību procesā iekļaut dinamiskas pauzes vai veselības minūtes;
- organizēt vai līdzdarboties ar drošības jautājumiem saistītā akciju, projektu stenošana skolā, novadā / pilstī.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

No 2011. līdz 2013. gadam Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts izglītības saturācijas steno Eiropas Savienības strukturfondu projektu „Vispārīgās izglītības pedagogu tīklizglītība”. Tīklotvaros ir notikusi apmācījis 600 pedagogu profesionālo un pedagoģisko kompetenču pilnveide veselības jautājumos un sporta skolotājiem.

CSDD Rīgas Motormuzejā Latvijas izglītības iestāžu un interešu grupu piedāvājumu pedagoģiskās programmas, kuras no 2012./2013. mācību gada papildinātas ar deviņiem nodarbībām pirmās klases skolniekiem un mācību datorprogrammu gājieniem, velosipēdu un mopēdu vadītājiem. Rīgas Motormuzejā notiek nodarbinātības topošajiem velosipēdu vadītājiem, kuri to nosludzinājis var krotot eksāmenu un bez maksas saņem velosipēdu vadītāja apliecību.

2012./2013. mācību gada sākumā visi pirmās un otrās klases skolnieki un izglītības iestāžu bibliotēkās saņēma CSDD dāvinājumu – ilustrējam bagātās satiksmes drošības mācību grāmatas „Lielācē, maziācē – drošācē”.

Pildot Ministru kabineta apstiprinātās Ceļu satiksmes drošības programmas 2007.-2013. gadam izvirzītos mērķus un politikas rezultātus, CSDD sadarbībā ar Valsts izglītības saturāciju centru (VISC) 2012. gadā stenoja gan formālos, gan neformālos izglītības jomā sekojošus pasākumus:

- lai motivētu un aktivizētu Latvijas skolas kvalitātes pētīšanā skolniekiem satiksmes drošības jautājumos, CSDD jau piecus gadus organizē konkursu „**CSDD satiksmes drošības skola**”. Konkursa mērķis ir veicināt Latvijas skolās satiksmes drošības jautājumu mācīšanu sākumskolas un pamatskolas klasēs, lai skolnieki attīstītos izpratnē par zināšanu pielietošanas nepieciešamību ikdienas dzīvē un veidotos pareizas uzvedības iemašas uzdevā. Bērni un jaunieši iesaistīšanās projektos ir tieši saistīti ar pedagogu ieinteresētību līdzdarboties ar saviem audzēkņiem un pedagogu zināšanu par satiksmes noteikumiem. Konkurss „Labākā CSDD satiksmes drošības skola” tiek vērtēta gan kvantitatīvi, dalībā CSDD projektos, gan sasniegtie rezultāti tajos. Mērķis – veicināt skolu, pedagogu un audzēkņu līdždarboties satiksmes drošības projektos, ir attaisnojies un katru gadu aktīvo skolu skaits palielinās. Tā 2012. gadā konkurss „Labākā CSDD satiksmes drošības skola” piedalījās 236 izglītības iestādes visā Latvijā;

- 2012. gadā CSDD jau deviņpadsmito reizi visā Latvijā organizēja **Jauno satiksmes dalībnieku forumu**, piedāvājot topošajiem un esošajiem velosipēdu vadītājiem pilnveidot savas teorētiskās zināšanas un praktiskās braukšanas iemašas. Katru gadu ap 2000 jauno velobraucēju (skolnieki no 10 līdz 12 gadiem) savu pirmo izglītības skolu satiksmes noteikumos un drošības jautājumos apgūt tieši CSDD rīkotajā Jauno satiksmes dalībnieku sacensībā. Ar interesi bērni apgūt ceļu satiksmes drošības jautājumos un izkopj sev nepieciešamās iemašas braukšanai ar velosipēdu. 2011/2012. mācību gadā visā Latvijā notika sacensība „Jauno satiksmes dalībnieku forums” reģionālā posmā, kopskaitā – 32 reģionālajos posmos skolnieki atsauca un interese par ja iepriekšējos rekordus – veiksmīgi startēja 300 dažādas komandas, katra 150 bērni kaut vienā no etapiem pārbauda savas velobraukšanas prasmes, bet vairāki simti skolnieku un līdzjutēju ar apbrīnu vēroja sacensības un caur redzēto uzzināja, kā jūzina un jūmklabam velosipēdu vadītājam;

- CSDD aicina ikvienu pedagogu sākt jauno mācību gadu ar satiksmes drošības stundu, jo skolnieki pavasarū ir aizmirsuši kā pareizi uzvesties pilsētā intensīvajā satiksmē, kā uz lauku ceļiem. 2012./2013. mācību gada sākumā visi LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērniem stāvēkli Latvijā 2012. gadā”

pirm s un otr s klases skol ni sa ma CSDD izveidot s ilustr cij m bag tas m c bu gr matu – „**Lieli ce i, mazi ce i - droši ce i**” un pedagogiem metodiskos ieteikumus šo stundu novad šanai;

- CSDD pied v Latvijas visp rizgl tojošo skolu 6. – 8. klašu audz k iem piedal ties satiksmes droš bas konkurs „**Gribu b t mobils**“, kur uzman ba tiek piev rsta velosip distiem un mop distiem, jo jauniešu vid arvien popul r ki k st šie trasnportl dzek i. 2012./2013. m c bu gad konkurs piedal j s 443 komandas (komand 5 skol ni), kas ir gandr z par pussimts komand m vair k nek p rn;

- 2012. gad jau dev to reizi vasar Kurzemes liel kaj s pils t s notika b rniem sacens bas „**B rnu rallijs Kurzeme**”: Skol nu br vlaika vasaras m nešos aktualiz jas jaut jums par iesp j m b rniem un vi u imen m apg t un pilnveidot kvalitat vas satiksmes droš bas zin šanas. Sacens bas ir veids, kas motiv t b rnus b t akt viem un darboties ar satiksmes droš bas jaut jumu apguv ;

- CSDD organiz konkursu „**Gada jaunais auto vad t js**”. Tas notiek jau etrus gadus, un tas rada iesp ju jauniešiem vecum no 16-18 gadiem pier d t savas topoš auto vad t ja prasmes un zinošu instruktoru uzraudz b p rbaud t sevi daž d s situ cij s uz ce a. Kopum 2012.gad konkurs piedal j s 578 jaunieši;

- CSDD sadarb b ar VISC m c bu gada s kum un nosl gum veido „Droš bas ned u” Latvijas skol s, akcent jot pašu uzman bu satiksmes droš bas jaut jumu apguvei.

CSDD satiksmes droš bas projekti ir neat emama m c bu procesa sast vda a. Jaunajiem satiksmes dal bniekiem ir iesp ja m c ties izprast satiksmes procesus un atrast savu vietu gan ejot k j m, gan braucot ar k du no transporta l dzek iem. Diemž l, ne visi Latvijas b rni šo iesp ju izmanto, un tam par pamatu ir skolas, pedagogu vai vec ku neieinteres t ba.

Lai izvair tos no neuzman bas vai vieglpr t bas izrais tjiem nelaimes gad jumiem n kotn , VAS „Latvijas dzelzce š” (LDz), k soci li atbild gs uz mums, jau 10 gadus (kopš 2003.gada) r ko pašas **Droš bas stundas**, kur s apm ca b rnus un jauniešus, k pareizi un droši š rsot dzelzce u, k uzvesties dzelzce a tuvum un vilcien .

Stundas tiek organiz tas p c speci li izstr d tas metodikas, kas piel gota b rnu un jauniešu vecumam.

Droš bas stundu m r i:

- att st t iema as drošai uzved bai uz dzelzce a,
- m c t b rnus nov rt t risku vesel bai un dz v bai,
- veidot apzi u, ka dzelzce š ir paaugstin ta b stam bas zona,
- pan kt atbild gu un saudz gu attieksmi pret svešu pašumu un l dzcilv kiem (aunpr t ga dzelzce a infrastrukt ras boj šana).

Šaj s stund s b rni ar daž du rota u, konkursu, videoklipu un multfilmu pal dz bu draudz g vid uzzina ne tikai par to, k pareizi š rsot dzelzce u, uzvesties uz perona vai vilcien , bet ar daudz interesanta par dzelzce u un vilcieniem. T p c Droš bas

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

stundas tiek piedāvātas gan Latvijas Dzelzceļa vēstures muzejā, apvienojot to ar mēģinājuma ekskursiju, gan arī izbraukumos uz dažādiem Latvijas skolām.

Papildus Drošības stundām LDZ pēc skolu pieprasījuma organizē **Projektu nedēļas**, kurās divas reizes gadā (rudenī un pavasarī) piedalās LR Izglītības ministrijas organizētās **Drošības nedēļas**.

Citi pasākumi:

- drošības kampaņas, pašizstrādājot burtu vārdus (radio, TV, prese, sociālie tīkli);
- sadarbība ar Valsts Policiju, mediju, VUGD, Latvenego, Latvijas Gaisa, CSDD) dalība filmas "Lai dzīvot būtu!" tapšanā (šogad 7. filma);
- konkursi sociālajos tīklos;
- radošo darbu konkurss pusaudžiem (esejas, poēmas, stāsti, fantāzijas, komiksi, zīmējumi);
- izglatojoši materiāli burtiem (grāmatas, brošūras, galda spēles, suvenīri);
- projekts - "Viena diena drošībā" (sadarbība ar Valsts Policiju, mediju, VUGD, Latvenego, Latvijas Gaisa, CSDD);
- 13 animācijas filmas burtiem par drošību;
- dalība izstādē "Burtu pasaule".

Gaisa transporta jomā ir īstenoti Eiropas Savienībā noteiktie pasākumi, lai nodrošinātu starptautiskajā lidostā "Rīga" rtu pieeju un drošu pārvietošanos pasažieriem ar pašmācību, tajā skaitā burtiem.

Indikatori

Zaļais mirsība uz 1 000 dzimušajiem burtiem

Zaļais mirsība uz 1 000 dzimušajiem burtiem 2000.-2012.gadā

Zaļais mirsība uz 1 000 dzimušajiem Latvijā		Zaļais mirsība uz 1 000 dzimušajiem vidēji ES
2000	10,4	5,9
2001	11,1	5,7
2002	9,9	5,5
2003	9,4	5,3
2004	9,4	5,1
2005	7,8	4,9
2006	7,6	4,6
2007	8,8	4,5
2008	6,7	4,3
2009	7,7	4,2
2010	5,7	4,1
2011	6,7	4,1
2012	6,4	-

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datubāze, SPKC, 2013

**Veseli bērni¹⁶ un pusaudži, kuriem nav hronisku saslimšanu,
fiziskā attīstība atbilstoša vecumam**

Bērnu un pusaudžu veselības stāvoklis 2010. – 2012. gadā (procentos)

	Sadalījums veselības grupās								
	1. grupa ¹⁷			2. grupa ¹⁸			3. grupa ¹⁹		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Jaundzimušie	59,5	59,5	60,9	37,3	37,5	36,2	3,2	3,0	2,9
Bērni 1 gada vecumā	59,7	59,6	60,5	37,0	37,2	36,1	3,3	3,2	3,4
Bērni 2 gadu vecumā	60,3	59,6	60,5	36,4	37,0	36,0	3,3	3,3	3,5
Bērni 3–14 gadu vecumā	57,4	56,8	57,7	38,8	39,4	38,4	3,9	3,8	3,9
pirmskolas vecuma bērni	58,3	58,0	58,6	38,2	38,7	37,9	3,5	3,4	3,5
pirmās klases skolnieki	56,9	58,0	59,2	39,3	37,7	37,0	3,8	4,3	3,8
pirmskolnieki līdz 14 gadu vecumam	57,0	56,1	57,1	39,1	40,1	38,9	3,8	3,8	4,0
Pusaudži 15–17 gadu vecumā	58,2	57,3	57,6	37,9	39,0	38,9	3,9	3,7	3,6

Avots: Valsts statistikas pārskats „Pārskats par bērnu veselības stāvokli”, SPKC, 2013

Aptaukošanas	Jaunieši vecumā no 15 līdz 24 gadiem, kuru ģermeņa masas indekss 30 vai vairāk	Pēc dzimuma un vecuma sociālekonomiskā statusa (nav datu)
Datu avots: SPKC Latvijas iedzīvotāju veselības ietekmējošo parādumu pētējuma 2012.gada aptauja	2,8%	2,6% - vīriešu 2,9% - sievietes

¹⁶ Veseli bērni, kuriem nav hronisku saslimšanu, novērojamas periodā, kad bērniem nav viegli norītošas akūtas saslimšanas; orgānu un sistēmu funkcijas bez patoloģijām, fiziskā attīstība atbilstoši vecumam.

¹⁷ 1. veselības grupa: veseli bērni, kuriem nav hronisku saslimšanu, novērojamas periodā, kad bērniem nav viegli norītošas akūtas saslimšanas; orgānu un sistēmu funkcijas bez patoloģijām, fiziskā attīstība atbilstoši vecumam.

¹⁸ 2. veselības grupa: bērni ar hronisku saslimšanu attīstības draudiem. Akūtas saslimšanas norit ar komplikācijām, atveseļošanās periodā, vājums, nogurums, paaugstināts uzbudinājums, miega traucējumi, slikta ēstgriba. Fiziskā attīstība normāla, var būt 1. pakāpes svara deficīts. Normāla neiropsihiskā attīstība vai neizteikta neiropsihiskā attīstības atpalicība.

¹⁹ 3. veselības grupa: bērni ar hroniskām saslimšanām kompensētām, subkompensētām vai dekompensētām veidā. Iedzimtas orgānu un sistēmu patoloģijas. Funkcionālas patoloģijas. Fiziskā attīstība normāla, svara deficīts vai liekais svars I, II pakāpē, mazs augums. Neiropsihiskā attīstība normāla vai atpalikusi.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

Bērnu un pusaudžu skaits stacionāros un ārstēšanās ilgums

Slimību nosaukumi	Bērni (0–14 gadi)									
	izrakstīti slimnieki					slimnīcā pavadītais laiks (gultdienas)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Pavisam	63 818	61062	59865	61329	56397	428 114	415 115	364560	391933	334329
Infekcijas un parazitārās slimības	8 333	8 130	8441	8355	7431	51 057	45 295	44455	40640	33121
Audzji	820	741	890	998	934	10 083	9 136	7648	7848	5261
Asins un asinsrades orgānu slimības un imūnsistēmas traucējumi	270	266	348	314	292	1 903	2 131	2128	1872	1514
Endokrīnās, uztures un vielmaiņas slimības	596	566	644	859	812	3 825	4 146	3663	9491	9182
Psihiski un uzvedības traucējumi	2 049	2 056	1945	2201	1982	39 582	56 372	51744	60691	42610
Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības	3 275	2 738	3338	2868	2689	24 338	22 162	3338	21440	21434
Asinsrites sistēmas slimības	537	512	581	671	599	2 210	2 113	2025	5032	4535
Elpošanas sistēmas slimības	21 941	22 983	21035	23021	20129	140 841	133 474	115033	127036	109397
Gremošanas sistēmas slimības	6 385	5 452	5543	5719	5331	24 414	23 030	20326	19436	20856
das un zemdas audu slimības	1 659	1 424	1680	1588	1507	9 287	7 693	7420	6968	7424
Skeleta, muskuļu un saistaudu slimības	1 239	1 176	861	1198	1124	16 077	13 499	6071	11542	9581
Uroģenitālās sistēmas slimības	2 292	1 836	1906	1855	1669	11 875	11 935	11437	9897	8557
Grūtniecības, dzemdības un pēcdzemdību periods	17	10	14	5	13	54	44	47	33	43
Noteikti perinatālā periodā stāvokļi	5 812	5 252	5108	4240	4978	46 170	42 812	37288	32234	31117
Iedzimtas kromosomu slimības, deformācijas un hromosomu anomālijas	2 237	2 016	1982	2022	1897	17 931	16405	13416	15120	12945
Simptomi, pazīmes un anomālija klīniskā un laboratorijas ātrāde	286	221	326	351	327	998	879	1024	5138	1593
Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējās iedarbes sekas	6 070	5 683	5223	5064	4683	27 469	23989	18548	17515	15159
	Pusaudži (15–17 gadi)									
	izrakstīti slimnieki					slimnīcā pavadītais laiks (gultdienas)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Pavisam	14167	12493	10275	9966	9121	113644	118879	81929	84954	74340
Infekcijas un parazitārās slimības	723	654	599	528	467	5 608	4 973	4069	2735	2565
Audzji	299	245	247	274	250	1 956	1 743	1301	1392	1608
Asins un asinsrades orgānu slimības un imūnsistēmas traucējumi	86	70	66	43	44	461	630	357	201	250
Endokrīnās, uztures un vielmaiņas slimības	279	240	160	200	204	1 531	1 521	918	2036	2213
Psihiski un uzvedības traucējumi	1 320	1 228	1001	1065	1017	32 356	47 667	30797	32840	28854
Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības	635	645	541	549	623	4 670	5 103	3489	3520	4208
Asinsrites sistēmas slimības	227	172	168	226	199	954	442	582	1466	1319
Elpošanas sistēmas slimības	2 291	2 162	1792	1913	1515	16 165	14 092	11141	13741	9982
Gremošanas sistēmas slimības	1 806	1 582	1513	1445	1324	8 355	7 308	6641	6413	5717
das un zemdas audu slimības	585	499	350	355	320	3 451	3 022	1558	1693	1668
Skeleta, muskuļu un saistaudu slimības	988	956	633	610	583	11 913	11 531	5783	5708	4792

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

Uro enit l s sist mas slim bas	987	750	758	694	656	5 826	4 108	4577	4371	3217
Gr tniec bas, dzemd bas un p cdzemd bu periods	1 262	828	635	524	534	6 466	3 421	2561	2123	2011
Noteikti perinat l perioda st vok i	47	-	0	0	0	217	-	0	0	0
Iedzintas kropl bas, deform cijas un hromosomu anom lijas	214	176	189	150	148	1 866	1 598	1358	1228	1054
Simptomi, paz mes un anom la kl niska un laboratorijas atrade	84	58	89	73	57	288	240	261	220	155
Ievainojumi, saind šan s un citas r j s iedarbes sekas	2 334	2 228	1534	1317	1180	11 561	11 480	6536	5267	4727

Avots: Valsts statistikas p rskats „P rskats par stacion ra darb bu”, SPKC, 2013

Vakcin to b rnu patsvars

Vakcin to z dai u patsvars 2008.-2012.gad

Indikators	Defin cija	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Vakcin cijas l menis	Z dai u procentu lais daudzums, kuri sav pirmaj dzimšanas dien attiec gaj kalend raj gad ir piln b vakcin ti pret garo klepu, difteriju, stingumkrampjiem un poliomieltu (DTP+IPV 3. pote)	96,7	95,6	91,4	92,6	91,9
	Z dai u procentu lais daudzums, kuri sav otraj dzimšanas dien attiec gaj kalend raj gad ir piln b vakcin ti pret masal m, epid misko parot tu un masali m	98,4	93,9	91,7	88,3	90,4

Avots: Slim bu profilakses un kontroles centra Imuniz cijas monitoringa dati , 2013

B rnu imuniz cijas r d t ji (%) no 2008.gada l dz 2012. gadam

Infekcijas slim ba	Vecums	Imuniz cijas l menis (%)				
		2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.
Tuberkuloze	Dz vi dzimušie	94,8	95,7	91,7	93,7	96,6
B hepat ts (3.pote)	12 m neši	94,8	93	90,6	89,7	90,6
Difterija, poliomielt s (3.pote)	12 m neši	96,7	95,6	91,4	92,6	91,9
b tipa <i>Haemophilus</i>	12 m neši	96,6	95,4	90,3	91,5	91,2
Pneimokoku infekcija	12 m neši	-	-	62,4	86	85,6
Difterija, poliomielt s (4.pote)	24 m neši	98,1	92,3	90	97,9	92,7
Masalas, masali as,	24 m neši	98,4	93,9	91,7	88,3	90,4

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

V jbakas	24 m neši	48,6	64,6	80,3	80,9	75,3
Garais klepus (5.pote)	7 gadi	-	-	78,7	93,4	97
Difterija, stingumkrampji	7 gadi	99,9	97,3	96,9	96,9	97,7
Masalas, masali as,	7 gadi	99,2	96,6	97,2	93,3	94,7
Cilv ka papilomas v rusu	12 gadi meitenes	-	-	49,2	63	58,7
Difterija, stingumkrampji	14 gadi	95,1	91,8	88,6	93,1	85,7

Datu avots: Slim bu profilakses un kontroles centra Imuniz cijas monitoringa dati, 2013

A.2.Vesel ga un droša dz ves vide

2.3. Politikas m r is

Rad t b rna vajadz b m atbilstošu vesel gu, drošu vidi un infrastrukt ru.

2.4. Politikas rezult ts

Vide un infrastrukt ra ir b rnu vajadz b m atbilstoša un droša.

2.5. R c bas virzieni

2.5.1. Sekm t visiem b rniem, tai skait b rniem inval diem un b rniem ar paš m vajadz b m, draudz gas, drošas infrastrukt ras un vides iek rtošanu

2012.gad pabeigta sekojošu Eiropas Re ion l s att st bas fonda projektu ieviešana, kuru ietvaros sekm ta b rniem, tai skait b rniem inval diem un b rniem ar paš m vajadz b m, draudz gas, drošas infrastrukt ras un vides iek rtošana:

- *B rnu kl nisk s universit tes slimn cas* projekta „Stacion r s vesel bas apr pes infrastrukt ras att st ba VSIA „B rnu kl nisk universit tes slimn ca” ietvaros uzcelta pieb ve 2 813 m² plat b pie 20. korpusa Vien bas gatv 45, R g ar m r i palielin t plat bu uz vienu gultas vietu no 27 m² uz 42 m². Palielinot plat bu uz vienu gultas vietu tiek nodrošin ta daž du vecumu b rnu vajadz b m atbilstoša, droša un piem rota vide, emot v r , ka b rnam k fiziski un intelektu li nenobriedušai personai vajadz ga paša aizsardz ba un g d ba. Papildus projekta ietvaros veikta uz emšanas (neatliekam s pal dz bas) noda as telpu renov cija Juglas iel 20, R g , 20.korpusa, 26.korpusa un 9.korpusa telpu renov cija Vien bas gatv 45, R g . P c renov cijas darbu veikšanas uzlabojies neatliekam s pal dz bas, ambulatoro, slaic gi stacion r un stacion r vesel bas apr pes pakalpojumu sniegšanas process, kas savuk rt veicina stacion ra gultu skaitu samazin šanu un vid j rst šan s ilguma samazin šanos. L dz ar to pieaug mazo pacientu apmierin t bas l menis un vec kiem ir plaš ka iesp ja b t kl t pie slim b rna, kas veicina vesel bas atg šanas psihosomatiskos aspektus. Attiec gi diagnostikas noda as telpu rekonstrukcija rada iesp ju izvietot projekta ietvaros ieg d t s diagnostikas iek rtas - kodolmagn tisk s rezonanses iek rtu un datortomogr fijas iek rtu, kas uzlabo un pa trina diagnostisk s radiolo ijas izmekl jumus un l dz ar to palielina rst šanas efektivit ti.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Kop jais projekta ietvaros infrastrukturas uzlabošanai un medicīniskās tehnoloģiju iegādei ieguldītais finansējums ir 7 086 325.62 LVL, tai skaitā ERAF finansējums 5 945 031.28 LVL, valsts budžeta līdzfinansējums 923 927.80 LVL.

- *Zieme Kurzemes reģionālās slimnīcas projekta „SIA „Zieme Kurzemes reģionālās slimnīcas” stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras uzlabošana”* ietvaros veikta būvniecības nodrošinātāja iekšējā rekonstrukcija, jo stacionārās veselības aprūpes pakalpojumi būvniecībā ir valsts veselības aprūpes politikas prioritāte un svarīgi ir nodrošināt kvalitātes un efektīvāko pakalpojumu sniegšanu. Rekonstrukcijas darbi būvniecībā veikti palātās, restnīcisko procedūru un manipulāciju telpās, koridoros un restnīcības personāla telpās radot pievilcīgus mazpacientu uzturēšanās apstākļus stacionārās, kā arī nodrošinot pieejamību pacientiem ar funkcionāliem traucējumiem.

Kop jais projekta ietvaros būvniecības infrastruktūras uzlabošanai ieguldītais finansējums ir 158 114.04 LVL, tai skaitā ERAF finansējums 134 396.93 LVL, valsts budžeta līdzfinansējums 20 886.86 LVL.

- *Rīgas Dzemdību nama projekta „Stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras pilnveidošana Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas Dzemdību nams”, veicot pasākumus veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un izmaksu efektivitātes uzlabošanai”* ietvaros izveidots vienots Dzemdību centrs, nodrošinot atbilstošu vidi pacientu, tai skaitā jaundzimušo, rīšanas procesam, kā arī veikta pacientu transporta un apmeklētāju liftu nomaiņa, nodrošinot drošu pacientu pārvietošanu un atbilstošu vidi apmeklētājiem ar pašmājadzībām un personālam. Projektā realizētais aktivitāšu papildina Veselības ministrijas izstrādātā Mēs un bērns veselības uzlabošanas plāna ietvaros paveiktās un plānotās aktivitātes.

Kop jais projekta ietvaros infrastruktūras uzlabošanai ieguldītais finansējums ir 1 464 933.72 LVL, tai skaitā ERAF finansējums 901 860.20 LVL.

- *Jūrmalas slimnīcas projekta „Stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras pilnveidošana Sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Jūrmalas slimnīca”, veicot pasākumus veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un izmaksu efektivitātes uzlabošanai”* ietvaros veikta dzemdību nodrošinātāja, tai skaitā restnīcisko procedūru un manipulāciju telpu renovācija, uzlabojot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti un pieejamību, kā arī veikta liftu nomaiņa kā pieejamības nodrošināšanai personālam ar funkcionāliem traucējumiem. Projektā realizētais aktivitāšu papildina Veselības ministrijas izstrādātā Mēs un bērns veselības uzlabošanas plāna ietvaros paveiktās un plānotās aktivitātes.

Kop jais projekta ietvaros dzemdību nodrošinātāja infrastruktūras uzlabošanai ieguldītais finansējums ir 348 259.31 LVL, tai skaitā ERAF finansējums 296 020.41 LVL.

Lai mazinātu autotransporta nelabvēlīgo ietekmi uz gaisa kvalitāti, Latvijā transportlīdzekļu tehniskajam apskatam automobiļiem ar dzirkste aizdedzes motoru tiek stingri kontrolēti kaitīgo izmešu – CO (oglekļa oksīds) un HC (ogļdegaži) daudzums, savukārt automobiļiem ar dīzeļmotoru tiek kontrolēti atgūšanas koeficients (k). Kaitīgo izmešu daudzums, kas nonāk atmosfērā, ir tieši atkarīgs no automobiļu izgatavošanas gada, t.i., jo jaunāks automobilis, jo stingrākas ir noteiktās pieļaujamās atgūšanas normas. Tādēļ automobiļiem ar dzirkste aizdedzes motoru, kas izgatavoti 90-jos gados, pieļaujamā CO norma motora atgūšanas brīvībai ir 3 %, bet 2003.gadā izgatavotam automobilim tā ir 0.3 %, kas ir 10 reizes mazāk, savukārt automobiļiem ar dīzeļmotoru, kas izgatavoti 90-jos gados, pieļaujamā absorbcijas koeficienta vērtība ir 3, bet 2008.gadā izgatavotam automobilim – 1.5, kas ir divas reizes mazāk. Situācija, kas saistīta ar kaitīgo vielu nokrišņu gaisā, Latvijā LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskaits par būvniecības stāvokli Latvijā 2012.gadā”

uzlabojas, jo ce u satiksm pielaisto automobi u vecums jau daudzus gadus ir nemain gs.

Sabiedrisk transporta jom ir veikta virkne pas kumu, kas v rsti uz sabiedrisk transporta piem rošanu b rnu vajadz b m.

Pamatojoties uz 2012. gada 28. augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.599 „Sabiedrisk transporta pakalpojumu sniegšanas un izmantošanas k rt ba” (turpm k - MK noteikumi Nr.599) nosac jumiem, sabiedriskajam transportl dzeklim j b t piel gotam normat vajos aktos par transportl dzeku izgatavošanu noteiktaj m tehniskaj m pras b m, lai person m ar funkcion liem trauc jumiem, gr tniec m un person m ar maziem b rniem (tai skait ar b rnu rati iem) atvieglotu iek šanu sabiedriskaj transportl dzekl un nodrošin tu šo personu p rvad šanu.

R p joties par pirmsskolas vecuma b rnu papildus droš bu, MK noteikumos Nr.599 ir paredz ts, ka:

- pirmsskolas vecuma b rns sabiedriskaj transportl dzekl ndr kst braukt patst v gi (MK noteikumu Nr.599 93.punkts);
- sabiedriskaj transportl dzekl vienas pieaugušas personas pavad b dr kst braukt ne vair k k tr s pirmsskolas vecuma b rni, ja vi i nav vienas imenes locek i. Ja sabiedriskaj transportl dzekl katras pieaugušas personas pavad b brauc vair k nek tr s pirmsskolas vecuma b rni, kas nav vienas imenes locek i, pavadoš s personas pien kums ir nodot sabiedrisk transportl dzeka apkalpei p rvad jamo b rnu sarakstu, kur nor da katra b rna v rdu un uzv rdu, k ar pavadoš s personas v rdu, uzv rdu un t lruni (MK noteikumu Nr.599 94.punkts);
- b rnu vecum l dz 15 gadiem kontrolieris dr kst izs din t no sabiedrisk transportl dzeka tikai tad, ja b rnu nog d tuv kaj policijas iecirkn (MK noteikumu Nr.599 128.punkts).

2012.gada apr l Valsts policijas Vidzemes re ion (Valmier , Rai a iel 3, Valmieras 5. vidusskolas telp s) tika atkl ta otr m c bu klase b rniem, kas paredz ta interakt v u ce u satiksmes noteikumu un citu prevent v u pas kumu organiz šanai. (Pirm š da veida klase tika izveidota 2011.gada septembr , R g , Valsts policijas Galven s k rt bas policijas p rvaldes Prevencijas p rvaldes telp s, Stabu iel 89). M c bu klas s b rniem nodarb b s tiek pied v ta iesp ja atbilstoš i ce u satiksmes noteikumu pras b m praktiski iejusties ce u satiksmes dal bnieka lom gan k g j jam, gan k velosip da vad t jam. M c bu klases b rniem apr kotas ar interakt v s t feles komplektu, ce iem ar g j ju p rej m un krustojumiem, ce a z m m, luksoforiem, k ar velosip diem un skrejrite iem. 2013.gad febru r š da klase tika atkl ta ar Valsts policijas Kurzemes re ion – Liep j un ir uzs kts darbs pie š da veida klases izveidošanas ar Valsts policijas Latgales un Zemgales re ion , t dej di nodrošinot b rniem izgl tošan s pieejam bu vis valst .

Lai diennakts tumšaj laik mazin tu risku ce u satiksmes dal bniekiem nok t ce u satiksmes negad jumos, kuru c lonis ir ce u satiksmes noteikumu pras bu neiev rošana no maz k aizsarg to ce u satiksmes dal bnieku – g j ju un velosip distu puses, Valsts policija 2012.gada 5.novembr vis Latvijas teritorij uzs ka akciju „Esi redzams”. Akcijas laik pastiprin ta uzman ba tika piev rsta g j jiem un LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

velosip distiem, kuri nav iev rojuši ce u satiksmes noteikumu pras bas. Prevent vo pas kumu laik , konstat jot min to pras bu neiev rošanu un lem jot jaut jumu par administrat v s lietved bas uzs kšanu, iesp ju robež s personas tika nodrošin tas ar gaismas atstarot ju un tika izskaidrota t lietošanas nepieciešam ba. Gad jumos, kad min t s pras bas neiev roja izgl t bas iest žu audz k i, tika organiz ti atbilstoši prevent vie pas kumi attiec gaj s izgl t bas iest d s un aktiviz ta šo izgl t bas iest žu administr cijas loma min to pras bu iev rošanas kontrol .

Tuvojoties 2011./2012.m c bu gada beig m, lai veicin tu b rnu droš bu vasaras br v laik , 2012.gad no 16.apr a l dz 31.augustam Valsts policija organiz ja akciju „Droša vasara – Tava vasara”. Akcijas m r is bija piev rst b rnu uzman bu c lo iem, kas visbiež k izraisa nelaimes gad jumus iest joties siltajam laikam. Pl nojot pas kumus, uzman ba tika piev rsta aktu l kajiem jaut jumiem par sekojoš m t m m - b rnu person gai droš bai un aizsardz bai (ugunsdroš bai, elektrodroš bai, pašuma droš bai un droš bai uz dens, droš bai internet , stopošanai, klai ošanai, vardarb bai, t.sk. seksu lai vardarb ba u.c.), mazaizsarg to ce u satiksmes dal bnieku droš bai (nepilngad gajiem g j jiem, velosip du un mop du vad t jiem, u.c.), atkar bu izraisošo vielu lietošanai, to ietekmei uz vesel bu un ar to saist tai tiesiskai atbild bai, b rnu tiesiskai audzin šanai un izgl tošanai un citiem ar b rnu droš bu saist tiem jaut jumiem. Visliel ko interesi akcijas laik izrais ja prevent vie pas kumi, kas izgl toja b rnus par b rnu person go droš bu un aizsardz bu – 565 pas kumi, par tiesisko audzin šanu – 411 pas kumi, par ce u satiksmes droš bu – 337 pas kumi un atkar bu profilaksi - 163 pas kumi.

Akcija „Droša vasara – Tava vasara” tika r kota gan pirmskolas un visp r j s izgl t bas iest d s, gan nometn s un b rnu un jauniešu centros. Kopum tika organiz ti 1799 prevent vi pas kumi. Ik gadu, s koties jaunajam m c bu gadam, Valsts policija organiz akciju „Droš bas dienas skol s”. 2012.gad t norisin j s no 1.septembra l dz 1.oktobrim un kopum š s akcijas ietvaros tika organiz ti 1672 prevent vi pas kumi. Pl nojot akcijas tematiku, Valsts policijas amatpersonas piev rs s aktu l m, ar b rnu droš bu saist t m t m m - ce u satiksmes droš bas jaut jumiem, mazaizsarg tajiem ce u satiksmes dal bniekiem, ugunsdroš bai, droš bai denstīlpu tuvum , droš bai esot vienam pašam m j s, b rnu bezv sts pazušanas jaut jumiem, b rnu savstarp j m attiec b m daž d s viet s un vid s, piem ram, izgl t bas iest d s, izklaides viet s, pagalmos, uz ce a. T pat, b rni tika inform ti par vardarb gas un destruktv as uzved bas sek m savstarp j s attiec b s un atbild bu, par ieciet bu savstarp j s attiec b s, par atkar bu izraisošo vielu lietošanas sek m, atbild bu, u.c.

2.5.2. Kontrol t normat vo aktu iev rošanu saist b ar gaisa pies r ojumu, sabiedrisko din šanu, virszemes un pazemes de u kvalit ti, par peldvietu iek rtošanu un higi nu un citiem kvalit tes normat viem

2012.gad Vesel bas inspekcija veica dzeram dens un peld dens kvalit tes monitoringu, k ar gaisa kvalit tes nov rt jumu un kontroli attiec b uz higi nas normu iev rošanu rstniec bas iest d s, pirmsskolas izgl t bas iest d s, skol s, sol rijos u.c.

VI veikt s kontroles 2012.gad .

Uzdevums	Rezultat vais r d t js	Izpilde 2011.gad	Pl notais 2012.gad	Izpilde 2012.gad
Pl nveida kontroles publisk s dzeram dens apg des uz mumos	Pl nveida kontro u skaits	963	975	997
Pl nveida kontroles peldviet s	Pl nveida kontro u skaits	43 46 45	46	45
Fizisko un juridisko personu s dz bu un iesniegumu izskat šana par akustisko vai vides troksni, vibr ciju, elektromagn tisko lauku	Izskat to iesniegumu skaits	77 (100%)	77 (100%)	85 (100%)
Dzeram dens monitoringa nodrošin šana.	Laboratoriski test to paraugu skaits	223	221 (+81)	221
Peldvietu dens monitoringa nodrošin šana.	Laboratoriski test to paraugu skaits	230	230	236
Publisko nepieciešamo (piepras to) pakalpojumu sniegšana.	Atzinumu skaits	4310	4493	4680

Avots: Vesel bas ministrija

2012.gad peldvietu kontrole tika veikta, iev rojot jaun s normat v akta – MK 10.01.2012. noteikumi Nr.38 „Peldvietas izveidošanas un uztur šanas k rt ba” pras bas un akcent jot uzman bu uz peldvietu pašnieku inform šanu par papildus pras b m inform cijas sniegšan iedz vot jiem peldviet (piem ram, par drošu uzved bu peldviet , tai skait par b rnu droš bu) saska ar 2010.gada 6.j lija Ministru kabineta noteikumu Nr. 608 „Noteikumi par peldvietu dens monitoringu, kvalit tes nodrošin šanu un pras b m sabiedr bas inform šanai” 30. punkta noteiktaj m pras b m.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

2012.gad peldvietu dens kvalit tes monitorings tika veikts pavisam 46 valsts ofici li atz taj s peldviet s. Peldsezon monitoringa programmas ietvaros Latvij tika pa emti 230 dens paraugi. Peld šan s aizliegums mikrobiolo isk pies r ojuma d bija noteikts 3 reizes (vienu reizi Gaujas upes peldviet Siguld un divas reizes j ras peldviet s - Ainažos un Abragciem). Turkl t 3 reizes speci listi ieteica no peld šan s attur ties - 2 reizes j ras peldviet s – Kauguros un Salacgr v un 1 reizi Lielupes lab krasta peldviet , Jelgav . Visu peldvietu ilglaic g kvalit te p c 2009.-2012.gada peldsezonu datiem atbilst oblig taj m kvalit tes pras b m - vismaz pietiekamai kvalit tei. Nevienai no peldviet m netika noteikta zema kvalit te. Kopum peldvietu patsvars atbilstoši peld dens kvalit tes ilgtermi a nov rt juma kategorij m ir – 49% izcila, 40% laba, 11% pietiekama. Sal dzinoši ar iepriekš jo gadu, dens kvalit te ir nedaudz uzlabojusies.

2012.gada peldsezon Inspekcija kop veikusi 64 peldvietu apsekojumus, lai izv rt tu, k tiek iev rotas pras bas, kas peldviet m izvirz tas Ministru kabineta noteikumos. Veiktas 45 peldvietu pl nveida kontroles, 17 – priekšlikumu izpildes kontroles un 2 iesniegumu (s dz bu) izskat šana. Visvair k peldvietu apsaimniekot jiem tika nor d tas nepiln bas saist b ar peldviet s izvietoto inform ciju – 80% gad jumu no visiem p rk pumiem. Sal dzinot ar iepriekš jiem gadiem, maz k ir konstat to p rk pumu, kas saist ti ar peldvietu uztur šanas un higi nas pras bu neiev rošanu – 7 % no visiem p rk pumiem (2011. gad - 23 %).

Vides faktoru uzraudz bas pamat – nov rt t higi nas un vides vesel bas nosac jumu un pas kumu atbilst bu, lai samazin tu vai likvid tu vides faktoru (fizik lo, misko un biolo isko) iesp jami kait go iedarb bu, garant jot drošu un cilv ka vesel bai nekait gu vidi un pakalpojumu sniegšanu. Inspekcija p c juridiskas vai fiziskas personas piepras juma, emot v r r jo normat vo aktu pras bas un visp r j s higi nas normas, sniedz publiskas pakalpojumas - higi nisko nov rt šanu b vniec bas jom , objektu, pakalpojumu, vides faktoru (troksnis, elektromagn tiskais starojums, dens kvalit te, misko vielu riska izv rt šana) un atseviš u grupu nep rtikas produktu higi nisko nov rt šanu.

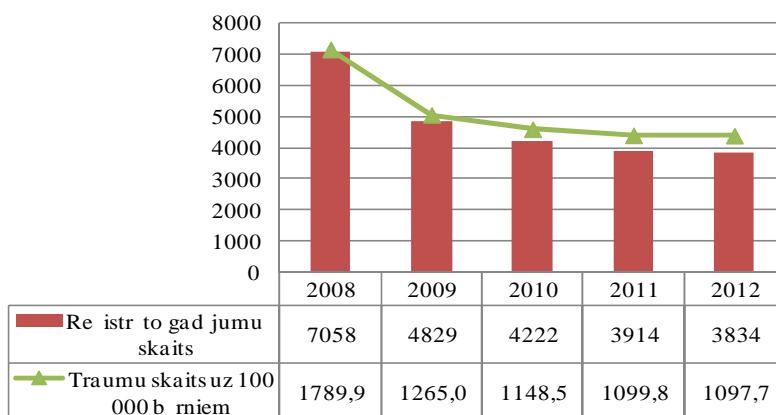
2012.gada 13.mart tika pie emti Ministru kabineta noteikumi Nr.172 „Noteikumi par uztura norm m izgl t bas iest žu izgl tojamiem, soci l s apr pes un soci l s rehabilit cijas instit ciju klientiem un rstniec bas iest žu pacientiem” (turpm k – noteikumi). Noteikumu m r is ir nodrošin t izgl tojamiem visp r j s pamatizgl t bas, visp r j s vid j s un profesion l s izgl t bas iest d s, k ar b rniem rpus imenes apr pes instit cij s un rstniec bas iest d s ikdienas dienarti ar vesel gu un sabalans tu uzturu, veicin t vesel g ku uztura paradumu izveidi, samazin t risku saslimt ar infekcijas un neinfekcijas slim b m. Noteikumi st j s sp k 2012.gada 1.j nij . Noteikumu izpildi kontrol P rtikas veterin rais dienests.

Situ cijas raksturojums par b rnu traumatismu

Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istr tiek re istr ti traumu gad jumi, kad patients p c traumas g šanas tiek hospitaliz ts, tai skait , b rnu traumu gad jumi. Re istr to traumu gad jumu skaits b rniem pa gadiem samazin s, no 7058 traumu gad jumiem 2008. gad uz 3834 gad jumiem 2012. gad , ar relat vais r d t js r da re istr to traumu gad jumu samazin jumu. Piecu gadu laik tas ir samazin jies par 692,2 gad jumiem uz 100 000 b rniem (no 1789,9 gad jumi uz 100 000 b rniem 2008. LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

gad uz 1097,7 gad jumiem uz 100 000 b rniem 2012. gad). Tom r analiz jot šos datus b tu j b t piesardz giem un j atceras, ka šie ir tikai nosac ti smagie traumu gad jumi, respekt vi, tie gad jumi, p c kuriem b rni tiek hospitaliz ti, k ar j em v r , ka par katra traumas gad juma zi ošanu ir atbild ga rstniec bas iest de un t ne vienm r pilda Ministru kabineta 2008. gada 15. septembra noteikumos Nr.746 „Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istra izveides, papildin šanas un uztur šanas k rt ba” noteikto.

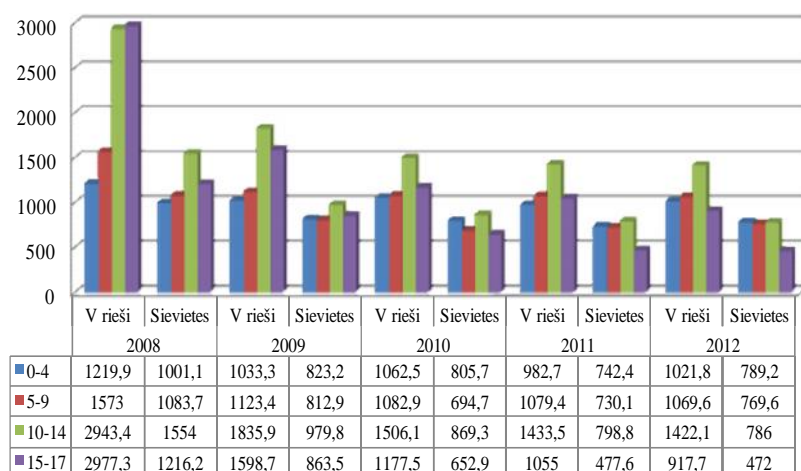
Traumu gad jumu skaits b rniem (0 – 17 gadi) 2008.-2012. gad absol tos skaits os un uz 100 000 iedz vot ju

Avots: Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs, SPKC, 2013

Analiz jot atseviš i pa dzimumiem un vecumiem traumas guvušos b rnu, konstat ts, ka biež k traumas g st z ni nek meitenes (62 – 63% no visiem re istr tjiem traumu gad jumiem ir re istr ti z niem). 10 – 14 gadi ir vecums, kad gan z ni, gan meitenes visbiež k g st traumas un tad seko 15 – 17 gadus vecie pusaudži. Tom r ar maz k s vecuma grup s ir iev rojams traumas guvušo b rnu skaits, piem ram, 2012. gad 0 – 4 gadu vecum tika re istr tas 1021,8 traumas uz 100 000 z niem un 789,2 traumas uz 100 000 meiten m.

Traumu gad jumu skaits b rniem (0 – 17 gadi) sadal jum pa dzimumiem un vecuma grup m 2008.-2012. gad

Avots: Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs, SPKC, 2013

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Liel ko da u traumū b rni g st m j s (57%), tad seko transporta zona (13%), sporta zona (11%) un izgl t bas iest des (10%). Analiz jot traumū g šanas vietas pa vecuma grup m, redzams, ka mazie b rni (0 – 4 gadi) traumas biež k g st m j s (78%) un transporta zon (9%), pirmsskolas un s kumskolas b rni (5 – 9 gadi) t pat biež k traum jas m j s (56%), transporta zon (15%), ar pusaudži (10 – 14 gadi) biež k tom r traumas g st m j s (38%), transporta zon (21%) un izgl t bas iest d s (14%), savuk rt 15 – 17 gad go vid biež k traumas tiek g tas transporta zon (31%), m j s (28%) un sporta zon (15%).

B rniem un pusaudžiem izplat t k s traumas ir l zumi (30%), sasitumi, zilumi (20%), smadze u satricin jumi (17%) un va jas br ces (14%). Mazajiem b rniem (0-4 gadi) biež k nek cit s vecuma grup s ir sastopami apdegumi un applauc jumi (17% no visiem traumū gad jumiem šaj vecuma grup), savuk rt p r j s vecuma grup s š du traumū patsvars ir tikai 1 – 2%. P r j s vecuma grup s nav t da izteikti domin joša traumas veida, kas neb tu cit s vecuma grup s.

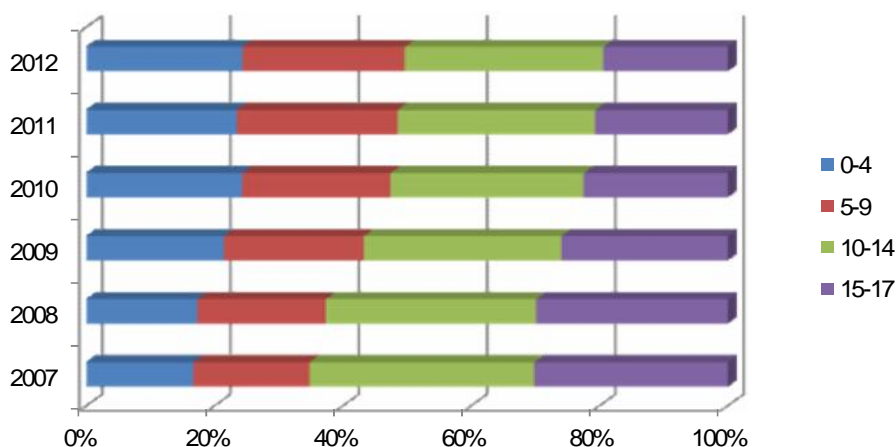
2.5.3. Analiz t statistiku par b rnu vesel bas r d t jiem un to korel ciju ar gaisa un de u pies r ojumu, p rtikas kvalit ti un citiem vides faktoriem

Nacion l vesel bas dienests analiz ja vesel bas apr pes pakalpojumu finanšu un apjoma r d t jus, prognoz ja vesel bas apr pes pakalpojumu apjomu un izv rt ja šo pakalpojumu nepieciešam bu (Ministru kabineta 2011.gada 1.novembra noteikumu Nr.850 „Nacion l vesel bas dienesta nolikums” 3.3.apakšpunkts).

Indikatori

B rnu, kas guvuši traumas, patsvars

Traumas un ievainojumus re istr to traumū gad jumu patsvars b rniem pa vecuma grup m 2007.-2012.gad

Avots: Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs, SPKC, 2013

Bērnu un pusaudžu rēģistrācija stacionārā ārstniecībā, rēģistrācija iedarbes sekas” 2008.-2012. gadā

Slimību nosaukumi	Bērni (0–14 gadi)									
	izrakstīti slimnieki					slimnīcā pavadītais laiks (gultdienas)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Ievainojumi, saindāšanās un citas rēģistrācija iedarbes sekas	6 070	5 683	5223	5064	4683	27 469	23 989	18 548	17 515	15159
Dažāda veida lūzumi	1 483	1 421	1 250	1 172	1150	6 309	5 874	4 295	3 765	4673
Smadzeņu satricinājums	828	804	751	658	652	4 170	4 188	3 211	2 698	2738
Termiski un ķīmiski apdegumi	579	505	453	389	341	3 782	3 287	3 002	2 597	1503
Saindāšanās ar medikamentiem, bioloģiskām un citām nemedicīniskām vielām	522	429	500	457	370	1 053	762	863	764	682
	Pusaudži (15–17 gadi)									
	izrakstīti slimnieki					slimnīcā pavadītais laiks (gultdienas)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Ievainojumi, saindāšanās un citas rēģistrācija iedarbes sekas	2 334	2 228	1534	1 317	1180	11 561	11 480	6 536	5 267	4727
Dažāda veida lūzumi	632	643	421	354	243	3 454	3 326	2 038	1 581	1263
Smadzeņu satricinājums	384	408	274	184	179	2 100	2 182	1 233	847	760
Termiski un ķīmiski apdegumi	44	45	31	23	19	296	424	303	175	167
Saindāšanās ar medikamentiem, bioloģiskām un citām nemedicīniskām vielām	189	132	162	151	141	380	287	266	320	257

Avots: Valsts statistikas pārskats „Pārskats par stacionāra darbu”, SPKC, 2013

Traumās un ievainojumos reģistrēto traumu gadījumu skaits bērniem 2010. - 2012. gadā sadalījums pa dzimumiem un vecuma grupām, absolūtos skaitos

Vecuma grupa	2010		2011		2012	
	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes
0-4	594	433	533	385	539	395
5-9	604	372	595	386	576	395
10-14	820	452	786	420	776	410
15-17	620	327	565	244	498	245
Kopā	2638	1584	2479	1435	2389	1445

Avots: Avots: Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs, SPKC, 2013

Traumās un ievainojumos reģistrēto traumu gadījumu skaits bērniem 2010. - 2012. gadā sadalījums pa dzimumiem un vecuma grupām, uz 100 000 iedzīvotjiem

Vecuma grupa	2010		2011		2012	
	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes
0-4	1062,5	805,7	982,7	742,4	1021,8	789,2

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

5-9	1082,9	694,7	1079,4	730,1	1069,6	769,6
10-14	1506,1	869,3	1433,5	798,8	1422,1	786,0
15-17	1177,5	652,9	1055,0	477,6	917,7	472,0

Avots: Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs, SPKC, 2013

Ce u satiksmes droš bas direkcijas (CSDD) apkopot 2012. gada **ce u satiksmes negad jumu** statistika (boj g jušie un ievainotie):

Vecums/ statuss	0 ... 5.gadi	6 ... 8.gadi	9 ... 11.gadi	12 ... 14gadi	kop
G j js	30	54	45	46	175
Pasažieris	78	45	39	26	188
Velosip dists	2	14	17	30	63
Vad t js	0	1	2	21	24
KOP	110	114	103	123	450

Avots: Ce u satiksmes droš bas direkcija

Saska ar CSDD datiem Latvij 2012.gad , sal dzinot ar iepriekš jo gadu, nav b tiskas izmai as boj g jušo b rnu skaita zi , bet palielin jies traumu guvušo skaits. T , ce u satiksmes negad jumos 2012. gad ievainoti 444 b rni (2011.gad - 429) vecum l dz 14 gadiem, bet dz v bu zaud ja 6 b rni (2011. gad - 5). J akcent , ka katrs no šiem skait iem izsaka k da augoš b rna dz ves kvalit tes pasliktin šanos. T d liela uzman ba j velt satiksmes droš bas traumatisma mazin šanai un svar gi jau no pirmaj m skolas dien m b rn veidot apzi u par drošu ce u satiksmi un attiec gu uzved bas modeli.

Dzelzce a negad jumos cietušo b rnu un jauniešu (vecum l dz 18 gadiem) statistika:

	Kop	
	negad jumos cietuši	No tiem ar let lu izn kumu
2010.g.	5	4
2011.g.	2	0
2012.g.	1	1
2013.g.	1	1

Avots: Satiksmes ministrija

Savuk rt saska ar Valsts policijas datiem 2012.gad , sal dzin jum ar 2011.gadu, valst ir samazin jies ievainoto b rnu skaits, kuri cietuši ce u satiksmes negad jumos – 629 (-13), ta u nedaudz palielin jies boj g jušo b rnu skaits - 11 (+2).

Valsts policijas apkopot informācija par ceļu satiksmes negadījumos cietušo un bojāgājušo bērnu skaitu pēc to vecuma:

Bērnu vecums	Ievainoto bērnu skaits Ceļu satiksmes negadījumos		Bojāgājušo bērnu skaits ceļu satiksmes negadījumos	
	2011.g.	2012.g.	2011.g.	2012.g.
0 – 14	440	466	5	6
Velosip disti (un mop disti)	69	80	1	2
Gājji	177	181	1	1
Pasažieri	190	197	3	2
Vadītji	2	6	-	1
Cits	2	2	-	-
15 – 16	137	112	3	4
Velosip disti (un mop disti)	58	28	1	-
Gājji	32	22	-	1
Pasažieri	38	54	1	3
vadītji	9	7	1	-
Cits	-	1	-	-
17 (ieskaitot)	65	51	1	1
Velosip disti (un mop disti)	11	10	-	-
Gājji	15	7	-	-
Pasažieri	22	27	1	1
Vadītji	17	6	-	-
Cits	-	1	-	-
Kop (0 – 17):	642	629	9	11

Avots: Valsts policija

Pie administratīvās atbildības saukto nepilngadīgo personu skaits par ceļu satiksmes noteikumu neievērošanu

	2011	2012
Velosipēdu un mopēdu vadītjiem noteikto papildu prasību pārkāpšana (LAPK 149. ²¹ p.)	1162	1043
Gājju un pasažieru izdarītie pārkāpumi (LAPK 149. ²³ p. 1.d)	153	106
Gājju un pasažieru izdarītie pārkāpumi (LAPK 149. ²³ p. 2.d)	2941	2226

Avots: Valsts policija

2.7.2. B rnu, kas saind jušies gaisa, dens pies r ojuma, nekvalitat vas p rtikas un citu faktoru rezult t , patsvars.

Atbilstoši valsts statistikas p rskatam „P rskats par stacion ra darb bu”, stacion ros rst to b rnu skaits ar saind šanos ar medikamentiem, biolo iskaj m un cit m nemedic niskas cilmes viel m laika period no 2008. gada l dz 2012. gadam ir main gs, bet p d jos divus gadus saglab tendenci samazin ties. 2012. gad ar iepriekšmin taj m saslimšan m stacion r ir rst jušies 511 b rni jeb konstat ti 1,46 gad jumi uz 100 000 b rnu. Stacion ros rst to b rnu skaits ar saind šanos ar medikamentiem, biolo iskaj m un cit m nemedic niskas cilmes viel m 2012. gad , t pat, k iepriekš jos gados, augst ka bija b rniem vecuma grup no 15 – 17 gadiem – 2,47 gad jumi uz 100 000 b rnu, savuk rt vecuma grup no 0-14 gadiem – 1,27 gad jumi uz 100 000 b rnu.

2012. gad no stacion riem izrakst ti 511 b rns, kuri bijuši saind jušies ar medikamentiem, biolo iskaj m un cit m nemedic niskas cilmes viel m un slimn c pavad juši kopum 939 gultdienas.

Stacion r rst to b rnu skaits ar saind šanos ar medikamentiem, biolo iskaj m un cit m nemedic niskas cilmes viel m 2008. - 2012. gad absol tos skait os un uz 1000 iedz vot ju

Gads	0-14 gadi		15-17 gadi		0-17 gadi	
	rst to pacientu skaits	uz 1000 iedz.	rst to pacientu skaits	uz 1000 iedz.	rst to pacientu skaits	uz 1000 iedz.
2008	524	1,71	189	2,14	713	1,81
2009	429	1,42	132	1,66	561	1,47
2010	500	1,68	162	2,31	662	1,80
2011	457	1,56	151	2,41	608	1,71
2012	370	1,27	141	2,47	511	1,46

Avots: Valsts statistikas p rskats „P rskats par stacion ra darb bu”, SPKC, 2013

Ak tu zarnu infekciju uzliesmojumi ar 5 un vair k gad jumiem b rnu izgl t bas iest d s 2008.-2012. gad

	2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.
Kop	17	25	17	29	33
t.sk. saist ti ar kontamin to p rtiku	9	13	12	15	11

Avots: Slim bu profilakses un kontroles centrs, 2013

Bakteri las uztura toksikoinfekcijas b rniem (0 – 17 gadi) 2008.-2012. gad

2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.
71	45	36	53	20

Avots: Slim bu profilakses un kontroles centrs

2.5.4. Atbalst t za o teritoriju, b rnu rota u laukumu ier košanu un uztur šanu sporta, atp tas un kult ras pas kumiem atbilstoši daž da vecuma b rnu interes m un vajadz b m

Sagaidot Starptautisko b rnu aizsardz bas dienu, Labkl j bas ministrija (LM) 2013.gad ir apkopojusi iedz vot ju v rt jumu par imenei draudz g kaj m atp tas viet m visos Latvijas re ionos. Par imenei draudz g ko vietu atz ts T rvetes dabas parks, kam seko Ventspils pils ta un R gas zood rzs.

Ar visu balsot ju vis m ieteiktaj m imenei draudz gaj m atp tas viet m iesp jams iepaz ties LM interneta vietn www.lm.gov.lv_prec_zs_linx

Kopum aptauj , kas bija public ta port l „mammamuntetiem.lv”, par imen m draudz gaj m atp tas viet m nobalsojuši 620 cilv ki. Akt v kie balsot ji ir no R gas un Pier gas – 38%. Seko Kurzeme ar 22%, Vidzeme ar 21%, Zemgale ar 13%. Maz k balsot ju aktivit te bijusi Latgales re ion – tikai 6% no kop j respondentu skaita.

Pier gas novad (ietverot galvaspils tu) par imen m draudz g m atp tas viet m atz ti 29 objekti. Par tiem balsojuši 202 cilv ki. Par Vidzemes 41 atp tas vietu balsojuši 152 cilv ki, Zemgal – 131 balss un pieteiktas 16 vietas. Kurzem pieteiktas 33 vietas, par t m balsojuši 216 cilv ki, savuk rt Latgal par 18 atp tas viet m nodotas 25 balsis.

Aptauja atkl j, ka par imen m ar b rniem draudz g m viet m balsot ji liel koties uzskata t s vietas, kur laiku var pavad t br v dab . 108 balsot ji nor d juši konkr tas vietas, bet v l 58 cilv ki atbild juši, ka labi atp sties imene ar b rniem var pie dabas, laukos, parkos, kempingos. T d par imen m draudz g m viet m aptauj min tas daudzas viesu m jas, atp tas kompleksi un zemnieku saimniec bas.

Atzin gi v rt ti ar tie muzeji, kuros var uztur ties svaig gais – gan Etnogr fiskais br vdabas muzejs, gan Daugavas muzejs Doles sal , gan Minhauzena muzejs, gan Turaidas muzejrezerv ts, gan C su pils muzejs, gan Aglonas maizes muzejs. Popul ras atp tas vietas imen m ar b rniem ir ar daž das din šanas vietas, kur s ir rota u laukumi vai rota u istabas.

T pat par imen m ar b rniem draudz g m cilv ki uzskata ar vair kas Latvijas pils tas. Respondenti nor d juši, ka vi us priec iesp ja „vienk rši pastaig ties” t d s pils t s k R ga, Ventspils, Liep ja, J rmala, C sis, Sigulda.

imenei draudz gas atp tas vietas ir t das, kur imene var izklaid ties, akt vi atp sties vai baud t kult ras pas kumus. T pat svar gs priekšnosac jums: šaj viet

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

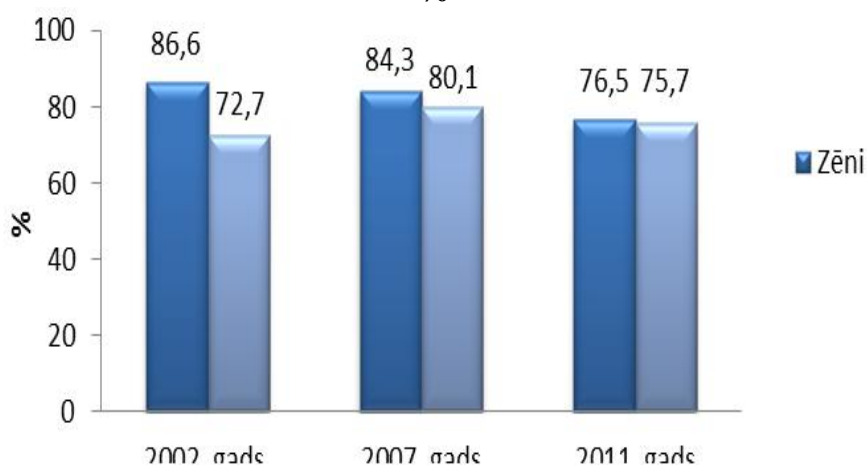
j b t pietiekami plašam nodarbību (atrakciju) piedāvājumam dažādu vecumu bērniem. Ir būtiski, lai atpūtas vieta ir pieejama cilvēkiem ar kustību traucējumiem vai invaliditāti.

A.3. Smēķšana, alkohols, narkotikas un citas apreibinošas vielas un citas atkarības

Situācijas raksturojums

Pēc 2011. gadā veiktā Starptautiskā jauniešu smēķšanas pētījuma²⁰ (pētījuma dati apkopoti un publicēti 2012.gadā) datiem 76,2% aptaujāto 13-15 gadu skolēnu ir kdreiz pamēģinājuši smēķēt. Salīdzinot ar 2002. gadu, zēnu patsvars, kuri ir pamēģinājuši smēķēt, ir samazinājies par 10,1%, bet meiteņu palielinājies par 3%.

Smēķšanas pamēģinājuma 13-15 gadu skolēnu vidū 2002., 2007., 2011. gadā, %

Avots: Starptautiskais jauniešu smēķšanas pētījums, SPKC, 2012

40,5% aptaujāto skolēnu pēdējo 30 dienu laikā bija lietojuši jebkādas tabakas izstrādājumus, piemēram, cigaretes, cigarillas, denšpi u.c. Tabakas izstrādājumus vairāk lietojušas meitenes (41,4%) nekā zēni (29,4%). Izplatītākais tabakas produkts, kuru lieto pusaudži ir cigaretes. 54,9% aptaujāto skolēnu norādīja, ka parasti smēķējuši rēņnieciski ražotās cigaretes, bet 2,9% uztināmās cigaretes. 5% lietojuši košļājamo, želejamo un šaukamo tabaku pēdējo 30 dienu laikā. Kopš 2002. gada zēnu patsvars, kuri pēdējo 30 dienu laikā smēķējuši cigaretes, ir samazinājies, turpretim meiteņu patsvars nedaudz palielinājies.

Populāra skolēnu vidū ir dažādu netradicionālu produktu lietošana. 2011. gadā denšpi pamēģinājuši smēķēt bija 59,2% skolēnu, tajā skaitā 60,6% zēni un 57,5% meitenes. Savukārt 20,2% skolēnu (22,0% zēnu un 18,0% meiteņu) bija mēģinājuši smēķēt elektronisko cigareti. Pēdējā mēneša laikā vienu vai vairākas dienas

²⁰ Avots: Velika, B., Grīnberga, D., Pudule, I. (2012) Starptautiskais jauniešu smēķšanas pētījums. 2011. gada aptauja Latvijā. Rīga: Slimību profilakses un kontroles centrs

elektronisko cigareti smēķējuši 9,1% (10,3% zēnu un 7,7% meiteņu) skolēnu. 39,2% aptaujāto skolēnu savu pirmo cigareti izsmēķējuši vecumā no 1 līdz 11 gadiem.

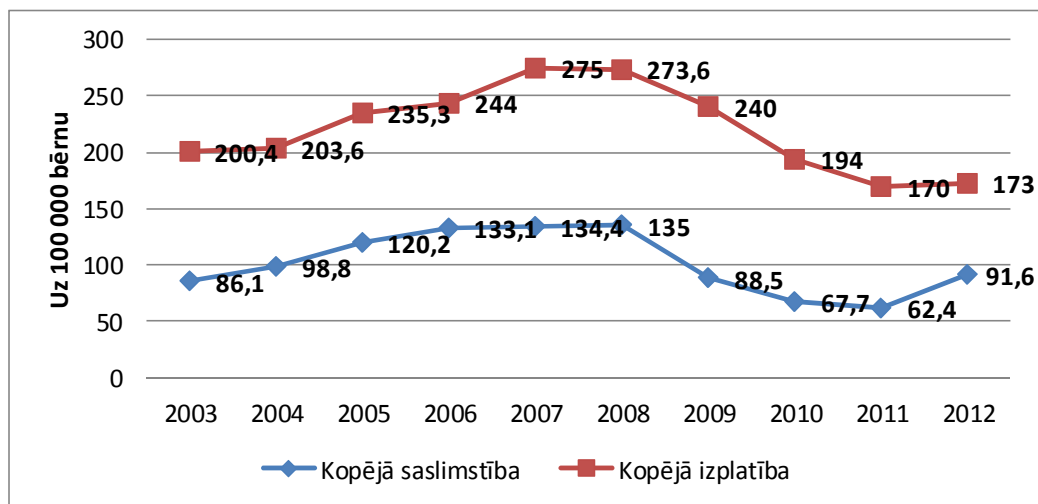
Vēl aizvien būtisku risku rada jauniešu vieglpieejamība tabakas izstrādājumiem. 33,4% smēķējošo skolēnu parasti pērk cigaretes iegādājoties veikalos un kioskos, neskatoties uz tirdzniecības aizliegumu personām, kuras nav sasniegušas pilngadību. Tikai 29,8% smēķējošo skolēnu, kuri cigaretes iegādājoties veikalos un kioskos ir atteikta pārdošana, lielākajam vairākumam jeb 70,2% smēķētāju cigaretes ir pārdotas.

Regulārie smēķētāji	Cilvēki, kas ikdienā smēķē cigaretes, patsvars 15 līdz 24 gadu vecu iedzīvotāju vidū	Pēc dzimuma
Datu avots: SPKC Latvijas iedzīvotāju veselības ietekmējošo paradumu pētījuma 2012.gada aptauja	26,8%	33,3% vīriešu 19,1% sievietes

No 2009. gada līdz 2011. gadam bija stabila kopējā bērnībā psihiskiem un uzvedības traucējumiem psihoaktīvo vielu - alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu lietošanas dēļ saslimšanas samazināšanās.

2012. gadā palielinājās kopējā bērnībā saslimstība ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem psihoaktīvo vielu - alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu lietošanas dēļ. 2012. gadā Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrācija pirmreizējā reģistrācijā 320 (2011. gadā - 222) bērni ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem, minot vielu lietošanas dēļ. Gada laikā šis saslimstības rādītājs ir palielinājies par 29,2% gadījumiem uz 100 000 bērniem (no 62,4 gadījumiem 2011. gadā līdz 91,6 gadījumiem 2012. gadā).

Pirmreiz ģi uzskait ģuz emto ģb rnu skaits (saslimst ģba) un gada beig ģs uzskait ģesošo ģb rnu skaits (izplat ģba) ar psihiskiem un uzved ģbas trauc ģjumiem psihoakt ģvo vielu (alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu) lietošanas ģd 2003.-2012. gad ģuz 100 000 ģb rnu

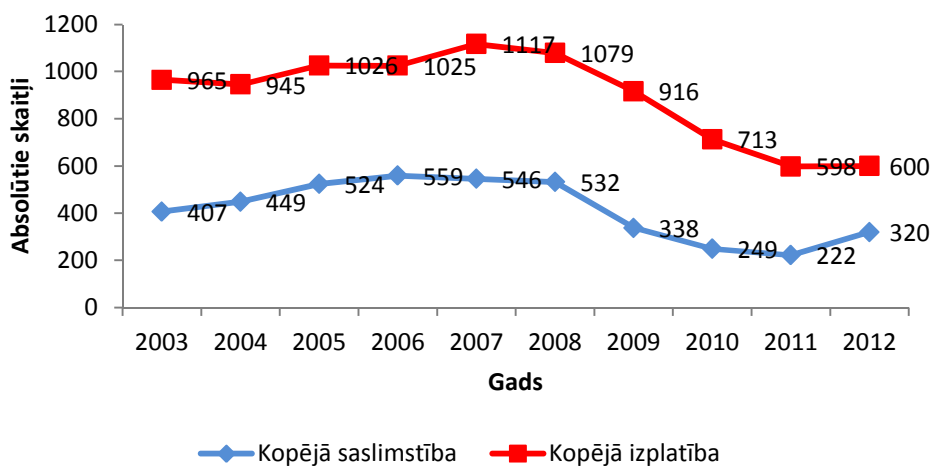

Avots: Ar noteikt ģm slim ģb m slimojošu pacientu re ģistrs, SPKC, 2013

B rnu saslimst ģbas palielin ģšanās ar psihiskiem un uzved ģbas trauc ģjumiem psihoakt ģvo vielu (alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu) lietošanas ģd 2012. gad ģ bija saslimst ģbas palielin ģšanās d ģ ar psihiskiem un uzved ģbas trauc ģjumiem alkohola, narkotisko un psihotropo vielu intoksik ģcijas, kait ģoši p ģrm r ģgas lietošanas ģd . Savuk ģrt b rnu saslimst ģba ar alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu atkar ģbu 2012. gad ģ ir nedaudz samazin ģjusies un p ģ d ģ jo piecu gadu laik ģ ir main ģga un v ģrt ģjama k ģneliela.

2012. gad ģ tika re ģistr ģti 40,7 b rnu saslimšanas gad ģjumi ar psihiskiem un uzved ģbas trauc ģjumiem alkohola ak ģtas intoksik ģcijas, kait ģoši p ģrm r ģgas lietošanas ģd ģuz 100 000 ģb rnu (2011. gad ģ -32,6 gad ģjumi uz 100 000 ģb rnu, 2006. gad ģ - 102,6), k ģ ar re ģistr ģti 48,4 b rnu saslimšanas gad ģjumi ar psihiskiem un uzved ģbas trauc ģjumiem narkotisko, psihotropo un toksisko vielu intoksik ģcijas, kait ģoši p ģrm r ģgas lietošanas ģd (2011. gad ģ 25,3 gad ģjumi uz 100 000 ģb rnu, 2006. gad ģ - 26).

Pirmreiz jī uzskait uz emto b rnu skaits (saslimst ba) un gada beig s uzskait esošo b rnu skaits (izplat ba) ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem psihoakt vo vielu (alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu) lietošanas d 2003.-2012. gad absol tos skait os

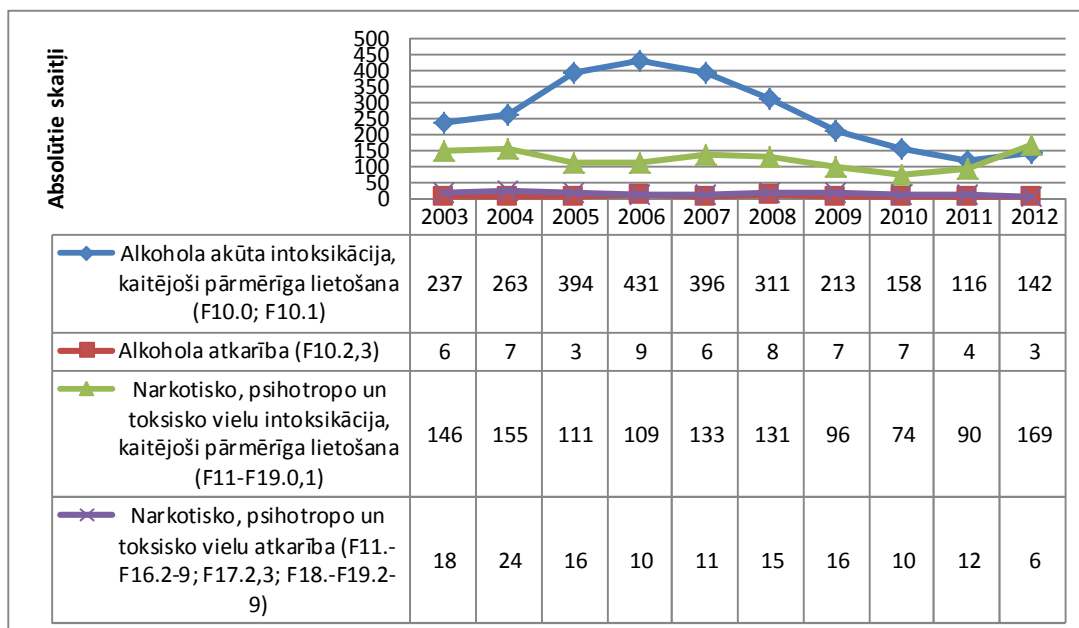
Avots: Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs, SPKC, 2013

2012. gad izteikti palielin jies pirmreiz jī uzskait uz emto b rnu skaits (169) ar narkotisko, psihotropo un toksisko vielu ak tu intoksik ciju un kait joši p rm r gas lietošanas diagnozi, sal dzinot ar 2011. gadu (90 b rni). 2012. gad ar šo saslimšanu uzskait uz emti 122 z ni jeb 68,1 z ns uz 100 000 z nu un 47 meitenes jeb 27,6 meitenes uz 100 000 meite u. Kopum l dz 2010. gadam bija v rojama š s saslimst bas samazin šan s tendence, bet no 2011.gada palielin j s pirmreiz jī uz emto b rnu skaits.

B rnu saslimst ba ar narkotisko, psihotropo un toksisko vielu ak tu intoksik ciju un kait joši p rm r gu lietošanu 2012. gad bija visaugst k p d jo septi u gadu laik .

Pirmreiz ģi uzskait uz emto b rni skaits ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem psihoakt vo vielu lietošanas d sadal jum pa diagnožu grup m 2003.-2012. gad absol tos skait os

Avots: Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs, SPKC, 2013

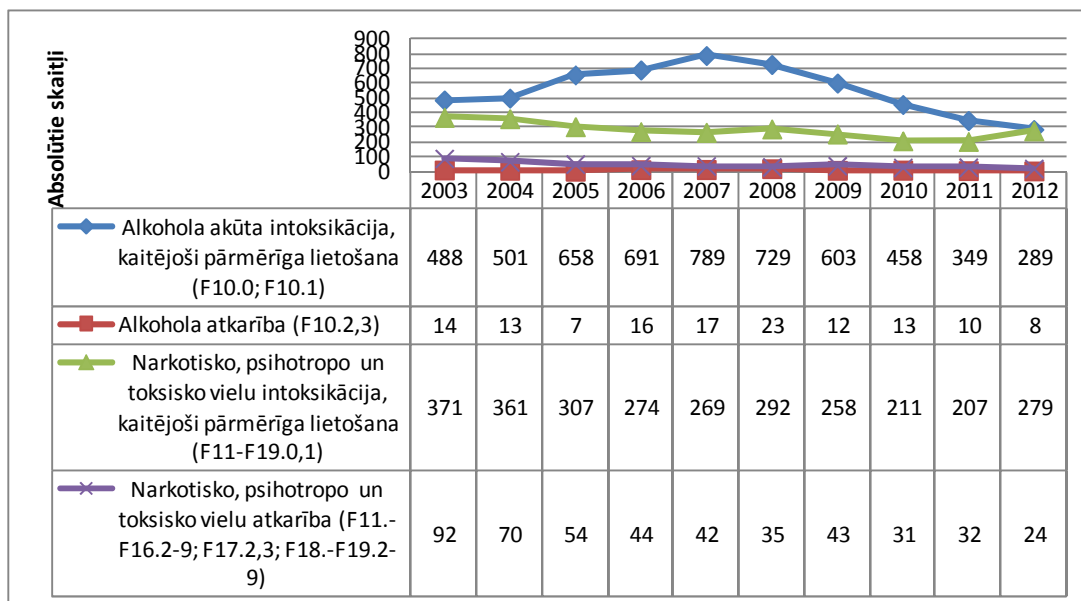
Re istr t izplat ba – gada beig s uzskait esošo b rnu skaits ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem narkotisko, psihotropo un toksisko vielu ak tas intoksik cijas un kait joši p rm r gu lietošanas d 2012. gad ir palielin jusies. 2012. gada beig s uzskait bija 279 b rni (tai skait 200 z ni un 79 meitenes) un, sal dzinot ar iepriekš jo gadu (2011. gad - 207 b rni), ir palielin jusies par 72 b rniem.

2012. gada beig s re istra uzskait ar narkotisko, psihotropo un toksisko vielu ak tu intoksik ciju un kait joši p rm r gu lietošanas d bija 80,4 b rni uz 100 000 b rnu (2011. gad -58,9 b rni uz 100 000 b rnu, 2010. gad -58,6).

Izplat ba ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem, kas b rniem radušies alkohola lietošanas d p d jos piecos gados sam r strauji samazin s.

2012. gada beig s uzskait ar alkohola ak tas intoksik cijas un kait joši p rm r gas lietošanas diagnozi bija 289 b rni (taj skait 185 z ni un 104 meitenes), kas ir par 17% maz k nek iepriekš j gad . 2012. gada beig s uzskait ar alkohola ak tas intoksik cijas un kait joši p rm r gas lietošanas diagnozi bija 83,3 b rni uz 100 000 b rnu (2007. gad bija 197,2 b rni uz 100 000 b rnu).

Gada beig s uzskait esošo b rnu skaits ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem psihoakt vo vielu lietošanas d sadal jum pa diagnožu grup m 2003.–2012. gad absol tos skait os

Avots: Ar noteikt m slim b m slimjošu pacientu re istrs, SPKC, 2013

Izv rt jot Ar noteikt m slim b m slimjošu pacientu re istra datus, var secin t, ka:

1. 2012. gad palielin jies uzskait uz emto b rnu skaits ar ar psihiskiem un un uzved bas trauc jumiem, kas radušies alkohola lietošanas d , bet saslimst bas izplat ba – gada beig s esošo b rnu skaits samazin jies.
2. 2012. gad palielin jusies b rnu saslimst ba ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem narkotisko, psihotropo un toksisko vielu intoksik ciju, kait joši p rm r gas lietošanas d , bet samazin jusies saslimst ba un saslimst bas izplat ba ar šo vielu atkar bu.

Ar 2008. gada 22. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.780 „, Groz jums Ministru kabineta 2006.gada 31. oktobra noteikumos Nr.899 „, Ambulatorajai rst šanai paredz to z u un medic nisko ier u ieg des izdevumu kompens cijas k rt ba” no valsts budžeta kompens jamo diagnožu sarakst tika iek auti medikamenti, kuri tiek izmantoti b rnu, kuriem ir atkar bas probl mas, rst šan .

Atbilstoši Nacion l dienesta datiem, p d jo divu gadu laik b rnu skaits ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem psihoakt vo vielu lietošanas d , kuri sa em no valsts budžeta kompens jamos medikamentus 100% apm r , ir nemain gs.

2012. gad valsts apmaks tus medikamentus atkar bas probl mas rst šanai sa ma 76 b rni – unik lie pacienti, no tiem 45 b rni bija ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem alkohola lietošanas d un 31 b rns ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem narkotisko, psihotropo, toksisko vielu un tabakas lietošanas d .

2012. gad b rnu ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem atkar bu izraisoš u vielu lietošanas d rst šanai no valsts budžeta kompens jamos medikamentus sa ma Ls 713,76 apm r , 2011. gad Ls 1041, bet 2010. gad – Ls 662 un attiec gi 2009. gad – 470 Ls.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Pētījumi liecina, ka bērnu skaits, kuri lieto atkarību izraisošas vielas ir daudz lielāks, nekā uzskait uzņemtie un esošie bērni.

ESPAD 2011. gada pētījuma²¹ dati liecina, ka aptuveni puse aptaujāto jauniešu alkoholu lieto riskantā veidā. 60 un vairāk gramus absolūtā alkohola vismaz vienu reizi pēdējo 30 dienu laikā dzēruši 49% 15–16 gadus veci jaunieši, bet 2007. gadā²² – 54%.

Pēc pētījuma¹ datiem dzēves laikā vismaz vienu reizi alkoholu lietojuši praktiski visi (96%) 15–16 gadus vecie jaunieši, pēdējā gada laikā – 87%, savukārt divas trešdaļas (65%) jauniešu alkoholu lietojuši pēdējā mēneša laikā.

ESPAD 2011. gada pētījuma¹ dati liecina, ka daudz maz regulāra alkohola lietošanas pieredze (40 un vairāk reizes dzēves laikā) ir aptuveni katram trešajam (35%) 15–16 gadus vecam jauniešim. 21% jauniešu alkoholu lietojuši vairāk nekā 20 reizes pēdējā gada laikā, bet 7% – vairāk reizes nedēļējā laikā, bet vairāk nekā 10 reizes pēdējā mēneša laikā.

Pētījuma³ dati liecina, ka Latvijas 15-16 gadīgajiem skolēnu alkohola lietošanas rādītāji salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm ir vidēji augsti – no 36 pētījuma ziņojumā iekļautajām valstīm Latvijas 15-16 gadīgajiem skolēni ierindojas (augstāk rādītājs nozīmē augstāku lietošanas izplatību) 9. vietā par pēdējo 30 dienu laikā riskantu alkohola lietošanu, 12. vietā par pēdējo 30 dienu laikā alkohola lietošanu, bet 17. vietā par pēdējo alkohola lietošanas reizi izdzert alkohola daudzumu.

Salīdzinot 2011. gada ESPAD pētījuma¹ datus ar 2007. gada ESPAD pētījuma² datiem, jāsecina, ka nedaudz samazinājies 15-16 gadīgajiem skolēnu alkohola subjektīvās pieredzes rādītājs (2011. gadā 84% alkoholiskie dzērieni ir viegli vai ļoti viegli pieejami, 2007. gadā – 90%), samazinās arī riskanta alkohola lietošana (60 un vairāk gramus absolūtā alkohola pēdējā mēneša laikā vienā iedzeršanas reizē) – 49% 2011. gadā, 2007. gadā 54%. Savukārt pēdējā mēneša laikā alkoholisko dzērienu lietojošo skolēnu patsvars 2011. gadā (34%) ir palicis nemainīgs, salīdzinot ar 2007. gadu (33%).

Kopumā alkohola lietošanas rādītāji 15-16 gadīgajiem skolēnu vidū pēc pētījuma^{1,2} datiem nedaudz samazinās.

Narkotisko vielu izplatības jomā Latvijas jaunieši ir vidējā narkotiku patēriņš, salīdzinot ar Eiropas valstīm vidū.

²¹ Trapencieris M. u.c. „Atkarību izraisošo vielu lietošanas paradumi un tendences skolēnu vidū, ESPAD 2011”. SPKC, 2012.

²² Koroševa I. u.c. „Atkarību izraisošo vielu lietošanas paradumi un tendences skolēnu vidū, ESPAD 2007”. SVA, 2007.

³ Hibell et al, B., (2012) *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries*. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN).

Sal dzin jum ar 2007. gadu 2011. gad v rojams marihu nas/hašiša pam in jušo skaita pieaugums par 6%, kas ir viens no liel kjiem šo vielu pam in jušo skaita pieaugumiem ESPAD valstu vid . P t jums r da, ka marihu na/hašišs ir visbiež k pam in t viela Eirop un Latvij 15–16 gadus vecu jauniešu grup . Z ni marihu nu lietojuši biež k un vair k reižu nek meitenes. 16% min t s vecuma grupas jauniešu marihu nu un hašišu lietojuši p d j gada laik , bet 6% – p d j m neša laik .

2011. gada aptauj iek auts ar jaut jums par sm jamo mais jumu jeb t saucamo “Spice” produktu pam in šanu – tos dz ves laik vismaz vienu reizi pam in jis katrs desmitais 15–16 gadus vecs jaunietis.

P c marihu nas un hašiša n kam s izplat t k s pam in t s vielas 15–16 gadus veco jauniešu vid ir ekstaz (4,3%), amfetam ni (3,8%), LSD un citi halucinog ni (3,7%), koka ns (3,5%).

Kopum Latvijas skol nu alkohola, sm šanas un narkotiku lietošanas r d t ji sal dzin jum ar cit m Eiropas valst m v rt jami k vid ji augsti – no 36 p t juma zi ojum iek aut m valst m Latvijas skol ni ierindojas sekojoši (augst ks r d t js noz m augst ku lietošanas izplat bu):

- 1. viet – par p d jo 30 dienu laik sm šanu;
- 2. viet – par inhalantu (benz ns, š iltavu g ze, aerosoli jeb „l tais kaifs”) pam in šanu apreibin šan s nol k .
- 5. viet – par citu narkotiku, iz emot marihu nu/hašišu, pam in šanu;
- 12. viet – par p d jo 30 dienu laik alkohola lietošanu;
- 17. viet – par p d j alkohola lietošanas reiz izdzert alkohola daudzumu.

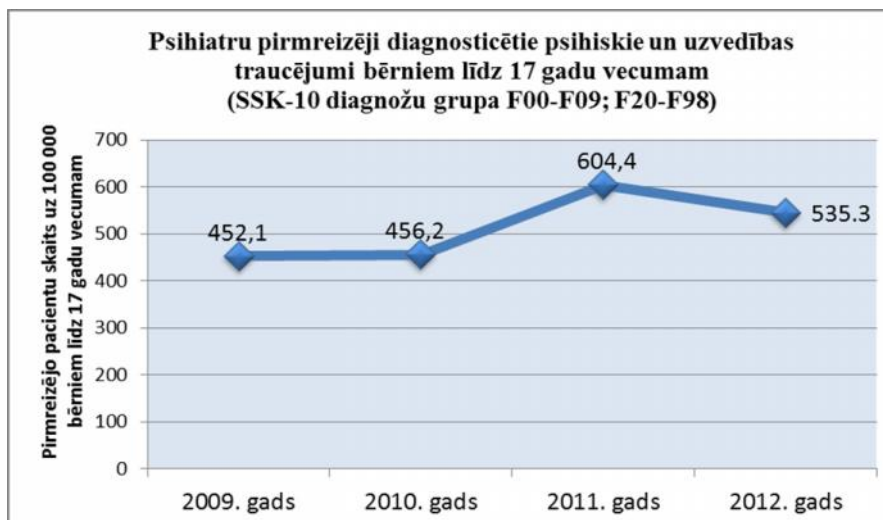
B rnu gar g vesel ba un pašn v bas Latvij

Vesel ba ir piln ga fiziska, gar ga un soci la labkl j ba, ne tikai st voklis bez slim bas vai fiziskiem tr kumiem²². Jau pati vesel bas defin cija ietver atbildi par gar g s labkl j bas noz mi, proti, m s nevaram run t par vesel bu bez gar g s komponentes, kuras noz me b rna vecum ir paši svar ga vesel gas personas att st b .

V rojot saslimst bas r d t jus dinamik p c inform cijas no Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istra par pacientiem ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem (turpm k – Re istrs), kuram datus sniedz psihiatri, redzams, ka p d jos gados nov rota saslimst bas pieauguma tendence 2012. gad ir apst jusies un pirmo gadu p c ilg ka p rtraukuma ir v rojams šo r d t ju kritums (skat t l. att lu). J em v r , ka izmai as viena gada griezum neatspogu o tendenci kopum un ir j turpina monitor t situ ciju ar turpm k.

²² World Health Organization. 1946. WHO definition of Health, Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference, New York, 19–22 June 1946; signed on 22 July 1946 by the representatives of 61 States (Official Records of the World Health Organization, no. 2, p. 100) and entered into force on 7 April 1948.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Avots: Ar noteikt m slim b m slimujošu pacientu re istrs, SPKC, 2013
Centr l statistikas p rvalde, 2013

Viena no b tisk kaj m sabiedr bas vesel bas probl m m Latvij ir pašn v b s. Mirst ba no pašn v b m vecuma grup 10-19 gadi ir 6. augst k ²³ Eiropas Savien bas dal bvalstu vid , bet 2011. gad Latvij domas par pašn v bu, pašn v bas pl nus un pašn v bas m in jumu aptauj as anket atz m juši attiec gi 25,5%, 14,4% un 8,7% 15-16 gadus veco pusaudžu²⁴.

Popul cijas p t jumi sniedz noz m gu inform cij u par b rnu psihoemocion lo labkl j bu Latvij - kopum 11, 13 un 15 gadus vecu skol nu vid 2009./2010. m c bu gad ²⁵:

- 44,8% z nu un 54,7% meite u vismaz reizi ned ir s dz bas par aizkaitin m bu vai sliktu garast vokli;
- 30,0% z nu un 38,1% meite u vismaz reizi ned ir s dz bas par nervozit ti;
- 20,9% z nu un 32,1% meite u vismaz reizi ned ir s dz bas par nom kt bu;
- 19,3% skol nu p d jo p ris m nešu laik vismaz 2-3 reizes ir cietuši no skolasbiedru irg šan s;
- 23,1% skol nu p d jo p ris m nešu laik ir irg jušies par saviem skolasbiedriem.

2012. gad jaunieši vecum no 15-24 gadu vecumam uzskait ar depresijas²⁶ sindromu bija 89 pacienti - v rieši (71,2 uz 100 000 attiec g s vecuma grupas iedz vot jiem); 140 pacientes - sievietes (118,5 uz 100 000 attiec g s vecuma grupas iedz vot jiem).

²³ Dati par Eiropas Savien bas dal bvalst m – European Detailed Mortality Database (Skat ts 6.08.2013), dati par Latviju – Slim bu profilakses un kontroles centra N ves c lo u datub ze, 2012. gads.

²⁴ Toms Pulmanis, Lauma Spri e, M rcis Trapencieris, M ris Taube. Pašn vnecisk s uzved bas m ža prevalence un t s izmai as dinamik 15–16 gadus veciem pusaudžiem dzimumu grup s Latvij . RSU 2012. gada medic nas nozares p tniecisk darba publik cijas, 1. s jums. R ga, RSU: 2013., 167.-171. lpp.

²⁵ Iveta Pudule, Biruta Velika, Daiga Gr nberga, Inese Gobi a, Anita Villeruša. Latvijas skol nu vesel bas paradumu p t jums:2009./2010. m c. g. aptauj as rezult ti un tendences. R ga, Slim bu profilakses un kontroles centrs: 2012., 40 lpp.

²⁶ Apr inos izmantots Slim bu profilakses un kontroles centra ar noteikt m slim b m slimujošu pacientu re istrs par pacientiem ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem (šim re istram datus sniedz psihiatri). Dati ietver 2012. gada beig s iepriekš min t re istra uzskait esošo pacientu skaitu ar F32 (depres va epizode) un F33 (rekurenti depres vi trauc jumi) diagnožu grupu diagnoz m.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Gar g vesel ba	Jaunieši (15–24 gadi) ar depresijas sindromu	P c dzimuma ar depresijas ²⁷ sindromu (2012. gads): 89 pacienti - v rieši (71,2 uz 100 000 attiec g s vecuma grupas iedz vot jiem); 140 pacientes - sievietes (118,5 uz 100 000 attiec g s vecuma grupas iedz vot jiem)
-----------------------	--	--

Avots: Vesel bas ministrija

2012. gad jauniešu vecum no 15 l dz 24 gadiem n ves gad jumu skaits, kuru c lonis ir pašn v ba uz 100 000 iedz vot jiem v riešiem bija 26,3 n ves gad jumi uz 100 000 attiec g s vecuma grupas iedz vot jiem, bet sieviet m 4,9 n ves gad jumi uz 100 000 attiec g s vecuma grupas iedz vot jiem.

Jauniešu (15-24 gadi) n ves c lo i – pašn v bas (X60-84)

	2008	2009	2010	2011	2012
skaits					
V rietis	39	38	34	38	34
Sieviete	7	3	4	5	6
Kop	46	41	38	43	40
uz 100 000 iedz vot ju					
V rietis	23.1	24.0	23.1	27.6	26.3
Sieviete	4.3	2.0	2.8	3.8	4.9
Kop	13.9	13.2	13.2	16.0	15.9

Avots: Latvijas iedz vot ju n ves c lo u datu b ze, Slim bu profilakses un kontroles centrs, 2013

R c bas virzieni

3.1.Valst veikt sistem tisku un m r tiec gu prevent vo darbu, lai nov rstu psihoakt vo vielu lietošanas izplat bu b rnu un jauniešu vid

Inform cija par sm šanas kait gumu pieejama Vesel bas ministrijas, k ar SPKC interneta vietn s. 2012. gad ar Vesel ba ministrijas finans jumu tika stenoti informat vi izgl tojoši pas kumi par vielu atkar bu profilakses jaut jumiem pusaudžiem ar m r i sniegt zin šanas un veidot skol niem attieksmi pret atkar bu izraisošaj m viel m, k ar izpratni par to lietošanas sek m. Pas kumu cikla ietvaros vis Latvijas teritorij notika 27 pas kumi visp r j s izgl t bas iest žu 5.-9.klašu skol niem, kopum aptverot 654 skol nus, un 10 pas kumi profesion lo izgl t bas iest žu 1.-2.kursu audz k iem, kop aptverot 250 skol nus.

3.2.Turpin t darbu pie apm c bas programmu sagatavošanas un speci listu apm c bas darbam ar psihoakt vo vielu un citu atkar bu var esošajiem b rniem un vi u imen m

2012.gad tika izdotas Vesel bas ministrijas un sabiedr bas vesel bas speci listu izstr d tas Vadl nijas pašvald b m vesel bas veicin šan (apstiprin tas ar Vesel bas ministrijas 2011.gada 29.decembra r kojumu Nr.243), kuru m r is ir sniegt

²⁷ Apr inos izmantots Slim bu profilakses un kontroles centra ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs par pacientiem ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem (šim re istram datus sniedz psihiatri). Dati ietver 2012. gada beig s iepriekš min t re istra uzskait esošo pacientu skaitu ar F32 (depres va epizode) un F33 (rekurenti depres vi trauc jumi) diagnožu grupu diagnoz m.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

pašvaldībām metodisku atbalstu veselību veicinošu aktivitāšu īstenošanai pašvaldībās iedzīvotjiem, tai skaitā ietverti ieteikumi un aktivitātes atkarības profilakses veicināšanai dažādām iedzīvotāju grupām.

2012.gadā ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu tika organizētas apmācības pašvaldību kontaktpersonām, lai nodrošinātu pašvaldību deleģēto kontaktpersonu izglītošanu veselības veicināšanai un sabiedrības veselības jautājumos, tai skaitā par psihoaktīvo vielu un citu atkarību profilaksi. Apmācības tika apmācīti 204 pašvaldību darbinieki.

3.3. Izveidot rehabilitācijas pakalpojumu tīklu, lai optimāli nodrošinātu multidisciplinārus speciālistu komandas pakalpojumus bērniem, kuriem radušies psihiski vai uzvedības traucējumi narkotisko, psihotropo, citu reibinošo vielu lietošanas vai citu atkarību dēļ

Latvijas Nacionālās attīstības plānā 2014.-2020.gadam ietverts pasākums: [315] *Atkarību izraisīto procesu un vielu lietošanas izplatības ierobežošana, t.sk. rīstīšana cilvēku integrācijai darba tirgū un atkarību izraisīto vielu pieejamības mazināšana [Aptveram teritorija: Visa Latvija].*

Noteikumi Nr. 1046 paredz, ka multiprofesionāls medicīniskais rehabilitācijas pakalpojums ir specializēta medicīniskā rehabilitācijas pakalpojuma organizācijas forma, ko īsteno multiprofesionāla medicīniskā rehabilitācijas komanda. Pakalpojumu sniedz fizikāls un rehabilitācijas medicīnas ārsti vai rehabilitologi, psihiatriskā profila iestādē vai struktūrvienībā pacientiem ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem – psihiatrs, bērnu psihiatrs un vismaz trīs dažādu profesiju funkcionārie speciālisti, piedaloties ārstniecības un ārstniecības atbalsta personām un konsultantiem.

Multiprofesionālu medicīniskā rehabilitācijas pakalpojumu var sniegt bērzes vai intensīvas rehabilitācijas kursa veidā.

Multiprofesionālos medicīniskā rehabilitācijas pakalpojumus sniedz dienas stacionārā vai diennakts stacionārā.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 1046 17.pielikumam, veicot narkotiku multidisciplināro rehabilitāciju un ambulatorās paliatīvās aprūpes nodrošināšanu valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Bērnu klīniskā universitātes slimnīcā", darba samaksas aprīniniekauj ar psihologa darba samaksu atbilstoši noteikumu 180.punktā noteiktajai rīstā darba samaksai.

Savukārt, metadona aizvietojošās terapijas kabineta darba apjoma plānošanā tiek ņemts vērā, ka metadona terapiju nodrošina multiprofesionāla narkotisko vielu atkarības rehabilitācijas komanda, kas sastāv no sertificēta rīstā narkologa, sertificētās māksas un psihologa. Visi komandas dalībnieki ir speciāli apmācīti metadona terapijas veikšanā.

Politikas rezultāti

Samazinājies atkarīgo vielu lietošanas izplatība bērnu un jauniešu vidē – nav sasniegsts.

No 2009. gada līdz 2011. gadam bija stabila kopējā bērnu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem psihoaktīvo vielu - alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu lietošanas daudzums saslimšanas samazināšanās.

2012. gadā palielinājās kopējā bērnu saslimstība ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem psihoaktīvo vielu - alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu lietošanas dēļ.

Bērnu saslimstība ar narkotisko, psihotropo un toksisko vielu akūtu intoksikāciju un kaitējumu pirmo reizi lietošanu 2012. gadā bija visaugstākā pēdējo septiņu gadu laikā.

Izplatība (gada beigās uzskaitē esošie) ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem, kas bērniem radušies alkohola lietošanas dēļ pēdējos piecos gados samērā strauji samazinās, bet izplatība ar narkotisko, psihotropo un toksisko vielu akūtu intoksikāciju un kaitējumu pirmo reizi lietošanu 2012. gadā palielinājies.

Indikators

3.4. Bērnu un pusaudžu skaits ar atkarības diagnozi, intoksikāciju vai kaitējumu pirmo reizi lietošanu.

Bērnu un pusaudžu skaits ar psihiskiem uzvedības traucējumiem psihoaktīvo vielu lietošanas dēļ 2010.-2012.gadā absolūtos skaitos

	Bērnu un pusaudžu skaits, kuriem pirmoreiz noteikta diagnoze									Gada beigās uzskaitē esošo skaits (0–17 gadi)		
	pavisam			tai skaitā pa vecuma grupām								
				0–14			15–17					
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Alkohola atkarība	7	4	3	1	-	1	0	4	2	13	10	8
Personu skaits ar alkohola akūtu intoksikāciju vai kaitējumu pirmo reizi lietošanu	158	116	142	56	22	37	102	94	104	458	349	289
Personu skaits ar psihoaktīvo vielu atkarību (izņemot alkoholu)	10	12	6	0	3	1	10	9	5	31	32	24
opioīdu atkarība	1	0	2	0	0	0	1	0	2	5	2	3
amfetamīnu (stimulatoru) atkarība	3	2	1	0	0	0	2	2	1	8	6	4
gaistošo organisko šķīdinātāju (inhalantu) atkarība	1	3	0	0	33	0	1	0	0	4	7	

Personu skaits ar psihoaktīvo vielu intoksikāciju vai to kaitējošiem rīcībām lietošanu	74	90	169	3	17	48	60	73	121	211	207	279
--	----	----	-----	---	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----

Avots: Ar noteikto slimību slimiejošu pacientu reģistrs, SPKC, 2013

B. Cēloņi ar HIV/AIDS

Situācijas raksturojums

2012. gadā ir vairojams jaunatklāto HIV infekcijas gadījumu skaita pieaugums bērniem 0-17 gadu vecuma grupā, salīdzinot ar 2011. gadu (2011.g. – 3 gadījumi; 2012.g. – 10 gadījumi). Pieaugums skaidrojams ar to, ka ir pieaudzis HIV vertikālās transmisijas jauno gadījumu skaits no 2 gadījumiem 2011.gadā līdz 7 gadījumiem 2012.gadā.

Jaunatklāto AIDS gadījumu skaita ziņā bērniem 0-17 gadu vecuma grupā šogad gados situācija relatīvi stabila.

2012. gada beigās uzskaitīti bija 51 HIV inficēti bērni jeb 14,6 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju vecumā no 0-17 gadiem. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2012. gadā palielinājies gada beigās esošo bērnu skaits ar HIV (2011. gadā – 42 bērni jeb 11,8 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju).

B.1. Preventīvais darbs

1.5. Rīcības virzieni

1.5.1. Turpināt izglītības sabiedrību atbilstoši mērķauditorijām par seksuāli reproduktīvo veselību, rīcību ekstremālās situācijās, STS, HIV/AIDS

2012. gadā Veselības ministrijas finansējuma tika īstenoti informatīvi izglītojoši pasākumi par seksuāli un reproduktīvu veselības jautājumiem vidusskolu 10.-12.klašu izglītojamiem un profesionālo izglītības iestādēs (arodvidusskolu, tehnikumu, profesionālo vidusskolu) 1.-2.kursu izglītojamiem, iekļaujot tās par veselīgu, draudzīgu attiecību veidošanu, par izpratnes veidošanu par seksualitāti kā cilvēka dabisku un būtisku personības sastāvdaļu, par atbildību, uzskot seksuāli attiecības, kā arī par drošām seksuālajām attiecībām, t.sk. STS un HIV/AIDS profilaksi. Izglītojošo pasākumu cikla ietvaros visā Latvijas teritorijā notika 69 pasākumi vidusskolu 10.-12.klašu audzēkņiem, kopā aptverot 1392 skolēnus, un 59 pasākumi profesionālo izglītības iestādēs 1.-2.kursu audzēkņiem, kopā aptverot 1271 skolēnus.

2012. gadā pašvaldības uz sadarbības līguma pamata ar SPKC darbojas 18 HIV profilakses punkti (HPP), kuros nodrošina HIV profilakses pakalpojumus dažādiem mērķauditorijām. HPP bez maksas ir iespējams saņemt HIV, vīrushepatītu B,C un sifilisa ekspretestus, saņemt konsultācijas un informāciju par HIV/AIDS, STI profilaksi, rīcībām un rehabilitāciju iespējām, šķiruma injekcijas narkotiku lietošanai, iespējams saņemt prezervatīvus, psiholoģisku atbalstu.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

2012. gadā SPKC apstiprināja apmērību programmu HPP darbiniekiem, sociālajiem un veselības aprūpes darbiniekiem kā arī jūma māzināšanas pakalpojumu sniedzējiem „Veselības kārtības māzināšanas un novirzīšanas programmas, pakalpojumi inīcījam narkotiku lietotājiem un citu riska grupu klientiem”. Apmērību programmu ietverti jāautājumi ar par HIV/AIDS, STI. Apmērību saimūši seši HPP sociālā darbinieki un viens HPP sabiedrības veselības speciālists.

Paralēli kārtības māzināšanas pasākumiem HPP darbinieki veic profilaktiskus izglātojošos darbus skolās (vada diskusijas, lekcijas, kā arī sniedz konsultācijas un informāciju par reproduktīvo veselību, kontracepciju, drošu seksu, HIV/AIDS un STI).

HPP aktīvi piedalās dažādos pasākumos par HIV/AIDS, atkārtotajiem jautājumiem. Piemēram, 2012. gadā CSU HPP darbiniece lasīja lekciju „Stāiceles piedzīvojums 2012” nometnes jauniešiem un bērniem vecumā no 9-12 gadiem (kopā 30 personas) par atkārtotajiem jautājumiem, veselīgu dzīvesveidu, kā arī iedalījās festivālā „Laba daba” un „Fonofest”, kurā laikā jauniešiem un pieaugušajiem dalījās prezervatīvus. Savukārt, Liepājā HPP 2012. gada maijā – veselības mēneša ietvaros rīkoja grupu nodarbības jauniešiem (10.-12.klases skolniekiem, augstskolas un profesionālās izglātošanas iestāžu studentiem) par atkārtotajiem un HIV/AIDS jautājumiem.

Pasaules AIDS dienas ietvaros SPKC sadarbībā ar HPP un NVO organizēja atvērto durvju dienas, piedāvājot iedzīvotājiem bez maksas saņemt HIV eksprestestu ar pirms un pēc testa konsultāciju. Tika iespiestas informatīvās skrejlapas ar aicinājumu veikt HIV eksprestestu, kuras dalītās Rīgas ielās. Jebkuram apmeklētājam tika piedāvāta saņemt informāciju un konsultācijas par HIV/AIDS, seksuāli transmisīvo infekciju (STI) profilaksi, kā arī saņemt informatīvus bukletus par HIV/AIDS, STI. Atvērto durvju dienas norisinājās Rīgas tīrās HPP (tai skaitā SPKC HIV/AIDS konsultāciju kabinetā), Olainē, Liepājā, Bauskā, Jelgavā un Jūkabpilī. Kopā visos HPP AIDS dienas ietvaros 2012. gadā tika veikti 96 HIV eksprestesti un sniegtas tikpat pirms un pēc testa konsultācijas.

2010. gadā kopā visos HPP veiktas 14 088 konsultācijas, 2011. gadā – 11 951, 2012. gadā – 10 797 konsultācijas dažādām mērķauditorijām par HIV/AIDS, STI, vīrushepatītiem, tuberkulozi u.c. 2010. gadā veikti 1 421 HIV eksprestesti, 2011.- 1 261; 2012. gadā veikti 2 134 HIV eksprestesti. Veicot HIV testu, tiek nodrošināta pirms un pēc testa konsultācija.

2012. gadā tika atkārtoti izdoti informatīvie materiāli „HIV/AIDS BECE” 4 000 eksemplāru un „Seksuāli transmisīvās infekcijas” 6 000 eksemplāru latviešu un krievu valodās. Bukleti tika izsniegti HPP visā Latvijā.

SPKC tīmekļa vietnē 2012. gadā ievietots aktualizētais informatīvais buklets „HIV/AIDS BECE”, „Seksuāli transmisīvās infekcijas”, „HIV un A,B,C vīrushepatīti. Nopietnā kaitētājam”. SPKC tīmekļa vietnē ievietota informācija „Lielās talkas” ietvaros par rīcību gadījumā, ja sadurs ar širci. SPKC tīmekļa vietnē ievietota interaktīvā karte ar HPP atrašanās koordinātiem, tajos pieejamiem pakalpojumiem.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

2012.gad Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts izglītības saturs centrs organizēja diagnosticējošos darbus 5. un 9.klašu skolniekiem par veselības izglītības jautājumiem, t.sk. jautājumus par infekcijas slimībām ar HIV/AIDS, t.sk. izplatību. Diagnosticējošo darbu rezultāti tiks emitēti vārda izstrādātajā jaunajā, kompetenču pieejamā veidoto pamatizglītības standartu.

Saistībā ar šiem jautājumiem būtu ieteicams organizēt profesionālu pilnveides kursu pedagogiem, kā arī papildināt mācību procesu ar nevalstisko organizāciju, piemēram, biedrību „Papardes zieds”, „DIA+LOGS” piedāvātajām aktivitātēm.

1.5.2. Nodrošināt līdzfinansējumu projektiem, kas jauniešus motivē veselīgam dzīvesveidam, dzīvi bez narkotikām, nodrošina arī lietderīgu laika pavadīšanas iespējas, karjeras konsultāciju sniegšanu

2012. gadā ar Veselības ministrijas finansējumu notika veselīga dzīvesveida popularizācija pasākumiem 1.-4.klašu un 6.-8.klašu skolniekiem. Skolās notika interaktīvs pasākums „Veselīga diena”, kurās ietvaros būtu jānodrošina tīksts par veselīgu un sabalansētu uzturu kā veselīga dzīvesveida neatņemamu sastāvdaļu, kā arī fizisko aktivitāšu nozīmīgumu. Lekcijas būtu jānodrošina par pareizu uzturu vadojā profesionāli uztura speciālisti, bet par fiziskām aktivitātēm būtu jānodrošina izglītība un paraugdemonstrējums ar dažādu sporta veidu profesionāliem vai populāriem skolēnu absolventiem. 2012. gadā sabiedriskā organizācija „Dzīvo veselīgi” visā Latvijas teritorijā novadēja 26 pasākumus 1.-4.klašu skolniekiem, kopā izglītojot 1334 skolēnus un 22 pasākumus 6.-8.klašu skolniekiem, kopā izglītojot 1087 skolēnus.

Politikas rezultāti: Samazinājies HIV/AIDS, STS izplatība bērnu un jauniešu vidū nav sasniegts.

1.7. Indikators

Ar HIV/AIDS, STS inficēto bērnu un pusaudžu skaits.

Ikgadējie jaunie HIV, AIDS un STS gadījumi bērniem 0-17 gadu vecuma grupā

Gads	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
HIV	14	2	7	3	10
AIDS	5	1	0	2	1
Sifiliss	3	6	2	1	4
Gonoreja	25	21	11	12	13
Hlamidioze	28	42	40	55	60
Ano enīta herpesvīrusa infekcija	2	2	1	0	0

Avots: HIV/AIDS gadījumu valsts reģistrs, Slimību profilakses un kontroles centrs, 2013

Ikgad jie jaunie (saslimst ba) HIV, AIDS gad jumi b rniem 0-17 gadu vecuma grup absol tos skait os un uz 100 000 iedz vot ju 2008.-2012. gad

Gads	2008		2009		2010		2011		2012	
	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.
HIV	14	3,6	2	0,5	7	1,9	3	0,8	10	2,9
AIDS	5	1,3	1	0,3	0	0	2	0,6	1	0,3

Avots: HIV/AIDS gad jumu valsts re istrs, Slim bu profilakses un kontroles centrs, 2013

Ikgad jie jaunie (saslimst ba) STS gad jumi b rniem 0-17 gadu vecuma grup absol tos skait os un uz 100 000 iedz vot ju 2008.-2012. gad

Gads	2008		2009		2010		2011		2012	
	Abs. sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs. sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs. sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs. sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs. sk.	Uz 100 000 iedz.
Sifiliss	3	0,8	6	1,6	2	0,5	1	0,3	4	1,1
Gonoreja	25	6,3	21	5,5	11	3,0	12	3,4	13	3,7
Hlamidioze	28	7,1	42	11,0	40	10,9	55	15,5	60	17,2
Ano enit la herpesv rusu infekcija	2	0,5	2	0,5	1	0,3	0	0	0	0

Avots: HIV/AIDS gad jumu valsts re istrs, Slim bu profilakses un kontroles centrs, 2013

Gada beig s kop jais (izplat ba) HIV un AIDS gad jumu skaits b rniem 0-17 gadu vecuma grup absol tos skait os un uz 100 000 iedz vot ju 2008.-2012. gad

Gads	2008		2009		2010		2011		2012	
	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.	Abs.sk.	Uz 100 000 iedz.
HIV	39	9,9	37	9,7	43	14,7	42	11,8	51	14,6
AIDS	11	2,8	12	3,1	12	3,3	14	3,9	15	4,3

Avots: HIV/AIDS gad jumu valsts re istrs, Slim bu profilakses un kontroles centrs, 2013

B.2. Vesel bas apr pes pakalpojumu pieejam ba un kvalit te

1.1.Politikas m r is

Uzlabot vesel bas apr pi, lai nov rstu HIV/AIDS, STS izplat bu b rnu, jauniesu vid un sniegtu pal dz bu HIV/AIDS, STS infic tajiem.

2.5. R c bas virzieni

2.5.1. Nodrošin t iedz vot jiem, bet jo seviš i b rniem un gr tniec m, bezmaksas postekspoz cijas profilakses pieejam bu, ja bijusi saskare ar potenci li infekcioziem cilv ka biolo iskajiem š idrumiem

Saska ar normat vajos aktos par dzemd bu pal dz bas nodrošin šanu noteikto k rt bu gr tniecei pirmreiz j apmekl juma reiz j veic speci lo izmekl šanu uz HIV infekciju (im nfermentat vo anal zi (IFA anti HIV ½) ar pirmstesta konsult šanu). Gad jum , ja sifilisa vai HIV testi pozit vi, rsts inform par to gr tniec i un nos ta pie

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

atbilstoša speci lista (ja konstat ts sifiliss, – pie dermatovenerologa, ja konstat ts HIV, – pie RAKUS/LIC22 infektologa), kurš sniedz atzinumu un ieteikumus turpm kai apr pei un nov rošanai.

Stacion ra „Latvijas Infektolo ijas centrs” HIV/AIDS ambulator nodra a nodrošin ja HIV(+) gr tnie u HIV transmisijas profilaktisko terapiju un veica HIV ekspon to b rnu dinamisko nov rošanu. T pat ar nodrošin ja HIV(+) b rnu terapiju un veica dinamisko nov rošanu.

Dzemd t ju patsvars (kuras gr tniec bas laik veikušas HIV testu, kur m diagnostic ts HIV) 2007.-2012. gad

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dzemd t ju patsvars (no kop j dzemd t ju skaita), kuras gr tniec bas laik veikušas HIV testu,%	79,3	94,7	95,5	96,9	97,7	98,1
Dzemd t ju patsvars (no kop j dzemd t ju skaita), kur m diagnostic ts HIV,%	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2

Avots: Slim bu profilakses un kontroles centrs, 2013

2009.gad gr tniec ba HIV infekcijas d p rtraukta 5 gad jumos, 2010.gad – 2 gad jumos, 2011.gad – 5 gad jumos, 2012. gad – 8 gad jumos.

2.5.2. Nodrošin t kvalitatu medic nisko un soci lo pakalpojumu pieejam bu p c iesp jas tuv k dz vesvietai

Nodrošinot medic nisko pakalpojumu pieejam bu visiem valsts iedz vot jiem, tai skait b rniem, ir pieejama HIV test šana, apmekl jot imenes rstu, kas ir vistuv k dz vesvietai. T k rst šanai ir nepieciešamas specifiskas zin šanas, to veic infektologs, t d kvalitatu rst šanu ne vienm r var nodrošin t dz vesvietas tuvum . Pacienta vesel bas st vok a nov rt šan ir iesaist ts ar imenes rstu un nodrošina vesel bas apr pes pakalpojumus atbilstoši savai kompetencei.

Papildus min tajam tiek att st ta HIV profilakses punktu t kla paplašin šana, nodrošinot to darbinieku apm c ba, lai p c iesp jas vair k viet s b tu pieejama br vpr t ga bezmaksas HIV test šana un konsult šana, informat vie materi li un psiholo iskais atbalsts person m, tai skait pusaudžiem. Aktu lk inform cija par profilakses punktu darb bu, pakalpojumiem un izvietojumu regul ri tiek public ta Slim bu profilakses un kontroles centra m jaslap <http://www.spkc.gov.lv/hiv-profilakses-punkti/>.

2.5.3. Nodrošin t starptautisko cilv kties bu normu iev rošanu un jebk da veida diskrimin cijas nov ršanu attiec b uz HIV infic tajiem un AIDS slimniekiem

Nodrošinot HIV infic tu personu un AIDS slimnieku apr pi, tai skait b rniem, tiek iev rotas Pacientu ties bu likuma 3.panta otraj da noteikt s pras bas, kas paredz, ka, nodrošinot pacienta ties bas, aizliegta atš ir ga attieksme atkar b no personas rases, etnisk s izcelsmes, das kr sas, dzimuma, vecuma, invalidit tes, vesel bas LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

st vok a, reli isk s, politisk s vai citas p rliec bas, nacion l s vai soci l s izcelsmes, mantisk vai imenes st vok a vai citiem apst k iem. Atš ir ga attieksme ietver personas tiešu vai netiešu diskrimin ciju, personas aizskaršanu vai nor d jumu to diskrimin t.

Visiem iedz vot jiem, tai skait b rniem, tiek nodrošin ta konfidenci las HIV diagnostikas pieejam ba vis valsts teritorij .

Vesel bas ministrija nav sa musi personu iesniegumus par starptautisko cilv kties bu normu neiev rošanu vai diskrimin ciju attiec b uz HIV infic tjiem un AIDS slimniekiem.

Indikators

2.7. Regul ru medic nisko pal dz bu sa emošo HIV/AIDS, STS b rnu patsvars

Atbilstoši Nacion l vesel bas dienesta Vesel bas apr pes pakalpojumu apmaksas nor inu sist mas „Vad bas inform cijas sist ma” datiem, 2012. gad 39 HIV infic ti b rni ir sa muši kompens jamos medikamentus. 2012. gad viens b rns infic ts ar sifilisu ir sa mis kompens jamos medikamentus.

Diagnozes kods saska ar SSK-10	Periods	B rnu skaits 0-18 gadi
A51.0-A51.5; A51.9 (sifiliss)	2008.gads	0
	2009.gads	0
	2010.gads	0
	2011.gads	0
	2012.gads	1

Avots: Nacion lais vesel bas dienests, 2013

Diagnozes kods saska ar SSK-10	Periods	B rnu skaits 0-18 gadi
B20.0-B20.9; B21.0-B21.3; B21.7-B21.9; B22.0-B22.2; B22.7; B23.0-B23.2; B23.8; B24; Z20.6; Z21; (HIV)	2008.gads	0
	2009.gads	0
	2010.gads	36
	2011.gads	34
	2012.gads	39

Avots:

Nacion lais vesel bas dienests, 2013

Politikas rezult ts

AIDS/HIV infic tiem b rniem un vi u imen m ir pieejama nepieciešam pal dz ba ir sasniegts, tiek nodrošin ta rst šana.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

C. Kvalitat vas izgl t bas nodrošin šana

C.1. Pirmsskolas un oblig t s izgl t bas pieejam ba un kvalit te

1.3. Politikas m r is

Nodrošin t katram b rnam pirmsskolas un oblig t s izgl t bas ieguves iesp jas, uzlabot m c bu un audzin šanas procesa un rezult ta kvalit ti.

1.5. R c bas virzieni

1.5.1. Nostiprin t un uzlabot visaptverošu oblig t izgl t bas vecuma b rnu uzskaiti, nodrošin t, lai visi oblig t izgl t bas vecuma b rni ieg st izgl t bu

2012./2013.m c bu gad visp r j s izgl t bas programmas stenoja 807 visp rizgl tojoš s dienas skolas, savuk rt no t m 109 izgl t bas iest des m c bu saturu steno bilingv li (maz kumtaut bu izgl t bas programmas), taj skait 99 skolas steno izgl t bas programmas krievu valod , etras skolas po u valod , viena skola ukrai u valod , viena skola baltkrievu valod , divas skolas ebreju valod , viena skola lietuviešu valod un viena skola igau u valod) un 66 izgl t bas iest des steno gan latviešu, gan maz kumtaut bu izgl t bas programmas, k ar divas priv t s izgl t bas iest des steno visp r j s izgl t bas programmas ang u valod (viena skola) un fran u valod (viena skola). Latvij darbojas 25 vakara, nekl tieses un t lm c bas izgl t bas iest des, no t m 14 steno gan latviešu, gan maz kumtaut bu izgl t bas programmas. Vair kas izgl t bas iest des nodrošina ig nu (romu) skol nu daž du pak pju izgl t bu: Valmieras pirmsskolas izgl t bas iest de „Buratino”, Vilpulkas s kumskola, Jelgavas 4.pamatskola, Kuld gas pamatskola, L dezera pamatskola, J kabpils 2.vidusskola, J rmalas pils tas Mežmalas vidusskola, Valdem rpils vidusskola, Ventspils vakara vidusskola. Maz kumtaut bu izgl t bas programm s m c s 56 000 skol ni, sasniedzot 27,9 % no kop j skol nu skaita.

2012./2013.m c bu gad konfesio lo tic bas m c bu bija iesp jams apg t asto s skol s, bet krist go m c bu – 252 skol s.

Šaj noda noteikt m r a - nodrošin t katram b rnam pirmsskolas un oblig t s izgl t bas ieguves iesp jas, uzlabot m c bu un audzin šanas procesa un rezult ta kvalit ti - sasniegšan , 2012.gad katram ieslodz tajam oblig t s izgl t bas vecum tika nodrošin ta iesp ja iesaist ties pamatizgl t bas ieg šan .

2012.gad 87 ieslodz jum esošie nepilngad gie tika iesaist ti visp r j s izgl t bas programm s, no tiem 79 izgl tojamie piedal j s pamatizgl t bas ieg šan un 8 izgl tojamie – vid j s izgl t bas programm s. 2011./2012.m c bu gada beig s (uz 2012.gada 1.j liju) 11 nepilngad gie ieslodz tie sekm gi nok rtoja valsts eks menus un sa ma izgl t bu apliecinošus dokumentus par pamatizgl t bas ieg šanu, 2 nepilngad gie ieslodz tie – par vid j s izgl t bas ieg šanu. Turkl t 2012.gad I uciema cietuma audzin šanas iest des nepilngad gajiem noda 2 nepilngad g s tika iesaist tas profesion l s izgl t bas programm s ar ieg stamo kvalifik ciju pav ra pal gs un frizieris.

1.5.2. Nodrošināt pirmsskolas vecuma bērniem iespēju apgūt pirmsskolas izglotības programmas

Latvijā 2012./2013.m.c. bu. gadā pirmsskolas izglotības stenoja 1006 izglotības iestādes (2011./2012.m.c. bu. gadā – 1005 izglotības iestādes). Pirmsskolas izglotības programmas stenoja 605 pirmsskolas izglotības iestādes (t.sk. 79 privātajās izglotības iestādēs), 14 interešu izglotības iestādēs, 387 citās izglotības iestādēs (skolās). Saskaņā ar Izglotības un zinātnes ministrijas datiem 2012./2013.m.c. bu. gadā pirmsskolas izglotības programmas apguva 93 293 bērni no 1,5 gadu vecuma, t.sk. 42 084 bērni no piecu gadu vecuma. 2012.gadā Izglotības un zinātnes ministrija ir saskaņojusi divu jaunu pirmsskolas izglotības iestāžu atvēršanu.

Pirmsskolas izglotības iestādēs latviešu, krievu, ebreju un poļu valodas grupās strādā pedagogi ar atbilstošu izglotību un profesionālo kvalifikāciju. 2012./2013.m.c. bu. gadā kopējais pedagogu skaits, kas steno pirmsskolas izglotības programmas, ir palielinājies par 339 pedagogiem.

2012.gada 31.jūlijā ir pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.533 „Noteikumi par valsts pirmsskolas izglotības vadlīniju”. Pirmsskolas izglotības saturs ir ietverts vispārīgās pirmsskolas un mazkumtautību izglotības programmās un speciālās pirmsskolas un mazkumtautību speciālās pirmsskolas izglotības programmās. Būtu izmaiņas veiktas pirmsskolas izglotības mazkumtautību programmu paraugos, paplašinot latviešu valodas apguves iespējas, stenojot virzību no valsts valodas mācīšanas uz valsts valodas apguvi, akcentējot atbalstošu vidi tās apguvei, ikdienas saskarsmi un palielinot latviešu valodas rota nodarbošanos skaitu nedrīkst no divmēlī dzimtajā rota nodarbošanos bērniem no piecu gadu vecuma.

2013.gada 1.septembrī stājās spēkā Labklājības ministrijas sadarbībā ar Izglotības un zinātnes ministriju un Izglotības kvalitātes valsts dienestu izstrādātie Ministru kabineta noteikumi Nr.403 „Kārtība, kādā tiek aprīnīti un piešķirti valsts atbalsti par bērniem no pusotra gada vecuma līdz brīdim, kad tiek uzskatīti obligāti bērni sagatavošana pamatizglotības ieguvei, ja bērns saņem pakalpojumu pie privātajā pakalpojumu sniedzēja”. Tie paredz risinājumu pašvaldību pirmsskolas rindu likvidēšanai un paredz valsts atbalstu līdz 100 latiem mēnesī privātiem pakalpojumu sniedzējiem, kuri nodrošina pirmsskolas izglotības programmu apguvi vai bērnu uzraudzības pakalpojumu sniegšanu kā pilna laika pakalpojumu (astoņas stundas dienā) darba dienās. Valsts piešķir finansējumu atbalstīt bērniem no pusotra gada vecuma, lai varētu saņemt pakalpojumu pie privātajā pakalpojumu sniedzēja gadījumos, kad netiek nodrošināta vieta pašvaldības pirmsskolas izglotības iestādē. Minētie Ministru kabineta noteikumi paredz atbalsta piešķiršanas kārtību laika posmā no 2013.gada 1.septembra līdz 31.decembrim.

Lai nodrošinātu bērnu uzraudzību un viņu agrāku iekļaušanos pirmsskolas izglotības programmā apguv, 2013.gada 1.septembrī stājās spēkā ar Ministru kabineta noteikumi Nr.404 „Prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistrācijas kārtība”. Šie noteikumi nosaka pakalpojumu sniedzēja reģistrācijas kārtību, kā arī profesionālo kvalifikāciju un drošības prasības privātiem pakalpojumu sniedzējiem, kuri nodrošina bērnu uzraudzības pakalpojumu sniegšanu, lai mazinātu rindas. Bērnu uzraudzības pakalpojums ir kvalificēts uzraudzības un aprūpes pakalpojums, kura mērķis ir LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

nodrošināt bērnu atrašanās pieaugušajiem, bērniem un drošu, saturīgumu un lietderīgumu dienas organizāšanai bērnam, sekmīgā bērnu vispusīgā attīstībā. Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedz ja pakalpojumu sniegšanas vietā nodrošina bērnam atbilstošus vidi, kas nerada draudus viņa drošībai, dzīvībai, veselībai, tikumībai un vispusīgai attīstībai, kā arī nodrošina bērnu likumiskajam pārstāvīma iespēju iepazīties ar dokumentāciju, kas apliecina Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.pantā trešajā daļā noteikto prasību izpildi.

Pirmsskolas izglītības tiek stenots ar pašais izglītības veids – speciāli pirmsskolas izglītības bērnēm ar speciāli mācību vajadzībām. Latvijā 2012./2013.m.c. bu gada speciāli pirmsskolas izglītības programmas stenoja 40 speciāli pirmsskolas izglītības iestādes, kā arī vispārīgās izglītības iestādes, kas steno speciāli pirmsskolas izglītības programmas.

1.5.3. Paplašināt bezmaksas vai subsidēto pakalpojumu piedāvājuma klāstu izglītībā

Sk. 1.5.2.r.c. b. virzienu.

1.5.4. Paaugstināt izglītības saturu kvalitāti visās izglītības pakāpēs un veidos atbilstoši sabiedrības un tautsaimniecības attīstības vajadzībām

Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts izglītības satura centrs steno (20.04.2010. – 30.11.2013.) Eiropas Sociālā fonda projektu „Vispārīgās izglītības pedagogu tīklu izglītībā”, kura mērķis ir vispārīgās izglītības pedagogu kompetences paaugstināšana un prasmju atjaunošana mēdiena mācību procesa nodrošināšanai un uzlabošanai un inovatīvu mācību balstītas sabiedrības veidošanai. Projekta ietvaros izstrādātas 39 pedagogu profesionālās pilnveides programmas un izdales materiālu komplekti un steno 57 tīklu izglītības programmas, kas nodrošinājas:

- vispārīgā pedagoģisko izglītības jomas kompetenču pilnveidi mēdiena mācību procesa stenošanai;
- modernizēt vispārīgās izglītības saturu, inovatīvu mācību metožu, mācīšanas tehnoloģiju un mācību sasniegumu vērtēšanas sistēmas ieviešanu;
- izglītības procesa vadības kompetenču pilnveidi pērmā u ieviešanai mācību procesā un izglītības iestādē;
- IKT prasmju atjaunošanu un paaugstināšanu e-mācību vides veidošanai mācību procesā;
- svešvalodu prasmju atjaunošanu un paaugstināšanu mācību procesa uzlabošanai, skolotāju mobilitātes veicināšanai un izglītības iestādžu dalībnieku starptautiskajos projektos.

Projektā steno tīklu izglītības kursu programmas profesionālo kompetenču pilnveidojošās mācību priekšmetu pedagogi, skolu bibliotekāri, klāšu audzinātāji, pirmsskolas pedagogi, kā arī izglītības iestādžu vadītāji un vietnieki. Projekta aktivitāšu kopumā iesaistījušies 9727 pedagogi. Sporta skolotāji projekta ietvaros organizētajos pedagogu profesionālo un pedagoģisko kompetenču pilnveides kursos tiek izglītoti par to, kā strādāt ar bērniem ar veselības traucējumiem.

1.5.5. Nodrošināt vienlīdzīgumu mācību un metodisko līdzekļu, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pieejamību

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

Lai novrstu Pamatnostādū 2.2. sada 2.2.1. punktā minēto atšķirību laukos un pilsētās **interneta pieejamības** ziņā, Satiksmes ministrija īsteno valsts atbalsta programmu „Nākamās paaudzes tīkli lauku teritorijās”, kuras ietvaros plānots noteikt sīkāk lauku teritorijās izveidot optiskās tīkla pieslēgumpunktus, tādējādi dodot iespēju elektronisko sakaru komersantiem nodrošināt lauku iedzīvotjiem pieeju (pārdojuma) augstas kvalitātes interneta pakalpojumiem. Valsts atbalsta programma tiek īstenota 2.kārtas - pirmās kārtas īstenošanai jau ir uzskaitīti, savukārt otrās kārtas plānots pabeigt līdz 2018.gadam.

Latvijas bibliotēkās tika īstenots bibliotēku attīstības projekts “Trešais tvaids”, par kuru atbildīgus Kultūras informācijas sistēmu centrs.

1.5.6. Nodrošināt izglītības programmu, tai skaitā profesionālās izglītības apguvi bērniem invalīdiem un bērniem ar speciālām vajadzībām, nodrošinot integrāciju izglītības iespējās, uzlabojot izglītības procesa inženiertehnisko un materiālo nodrošinājumu

2012.gada 9.oktobrī tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.695 „Kārtība, kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu izglītības iestādē”. Asistenta pakalpojumu ir tiesības saņemt personai no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti, pamatojoties uz Veselības un darbspēju ekspertizērstu komisijas atzinumu par pašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem. Asistenta pienākums ir sniegt atbalstu izglītījamajam pārvietoties izglītības iestādē, tajā skaitā starpbrīžos un pārgātnes dienās grupas laikā, rīpusstundu pasākumos, nokārtot vietas, kur notiek izglītības iestādes organizētie pasākumi, kā arī atbalstu līdzdalībai šajos pasākumos, atbalstu saskarsmē un komunikācijā ar citiem izglītījamajiem, pedagogiem un citām personām, atbalstu pašapziņas veidošanai, tajā skaitā personīgā higiēnā, palīdzība dienreizs un vietas, apmācības un noāpziņas, apmācība kārtošana, mēcību materiālu sagatavošana darbam un mēcību pierakstu veikšana, mēcību vietas un piederumu sakārtošana. 2012.gadā asistenta pakalpojumu saņēma 200 izglītījamie, apmaksot 52% (jeb 172 177 Ls) no kopējā šim mērķim paredzētā budžeta apjoma. Asistenta pakalpojumi visvairāk izmantoti Rīgā – 30 asistenti, Daugavpilī – 18 asistenti, Jelgavā – 12 asistenti, Liepājā – 10 asistenti. 2013.gadā piešķirtais valsts budžeta finansējums asistentu pakalpojumu nodrošināšanai – 843 407 Ls.

Atsaucoties vecāku, izglītības speciālistu un speciālās izglītības iestāžu pārstāvju paustajam viedoklim, ka izglītības iestāžu nosaukumā vārds „speciāls” nav pozitīvs attiecībā uz izglītījamajiem dzīvības kvalitāti un vecāki ne vienmēr vēlas savu bērnu izglītībā speciālās izglītības iestādē, lai neizsauktu pret savu bērnu un ģimeni negatīvu reakciju no sabiedrības puses, Izglītības un zinātnes ministrija ir aktualizējusi jautājumu par speciālās izglītības iestāžu nosaukumiem, aicinot izglītības iestādes izslēgt no tiem vārdu „speciāls”. 2012./2013.mēcību gadā skolās nosaukumu nomainījušas 23 vispārējās speciālās izglītības iestādes un 22 pirmsskolas izglītības iestādes. Ar 2013./2014.mēcību gadā izglītības iestādes aicinātas izvērtēt speciālās izglītības iestādes nosaukuma maiņas nepieciešamību.

2013.gadā uzskaitīti speciālās izglītības iestāžu darbības efektivitātes izvērtēšana ar mērķi gūt informāciju par nepieciešamajām izmaiņām esošajās speciālās izglītības

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

iest žūt kl un finans šanas model , nodrošinot b rniem ar speci laj m vajadz b m pieeju kvalitat vai izgl t bai.

Izgl t bas un zin tnes ministrijas Valsts izgl t bas satura centrs steno (02.02.2011. – 31.10.2013.) Eiropas Soci l fonda projektu „Izgl tojamo ar funkcion liem trauc jumiem atbalsta sist mas izveide”, kura m r is ir izveidot atbalsta sist mu izgl tojamo ar funkcion liem trauc jumiem (speci l m vajadz b m) kvalitat vas izgl t bas nodrošin šanai, sekm jot vi u iek aušanas sabiedr b . Projekta rezult ti 2012.gad :

- str d ts pie pedago iski medic nisko komisiju darbinieku un izgl t bas iest žu pedagogu, kuri str d ar izgl tojamiem ar funkcion liem trauc jumiem, profesion lo kapacit tes paaugstin šanas, organiz jot semin rus speci listiem – atbalsta person lam izgl t bas iest d s un pedago iski medic nisko komisiju locek iem (logop diem, psihologiem u.c.). Semin ros iek autas t mas par visdaž d kajiem b rnu att st bas trauc jumiem.
- sagatavoti metodiskie materi li pedagogiem darbam ar izgl tojamiem, kuriem ir uzved bas trauc jumi, m c šan s trauc jumi, jaukti att st bas trauc jumi, gar g s att st bas trauc jumi, redzes trauc jumi, autisms, kohle rie implantu. Par min tajiem trauc jumiem sagatavoti ar informat vie materi li vec kiem un apr p t jiem.
- izstr d ti un Valsts izgl t bas satura centra m jas lap projekta e-vid skolot jiem ir pieejami tr s interakt vie m c bu l dzek i:
  - akt v s runas un las šanas sp ju att st šanai izgl tojamiem ar smagiem vai vair kiem att st bas trauc jumiem;
  - valodas prasmju veidošanai un att st šanai skol niem ar speci l m vajadz b m un atbalsta materi ls skolot jiem;
  - matem tikas prasmju veidošanai un att st šanai skol niem ar speci l m vajadz b m un atbalsta materi ls skolot jiem.

Šie m c bu materi li ir izmantojami ne tikai skol niem ar speci l m vajadz b m, bet ar citiem skol niem atbilstoši vi u vecumam, sp j m un att st bas l menim.

- izgl tojamo ar funkcion liem trauc jumiem att st bas, sp ju un vesel bas st vok a vienotas nov rt šanas metodikas pilnveide, Projekta ietvaros (2012.gada decembris - 2013.gada j nijs) 50 psihologi ir apguvuši k str d t ar pieciem diagnostikas testiem:

1. Vekslera b rnu intelekta testu (WISC-IV);
2. Adapt v s uzved bas nov rt šanas sist mu (ABAS-II);
3. Ahenbaha b rna uzved bas nov rt šanas aptauju (CBCL/6-18);
4. Latviešu valodas un matem tikas sasnigumu testu (LMST-II);
5. Agr n s las tprasmes nov rt šanas testu (DIBELS Next).

Šos testus psihologi var izmantot, izv rt jot b rnu pedago iski medic niskaj s komisij s, lai ieteiktu atbilstošu izgl t bas programmu, k ar noteiktu skol nu izgl t bas vajadz bas izgl t bas iest d s un ieteiktu atbalsta pas kumus, kas pal dz s g t pan kumus izgl t bas proces .

- 2011.gad izveidoto iek aujošas izgl t bas atbalsta centru akt va darb ba republikas pils t s (pavisam asto i centri), lai nodrošin tu konsultat vu atbalstu novadu pedago iski medic nisk m komisij m un veicin tu iek aujošas izgl t bas vides veidošanu izgl t bas iest d s (semin ru par aktu liem jaut jumiem organiz šana, izgl t bas iest žu, vec ku, soci lo darbinieku u.c. konsult šana).

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

1.5.7. Nodrošināt dzveidveid nepieciešamo prasmju apguves iespējas visiem izglotajamajiem vecum l dz 18 gadiem, tai skait b rniem rpus imenes apr pes iest d s, nepilngad gajiem ieslodz juma viet s

Vienlaikus inform jam, ka Izgl t bas un zin tnes ministrija ir izstr d jusi Izgl t bas att st bas pamatnost d u 2014. – 2020.gadam projektu, kur paredz t s darb bas ir v rstas uz ilgtermi a politikas stenošanu izgl t b . Min to pamatnost d u r c bas virziena citu starp ir iek auta ar uz zin šanu sabiedr b piepras t m kompetenc m orient ta, radošumu un vesel ga dz ves veida veicinoša izgl t bas satura pilnveide, iek aujoš s izgl t bas principu ieviešana, priekšlaic gi m c bas pametušo un izgl t bu neieguvušo skaita samazin šana, k ar rpus form l s izgl t bas iesp ju b rniem un jauniesiem paplašin šana.

Savuk rt p rmai as izgl t bas satur ilgtermi saist tas ar kompeten u pieej veidota pamatzgl t bas standarta izstr di l dz 2014.gada 1.j nijam, nosakot pamatkompetenc s balst tu apg stamo izgl t bas jomu saturu, ietverot apg stamos m c bu priekšmetus un akcent jot 21.gadsimtam noz m gas prasmes: tai skait daudzveid gu dom šanu, akt vu un vesel gu dz vesveidu; inform cijas tehnolo iju prat bu, sazi as un sadarb bas prasmes; pašizzi u, pašiniciat vu (uz m gumu) un jaunradi.

Nodrošinot dzveidveid nepieciešamo prasmju apguvi ieslodz juma viet s, 2012.gad nepilngad gajiem interešu izgl t bas ietvaros tika organiz ta arodiema u programmu (meh nisk met lapstr de, dai amatniec ba, kokapstr de, celtniec bas pamati, plastil nu anim cija) stenošana C su Audzin šanas iest d nepilngad gajiem. Kopum arodiema u programm s tika iesaist ti 96 nepilngad gas personas. 2012.gad C su Audzin šanas iest d nepilngad gajiem 18 nepilngad gie ieslodz tie tika iesaist ti resocializ cijas programm „Dz ves skola II”, kuras m r is ir sagatavot ieslodz tos atbr vošanai no ieslodz juma vietas un turpm kai integr šanai sabiedr b . T d j di tika pan kta dzveidveid nepieciešamo prasmju apguve nepilngad gajiem ieslodz tajiem.

1.5.8. Sekm t b rnu un jaunatnes organiz ciju veidošanas un att st bu, l dzdal bu politiskajos, ekonomiskajos, soci lajos un kult ras procesos viet j , nacion l un starptautisk l men

Saska ar Jaunatnes likuma 3.panta pirmo da u Izgl t bas un zin tnes ministrija nodrošina vienotas valsts politikas izstr di jaunatnes politikas nozar un t s koordin tu stenošanu, t dej di uzturot pas kumu sist mu darbam ar jaunatni.

Ministru kabineta 2003.gada 16.septembra noteikumi Nr.528 „Izgl t bas un zin tnes ministrijas nolikums” nosaka, ka viena no ministrijas funkcij m ir jaunatnes politikas izstr d šana, savuk rt Ministru kabineta 2009.gada 20.apr a r kojuma Nr.246 „Par Jaunatnes politikas pamatnost dn m 2009.-2018.gadam” 2.punkts nosaka, ka ministrija ir atbild g instit cija Jaunatnes politikas pamatnost d u 2009. – 2018.gadam stenošanas koordin cij .

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Iev rojot Jaunatnes likuma 3.panta ceturtaj da noteikto, ministrija apstiprina ikgad jo jaunatnes politikas valsts programmu, kur nosaka finans juma apjomu un rezultat vos r d t jus darba ar jaunatni sist mas uztur šanai un att st bai.

1.5.9. Turpin t stenot pas kumus izgl t bas iest žu telpu sanit rtehniskajai labiek rtošanai un infrastrukt ras uzlabošanai atbilstoši b rnu vajadz b m

2012./2013.m c bu gad no 807 visp rizgl tojošaj m dienas skol m 125 skol s telpas bija piem rotas un 206 skol s telpas bija da ji piem rotas izgl tojamo ar speci l m vajadz b m apm c bai. Vienaikus piec m vakara (mai u) skol m telpas bija piem rotas izgl tojamiem ar speci l m vajadz b m.

Indikatori

1.7.1. B rnu skaits konkr t vecuma grup , kuri apg st konkr ta izgl t bas l me a m c bu programmu

2012./2013.gad pirmsskolas izgl t bas programmas apguva 93 293 b rni no 1,5 gadu vecuma, bet oblig t s izgl t bas posm visp rizgl tojošaj s dienas skol s 1.–9.klas m c s 167 380 izgl tojamie.

Agr na pirmsskolas izgl t ba	B rnu patsvars no etru gadu vecuma l dz oblig t s izgl t bas s kumam, kuri piedal s agr n pirmsskolas izgl t b	<u>Eurostat dati</u> Dal ba agr n pirmsskolas izgl t b (no etru gadu vecuma l dz oblig t s izgl t bas s kumam): 2011.gad – 92,7% (93,2% z nu, 92,1% meite u). Eurostat dati par 2012.gadu v l nav pieejami.
-------------------------------------	--	---

Eiropas Komisijas indikators, kas ietverts ieteikum

„Ieguld jums b rnos: nabadz bas apburt loka p rrašana”

2012./2013.m c bu gad visp rizgl tojoš s dienas izgl t bas programm s m c j s 200 706 skol ni, t.sk. pamatizgl t bas posm – 167 380 izgl tojamie. Savuk rt izgl tojamo skaits vakara (mai u) un nekl tieses izgl t bas programm s bija 11 727 skol ni, t.sk. pamatizgl t bas posm – 1590 izgl tojamie.

2012.gad profesion l s pamatizgl t bas programm s (1.profesion l s kvalifik cijas l menis), kuras licenc jušas speci l s izgl t bas iest des, 9.klas s m c j s 689 izgl tojamie.

Palielin jies izgl tojamo ar speci l m vajadz b m skaits, kuri integr ti visp r j s izgl t bas iest d un m c s p c visp r j s izgl t bas programmas 2012./2013.m c bu gad ir 328 b rni (sal dzin jumam ar 2011./2012.m c bu gadu – 187 b rni). B rnu skaits ir palielin jies ar attiec b uz izgl tojamajiem ar speci l m vajadz b m, kuri integr ti visp r j s izgl t bas iest d un m c s p c speci l s izgl t bas programmas – 2012./2013.m c bu gad ir 2891 b rni (sal dzin jumam ar 2011./2012.m c bu gadu – 2308 b rni).

1.7.2. Bernu skaits, kas nemc s un oblig to izgl t bu nav ieguvuši

Izgl t bu un apm c bu p ragri p rtraukušie	Iedz vot ji vecum no 18 l dz 24 gadiem, kuru augst kais pabeigt s izgl t bas l menis ir pamatizgl t ba un kuri neturpina izgl t bu vai apm c bu	<u>Eurostat dati</u> Skolu (vid jo izgl.) nepabeigušo un izgl t b neiesaist to iedz vot ju patsvars (18-24 gadi): 2012.gad – 10,5% (14,5% z nu, 6,2% meite u).
---	---	--

Eiropas Komisijas indikators, kas ietverts ieteikum „Ieguld jums b rnos: nabadz bas apburt loka p rrašana”

Jauniešu skaits, kas nepiedal s ne nodarbin t b , ne izgl t b vai apm c b (NEET)	Jauniešu skaits, kas nepiedal s ne nodarbin t b , ne izgl t b vai apm c b (NEET)	<u>CSP dati</u> M c bas pamatskol 2011./2012.m c bu gad beiguši 20 177 skol nu, no kuriem 61% turpin ja m c bas vidusskol s, 34% - profesion l s izgl t bas iest d s un 5% m c bas neturpin ja. P c vid j s izgl t bas ieg šanas 2011.gad 58% turpin ja m c bas augst k s izgl t bas iest d s, 5% profesion l s izgl t bas iest d s un 37 % m c bas neturpin ja.
---	--	--

Eiropas Komisijas indikators, kas ietverts ieteikum „Ieguld jums b rnos: nabadz bas apburt loka p rrašana”

1.7.3. Izgl tojamo izgl t bas sasniegumu sal dzin jums, izmantojot starptautisko sal dzinošo p t jumu metodiku

Kompetence las šan , matem tik un dabaszin b s	15 gadu vecu skol nu patsvars, kuru v rt jums PISA testos ir 1 vai maz k (skal no 1 (zem kais) l dz 5 (augst kais))	<u>PISA 2009 dati</u> V rt jums ir 1 vai maz k: Las šanas kompetence – 17,6% Matem tikas kompetence – 22,6% Dabaszin t u kompetence – 14,7%
---	---	---

Eiropas Komisijas indikators, kas ietverts ieteikum „Ieguld jums b rnos: nabadz bas apburt loka p rrašana”

OECD SSNP 2009 pētījuma sociāli ekonomiskā statusa (SES) indekss un vidējie skolēnu sasniegumi lasīšanā

Valsts	Sociāli ekonomiskā statusa indekss		Sasniegumi lasīšanā	
	Vidējā vērtība	SK	Vidējais rezultāts	SK
OECD valstis	0.00	(0.00)	493	(0.5)
Latvija	-0.13	(0.03)	484	(3.0)
Lietuva	-0.05	(0.02)	468	(2.4)
Igaunija	0.15	(0.02)	501	(2.6)
Krievija	-0.21	(0.02)	459	(3.3)

SK - standartklūda

Skolēnu SES indeksa vidējā vērtība dažādos līmeņos (OECD SSNP 2009)

Valstis	Vidējais ekonomiskā, sociālā un kultūras statusa indekss skolēniem, kuru sasniegumi lasīšanā ir ...							
	ļoti labi (piektajā vai sestajā līmenī)		labi (ceturtajā līmenī)		viduvēji (otrajā vai trešajā līmenī)		zemi (zemāki par otro līmeni)	
	Indeksa vidējā vērtība	SK	Indeksa vidējā vērtība	SK	Indeksa vidējā vērtība	SK	Indeksa vidējā vērtība	SK
OECD valstis	0.66	(0.01)	0.38	(0.01)	-0.05	(0.00)	-0.48	(0.01)
Latvija	0.43	(0.08)	0.27	(0.05)	-0.16	(0.03)	-0.50	(0.05)
Lietuva	0.74	(0.08)	0.50	(0.04)	-0.03	(0.03)	-0.50	(0.05)
Igaunija	0.62	(0.06)	0.38	(0.04)	0.09	(0.02)	-0.16	(0.05)
Krievija	0.52	(0.08)	0.21	(0.05)	-0.19	(0.02)	-0.52	(0.03)

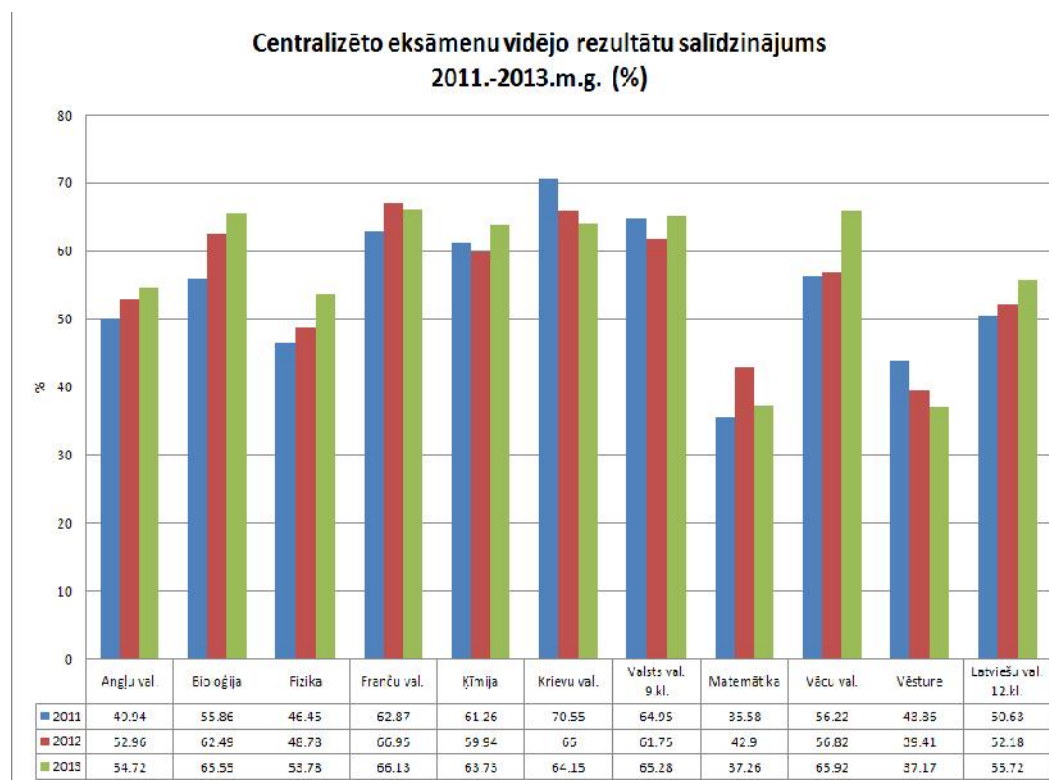
SK – standartklūda

Skolēnu sadalījums pa sasniegumu līmeņiem (OECD SSNP 2009)

Valstis	Skolēnu skaits procentos, kuru sasniegumi ir ...							
	ļoti labi (piektajā vai sestajā līmenī)		labi (ceturtajā līmenī)		viduvēji (otrajā vai trešajā līmenī)		zemi (zemāki par otro līmeni)	
	%	SK	%	SK	%	SK	%	SK
OECD valstis	7.6	(0.1)	20.7	(0.2)	52.9	(0.2)	18.8	(0.2)
Latvija	2.9	(0.4)	17.2	(1.0)	62.3	(1.3)	17.6	(1.2)
Lietuva	2.9	(0.4)	14.1	(0.8)	58.6	(1.2)	24.4	(1.2)
Igaunija	6.1	(0.6)	21.2	(0.8)	59.4	(1.3)	13.3	(1.0)
Krievija	3.2	(0.5)	11.1	(0.7)	58.3	(1.1)	27.4	(1.3)

SK - standartklūda

1.7.4. Valsts pārbaudes darbu rezultāti

Avots: Valsts izglītības satura centrs²⁸

1.7.5. Skolu skaits, kas turpina izglītības obligātās izglītības ieguves

2012./2013.m.c. bu gadā pār obligātās izglītības ieguves m.c. bu vispārīgās izglītības dienaskolu 10.klasē turpināja 12997 izglītojamie, bet profesionālās izglītības iestādēs 1.kursā – 11016 audzēkņi.

1.7.7. Izglītības iestāžu ar pastāvīgo interneta pieslēgumu patsvars

Interneta pieslēgums ir nodrošināts 100% izglītības iestādēs.

1.7.8. Izglītojamo skaits uz vienu datoru

2012./2013.m.c. bu gadā izglītojamo skaits uz vienu datoru vispārīgās izglītības dienaskolās – 6; vakarskolās – 12; profesionālās izglītības iestādēs – 6.

C.2. Interēģu un profesionālās ievirzes izglītība

2.3. Politikas mērķis

Paaugstināt interēģu izglītības kvalitāti un pieejamību, veicināt kultūras pieejamību bērniem visā Latvijā atbilstoģi vecumam, attīstīt bērnu radoģos spēģas, sociālo un fizisko aktivitāti.

²⁸ <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/statistika/2013/>.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

2.5. R c bas virzieni

2.5.1. Nodrošin t vien das iesp jas iesaist ties interešu izgl t b , m kslnieciskaj jaunrad un sport , ieg t profesion las ievirzes m kslas, sporta un m zikas izgl t bu katram b rnam, neatkar gi no invalidit tes, soci l s pieder bas, dz vesvietas vai citiem apst k iem

Kult ras ministrijas padot b esošaj Latvijas Kult ras koledž l l me a profesion l s studiju programmas 2011./2012.akad miskaj studiju gad apguva 716 studenti, bet 2012./2013.akad misk gada s kum - 661 students. Savuk rt Kult ras ministrijas padot b esošaj s 14 profesion l s vid j s kult rizgl t bas iest d s - m kslas, m zikas un horeogr fijas vidusskol s 2011./2012.m c bu gad m c j s 4 594 audz k i un 2012./2013. m c bu gad - 4 604 audz k i.

Kult ras ministrijas p rraudz b ir divas pašvald bu dibin tas profesion l s vid j s izgl t bas iest des - Daugavpils M kslas vidusskola "Saules skola" un Valmieras m kslas vidusskola. Šaj s izgl t bas iest d s 2011./2012.m c bu gad profesion l s vid j s izgl t bas programmas dizain apguva 209 audz k i un profesion l s ievirzes programmas m ksl apguva 400 audz k i. 2012./2013.m c bu gad , sal dzinot ar iepriekš jo m c bu gadu, par 30 audz k iem samazin j s profesion l s ievirzes m kslas programmas apg stošo audz k u skaitis, jo 178 abu skolu audz k i izv l j s apg t profesion l s vid j s izgl t bas programmas ne tikai m ksl , bet ar dizain .

Kult ras ministrija p rrauga izgl t bas kvalit ti pašvald bu profesion laj s vid j s m kslas izgl t bas iest d s un pašvald bu profesion l s ievirzes m zikas un m kslas skol s, k ar administr valsts budžeta m r dot ciju pedagogu algu apmaksai. Latvij 2011./2012. un 2012./2013.m c bu gad darboj s 143 pašvald bu dibin tas izgl t bas iest des, kuras stenoja profesion l s ievirzes kult rizgl t bas programmas. M zikas, m kslas, dizaina un dejas programmas šaj s izgl t bas iest d s 2011./2012.m c bu gad apguva 21 789 audz k i. Profesion l s ievirzes m zikas, m kslas, dizaina un dejas programmas valsts finans taj s pašvald bu iest d s (iz emot m kslas vidusskolas) 2012./2013.m c bu gada s kum apguva 22 093 audz k i, no tiem valsts finans ja 17 888 audz k u s jeb 81% no kop j izgl tojamo skaita.

P d jos gados kult ras un radošo industriju izgl t bas prestižs saglab jies nemain gi augsts, neskatoties uz to, ka valsts kult rizgl t bas iest žu absolventi sagatavot bu darba tirgum p d jos gados v rt piesardz g k.²⁹ 2012./2013.m c bu gad 15% (25 374 izgl tojamie) no 168 970 Latvijas visp rizgl tojošo izgl t bas iest žu 1.-9.klašu audz k iem bija izv l jušies apg t profesion l s ievirzes m zikas, m kslas un dejas izgl t bas programmas. Sal dzinoši 2008./2009.m c bu gad tie bija 12% (21 327 izgl tojamie) no visiem 185 835 Latvijas visp rizgl tojošo dienas un vakara (nekl tienes) izgl t bas iest žu audz k iem.

Lai veicin tu konkurenci izgl t bas iest žu vid un nodrošin tu p c iesp jas augst ku kult ras un radošo industriju izgl t bas pakalpojuma kvalit ti, s kot no 2012.gada 1.janv ra, atbilstoši Ministru kabineta 2011.gada 27.decembra noteikumiem Nr.1035 „K rt ba, k d valsts finans profesion l s ievirzes m kslas, m zikas un dejas

²⁹P t jums „Valsts kult rizgl t bas iest žu pied v juma atbilst ba darba tirgum” (2011) <http://petijumi.mk.gov.lv/ui/DocumentContent.aspx?ID=3990>

izgl t bas programmas” uz valsts budžeta dot ciju m kult ras un radošo industriju izgl t bas programm s nodarbin to pedagogu darba samaksai un valsts soci l s apdrošin šanas oblig taj m iemaks m atš ir b no iepriekš jiem gadiem var pretend t ne tikai pašvald bu, bet ar priv to personu dibin tas akredit tas izgl t bas iest des. 2012.gada septembr - decembr 140 akredit tas profesion l s ievirzes izgl t bas iest des, t.sk. 4 priv t s profesion l s ievirzes kult rizgl t bas iest des sa ma valsts budžeta dot ciju pedagogu atalgojuma apmaksai. 2012./2013.m c bu gada s kum valsts finans ja m c bas 81% izgl tojamo pašvald bu dibin taj s profesion l s ievirzes kult rizgl t bas iest d s un 63% izgl tojamo priv taj s kult rizgl t bas iest d s.³⁰

Atbilstoši darba tirgus piepras jumam p c starpdisciplin ru nozaru profesion iem termins „kult rizgl t ba” kopš 2012.gada aizvietots ar plaš ku, nozarei un darba tirgus situ cijai atbilstoš ku terminu „kult ras un radošo industriju izgl t ba”. Min tais termins iestr d ts nozares normat vajos aktos (Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr.929 „Groz jumi Ministru kabineta 2003.gada 29.apr a noteikumos Nr.241 "Kult ras ministrijas nolikums"", Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr.931 „Latvijas Nacion l kult ras centra nolikums”).

2012.gad turpin j s kult rizgl t bas reforma, kuras ietvaros tika veikta profesion l s ievirzes izgl t bas programmu satura aktualiz cija, vid jo profesion lo izgl t bas iest žu att st bas strat ijas koncepcijas izstr de, aktualiz ta profesion l s kvalifik cijas eks menu programma m kslas, m zikas un horeogr fijas jom , saska otas 16 m zikas un m kslas vidusskolu profesion l s kvalifik cijas eks menu norises k rt bas.³¹

Lai nodrošin tu profesion l s kult rizgl t bas iest žu pedagogu t l kizgl t bu, 2012.gad turpin j s un nosl dz s Eiropas Soci l fonda projekta „Profesion l s kult rizgl t bas pedagogu t l kizgl t ba” stenošana. Projekta ietvaros 2012.gad tika sar kots 81 kurss profesion l s kult rizgl t bas pedagogiem, t.sk., 36 kursi m kslas pedagogiem, 41 kurss m zikas pedagogiem un 4 kursi m kslas, m zikas un dejas pedagogiem, k ar tika izstr d tas 24 kursu satura programmas un 23 m c bu metodiskie materi li. Kursus 2012. gad apguva 226 pedagogi. P c Latvijas Nacion l kult ras centra iniciat vas tika stenoti 2 semin ri: „Glezniec bas un m zikas kopsakar bas” un „Kult ras mantojuma apguves iesp jas un pieredze m kslas skol s Latvij ”. P rskata period profesion l s kult rizgl t bas iest žu vad t ju t l kizgl t bas nol k tika stenota 36 stundu kursu programma „Kult rizgl t bas iest žu darba organiz cijas juridiskie un person lvad bas aspekti”.

Lai visos izgl t bas l me os efekt v k p rraudz tu un kontrol tu profesion l s kult ras un radošo industriju izgl t bas satura kvalit ti, 2012.gada 18.decembr ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.920 „Groz jums Ministru kabineta 2009.gada 14.j lija noteikumos Nr.775 "Visp r j s un profesion l s izgl t bas programmu licenc šanas k rt ba"" paredz ts, ka, s kot ar 2013.gadu, izgl t bas iest des licences profesion lo m zikas, m kslas un dejas izgl t bas programmu stenošanai var sa emt p c saska ošanas ar Latvijas Nacion lo kult ras centru.

³⁰ <http://kriic.lv/statistika/kulturizglitibas-nozares-pamatinformacija-20122013mg>

³¹ Latvijas Republikas Kult ras ministrija, Gada Publiskais p rskats, 2012, http://www.km.gov.lv/lv/doc/ministrija/parskats/KMPubl_parsk_2012_FIN.pdf

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

2012.gadā brīvprātīgajiem kustības Jaunsardzes darbiniekiem ir 6100 darbinieki un jauniešu vecumā no 10 līdz 21 gadam. Jaunsardzes mācību programma tiek īstenota 453 mācību grupās 241 mācību vietā 96 Latvijas novados un 9 republikās nozīmēs pilsētās.

Par AM Jaunsardzes programmas īstenošanai piešķirtajiem līdzekļiem Rekrutācijas un jaunsardzes centrs (RJC) organizējis 979 pasākumus jaunsardzēm, kuros kopā piedalījies 23 199 dalībnieki, tai skaitā :

- 5 starptautiskie pasākumi (Igaunija, Lietuva, Zviedrija), 4 pasākumos uzdevuma sadarbības partnerus no Igaunijas;
- 250 mācību programmas jebkurai ar 4749 dalībniekiem;
- 8 nometnes ar 1521 dalībniekiem;
- 51 pasākums sadarbībā ar NBS ar 1457 dalībniekiem;
- 670 pilsoniskās un patriotiskās audzināšanas pasākumi (sporta sacensības, piemiņas un atceres pasākumi, talkas, praktiskās mācības u.c.) ar 15 472 kopā dalībnieku skaitu.

2012.gadā RJC aizsāk jaunu tradīciju – rīkot nometni Baltijas valstu jaunatnes organizācijām Baltic Guard – 2012. Nometnē notika Cīņās ar 110 dalībniekiem no Latvijas, Lietuvas un Igaunijas.

2.5.2. Saglabāt un pakāpeniski palielināt finansējumu interešu izglītībai, profesionālās ievirzes izglītībai un bibliotēku nodrošinājumam ar jaunāko literatūru, periodiku un interneta pieslēgumu no valsts budžeta

Kopš 2009.gada veikto valsts budžeta izdevumu konsolidāciju ietekmē Kultūras ministrijas padotībā esošo 14 profesionālo mūzikas, mākslas un dejas vidusskolu budžeti samazinājis. Līdz ar to 2012.gadā būtiski papildus piešķirt valsts budžeta līdzekļus daudziem pedagogu darba samaksas paaugstināšanai un pieaugošo komunālo pakalpojumu izmaksu segšanai, nevis skolu materiāli tehniskās bāzes un bibliotēku tīklu palielināšanai. 2012.gada valsts budžeta grozījumos tika atbalstīta vienreizēja papildus finansējuma piešķiršana vidēji 4 269 *euro* apmērā katrai skolai kapitāliegāzu veikšanai mācību procesa nodrošināšanai, t.sk. bibliotēku fonda un mācību līdzekļu iegādei. Uz vienu Kultūras ministrijas padotībā esošo skolu pamatizglītības programmas, profesionālās vidējās izglītības programmas un profesionālās ievirzes programmas kopā 2012.gadā pieejamais mācību līdzekļu un bibliotēku fonda nodrošinājums bija 2 768 *euro*.

No 14 Kultūras ministrijas padotībā esošajām vidējām kultūrizglītības iestādēm tikai 5 iestādes pārskata periodā bija piesaistījušas Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta līdzfinansējumu savas materiāli tehniskās bāzes un infrastruktūras uzlabošanai 2007.-2013.gada finanšu plānošanas perioda ietvaros. Finanšu mērķa īstenošanas kultūrizglītības materiāli tehniskās bāzes nodrošināšanai 2012.gadā bija un joprojām ir kritiski nepieciešams, jo Valsts Kultūrkapitāla fonda (VKKF) mērķprogrammas „Vidējās mākslas izglītības iestāžu materiāli tehniskās bāzes uzlabošana” un „Mūzikas izglītības iestāžu materiāli tehniskās bāzes uzlabošana” kopš 2008.gada nav atjaunotas un ir atstājušas daudz

skolas bez iespējām papildus finansējuma piesaistei vietējā mērogā un bez iespējām uzturēt un uzlabot tri novecojošo tehnisko aprīkojumu.³²

2.5.3. Palielināt profesionālism klasu un kultūras pieejamību bērniem vis Latvijā

2012.gadā tika turpināta talantu bērnu atbalstīšana olimpiādēs, konkursos un ar balvu starpniecību atbilstoši ilgtermiņa politikas pamatnostādņu „Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006. – 2015. gadam „Nacionālā valsts”” (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2006.gada 18.aprīļa rīkojumu Nr.264) uzdevumam attiecībā specializētās izglītības programmas pašīpašībām un tiem jaunajiem talantiem. (uzdevums 5.3.4.).

Pēdējā periodā, organizējot Kultūras ministrijas balvas piešķiršanu jauniešiem par sasniegumiem starptautiskajos konkursos, izstādēs un skatīsim kslu nozarēs, tika izvērtēti 203 pieteikumi par kopumā 40 starptautiskos muzikālos konkursos, 1 dejas konkurss un 17 vizuālism klasu konkursos, kurā apbalvoti 52 audzēkņi, 50 pedagogi un koncertmeistari.³³

Galvenie 2012.gadā Latvijā notikušie pasākumi jauno talantu attīstības veicināšanai mksl un muzikāli:

- 25.janvārī Valmierā - XVII Starptautiskais jauno pianistu konkurss. Konkurss piedalījās 56 dalībnieki no 30 Latvijas, Lietuvas un Krievijas muzikāli skolām. Salīdzinot ar pirmo konkursa gadu, dalībnieku skaits gandrīz dubultots.
- 10.martā otro reizi tika rīkots Brūnā Medīdā jauno pianistu konkurss. Lai popularizētu un veicinātu latviešu komponistu klaviermuzikāli atskaidrošanu, konkurss bija iekavēti visu trīs brūnā - Jzēpa, Jkāba un Jā Medīdā ska darbi. 35 jaunie pianisti sacentās četrs vecuma grupās no 6 līdz 15 gadiem.
- no 12. līdz 16.martam Radošs nedēļas Radi! ietvaros Latvijas reģionos 6 skolās notika Latvijas profesionālism ievirzes mkslas skolu audzēkņu valsts konkurss kompozīcijā, kuru organizēja Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centrs sadarbībā ar Latvijas Mkslas skolu skolotāju asociāciju un Jkabpils mkslas skolu. Konkurss piedalījās 240 dalībnieki no 70 Latvijas mkslas skolām.
- 11.un 12.aprīlī notika Latvijas profesionālism ievirzes mkslas un dizaina vidusskolu audzēkņu valsts konkursa „Ideja, forma, dizains” fināls. Konkurss rīkoja Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centrs un Rēgas Dizaina un mkslas vidusskola. Pēc konkursa jauniešu darbi tika izstādīti Rēgas Dizaina un mkslas vidusskolās izstāžu zālē, kur tos varēja apskatīt ikviens interesents. Konkurss 2012.gadā piedalījās 255 audzēkņi un žūrija kopumā izvērtēja 510 konkursa darbus.
- 13.aprīlī notika VI Mazpils tu un lauku muzikāli skolu 2.-4.klavieru klāšu audzēkņu konkurss. Viens no konkursa galvenajiem mērķiem - ieinteresēt

³² Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam NACIONĀLA VALSTS Starpposma novērtējums, Kultūras ministrija, Rīga, 2012.
http://www.km.gov.lv/lv/doc/ministrija/Radosa_Latvia/Nacionala_valsts_starpposma_novertejums_Andas_Lakes_prezentacija.pdf

³³ Latvijas Republikas Kultūras ministrija, Gada Publiskais pārskats, 2012.
http://www.km.gov.lv/lv/doc/ministrija/parskats/KMPubl_parsk_2012_FIN.pdf

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

mazpils tu un lauku mzikas skolu bērnu pilnveidot prasmes un apliecināt sevi mzikā.

- 13. un 14.aprīlī notika lielākais gada pasākums Latvijas mūziklas skolām – tradicionālās skolu ekspozīciju konkurss, kas bija veltīts mūsdienu priekšmeta „Kompozīcija” metodikai. Konkursa ietvaros notika valsts konkursa izvērtēšanas seminārs, valsts konkursa audzēkņu darbu un skolu ekspozīciju izstāde un valsts konkursa laureātu apbalvošana. Konkurss piedalījās 53 skolas.
- 13.aprīlī Ulbrokas Mzikas un mūziklas skolā notika komponista Alvila Altmaņa dziesmu konkurss “Ulbrokas vālodzītē”, kur piedalījās Latvijas profesionālais ievirzes izglītības mzikas skolu audzēki.
- no 18. līdz 19.aprīlim Augusta Dombrovska mzikas skolā norisinājās Krāštrīla XIII Starptautiskais konkurss „Jaunais flautists”.
- no 18. līdz 20.aprīlim trešajā gadu Daugavpils Mzikas vidusskolā notika Starptautiskais Jauno mūziķu konkurss VIVA LA MUSICA. 2012.gadā konkurss bija veltīts viena no klasiskās mzikas pamatlicējiem - Vēnes klasiķa Jozefa Haidna dzimšanas dienas 280.gadadienai. Konkurss tika vecuma grupās piedalījās kopumā 115 audzēki no Latvijas, Krievijas, Baltkrievijas un Lietuvas mzikas skolām.
- Dziesmu un deju svētku rīkotāja - Kultūrizglītības un nemateriālās mantojuma centra un ilggadīgā Svētku sadarbības partnera vides reklāmas kompānijas *Clear Channel Latvia* izsludinātājam vizuālā darbu konkursam bērniem un jauniešiem “XXV Vispārjos latviešu Dziesmu un XV Deju svētkus sagaidot” tika iesniegti 260 darbi. 32 konkursa veiksmeģķie un radoģķie darbi pirmssvētku periodā tika izvietoti stendos pilsētvidē Rīgā, Liepājā, Jūrmalā un Daugavpilī, kā arī izmantoti Svētku informatīvā materiālu noformējumi.
- 9.novembrī Jēzēpā Vītola Latvijas Mzikas akadēmijā notika Latvijas mzikas vidusskolu mzikas teorijas nodaļu audzēkņu konkurss „Radoģķis spēles”, kur piedalījās 6 mzikas vidusskolas.

2012.gadā Latvijā 541 kultūras centrs, kultūras/tautas nams (turpmāk – kultūras centri), nodrošināja vidi aktīvai amatiermūzikas kustībai, t.sk. koriem, deju grupām, pūtēju orķestriem, amatieru teātriem, vokālajiem un instrumentālajiem ansambļiem, tautas mzikas un folkloras ansambļiem, tautas lietiskās mūziklas, zīmēšanas un gleznošanas studijām, moderno, sporta deju un mūsdienu deju studijām. Kopumā kultūras centriem pilsētās un pagastos 2012.gadā darbojās 569 kultūras darba organizatori, no tiem 112 organizatori strādāja arī bērnu mūzikas auditorijai.

2012.gadā valstī bija 3 269 tautas mūziklas kolektīvi ar 57 000 tās kostoģķiem dalībnieku, t.sk. 733 bērnu kolektīvi ar 16 200 dalībniekiem. 2010.gadā kultūras centros darbojās 3 314 kolektīvi (57 400 dalībnieki), t.sk. 897 bērnu kolektīvi (17 600 dalībnieki), bet 2011.gadā – 3 137 tautas mūziklas kolektīvi (55 100 dalībnieki), t.sk. 730 bērnu kolektīvi (15 200 dalībnieki). Salīdzinot ar 2011.gadu, 2012.gadā amatiermūziklas kolektīvu un dalībnieku skaits pieaudģķis, ko varētu izskaidrot ar aktivitātes pieaugumu, gatavojoties XXV Vispārjiem latvieģķu Dziesmu un XV Deģķu svētkiem.

Tā kā vairākos amatiermūziklas kolektīvu veidos (folkloras kopas, koros, deģķu grupas, pūtēju orķestros, amatieru teātros) var iesaistģķties visu paaudģķu pārstāģķji, precģķzu amatiermūziklas kustģķbģķ iesaģķstģķto bērnu skaitu noteģķkt nav iespējams.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu mūzikas vokāli Latvijā 2012.gadā”

2012.gad valst k kult ras, inform cijas un interešu izgl t bas centrs darboj s 801 publisk bibliot ka. P d jos gados publisk s bibliot kas ir k uvušas ar par sava veida soci l s integr cijas centriem, jo pilda soci l atbalsta, konsultat v s un psiholo isk s pal dz bas funkcijas bezdarbniekiem un soci li maznodrošin to iedz vot ju grup m, t.sk. imen m ar b rniem. Bibliot kas nodrošina visus iedz vot jus, t.sk. b rnus un jauniešus gan ar bezmaksas internetu, iesp j m izlas t jaun kos periodikas izdevumus un sniedz citus pakalpojumu, k ar regul ri veido tematiskas izst des un organiz pas kumus, kas b rnus un jauniešus iesaista izgl tojoš s, intelektu l s un radoš s nodarb b s.

Saska ar Centr l s statistikas p rvaldes datiem 2012.gad 47 139 publisko bibliot ku las t ji jeb 4,7% no kop j publisko bibliot ku las t ju skaita bija b rni. 2012.gad 6,1% no kop j publisko bibliot ku apmekl t ju skaita - 824 631 b rni bija publisko bibliot ku apmekl t ji. Sal dzinoši – 2008.gad publisko bibliot ku las t ji bija 60 569 b rni jeb 1,6% no kop j publisko bibliot ku las t ju skaita, publisko bibliot ku apmekl t ji - 978 721 b rns jeb 4,1% no kop j apmekl t ju skaita. emot v r iedz vot ju skaita un l dz ar to ar bibliot ku las t ju skaita samazin šanos kr zes period , šie r d t ji pozit vi raksturo bibliot ku darba rezult tus b rnu auditorijas piesaistes un pakalpojumu kvalit tes jom .

2012.gad tika atjaunots VKKF finans jums m r programmas “Jaunu gr matu un citu izdevumu ieg de publiskaj m bibliot k m” projektam 132 607 euro apm r , un atbalstu gr matu iepirkumam sa ma 27 bibliot kas. 2009.gad šim m r im atv l tais VKKF finans jums bija 56 915 euro 32 bibliot k m, 2010.gad – 98 178 euro 29 bibliot k m, bet 2011.gad netika pieš irts.

2012.gada 29.maij Ministru kabinets ar protokoll mumu „Informat vais zi ojums "Par sabiedr bas salied šanu, nacion l s identit tes un valsts valodas poz cijas nostiprin šanu”” (prot. Nr.30 41.§) konceptu li apstiprin ja Pas kumu pl nu sabiedr bas salied šanai, kura ietvaros par ikgad ju priorit ru no valsts budžeta atbalst mu pas kumu sabiedr bas salied t bai un nacion l s identit tes stiprin šanai atz ta „B rnu un jauniešu ž rija” – Latvijas Nacion l s bibliot kas B rnu literat ras centra las šanas veicin šanas programma, kura tiek stenota kopš 2002.gada, iesaistot vair kus t kstošus 1.-12.klašu skol nu. Kopš 2012.gada ir izveidota ar paša Vec ku ž rija, kas las šanas trad ciju nostiprin šan pal dz iesaist t imenes.

Tabula Nr.1 ”Las šanas veicin šanas programmas „B rnu un jauniešu ž rija” dal bnieku skaita pieauguma dinamika”

Gads	2009	2010	2011	2012
Bibliot ku skaits	444	380	450	576
Dal bnieku skaits	10 000	10 000	13 000	17 000

Latvijas Nacion l s bibliot kas dati

Vis Latvij 2012.gad darboj s 141 akredit ts muzejs³⁴, no tiem 40 valsts muzeji, 87 – pašvald bu muzeji, 6 – priv tie muzeji un 8 – autonomie muzeji. Kop muzejus organiz t s grup s 2012.gad apmekl juši 262 905 skol ni.

³⁴Atbilstoši Starptautisk s Muzeju padomes (ICOM) 2002. gad izstr d tajiem krit rjiem akredit to muzeju kopskaits apr in ts, ne emot v r muzeju juridisko statusu, atbilstoši atseviš u apskates vietu, kur s tiek veiktas muzejisk s funkcijas, skaitam.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Tabula Nr.2 „Muzeju apmeklājumi: skolnieku organizētās grupas. Apmeklājumu skaita dinamika 2009-2012”

Gads	2009	2010	2011	2012
Valsts, Kultūras ministrijas padotībā esošajos muzejos	56 152	71 773	70 887	59 594
Valsts, citu ministriju padotībā esošajos muzejos	50 149	46 550	46 104	42 352
Pašvaldību muzejos	114 065	127 582	130 269	139 991
Privātajos un autonomajos muzejos	15 772	20 439	21 839	24 377
KOP :	236 138	266 344	269 099	262 905

Kultūras ministrijas Muzeju nodaļas dati

Muzeji praktizē zemāku cenu noteikšanu bērniem un atsevišķām apmeklētāju grupām, kurās ir bērni, piemēram, Latvijas Dabas muzejs noteiktiem publiskajiem pakalpojumiem piemēro 20% atlaidi skolēnu grupām, kurās ir 15 vai mazāk apmeklētāju, īmenim (viens vai divi pieaugušie un viens vai divi bērni) un maksu par pakalpojumiem neiekasē no pirmsskolas vecuma bērniem, daudzbērnu īmenim (uzrādīt statusu apliecināšu dokumentu), dažāda profila speciālo klašu audzēkņiem, bērniem un bezvecuku ģimenes palikušajiem bērniem, dienas aprūpes centru, krāsošanas centru un internātskolu audzēkņiem, psihosociālās rehabilitācijas centru audzēkņiem (uzrādīt statusu apliecināšu dokumentu), personām līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti (Ministru kabineta 2013.gada 17.septembra noteikumi Nr.876 „Latvijas Dabas muzeja publisko maksas pakalpojumu cenrādī”). Rīgas vēstures un kuņģniecības muzejs par pakalpojumiem maksu neiekasē no pirmsskolas vecuma bērniem, skolotājiem, kas pavada pirmsskolas vecuma bērnu grupu, skolotājiem, kas pavada skolēnu grupu, invalīdiem (uzrādīt apliecināšu), personas, kas pavada bērnu invalīdu (Ministru kabineta 2013.gada 17.septembra noteikumi Nr.856 „Rīgas vēstures un kuņģniecības muzeja publisko maksas pakalpojumu cenrādī”).

Kopumā 2012.gadā vairāk nekā 40% no kopējā akreditēto muzeju apmeklētāju skaita bija bezmaksas apmeklētāji (pārsvarā bērnu, skolēnu un ģimeņu auditorija).

Pēdējo gadu laikā ir audzis pieprasījums pēc muzejpedagoģiskajām nodarbībām. Šīs muzeju pakalpojums papildina un dažādo muzeju pakalpojumu piedāvājuma klāstu bērniem, skolēniem, īmenim un pašiem strauji attīstās pēdējo gadu laikā.

Muzejpedagoģijas programmu pilnveidošana un īstenošana 2012.gadā tika iekļauta Pasākumu plānā sabiedrības saliedēšanai prioritāro no valsts budžeta turpmāk katru gadu atbalstīmo pasākumu skaitā.

2012.gadā Latvijas akreditētajos muzejos notika 6 440 muzejpedagoģisko programmu nodarbības, no kurām lielākā daļa bija paredzēta bērniem, bērniem ar vecākiem un dažādu vecuma grupu skolēniem. Salīdzinot ar 2011.gadā muzeji bija izveidojuši tikai 4 680 speciālas muzejpedagoģiskās izglītības programmas.

Valsts un pašvaldību muzeju rīkotajos regulārajos pasākumos tika iekļauti elementi bērnu, dažādu vecuma skolēnu un ģimeņu auditorijai. Piemēram, Latvijas Etnogrāfiskajā brīvības muzejā rīkoto pasākumu nozīmīgākā auditorija ir īmenes ar bērniem, un tiepēc ikvienam regulāriem pasākumiem ir iekļautas rotaļas bērniem, radošs darbnīcas un citi pasākumi. Latvijas Kultūras akadēmijas Rīgas Kino muzejā regulāri tiek organizētas animācijas darbnīcas bērniem. 2012.gadā animācijas darbnīcā „Tavas klases kino” apmeklēja 98 skolēni, kas ir pozitīvs rezultāts, LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskaņi par bērnu stāstiem Latvijā 2012.gadā”

sal dzinot ar 2011.gadu, kad šo darbn cu apmekl ja 69 skol ni. Latvijas v rien g k muzeju nozares pas kuma „Muzeju nakts” 2012.gada akcijas pas kumu kl st gandr z ikvien muzej bija b rnu auditorijai (t.sk. pirmsskolas vecuma b rniem) un imen m velt tas radoš s darbn cas, koncerti, sp les, rota as, sacens bas u.c. pas kumi. T pat k iepriekš j s „Muzeju nakt s” 2012.gada akcijas ietvaros muzejus bija iesp jams apmekl t bez maksas.

Indikators

2.7. B rnu un pusaudžu skaits, kas iesaist s interešu un profesion l s ievirzes izgl t b

2012./2013.m c bu gad interešu izgl t bas programm s interešu izgl t bas iest d s iesaist j s 66 261 izgl tojamais, interešu izgl t bas programm s profesion l s ievirzes sporta izgl t bas iest d s – 3015, interešu izgl t bas programm s visp rizgl tojošaj s dienas skol s – 136 993. J em v r , ka viens izgl tojamais, iesp jams, ir iesaist jies vair k s interešu izgl t bas programm s.

D. Aizsardz ba pret ekspluat ciju, vardarb bu un diskrimin ciju

D.1. Vardarb ba pret b rniem imen un sabiedr b

1.2. Politikas m r is

Nov rst jebkuru pret b rnu v rstu vardarb bu imen , sabiedr b , izgl t bas un cit s iest d s.

Iev rojot šaj noda noteikto m r i - nov rst jebkuru pret b rnu v rstu vardarb bu imen , sabiedr b , izgl t bas un cit s iest d s, k ar B rnu ties bu aizsardz bas inspekcijas rekomend cijas, 2012.gad C su Audzin šanas iest d nepilngad gajiem Valsts prob cijas dienesta (turpm k – VPD) speci listi stenoja korekcijas un uzraudz bas programmu nepilngad gajiem, kuri noties ti par seviš i smagu noziedz gu nodar jumu izdar šanu (kop programm piedal j s 16 nepilngad gie). Turkl t, 2012.gad VPD darbinieki ieslodz juma viet s stenoja dzimumnoziedzumus izdar jušo personu uzved bas korekcijas un uzraudz bas programmu, kur piedal j s 18 noties tie, no tiem 4 nepilngad gie noties tie. T d j di veicinot dzimumnoziedzumu rezult t cietušo b rnu skaita mazin šanos.

1.5. R c bas virzieni

1.5.1 Inform t un izgl tot sabiedr bu par visu vardarb bas veidu – fizisk s, psiholo isk s, emocion l s, seksu l s vardarb bas, pamešanas nov rt un nev r bas – negat vaj m sek m, aicinot apzin ties imeni un b rnu k v rt bu

2012.gad Izgl t bas un zin tnes ministrija ir aktualiz jusi nepieciešam bu republikas pils tu un novadu vad t jiem un izgl t bas iest žu vad t jiem iev rot likumos noteiktos ierobežojumus attiec b uz pedagogiem un darbiniekiem:

- Izgl t bas likuma 50.panta 1.punkts nosaka, ka par pedagogu nedr kst str d t persona, kas sod ta par t šu noziegumu un nav rehabilit a;
- B rnu ties bu aizsardz bas likuma 72.panta treš da a nosaka, k das personas nedr kst str d t izgl t bas iest d , t.sk. kuras ir sod tas par noziedz giem

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

nodarjumiem, kas saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, kā arī personas, kuras sodītas par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību – neatkarīgi no sodības dzimšanas.

Saskaņā ar minētajiem normatīvajiem aktiem izglītības iestādes vadītājiem nodrošina dokumentu pieprasīšanu no Iekšlietu ministrijas Informācijas centra Sodu reģistra, kas apliecina, ka kandidāti uz vakantajām vietām izglītības iestādēs atbilst normatīvo aktu prasībām. Izglītības un zinātnes ministrija ir aicinājusi izglītības iestāžu vadītājus pārliecināties, ka minētā informācija ir pieejama par izglītības iestādēs jau strādājošiem darbiniekiem, un nepieciešamības gadījumā to pieprasīt.

Ar 2013.gad Izglītības un zinātnes ministrija ir turpinājusi vārst izglītības iestāžu vadītāju uzmanību uz nepieciešamību ievrot Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.pantā noteikto un vienlaikus ir aicinājusi vārst izglītības iestāžu vadītāju pastiprinātu uzmanību uz pakalpojuma sniedzēja aktivitātes gadījumos, kad tiek slēgtas nomas līgums par telpu izmantošanu izglītības iestādē dažādu pasākumu vai nodarbību organizēšanai.

Valsts policija, ik gadu sākoties jaunajam mācību gadam, organizē akciju „Drošības dienas skolās”. 2012.gadā tā norisinājās no 1.septembra līdz 1.oktobrim un kopumā šīs akcijas ietvaros tika organizēti 1672 preventīvi pasākumi. Pabežot akcijas tematiku, Valsts policijas amatpersonas pievērsās aktuāliem, ar bērnu drošību saistītiem tēmām, kā arī vardarbību saistītiem tēmām, piemēram, bērnu savstarpējām attiecībām dažādās vietās un vidēs, vardarbības un destruktīvas uzvedības sekām savstarpējās attiecībās un atbildībai, iecietībai savstarpējās attiecībās u.c. Valsts policija savas kompetences ietvaros ir izstrādājusi un savdarb izmanto informatīvus materiālus (prezentācijas PowerPoint programmā) par vardarbību īmeņiem (cēloņiem, pazīmēm, sekām, palīdzības iespējām u.c.). 2012.gadā tika izstrādātas prezentācijas par vardarbību bērnu vidū un ar to saistīto atbildību. Tāpat, Valsts policijas amatpersonas piedalījās vecāku sapulcēs, lai risinātu problēmjautājumus skolās, kā arī informētu skolu vecākus par viņu atbildību, pienākumiem un tiesībām attiecībā uz bērnu.

1.5.2. Paaugstināt rehabilitācijas pakalpojumu kvalitāti un apjomu bērniem, kuri cietuši no vardarbības, nodrošinot maksimāli nepieciešamo rehabilitācijas laiku katrā individuālā gadījumā

2012.gadā tika turpināta sociālās rehabilitācijas pakalpojumu no prettiesiskām darbībām (noziedzīgs nodarījums, ekspluatācija, seksuāla izmantošana, vardarbība vai jebkāda cita nelikumīga, cietsirdīga vai ciešu aizskaroša darbība) cietušiem bērniem nodrošināšana par valsts budžeta līdzekļiem atbilstoši pieprasījumam. Pakalpojumu saņemšanas kārtību regulējošajos tiesību aktos grozījumi nav veikti.

Veiktas izmaiņas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā lai noteiktu, ka no vardarbības cietušiem bērniem sociālā rehabilitācija ir nodrošināma obligāti (neatkarīgi no valsts budžeta šim mērķim paredzēto līdzekļu apjoma), kā arī noteiktu to, ka, sniedzot palīdzību bērniem, ir jāizvērtē katrs individuālais gadījums un palīdzība jāsniedz konkrētās situācijas apstākļiem un konkrētā bērna vajadzībām LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

atbilstoši. Šī diena grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likum (Nr.744/Lp11) pieņemti 2013.gada 14.novembrī, grozījumi izsludināti 2013.gada 29.novembrī, spēkā – no 2013.gada 18.decembra. Lai uzlabotu bērnam sniegto palīdzību, izstrādāti grozījumi ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu („Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likum”, Nr.743/lp11, pieņemti Saeimā 1.lasījumā 2013.gada 17.oktobrī). Grozījumi abos minētajos normatīvajos aktos izstrādāti Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2011/93/ES par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI, ieviešanai.

1.5.3. Veikt nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos par vardarbības veicēja izolāciju no imenes, nodrošinot iespēju bērnam atgriezties imenī, vai alternatīvu (audžu imenī) vardarbības cietušajam bērnam

2013.gada 12.martā Ministru kabinets tika apstiprināta likumprojektu pakete – likumprojekts "Grozījumi Civilprocesa likum"; likumprojekts "Grozījumi likum "Par policiju"; likumprojekts "Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likum"; likumprojekts "Grozījumi Krimināllikum"; likumprojekts "Grozījumi Bērnu tiesību likum". Minētās likumprojektu paketes mērķis ir radīt mehānismu, lai personas personiskās tiesības (tiesības uz dzīvību, brīvību, personas neaizskāšanu, veselību, dzimumneaizskāšanu, privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskāšanu) būtu iespējams aizsargāt ar pagaidu civilprocesu liēm līdzekļiem – personisko tiesību aizsardzības līdzekļiem – kas ir paredzēti daudzās Eiropas un arī citās pasaules valstīs. Likumprojekti paredz no vardarbības un vajāšanas cietušajam personām iespēju pēc savas iniciatīvas civilprocesa ietvaros vērsties tiesībsargājošajās institūcijās, tai skaitā policijā, starpniecībā (gan Valsts policijā, gan pašvaldību policijā), un lūgt tiesu noteikt ierobežojumus vardarbīgai personai.

Līdz ar to šī likumprojektu pakete satur nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos, kas paredz iespēju izolēt no imenes vardarbības veicēju, nodrošinot iespēju bērnam atgriezties imenī. Likumprojekts "Grozījumi Bērnu tiesību likum" paredz iespēju arī bērniem tiesībsargājošajām institūcijām iesniegt pieteikumu par personisko tiesību aizsardzības nodrošināšanu tiesībsargājošajām institūcijām, ja ir aizskartas bērnu personiskās tiesības vai ir saņemti draudi par iespējamo bērnu personisko tiesību aizskārumu vai aizskartas personas, kas pastāvīgi dzīvo kopā ar bērnu, veselība vai brīvība vai saņemti draudi par iespējamo šīs personas dzīvības, veselības vai brīvības aizskārumu, un bērnu vecāki vai aizbildņi objektīvu iemeslu dēļ ir kavēti bērnu interesēs iesniegt tiesībsargājošajām institūcijām pieteikumu par personisko tiesību aizsardzības nodrošināšanu.

Likumprojektos paredzētā personisko tiesību aizsardzības nodrošināšana pieļaujama prasības par laulības neesamību vai šķiršanu, prasījums personisku aizskārumu dēļ, prasības par uzturlīdzekļu piedziņu, prasības par pušu kopīgā mājokļa, kur tas dzīvo vienmērīgā sadarbībā, dalīšanu vai mājokļa, kur puses dzīvo vienmērīgā sadarbībā, lietošanas kārtības noteikšanu un lietī, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām. Izskatīt jautājumu par personisko tiesību aizsardzības nodrošināšanu pieļaujams jebkurā procesa stadijā, kā arī pirms prasības celšanas tiesībsargājošajām institūcijām.

Saskaņā ar likumprojektiem personisko tiesību aizsardzības līdzekļi ir:

1) pienākums atbildētājam atstāt un aizliegums atgriezties un uzturēties mājoklī, kur pastāvīgi dzīvo prasītājs;

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

- 2) aizliegums atbildēt jām atstāties m joklim, kur pastāv gīdzvoļprastis, tuvāk par tiesālmūm par personisko tiesbu aizsardzbas l dzeķu noteikšanu min to att lumu;
- 3) aizliegums atbildēt jām uztur ties noteikt s viet s;
- 4) aizliegums atbildēt jām satikties ar pras t ju un uztur t fizisku vai vizu lu saskari ar to;
- 5) aizliegums atbildēt jām jebkur veid sazin ties ar pras t ju;
- 6) aizliegums atbildēt jām, izmantojot citu personu starpniec bu, organiz t satikšanos vai jebk da veida sazin šanos ar pras t ju;
- 7) aizliegums atbildēt jām izmantot pras t ja personas datus;
- 8) citi tiesas vai tiesneša noteiktie aizliegumi un pien kumi atbildēt jām, kuru m r is ir nodrošin t atbildēt ja personisko ties bu aizsardz bu.

Likumprojektu paket tiek virz ts ar likumprojekts "Groz jumi likum "Par policiju"", kas paredz rad t ar jaunas ties bas Valsts policijai un pašvald bu policijai izsaukuma uz m jsaimniec bu laik . Proti, tiek paredz tas ties bas policijai izsaukuma laik uz rakstveida pieteikuma pamata gad jumos, kad past v t l t j draudi, ka persona, kas atrodas m jokl vai t tuvum , var tu nodar t kait jumu citas personas, kas past v gi dz vo šaj m jokl , br v bai vai vesel bai, pie emt l mumu, kas uzliek par pien kumu personai, kas rada draudus, atst t, neatgriezties un neuztur ties m jokl vai neuztur ties m jok a tuvum (policijas l mums par noš iršanu) uz laiku l dz asto m dien m no l muma pie emšanas br ža. Ja apdraud t persona v l sies, lai p c policijas l muma tiesa izskata ar jaut jumu par personisko ties bu aizsardz bas l dzeķa noteikšanu - personisko ties bu aizsardz bas nodrošin šanu, policija ne v l k k n kamaj darbdien savu l mumu un saist tos dokumentus nos t s tiesai jaut juma par personisko ties bu aizsardz bas l dzeķa noteikšanu vardarb gajai personai izskat šanai.

Likumprojektu pakete ir pie emta Saeim 1.las jum . Pagaid m paredz ts, ka attiec gie likumprojekti st sies sp k 2014.gada 1.janv r .

Papildus iepriekš min tajam inform jam, ka 2013.gada 4.j nij Ministru kabinet tika atbalst ta Prevent vo piespiedu l dzeķu koncepcija (prot.Nr.33 24.§). Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 4.j nija r kojum Nr.232 „Par Prevent vo piespiedu l dzeķu koncepciju” noteiktajam uzdevumam šobr d Tieslietu ministrij ir uzs kts darbs pie Prevent vo piespiedu l dzeķu likumprojekta izstr des. Š likumprojekta izstr des m r is ir plaš ks, k likumprojektiem, kas paredz personisko ties bu aizsardz bas l dzeķu ieviešanu, proti, nodrošin t visas sabiedr bas un atseviš u t s indiv du aizsardz bu pret vardarb bu, taj skait , vardarb bu imen , savlaic gi rea jot un nov ršot vardarb bas risku. Personisko ties bu aizsardz bas l dzeķi b s visefekt v kais risin jums situ cij s, kad nepieciešama konkr tas personas aizsardz ba uz noteiktu laiku, lai t ties risin tu attiec bas ar vardarb bas risku radošo personu. Citos gad jumos, kad b s nepieciešams ilgtermi a risin jums vai k da personu loka vai visas sabiedr bas aizsardz ba – piem rot ki b s prevent vie piespiedu l dzeķi.

Atbilstoši m r im likum b s paredz ts plašs piem rojamo l dzeķu loks: l dzeķi ne tikai uzved bas ierobežošanai, bet ar vardarb bas un vardarb bas riska c lo u un veicinošo apst ku nov ršanai:

- 1) personas uzraudz ba;
- 2) rehabilit još s aizsardz bas noteikšana;

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

3) preventīvā drošības nauda.

Personas uzraudzības ietvaros būs iespējams noteikt aizliegumu tuvoties noteiktai vietai, kur aizliegumu tuvoties un sazināties ar noteiktu personu vai personu loku, kas tieši nodrošināt ar Pilsminību vardarbības veicēju izolāšanu no imenes. Papildus šiem aizliegumiem plānots likumparedzēt arī pienākumu ziņot par dzīvību un darba vietas izbraukšanu no dzīvības; pienākumu noteikt laika atstāties noteikt vietās; aizliegumu piedalīties noteiktos publiskos vai citos pasākumos; aizliegumu lietot apreibinošas vielas un pienākumu saņemt sociāli rehabilitāciju pakalpojumus.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 4.jūnija rīkojuma Nr.232 „Par Preventīvā piespiedu līdzekļu koncepciju” 6.punktā Preventīvā piespiedu līdzekļu likumprojekts ir izstrādājams un iesniedzams izskatīšanai Ministru kabinetā līdz 2015.gada 1.februārim.

1.5.4. Panākumu efektu kontroli, lai ierobežotu un novērstu pret bērnu vardarbību imeni, izglītības un citus iestādus

Vienā no Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas pamatfunkcijām, saskaņā ar Ministru kabineta 2005. gada 29. novembra noteikumu Nr. 898 „Valsts bērnu tiesību aizsardzības nolikums” 2.1. apakšpunktā, ir uzraudzīt un kontrolēt Bērnu tiesību aizsardzības likuma un citu bērnu tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu ieviešanu.

Inspekcijas valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektori (turpmāk tekstā - inspektori) 2012. gadā veica 284 bērnu tiesību ieviešanas pārbaudes:

- 1) bērnu grupas imenes aprīpes iestādēs – 70 pārbaudes;
- 2) internātskolās – 9 pārbaudes;
- 3) speciālajās internātskolās – 36 pārbaudes;
- 4) vispārīgajās un speciālajās skolās – 89 pārbaudes;
- 5) pirmsskolas, t.sk. speciālajās pirmsskolas izglītības iestādēs – 26 pārbaudes;
- 6) krāžu centros – 9 pārbaudes;
- 7) ieslodzījuma vietās – 2 pārbaudes;
- 8) sociālās korekcijas izglītības iestādēs – 2 pārbaudes;
- 9) sporta un atpūtas nometnēs – 24 pārbaudes;
- 10) rēstniecības iestādēs – 6 pārbaudes;
- 11) sporta klubos – 4 pārbaudes;
- 12) rota laukumos, atpūtas centros – 1 pārbaude;
- 13) citās iestādēs – 6 pārbaudes.

Kopumā 2012. gadā, veicot bērnu tiesību ieviešanas pārbaudes, bērni aizpildīja 569 anonīmas aptaujas anketas un inspektori veica pārbaudes ar 3178 bērniem.

Bērnu grupas imenes aprīpes iestādēs

- 2 iestādēs konstatēts, ka, saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.pantā piektajā daļā noteikto, iestādes vadītājs nav pieprasījis ziņas par darbiniekiem no Soda reģistra par personu sodību;

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu tiesību ieviešanu Latvijā 2012.gadā”

- konstatēts, ka attiecībā pret 11 bērniem p rēķina Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9. panta otrajā daļā noteiktais, ka bērnu nedrīkst izturēt tiesciensirdīgi, nedrīkst viņu mocīt un fiziski sodīt, aizskart viņa ciešību un godu. Konstatēts, ka 4 gadu bērni cietuši no vienaudžu emocionālās vardarbības; 3 gadu bērni no fiziskās un 4 gadu bērni no seksuālās vardarbības;
- 29 gadu bērni p rēķina Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. panta pirmajā daļā, kur teikts, ka bērnu aprūpes un citu iestāžu, kurās uzturas bērni, vadītāji un darbinieki ir atbildīgi par bērnu veselības un dzīvības aizsardzību, par to, lai bērns būtu drošs, lai viņam tiktu sniegti kvalificēti pakalpojumi un ieviestas citas viņa tiesības. Šajos gadījumos konstatēts, ka iestādē nav uz pozitīvu attieksmi vērsta saskarsme starp bērnu un pedagogu, tiek pieauti konflikti starp bērniem, netiek nodrošināta individuāla pieeja katram bērnam, darbinieki pieautas nepedagoģiskas darba metodes, darbinieki ilgstoši neiesaistās bērnu problēmu risināšanā.

Vienlaikus inspekcija veica padziļinātu izpēti 5 bērnu grupas imenes aprūpes iestādēs par vardarbības risku novērtēšanu un 4 Valsts bērnu sociālās aprūpes centros, lai novērtētu bērnu ar pašm vajadzībām tiesību nodrošināšanu un iespējamos riskus iestādēs.

Izpētes rezultātā bērnu grupas imenes aprūpes iestādēs konstatēti vairāki iespējamie vardarbības riska faktori:

- 1) nav pilnīgas informācijas par bērnu veselības stāvokli un rodas bažas, vai iestādē spēj identificēt audzēkņu veselības problēmas un nodrošināt nepieciešamo medicīnisko aprūpi un rehabilitāciju;
- 2) darbiniekiem ir jāizpratne par darbu komandām;
- 3) formāla bērnu individuālo sociālo rehabilitāciju plānu aizpildīšana dažs pozīcijas rada risku bērnu rehabilitācijai, turpmākai attīstībai un integrāšanai sabiedrībā, kas, savukārt, ir svarīgi grupas imenes aprūpes iestādes uzdevumi;
- 4) nespēja identificēt audzēkņu sociālo problēmas un rast atbilstošus risinājumus, netiek izmantotas valsts finansētās programmas bērniem ar atkarības problēmām;
- 5) dažādi bērni konfliktsituāciju risināšanā pielieto vardarbīgas metodes;
- 6) nav vienotas, konsekventas p rēķināmu konstatēšanas, izskatīšanas un sodīšanas shēmas, kas palīdzētu bērnu disciplināšanā;
- 7) audzēki tikai daļēji apgūst patstāvīgā dzīvē nepieciešamās prasmes, netiek praktizēta sistemātiska prasmju mācīšana un apguve un audzēki tikai daļēji ir iesaistīti lēmumu pieņemšanā, kas apgrūtina viņiem iespējamo apgūto nozīmīgu lēmumu par savu dzīvi pieņemšanas pieredzi. u. t.

Pamatojoties uz izpētes rezultātiem konstatētiem iespējamajiem vardarbības riska faktoriem un bērnu ar pašm vajadzībām tiesību nodrošināšanas trūkumiem, iestādēm tika sniegtas atbilstošas rekomendācijas.

2012. gadā inspekcija veica atkārtotas bērnu tiesību p rēķināšanas trijos Valsts bērnu sociālās aprūpes centros, kuros tika veiktas padziļinātās izpētes 2011. gadā, lai noskaidrotu, vai iestādes vadītāji ir ņēmuši vērā rekomendācijas un veikusi pasākumus konstatēto trūkumu novēršanai. Atkārtotas p rēķināšanas tika veiktas ar 6 grupas imenes aprūpes iestādēs un vienā internātpamatskolā, kurās 2011. gadā tika veiktas padziļinātās izpētes vardarbības risku novērtēšanai, lai noskaidrotu, vai iestādes LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „P rēķināšanas par bērnu stāvokli Latvijā 2012. gadā”

vadība ir jānosniedz rekomendācijas un ir veikusi pasākumus konstatēto vardarbības riska faktoru novēršanai.

Izglītības iestādes

Visbiežāk konstatētie bērnu tiesību pārkāpumi izglītības iestādēs

	Vispārīgajiem skolēniem un speciālajām skolām	Internātskolām un speciālajām internātskolām	Pirmsskolām un speciālajām pirmsskolām izglītības iestādēs
Emocionāla un/vai fiziska vardarbība pret bērnu (sastādīt administratīvā pārkāpuma protokolus)	8	1	1
Nepedagoģisku metožu lietošana konfliktu risināšanai	30	9	6
Pedagoģi neiesaistās bērnu problēmu risināšanā	25	5	5
Vienaudžu savstarpējā emocionāla un/vai fiziskā vardarbība	35	10	3
Nav pieprasīti izziņas no Soda reģistra par darbinieku iespējamību	15	3	7

Avots: Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

Kopumā 2012. gadā inspekcija veica 2 bērnu tiesību ieviešanas pārbaudes **sociālās korekcijas izglītības iestādē „Naušņi”**. Konstatēts, ka iestādē par katru audzēkņu izolācijas gadījumu iestādes audzēkņu izolācijas žurnāl rakstveidā netiek veikta visas veiktās darbības un būtu jāuzved hronoloģiskā tabula, atbilstoši likuma „Par audzināšanas piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem” 35. panta piektdaļas prasībām.

Gadījumos, kad bērnu tiesību ieviešanas pārbaudē laikā konstatē emocionālo vai fizisko vardarbību pret bērnu, inspektoram ir tiesības sastādīt administratīvā pārkāpuma protokolu. Savukārt, konstatējot nepedagoģisku metožu izmantošanas gadījumus, iestādes vadītājs pēc savas iniciatīvas vai pēc inspektoru ieteikuma ir tiesīgs disciplināri sodīt pārkāpumu pieļūšo personu.

Apkopojot informāciju par sastādītajiem administratīvā pārkāpumu protokoliem, secināms, ka 2012. gadā inspektori sastādīja 12 protokolus un izskatīja 15 administratīvās lietas, t.sk. divos gadījumos Valsts policijas darbinieku sastādītos administratīvā pārkāpumu protokolus. Izskatīti administratīvā pārkāpuma lietas, 6 gadījumos pieņemti lēmumi par raut lietvedību, 7 gadījumos - piemērot sodu un divos gadījumos pieņemti lēmumi par atteikumu uzskatīt administratīvās lietas lietvedību.

Savukārt 23 gadījumos inspektori, pamatojoties uz bērnu tiesību ieviešanas pārbaudes rezultātiem, skolās administrācijai ieteica piemērot disciplinārosodus. Vienā gadījumā pedagogs atbrīvots no darba, 14 gadījumos pedagogiem izteikts rīdījums vai piezīme, savukārt 3 gadījumos disciplinārsods netika piemērots, 3 gadījumos darbiniekiem izteikts piedāvājums veikt citus pienākumus, bet divos gadījumos inspekcijai nav saņemta iestādes atbilde par disciplinārsoda piemērošanu.

2012. gadā veikta trīs padziļināta pārbaude internātpamatskolās, kurās identificēti iespējamie riski internātos. 2013. gadā inspekcija plāno veikt 5 pārbaudes

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu tiesību stāvokli Latvijā 2012.gadā”

intern tskol s sadarb b ar nodibin jumu „Centrs Dardedze” seksu l s vardarb bas risku izv rt šanai skolas intern t .

Cit s iest d s, kur uzturas b rni

- 2012. gad inspekcija veica 9 b rnu ties bu iev rošanas p rbaudes **kr zes un rehabilit cijas centros**; visas p rbaudes tika veiktas, pamatojoties uz sa emtaj m s dz b m par iesp jamiem b rnu ties bu p rk pumiem centros. Iesniegumos min t inform cija neapstiprin j s.

- 2012. gad inspekcija veica 24 p rbaudes **b rnu vasaras nometn s**. Piec s nometn s tika konstat ti p rk pumi. Par konstat tjiem p rk pumiem vien nometn inspekcija inform ja Valsts policijas Zemgales re iona p rvaldi un Valsts ugunsdz s bas un gl bšanas dienesta R gas re iona p rvaldi un l dza izv rt t p rbaud konstat tos p rk pumus atbilstoši katras iest des kompetencei.

P r j s p rbaud s konstat tie p rk pumi un tr kumi:

- 1) b rnu sarakst nav iek auti visi nometnes dal bnieki (1);
- 2) b rniem nav medic nisko karšu (1);
- 3) nav sa emts Vesel bas inspekcijas atzinums (1);
- 4) nepiln gi izstr d ti nometnes iekš j s k rt bas noteikumi (1);
- 5) netiek nodrošin ta b rnu droš ba (1);
- 6) redzam viet nav izvietota nepieciešam inform cija (1).

Konstat tos p rk pumus nomet u organiz t jiem uzdots nov rst nekav joties, inspekcijai kontrol jot p rk pumu nov ršanas izpildi.

- 2012.gad inspekcija veica etras b rnu ties bu iev rošanas p rbaudes sporta klubos. Visas p rbaudes veiktas, pamatojoties uz iesniegumos sa emto inform ciju. Vien gad jum inspekcija sporta kluba administr cijai ieteica trenerim piem rot disciplin rsodu. Trenerim piem rots disciplin rsods – izteikts r jiens.

- Inspekcija 2012. gad veica b rnu ties bu iev rošanas p rbaudes **ieslodz juma viet s**, kur s uzturas nepilngad gie - I uciema cietum un C su audzin šanas iest d nepilngad gajiem.

Apkopojot ieg tos rezult tus, secin ms, ka I uciema cietum un C su audzin šanas iest d nepilngad gajiem vienai personai netiek nodrošin ta iesp ja ieg t izgl t bu.

Valsts b rnu ties bu aizsardz bas inspekcija k vienu no 2014.gada priorit t m ir izv irz jusi rpus imenes apr pes iest d s ievietoto b rnu un b rnu ar paš m vajadz b m ties bu iev rošanas nov rt šanu speci laj s intern tskol s.

Inspekcija, 2013.gad veicot 5 padzi in t s b rnu ties bu iev rošanas p rbaudes speci laj s intern tskol s konstat ja, ka pedagogiem un citiem darbiniekiem tr kst izpratnes par seksu l s vardarb bas riskiem un to atpaz šanu. L dz ar to inspekcija secin ja, ka nepieciešams turpin t veikt seksu l s vardarb bas risku izp tes speci laj s intern tskol s, k ar rpus imenes apr pes iest d s.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Lai uzlabotu un pilnveidotu bērnu drošību speciālais internātskolā un ārpus imenes aprēķinātais, nepieciešams izglītoto minimumā iestāžu speciālistus par seksuālās vardarbības riskiem, pamatojoties uz 2013.gada sagatavotajām rekomendācijām seksuālās vardarbības risku novēršanai speciālais internātskolā un bērnu aprēķinātais.

Rezultāti: apmēram 250 ārpus imenes aprēķinātais un speciālo internātskolu speciālisti par seksuālās vardarbības riskiem un to novēršanu.

Indikatori

1.7.1. Noziedzgu nodarījumu rezultātā cietušo bērnu skaits

Pēc Iekšlietu ministrijas Informācijas centra datiem, 2012.gadā noziedzgu nodarījumu kopā cietušas 12564 (par 7345 personām mazāk nekā 2011.gadā) personas, no tām 556 (par 97 bērniem mazāk nekā 2011.gadā) bērni, no tiem 256 vecumā līdz 14 gadiem. No noziedzgu nodarījumu cietušajiem bērniem, zaudēti ir 322 (par 53 mazāk nekā 2011.gadā), no tiem 140 (par 33 mazāk nekā 2011.gadā) vecumā līdz 14 gadiem, meitenes - 232 (par 46 mazāk nekā 2011.gadā), no tām 116 (par 23 mazāk nekā 2011.gadā) vecumā līdz 14 gadiem.

Visvairāk bērni cietuši no zaudēšanas (KL 175.p.-180.p.) – 79 (par 32 bērniem mazāk nekā 2011.gadā), laupīšanas (KL 176.p.) – 29 (par 56 bērniem mazāk nekā 2011.gadā), cietsirdības un vardarbības (KL 174.p.) – 6 (par 111 bērniem mazāk nekā 2011.gadā) un no huligānisma (KL 231.p.) – 6 (par 13 bērniem mazāk nekā 2011.gadā). 2012.gadā netika konstatēti neviens gadījums, kad bērnam tiktu nodarīts šis miesas bojājums (KL 125.p. – 130.p.) – 0 (2011.gadā konstatēti 64 šādi gadījumi).

2012.gadā noziedzgu nodarījumu pret personas dzīvību cietis (nonvērtis) viens bērns (KL 116.p.). Tāpat kā 2011.gadā, arī 2012.gadā tika konstatēta viena bērnslepkavība sevišķi pastiprinātos apstākļos (KL 117.p.) Pozitīvi, ka arī 2012.gadā netika konstatēti neviens bērns nonvērtības aizneuzmanības gadījums (pēc KL 123.p.).

Vēl 2012.gadā 4 (par 19 mazāk nekā 2011.gadā) bērni ir cietuši no dzīvnieku noteikumu turpīšanas pārņemšanas (230¹p.), bet 16 (par 50 mazāk nekā 2011.gadā) bērni no ceļu satiksmes ekspluatācijas noteikumu pārņemšanas (KL 260.p.).

2012.gadā samazinājies nepilngadīgo skaits, kas cietuši noziedzgu nodarījumu, kas vērsti pret tikumību un dzimumneaizskaramību. No izvarošanas (KL 159.p.) cietuši 9 (par 6 mazāk nekā 2011.gadā) bērni, no vardarbības dzimumtieksmes apmierināšanas (KL 160.p.) – 4 (par 19 mazāk nekā 2011.gadā), dzimumsakariem ar personu, kura nav sasniegusi 16 gadu vecumu (KL 161.p.) – 19 (par 2 mazāk nekā 2011.gadā), bet no pārvēršanas netiklības (KL 162.p.) cietuši 9 (par 46 mazāk nekā 2011.gadā) bērni.

Pozitīvi, ka arī 2012.gadā Latvijā neviena nepilngadīgā vai mazgadīga persona nav cietusi no cilvēku tirdzniecības, tomēr viena nepilngadīgā vai mazgadīga persona tika

iesaistšana vai izmantota pornogrāfiska vai erotiska rakstura materiālu izgatavošanai (ražošanai) (KL 166.p.3.-5.d.) – 1 (par 1 vairākus 2011.gadus)³⁵.

2012.gadā ir palielinājies vecākiem vai personām, kas viņus aizstāj, sastādīto administratīvo pārkāpumu protokolu skaits pēc LAPK 172.⁴ panta „Bērņa atstāšana bez uzraudzības” – 152 (par 47 vairākus 2011.gadus). Savukārt ir samazinājies pēc LAPK 173.panta „Bērņa aprūpes pienākumu nepildīšana” sastādīto protokolu skaits – 1783 (par 370 mazākus 2011.gadus). Pēc LAPK 172.² panta „Fiziska un emocionālā vardarbība pret bērnu” 2012.gada 12 mēnešos tika sastādīti 456 (par 30 mazākus 2011.gadus) administratīvo pārkāpumu protokoli.

Tāpat 2012.gadā ir samazinājies pēc LAPK 172.panta „Nepilngadģģ iesaistšana alkoholisko dzērienu lietošanai vai nepilngadģģ novešana līdz dzēruma stāvoklim” pie administratīvās atbildības saukto personu skaits. Pēc 172.panta pirmās daļas – par nepilngadģģ iesaistšanu alkoholisko dzērienu lietošanai – pie atbildības tika sauktas 86 (par 68 mazākus 2011.gadus) personas, bet pēc šīs panta otrās daļas – par nepilngadģģ novešanu līdz dzēruma stāvoklim – 17 (par 29 mazākus 2011.gadus) personas un pēc trešās daļas – par alkoholisko dzērienu vai tabakas izstrādājumu nodošanu nepilngadģģ rīcībā, kas šīs vielas kļuvas nepilngadģģajam bērniņ pieejamas lietošanai, – 104 (par 6 mazākus 2011.gadus) personas³⁶.

1.7.2. Rehabilitācija vardarbības cietušajiem bērniem

2012.gadā no valsts budžeta finansēto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu samaksa 2316 bērni, no tiem 1015 pakalpojumu samaksa sociālās rehabilitācijas institūcijās, bet 1301 – dzīvot.

D.2. Bērnu seksuālo ekspluatācija un tirdzniecība

2.3. Politika bērniem

Novērst, apkarot un sodīt par bērnu seksuālo ekspluatāciju un tirdzniecību, garantēt upuru drošību, aizsardzību, neaizskaramību un palīdzības un pakalpojumu sniegšanu, lai sekmētu viņu atlabšanu un sociālo reintegrāciju.

stenojot pasākumus šajā nodalījumā – novērst, apkarot un sodīt par bērnu seksuālo ekspluatāciju un tirdzniecību, garantēt upuru drošību, aizsardzību, neaizskaramību un palīdzības un pakalpojumu sniegšanu, lai sekmētu viņu atlabšanu un sociālo reintegrāciju – sasniegt, ir veikti grozījumi Kriminālkodeksam (turpmāk – KL) attiecībā uz kriminālābildības noilgumu dzimumnozieguma pret bērnu gadījumos. Proti, ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Kriminālkodeksam” KL 56.panta pirmā daļa tika papildināta ar jaunu 6.punktu, kas nosaka, ka gadījumos, kad smags vai sevišķi smags noziegums bijis vērsts pret nepilngadģģ personām tikumību un dzimumneaizskaramību, izņemot noziegumus, par kuriem saskaņā ar KL var piespriest mēģģ ieslodzījumu, personu nevar saukt pie kriminālābildības tikai tad, kad no dienas, kad tika izdarīts noziedzīgais nodarījums, ir pagājuši divdesmit gadi. Tādējādi, ņemot vērā cietušajiem bērniem intereses, ir nodrošināts pietiekami garš kriminālābildības noilguma termiņš, lai vainīgajai personai būtu iespējams saukt pie

³⁵ IeM Informācijas centrs, informācija sagatavota uz 05.02.2013

³⁶ IeM Informācijas centrs, informācija sagatavota uz 07.02.2013

kriminālābildība ar tajos gadījumos, kad kriminālprocess ir uzskatāms par cietušā, kad cietušais ir kļuvis pilngadīgs.

Papildus vēršam uzmanību, ka saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2011/93/ES par seksuālās vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI, ieviešanu šī gada laikā ir plānots veikt būtiskus grozījumus KL 16.nodaļā „Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību”. Likumprojekts „Grozījumi Kriminālā likumā” (Nr.749/Lp11) ir konceptuāli mainīta pieeja (attieksme) pret seksuālās rakstura darbībām, pašā pavešānu netiklību, seksuālās darbības gradus jotriskās kategorijās:

1) dzimumakts vai līdzīgs seksuāls akts, kas saistīts ar vaginālu, anālu vai orālu penetrāciju (iekļāšanu) cietušā ķermenī (neatkarīgi no tā, vai tā izvarošana vai dzimumtieksmes apmierināšana pretdabiskā veidā);

2) fiziskas seksuālas darbības bez penetrācijas;

3) seksuālās darbības bez fiziska kontakta ar cietušo.

Tādējādi tiks skaidri noteikti noziedzīgu nodarījumu sastāvīgie, novērtot pašlaik praksē konstatējamās kļūdas noziegumu kvalifikācijā.

Turklāt likumprojekts paredz tieskriminalizāciju jebkuru seksuālu darbību, kas izdarīta bez cietušā piekrišanas. Pašlaik kriminālābildība par izvarošānu vai vardarbīgu dzimumtieksmes apmierināšanu ietījas tikai tajos gadījumos, kad nodarījums ir izdarīts, lietojot vardarbību vai draudus vai izmantojot cietušā bezpalīdzības stāvokli. Ar šo, piemēram, Eiropas Padomes Konvencijā par vardarbības pret sievietēm un vardarbības īmēnu novēršanu un apkarošanu ir uzsvērtas, ka sodma ir jebkādā seksuālā darbībā, kas izdarīta bez piekrišanas ar tajos gadījumos, kad vardarbības upuris nav izrādījis fizisku pretestību.

Likumprojekts paredz tā konceptuālās rakstura izmaiņas ar attiecībā uz cietušā bērnību vecumu, proti, bārg kas sankcijas tiks piemērotas gadījumos, kad noziegums bērs izdarīts pret bērnu, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu (pašlaik – 14 gadu vecumu). Saskaņā ar KL 161.pantā 16 gadi ir dzimumbrieduma vecums – vecums, kuru sasniedzot ir autīsaistīties seksuālas attiecībās, līdz ar to ir pamatoti bārg k sodīt personas, kuras izdarījušas dzimumnoziegumu pret bērnu, kurš nav sasniedzis dzimumbrieduma vecumu.

Papildus iepriekš minētajām izmaiņām likumprojekts ar paredzētās skaidri noteikt kriminālābildību par bērnu prostitūcijas izmantošanu (KL 164.pantā trešajā un ceturtajā daļā), kā arī pieširt nozīmīgu cietušās personas un vainīgās personiskajām attiecībām vai radniecībām, KL 48.pantā pirmās daļas 15.punktā paredz to atbildību pastipriņošo apstākli attiecinot ar uz tiem gadījumiem, kad izdarīts noziedzīgs nodarījums pret tikumību vai dzimumneaizskaramību.

Atskaites periodā Valsts policijā tika uzskatīti divi kriminālprocesi pāc KL 154.¹ pantā (Cilvēku tirdzniecība), divi kriminālprocesi uzskatīti pāc KL 166.pantā (Pornogrāfiska vai erotiska rakstura materiālu ievēšanas, izgatavošanas un izplatīšanas noteikumu pārkāpšana) un viens kriminālprocess pāc KL 313.pantā 2.daļā (Iepriekš neapsolītā slāpšana).

2012.gad Valsts policijā izbeigti seši kriminālprocesi, kas uzskatīti par cīņām ar KL 166.pantā (Pornogrāfiska vai erotiska rakstura materiālu ieviešanu, izgatavošanu un izplatīšanu noteikumu pārkāpšana), viens kriminālprocess, kas uzskatīts par cīņu ar KL 169¹.pantā (Nelikumīgā darbības adopcijas kārtošana), un viens kriminālprocess, kas uzskatīts par cīņu ar KL 154.¹ pantā (Cilvēku tirdzniecība). Atskaites periodā kriminālprocesu uzskaitē nosaukti 13 kriminālprocesu, kas uzskatīti par cīņām ar KL 166.pantā (Pornogrāfiska vai erotiska rakstura materiālu ieviešanu, izgatavošanu un izplatīšanu noteikumu pārkāpšana).

Jāatzīmē, ka atskaites periodā Latvijā netika konstatēti neviens cilvēku tirdzniecības gadījums attiecībā pret nepilngadīgu vai mazgadīgu personu. Valsts policijas kopumā 2012.gadā uzskaitēti 127, bet atklāti 35 kriminālprocesu par cīņām ar KL 174.p. (Cietīdība un vardarbība pret nepilngadīgo) (Informācijas centra IIIS KRASS dati uz 07.01.2013).

2012.gadā Valsts policijas pārstāvis piedalījās Tieslietu ministrijas izveidotajā darba grupā, lai izvērtētu Latvijas normatīvo aktu atbilstību Direktīvas 2011/93/ES prasībām par seksuālo vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālo izmantošanu un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizsūtījās Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI un izstrādātu tiesību aktu projektus tās ieviešanai. Noritēja darbs pie likumprojekta „Grozījumi Krimināllikumā” un vienlaikus ar to virzīmo likumprojektu paketes: „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, „Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā”, „Grozījumi Rūstniecības likumā”, „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā”, „Grozījumi Pornogrāfijas ierobežošanas likumā”, „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā”. Papildus Iekšlietu ministrija izstrādāja un iesniedza noteikt kārtībā Ministru kabineta grozījumus Ministru kabineta 2008.gada 22.janvārī noteikumos Nr.32 „Prostitūcijas ierobežošanas noteikumi” (Noteikumu projekts 2013.gada 26.septembrī izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē (VSS- 1793, prot. Nr.38 §.8)) un Ministru kabineta 2008.gada 2.septembra noteikumos Nr.704 „Intimā rakstura izklaides ierobežošanas noteikumi” (Noteikumu projekts 2013.gada 5.septembrī izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē (VSS- 1705, prot. Nr.35 §.9)). Ieviešot nacionālajos tiesību aktos Direktīvas ietvertās prasības Krimināllikumā, tika pieņemti lēmumi par Krimināllikuma 16.nodaļas „Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību” pilnīgumu pārveidi, lai minētā nodaļa ietvertie panti ne tikai atbilstu Direktīvas prasībām, bet arī aptvertu optimālāku darbību loku (saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību), kas likumā noteikt kārtībā būtu sodāmas.

2.5. Rīcības virzieni

2.5.1. Informēt un izglotot sabiedrību, paši pusaudzus un jauniešus, par riska situācijām kārtībā par seksuālo ekspluatāciju un tirdzniecības ar bērniem upuriem un iespējamiem sevi pasargāt

2012.gadā Valsts policijas amatpersonas sniedza intervijas masu mediju par aktuālajiem problēmu un esošo situāciju valstī dažādu noziedzīgu nodarījumu atklāšanai (t.sk. saistībā ar cilvēku tirdzniecību), kā arī turpināja stenot sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām. Valsts policijas pārstāvji piedalījās biedrības LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

„Patv rums „Droš m ja” organiz taj s tikšān s saist b ar ASV projekta ietvaros sagatavot produkta (cilv ku tirdzniec bas filmas skol niem) izv rt šānu, tikšān s ar Resursu centra sieviet m „Marta” dal bniekiem, san ksm Programmas cilv ku tirdzniec bas nov ršanai 2009.-2013.gadam stenošanas koordin šānai, san ksm par fikt v m laul b m un citiem ar cilv ktirdzniec bu saist tiem jaut jumiem, apm c b s „Cilv ku tirdzniec bas un sutenerismu gad jumu izmekl šāna”.

2.5.2. Pan kt efekt vu kontroli, lai ierobežotu un nov rstu b rnu iesaist šānu prostit cij , pornogr fij , tirdzniec b

Latvijas interneta asoci cijas Droš ka interneta centra zi ojumu l nija (www.drossinternets.lv vai zinojumi@drossinternets.lv) 2013. gad sa ma un apstr d ja 467 zi ojumus par p rk pumiem un neleg lu saturu/ aktivit t m internet , tai skait 175 zi ojumus par b rnu seksu lu izmantošanu saturošiem materi liem vai pedofilu aktivit t m, 165 zi ojumi tika p rs t ti t l k izmekl šānai Valsts policijai.

No 165 vietn m, kas tika p rs t tas Valsts policijai turpm kas izmekl šanas veikšanai un iesp jamai sl gšanai šobr d akt vas ir vairs tikai 10 vietnes, kuru sl gšana ar ir sagaid ma pavisam tuv n kotn . Par visiem 165 zi ojumiem pavisam droši ir zin ms, ka Krimin llietas ir ierosin tas vismaz 5 gad jumos.

Zi ojumu l nijas sa emto un apstr d to zi ojumu statistika:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Erotiska/pornogr fiska saturs bez izvietotiem br din jumiem	16	27	72	617	65	61
Pedofilija/b rnu seksu lu izmantošanu saturoši materi li	5	19	36	106	49	137
Vardarb ga rakstura materi li	0	7	5	29	10	8
Cie as/goda aizskaršana	0	13	50	27	18	30
Naida kurin šana/ rasisms	0	16	51	21	23	15
Konsult cijas/padomi	7	63	83	47	90	91
Citi	13	37	24	52	115	33
KOP :	42	182	321	899	370	375

Avots: Latvijas interneta asoci cijas Droš ka interneta centrs

Sk. 1.5.4.r c bas virzienu.

2.5.3. Paplašin t rehabilit cijas un aizsardz bas iesp jas b rniem, kas cietuši no tirdzniec bas, seksu l s vardarb bas, ekspluat cijas, un nodrošin t nepieciešamo pal dz bu vi u imenes locek iem

Papildus soci l s rehabilit cijas pakalpojumiem no prettiesisk m darb b m cietušiem b rniem par valsts budžeta l dzek iem tiek nodrošin ti ar soci l s rehabilit cijas pakalpojumi cilv ku tirdzniec bas upuriem, ko ir ties bas sa emt k pilngad g m, t nepilngad g m par cilv ku tirdzniec bas upuriem atz t m person m.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

2012.gad tika izstrādāti grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 31.oktobra noteikumos Nr.889 „Noteikumi par kārtošanu, kā arī cilvēku tirdzniecības upuriem sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, un kritiņiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri”, kas stājas spēkā 2013.gada 1.janvārī. Grozījumi izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2011/36/ES (2011.gada 5.aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI, un paredz papildus atbalsta pasākumus cilvēku tirdzniecības upuriem, kas saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus par valsts budžeta līdzekļiem.

Daudzos gadījumos pēc cilvēku tirdzniecības fakta konstatēšanas un pakalpojuma saņemšanas laikā kriminālprocesā, kur iesaistīts klients, netiek uzskatīts. Tomēr tas neizslēdz iespēju, ka bijušais pakalpojuma saņēmējs kā cietušais vai liecinieks tiek iesaistīts kriminālprocesā. Atbilstoši iepriekš minētajiem grozījumiem šiem klientiem no 2013.gada 1.janvāra ir iespēja papildus saņemt tādus pakalpojumus kā psihosociālā palīdzība un atbalsts (t.sk. individuālas jurista, sociālā darbinieka, psihologa konsultācijas), tulka pakalpojumi, palīdzība juridisko dokumentu noformēšanā, nepieciešamības gadījumā arī pārstāvība tiesā, nepārsniedzot 150 stundas gadā, kā arī iespēja nepieciešamības gadījumā saņemt piecas konsultācijas nepilngadīgo cilvēku tirdzniecības upuru īmeņu locekļiem, ja tie uzturas Latvijā. Ja persona iepriekš minēto atbalstu kriminālprocesa laikā nesāņem, tai tiek piedāvāta iespēja izmantot piecas pakalpojumu sniedzēja vienas stundas konsultācijas divu gadu laikā pēc sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšanas.

Papildus iepriekš minētajiem atbalsta pasākumiem cilvēku tirdzniecības upuriem un viņu nepilngadīgajiem īmeņu locekļiem iepriekš minētie grozījumi nosaka arī tādus jaunus atbalsta pasākumus kā rīvalst esoša klienta vai potenciālā klienta, kā arī viņa nepilngadīgā bērna (ja tie atrodas kopā ar klientu vai potenciālo klientu) nokļūšanas pie pakalpojuma sniedzēja organizēšana un klienta vai potenciālā klienta pavadīšana no rīvalstīm, ja klients vai potenciālais klients nevar ceļot patstāvīgi, kā arī iespēja uzturēt ties pakalpojuma sniegšanas vietā, ja tas nepieciešams.

Indikatori

2.7.1. Pret bērnu vārstas ekspluatācijas gadījumu skaits

Noziedzīgos nodarījumus cietušo nepilngadīgo skaits
pēc atsevišķiem noziedzīgo nodarījumu veidiem

	2011	2012
Izvarošana (KL 159.p.)	15	9
Vardarbība dzimumtieksmes apmierināšanai (KL 160.p.)	23	4
Dzimumsakari ar personu, kura nav sasniegusi 16 gadu vecumu (KL 161.p.)	21	19
Pavešana netiklībā (KL 162.p.)	55	9
Cilvēku tirdzniecība (KL 154 ¹ .p.)	0	0
Iesaistīšana vai izmantota pornogrāfiska vai erotiska rakstura materiālu	0	1

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskaits par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

	2011	2012
izgatavošan (ražošān) (KL 166.p.3.-5.d.)		

Avots: Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs

2.7.2. Rehabilitācija rezultātā cietušo bērnu skaits

Sk. 1.7.2.indikatoru.

D.3. Bērnu bēgļu vai alternatīvo statusu saņēmēju bērnu tiesību aizsardzība

3.2. Politikas mērķis

Patvēruma meklētāju, alternatīvo statusu saņēmēju un bēgļu bērniem nodrošināt starptautiskajos normatīvajos aktos un rekomendācijās garantēt tiesības uz pilnvērtīgu attīstības iespējām un iespējām integrēties sabiedrībā.

3.5. Rēķinājamie virzieni

Izveidot un pilnveidot alternatīvo statusu saņēmēju un bēgļu bērnu veselības un sociālās aprūpes un izglītības sistēmu, izdarot nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos un piesaistot nepieciešamo finansējumu

Atbilstoši sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3.pantam bērniem, kuriem noteikts alternatīvais statuss, ir tiesības saņemt naktspatversmes, patversmes, informāšanas un konsultācijas pakalpojumus, kā arī sociālās rehabilitācijas pakalpojumus personām ar redzes un dzirdes invaliditāti, no prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem, no psihoaktīvu vielu atkarīgiem bērniem, personām ar funkcionāliem traucējumiem darbējuma vecumā, cilvēku tirdzniecības upuriem, kā arī tehnisko palīdzību pakalpojumus. Bērniem un bezvecuku gādātājiem bērniem, kuriem noteikts alternatīvais statuss, par valsts budžeta līdzekļiem ir tiesības saņemt arī sociālās aprūpes pakalpojumus personas dzīvesvietā un ilgstošās sociālās aprūpes institūcijās.

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3.pantam tiesības saņemt sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību ir Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem un rezidentiem, kuriem piešķirts personas kods, izņemot personas, kuras ir saņemtas termiņuzturēšanā. Izņemot vīzētāju grupas specifiku, uz personām, kas cietušas no cilvēku tirdzniecības, attiecināms izņēmums – sociālās rehabilitācijas pakalpojumi cilvēku tirdzniecības upuriem pieejami arī personām, tostarp bērniem, un to pavadītājiem nepilngadīgām bērniem, ja Pilsonības un migrācijas pārvalde, kas steno valsts un migrācijas patvēruma politiku, pamatojoties uz procesa virzītāja pieprasījumu, ir izsniegusi par cilvēku tirdzniecības upuri tai personai termiņuzturēšanā.

Latvijas Republikas Saeima 2009.gada 15.jūnijā ir pieņēmusi jaunu Patvēruma likumu (spēkā no 2009.gada 14.jūlijā), kas atbilst Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām patvēruma jomā. Likums paredz patvēruma meklētāju, tai skaitā bērnu, tiesību garantijas: aizturēšanu ar tiesneša lēmumu u.c., paši regulējot nepilngadīgā

patv ruma mekl t ja ties bas, piem ram, attiec b uz nepilngad go personu bez pavad bas p rst v bu un izmitin šanu patv ruma proced ras laik .

2012.gad Latvij sal dzin jum ar iepriekš jiem gadiem ir saglab jusies notur ga patv ruma mekl t ju skaita pieauguma tendence (2010.gad patv ruma iesniegumus bija iesniegusi 61 persona, 2011.gad - 335 personas un 2012.gad – 189 personas, taj skait nepilngad gie 2010.g.- 14, 2011.g. - 49, 2012.g. – 26 b rni.

1951.gada Ņen vas konvencijas b g a statuss no 1998.gada l dz 2012.gada 31.decembrim pieš irts 48 person m, no t m – 15 b rniem, bet alternat vais statuss laik no 2002.gada l dz 2012.gada 31.decembrim pieš irts 83 person m, no t m 21 b rnam. T d j di j secina, ka nepilngad go patv ruma mekl t ju, b rnu b g u vai alternat vo statusu sa mušo b rnu un bru otos konfliktos cietušu b rnu ties bu aizsardz ba k st par aizvien aktu l ku jaut jumu.

Izgl t bas un zin tnes ministrija valsts budžeta ietvaros steno izgl t bas nodrošin šanu patv ruma mekl t ju nepilngad giem b rniem. Patv ruma mekl t ja nepilngad gam b rnam un nepilngad gam patv ruma mekl t jam ir ties bas uz pamatizgl t bu un vid jo izgl t bu, k ar ties bas p c pilngad bas sasniegšanas turpin ties kto izgl t bu. Saska ar Izgl t bas likuma 3.panta trešo da u nepilngad gam treš s valsts valstspieder gajam vai bezvalstniekam, kuram nav likum ga pamata uztur ties Latvijas Republik , ir ties bas ieg t pamatizgl t bu laika posm , kas noteikts br vpr t gai izce ošanai, vai laika posm , uz k du izraid šana atlikta, k ar vi a aiztur šanas laik .

3.7. Indikators

Patv ruma mekl t ju, alternat vo statusu sa mušo un b g u ime u b rnu skaits, kas sa em vesel bas un soci l s apr pes un izgl t bas pakalpojums

2012.gad izgl t bas ieguve nodrošin ta devi iem patv ruma mekl t ju nepilngad gajiem b rniem (avots: Izgl t bas un zin tnes ministrija).

2012.gad vesel bas un soci l s apr pes pakalpojums ir sa muši 43 nepilngad gie patv ruma mekl t ji, no tiem izgl t bas pakalpojums 2011./2012. un 2012./2013. m c bu gad sa muši 13 b rni (avots: Iekšlietu ministrija).

D.4. B rnu nodarbin t ba

D.4.1. Nelikum ga b rnu nodarbin šana

Jau pie emot Darba likumu 2001.gada 20.j nij , likum tika iestr d tas virkne ties bu normas, kuru m r is ir nodrošin t, lai b rnu nodarbin šanas gad jum tiktu veicin ta vi u vesel bas nostiprin šan s, netiktu p rk ptas ties bas ieg t izgl t bu, pilnv rt gi pavad t br vo laiku un atp sties. Attiec gi, Darba likuma 37.panta pirm da a aizliedz past v g darb nodarbin t b rnus. B rns Darba likuma izpratn ir persona, kura ir jaun ka par 15 gadiem vai kura l dz 18 gadu vecuma sasniegšanai turpina ieg t pamatizgl t bu. Atbilstoši Darba likuma 37.panta otrajai l dz sestajai da ai paredz ts:

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

(2) Iz muma gadījumā b r n u s vecum no 13 gadiem, ja viens no vec kiem (aizbildnis) devis rakstveida piekrišanu, no m c b m br vaj laik var nodarbin t viegl , b r n a droš bai, vesel bai, tikum bai un att st bai nekait g darb . Š da nodarbin šana ndr kst kav t b r n a izgl tošanos. Darbus, kuros at auts nodarbin t b r n u s vecum no 13 gadiem, nosaka Ministru kabinets.

(3) Iz muma gadījumos, ja viens no vec kiem (aizbildnis) devis rakstveida piekrišanu un sa emta Valsts darba inspekcijas at auja, b r n u k izpild t ju var nodarbin t kult ras, m kslas, sporta un rekl mas pas kumos, ja š da nodarbin šana nav kait ga b r n a droš bai, vesel bai, tikum bai un att st bai. Š da nodarbin šana ndr kst kav t b r n a izgl tošanos. K rt bu, k d tiek izsniegtas at aujas b r n u k izpild t ju nodarbin šanai kult ras, m kslas, sporta un rekl mas pas kumos, k ar at auj ietveramos ierobežojumus attiec b uz darba apst k iem un nodarbin t bas noteikumiem nosaka Ministru kabinets.

(4) Aizliegts nodarbin t pusaudžus darbos pašos apst k os, kas saist ti ar paaugstin tu risku vi u droš bai, vesel bai, tikum bai un att st bai. Pusaudzis š likuma izpratn ir persona vecum no 15 l dz 18 gadiem, kura nav uzskat ma par b r n u š panta pirm s da as izpratn . Darbus, kuros aizliegts nodarbin t pusaudžus, un iz mumus, kad nodarbin šana šajos darbos ir at auta saist b ar pusaudža profesion lo apm c bu, nosaka Ministru kabinets.

(5) Darba dev jam ir pien kums pirms darba l guma nosl gšanas inform t vienu no b r n a vai pusaudža vec kiem (aizbildni) par darba vides riska nov rt jumu un darba aizsardz bas pas kumiem attiec gaj darba viet .

(6) Personas, kuras ir jaun kas par 18 gadiem, pie em darb tikai p c iepriekš jas medic nisk s apskates, un t m l dz 18 gadu vecuma sasniegšanai ik gadu j veic oblig t medic nisk apskate.

Vienlaikus uz Darba likuma pamata 2002.gada 8.janv r pie emti Ministru kabineta noteikumi Nr.10 „Noteikumi par darbiem, kuros at auts nodarbin t b r n u s vecum no 13 gadiem”, kas nosaka darbus, kuros at auts nodarbin t b r n u s vecum no 13 gadiem, ja viens no vec kiem (aizbildnis) devis rakstisku piekrišanu. 2002.gada 28.maij pie emti Ministru kabineta noteikumi Nr.206 „Noteikumi par darbiem, kuros aizliegts nodarbin t pusaudžus, un iz mumi, kad nodarbin šana šajos darbos ir at auta saist b ar pusaudža profesion lo apm c bu”, kas nosaka darbus, kuros aizliegts nodarbin t pusaudžus, un iz mumus, kad nodarbin šana šajos darbos ir at auta saist b ar pusaudža profesion lo apm c bu. Min taj datum pie emti ar Ministru kabineta noteikumi Nr.205 „K rt ba, k d tiek izsniegtas at aujas b r n u — izpild t ju — nodarbin šanai kult ras, m kslas, sporta un rekl mas pas kumos, k ar at auj ietveramie ierobežojumi”, kas nosaka k rt bu, k d Valsts darba inspekcija izsniedz at aujas b r n u — izpild t ju — nodarbin šanai kult ras, m kslas, sporta un rekl mas pas kumos, k ar nosaka at auj ietveramos ierobežojumus attiec b uz darba apst k iem un nodarbin t bas noteikumiem.

Darba likums ar t pie emšanu ar paredz, ka person m, kuras ir jaun kas par 18 gadiem, nenosaka p rbaudi, nosl dzot darba l gumu (Darba likuma 46.panta pirm s da as 3.teikums); personu, kura ir jaun ka par 18 gadiem, var nos t t komand jum vai darba braucien , ja viens no vec kiem (aizbildnis) devis rakstveida piekrišanu

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b r n u st vokli Latvij 2012.gad ”

(Darba likuma 53.panta otrā daļa ar atsevišķiem precizējumiem, kas veikti ar grozījumiem Darba likumā 2006.gada 21.jūnijā).

Darba likums vienlaikus ar nosaka regulējumu personām, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem, attiecībā uz viņu darba laiku, atpūtas laiku un darba samaksu:

132.pants. Darba laiks personām, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem

(1) Personām, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem, tiek noteikta piecu dienu darba nedēļa.

(2) Bērni, kuri sasnieguši 13 gadu vecumu, nedrīkst nodarbināt:

1) ilgāk par divām stundām dienā un vairāk par 10 stundām nedēļā, ja darbs tiek veikts mēneša gada laikā;

2) ilgāk par trim stundām dienā un vairāk par 20 stundām nedēļā, ja darbs tiek veikts laikā, kad izglītības iestāde ir brīvlaiks.

(3) Pusaudžus nedrīkst nodarbināt ilgāk par septiņām stundām dienā un vairāk par 35 stundām nedēļā.

(4) Ja personas, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem, papildus darbam turpina iegūt pamatizglītību, vidējo izglītību vai profesionālo izglītību, mēneša un darbapvada laiks saskaņā ar kopīgām un nedrīkst pārsniegt septiņas stundas dienā un 35 stundas nedēļā.

(5) Ja personas, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem, tiek nodarbinātas pie vairākiem darba devīgiem, darba laiks summējams.

Darba likuma 136.panta sestā daļā aizliedz nodarbināt virsstundu darbā personas, kas ir jaunas kas par 18 gadiem.

Atbilstoši Darba likuma 138.panta sestajai daļai aizliegts nodarbināt nakts laikā personas, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem. Attiecībā uz bērniem nakts laiks Darba likuma izpratnē ir laikposms no pulksten 20 līdz 6.

142.pants. Diennakts atpūta

(2) Diennakts atpūtas ilgums bērniem 24 stundu periodā nedrīkst būt mazāks par 14 stundām piekrtas.

143.pants. Nedēļas atpūta

(5) Saskaņā ar šāpanta ceturtās daļas noteikumiem aizliegts nodarbināt personas, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem (*aizliegums nodarbināt nedēļas atpūtas laikā*).

149.pants. Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums

(1) Personām, kuras ir jaunas kas par 18 gadiem, piešķir vienu mēnesi ilgu ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu.

150.pants. Ikgadējais apmaksātais atvaļinājuma piešķiršanas kārtība

(5) Darbiniekam, kurš ir jauns kas par 18 gadiem, un darbiniekam, kuram ir bērns līdz triju gadu vecumam vai bērns invalīds līdz 18 gadu vecumam, ikgadējais apmaksātais

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

atva in jums pieš irams vasar vai p c vi a v l šan s jebkur cit laik . Ja darbinieks, kurš ir jaun ks par 18 gadiem, turpina ieg t izgl t bu, ikgad jais apmaks tais atva in jums pieš irams, p c iesp jas saska o jot to ar br vlaiku izgl t bas iest d .

63.pants. Darba samaksa person m, kuras ir jaun kas par 18 gadiem

(1) Pusaudžiem, kas tiek nodarbin ti š likuma 132.panta pirmaj un trešaj da noteikt darba laika ietvaros, m neša darba alga nedr kst b t maz ka par Ministru kabineta noteikto minim lo m neša darba algu norm l darba laika ietvaros.

(2) Ja pusaudzis papildus vid j s izgl t bas vai profesion l s izgl t bas ieguvei ar str d , vi am par veikto darbu samaks atbilstoši nostr d tajam laikam. Šaj gad jum pusaudzim noteikt stundas tarifa likme nedr kst b t maz ka par Ministru kabineta noteikto minim lo stundas tarifa likmi norm l darba laika ietvaros.

(3) B rniem par darbu samaks atbilstoši paveiktajam darbam.

T pat atbilstoši Darba likuma 115.panta pirmajai un otrajai da ai noteikts, ka:

(1) Vec ki (aizbild i) vai Valsts darba inspekcija var rakstveid piepras t darba tiesisko attiec bu izbeigšanu ar personu, kura ir jaun ka par 18 gadiem, ja t veic t du darbu, kas apdraud š s personas droš bu, vesel bu vai tikum bu vai negat vi ietekm t s att st bu un izgl t bu.

(2) Darba dev jam p c š panta pirmaj da min t piepras juma sa emšanas ir pien kums ne v l k k piecu dienu laik izbeigt darba tiesisk s attiec bas ar darbinieku un izmaks t vi am atl dz bu — ne maz ku k viena m neša vid j s izpe as apm r .

Papildus atz m jams, ka 2006.gada 23.mart ar likumu „Par B rnu darba aun ko formu konvenciju” apstiprin ta un pie emta Saeim Starptautisk s Darba organiz cijas konvencija Nr.182 “Par b rnu darba aun kaj m form m”.

4.1.2. Politikas m r is

Rad t t du ekonomisko un soci lo situ ciju, lai b rni tiktu nodarbin ti veid , kas veicina vi u vesel bas nostiprin šanos, ties bas ieg t izgl t bu, pilnv rt gi pavad t br vo laiku un atp sties.

4.1.5. R c bas virziens

Pastiprin t atbild go valsts instit ciju kontroli, veikt p t jumus un past v gi v kt inform ciju par b rnu nelikum gas, vi iem kait gas nodarbin šanas gad jumiem

Valsts darba inspekcijas kontrole pilnveidota ar vair kiem pas kumiem, k piem ram:

- 2008.gad tika uz s kta ESF projekta “Darba tiesisko attiec bu un darba droš bas sist mas uzraudz bas pilnveidošana” stenošana (projekts stenots l dz 2009.gada 31.decembrim), kura m r is bija uzlabot VDI sniegto pakalpojumu kvalit ti, realiz jot cilv kresursu att st bas pas kumus, pan kt piln g ku darba dev ju, darbinieku un sabiedr bas inform t bu un veicin t izpratni par darba ties bu un darba aizsardz bas pras b m. Projekta ietvaros, piem ram, veikta VDI m c bu vajadz bu LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

izpēti un izstrādāti inspektoru apmācības sistēmas, stenotas inspektoru apmācības un kvalifikācijas celšanas pasākumi, stenoti pieredzes apmaiņas pasākumi, izstrādāta sabiedrības informācijas stratēģija.

- 2012.gad ESF projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) kapacitātes pilnveide” aktivitāšu ietvaros Darba inspekcijas amatpersonas piedalījās vairākās mācību programmās (piemēram, tiesu prakse, saskarsmes prasmes u.c.).

VDI inspektori regulāri piedalās izglājošos semināros un tiek apmācīti par aktuāliem darba tiesisko attiecību un administratīvā procesa jautājumiem, tādējādi paaugstinot inspektoru darba kvalitāti un efektivitāti. Turklāt regulāri notiek ar jaunpieņemto Darba inspekcijas amatpersonu apmācība, sniedzot informāciju par VDI misiju un vīziju, darba tiesību un darba aizsardzības sistēmu, administratīvo procesu iestādē u.c. jautājumiem.

Saskaņā ar VDI informāciju bāzes skaitu, kuriem sniegta informācija par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem:

2010.gad – 608;

2011.gad – 211;

2012.gad – 386.

Informāciju pasākumu organizāšana notikusi gan pēc VDI iniciatīvas (sadarbība ar Alberta koledžu), gan skolu, IZM un Valsts kancelejas (akcija „Atpakaļ uz skolu”; „nu dienas”) iniciatīvas.

Indikators

4.1.7. Bāzes nelikumīgās, vieniem kaitīgās nodarbinātības atklāto un novērsto gadījumu skaits

Bez rakstveid nosūtīta darba līguma konstatēti:

2010.gad : 12 uzņēmumos nodarbināti 29 bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem, no tiem 17 izklaides un atpūtas darbības (iesaistīšana mūzikas festivālā „Positivus” darbības nodrošināšanai), 6 bērniem bas nozarē, 3 lauksaimniecības nozarē, 1 mežsaimniecības nozarē, 1 tirdzniecības nozarē un 1 dienas izmaiņas pakalpojumu nozarē. Par konstatētajiem pārkāpumiem piemēroti 12 administratīvie sodi LVL 19 250 apmērā.

2011.gad : 28 uzņēmumos nodarbināti 35 bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem, no tiem 10 tirdzniecības nozarē, 6 lauksaimniecībā, 4 pārtikas produktu ražošanas nozarē, 4 kokapstrādes nozarē, 3 izmitināšana nozarē, 3 mežsaimniecības nozarē, 1 bērniem bas nozarē, 1 finanšu darbības, 1 auto remonta pakalpojums, 1 mežsaimniecībā un 1 izklaides un atpūtas darbības. Par konstatētajiem pārkāpumiem piemēroti 28 administratīvie sodi LVL 24 400 apmērā.

2012.gad : 21 uzņēmumos nodarbināti 22 bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem, no tiem 6 kokapstrādes nozarē, 5 tirdzniecības nozarē, 3 mežsaimniecības nozarē, 3 pakalpojumu sniegšanas nozarē, 1 apstrādes rūpniecībā, 1 restorānu darbības, 1

izmitin šana nozar , 1 b vniec bas nozar , 1 izklaides un atp tas darb b . Par konstat tajiem p rk pumiem piem rots 21 administrat vais sods LVL 27 457 apm r .

Veiktie apsekojumi saist b ar at auju izsniegšanu b rnu nodarbin šanai no 2010.gada 1.janv ra l dz 2012.gada 31.decembrim:

veikti 37 apsekojumi (2010.g. – 9; 2011..g. – 14; 2012.g. – 14) saist b ar at auju izsniegšanu (darba vietas apsekošanu) b rnu nodarbin šanai; izsniegta 228 b rnu nodarbin šanas at aujas (2010.g. – 16; 2011..g. – 97; 2012.g. – 115).

Atskaites period sa emtie iesniegumi saist b ar b rnu nodarbin šanu:

5 iesniegumi (no tiem 3 neapstiprin j s, 1 da ji apstiprin j s, par 1 tika sniegts skaidrojums).

Konstat tie p rk pumi saist b ar b rnu un jauniešu vecum l dz 18 gadiem nodarbin šanu:

neskaitot konstat to 61 nelikum gas b rnu nodarbin šanas gad jumu, kopum piem roti 4 administrat vie sodi, t.sk., 1 naudas sods LVL 50 apm r (b rni veica darbu augstum) un 3 br din jumi (2 gad jumos b rnu nodarbin šanai nebija sa emtas Darba inspekcijas at aujas; 1 gad jum pusaudži veica darbu, kur aizliegts nodarbin t).

M r a p rbaudes saist b ar b rnu un pusaudžu nodarbin šanu no 2010.gada 1.janv ra l dz 2012.gada 31.decembrim:

nav veiktas.

D.4.2. Nodarbin t bas iesp ju rad šana

4.2.3. Politikas m r is

Veicin t iesp jas b rniem no m c b m br vaj laik str d t vi u vesel bai, att st bai un tikum bai nekait gu un sabiedr bai der gu darbu.

4.2.5. R c bas virzieni

4.2.5.1. Izdar t groz jumus normat vajos aktos, lai rad tu iesp jas b rniem tikt nodarbin tiem veid , kas veicina vi u vesel bas nostiprin šanos, ties bas ieg t izgl t bu, pilnv rt gi pavad t br vo laiku un atp sties

Sk. D.4.1. sada u.

Saeim šobr d iesniegts likumprojekts „Groz jumi Darba likum ” (Nr.756/Lp11), kas Darba likum pl no noteikt darba dev jam pien kumu izbeigt darba attiec bas ar darbinieku, ja darbinieka nodarbin šana atbilstoši likumam noteiktos darbos ir aizliegta. Š di aizliegumi, piem ram, ir noteikti B rnu ties bu aizsardz bas likuma 72.panta trešaj da , kur ir noteikti aizliegumi par b rnu apr pes, izgl t bas, vesel bas apr pes un citu t du iest žu vad t jiem darbiniekiem, kur s uzturas b rni, str d t person m, kuras pie vušas b rnu ties bu p rk pumus vai ir sod tas par atseviš iem noziedz giem nodar jumiem. Šis regul jums attiekts ar uz situ cij m, kad darba attiec bu nodibin šanas laik darba dev ja r c b nebija inform cijas, ka uz

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

darbinieku attiecas nodarbin šanas aizliegums, bet š inform cija non k darba dev ja r c b darba attiec bu past v šanas laik .

4.2.5.2. Motiv t darba dev jus, lai veicin tu b rnu un jauniešu praktisko iema u apg šanu darba viet

B rniem un jauniešiem l dz 18 gadu vecumam uzsvars tiek likts uz pamata un vid j s visp r j s izgl t bas nodrošin šanu, lai tie prim ri atrastos izgl t bas sist m . *Izvirz t m r a sasniegšanai* (*Veicin t iesp jas b rniem no m c b m br vaj laik str d t vi u vesel bai, att st bai un tikum bai nekait gu un sabiedr bai der gu darbu*) **un r c bas virziena stenošanai**, Labkl j bas ministrija, sadarb b ar Izgl t bas un zin tnes ministriju 2013.gad ir sagatavojusi „Jauniešu garantijas” sh mas ieviešanas pl nu Latvij . No 2014.gada Jauniešu garantija ir iesp ja jauniešiem, kas re istr jušies NVA k bezdarbnieki vai pie muši l mumu iesaist ties Valsts izgl t bas un att st bas a ent ras stenotaj s viena un pusotra gada profesion l s izgl t bas programm s, sa emt labu un kvalitat vu darba, staž šan s, k ar izgl t bas pied v jumu. Jauniešu garantija darbosies l dz 2020.gadam. Jauniešu garantijas m r is ir pal dz t jauniešiem iek auties vai nu darba tirg , vai atgriezties izgl t bas iest d .

Nodarbin t bas valsts a ent ra šobr d steno vair kas programmas: „Darba vieta jaunietim”, kur tiek subsid ta darba vietas izveidošana un praktisk apm c ba pie darba dev ja; k ar „Atbalsts jauniešu br vpr t gajam darbam”, kur tiek iek autas aktivit tes sabiedr bas lab (l dz sešiem m nešiem).

4.2.5.3. Nodrošin t valsts finansi lu atbalstu b rnu vasaras nomet u finans šanai un sadarb bu ar sabiedriskaj m organiz cij m pilotprojektu stenošanai par b rnu sezonas darba nodrošin šanu

R c bas virziens valsts finansi ls atbalsts b rnu vasaras nomet u finans šanai netiek nodrošin ts, jo nepietiekam *finans juma* d FM ir noraid jusi priekšlikumu par b rnu nomet u finans šanu.

Attiec b uz *r c bas virziena pilotprojektu stenošanai par b rnu un jauniešu sezonas darba nodrošin šanu* Labkl j bas ministrija, sadarb b ar Izgl t bas un zin tnes ministriju un konsult joties ar partneriem ir sagatavojusi priekšlikumu „Jauniešu garantijas” sh mas ieviešanai Latvij . Iniciat va paredz jauniešu iesaisti pas kumos, ko organiz s Nodarbin t bas valsts a ent ra. „Jauniešu garantija” attiecas uz jauniešu iesp ju etru m nešu laik p c k šanas par bezdarbnieku sa emt kvalitat vu darba, t l kizgl t bas, m cek a prakses vai staž šan s pied v jumu. Gad jum , ja jaunietim nav pabeigta pamatizgl t ba, *uzsvars* tiks likts uz atgriešanas visp r j s izgl t bas sist m , ko finans no valsts budžeta l dzek iem, jo m r is ir prim ri patur t/vai iesaist t izgl t bas sist m jauniešus, kuri skolu pametuši priekšlaikus vai dr zum to var tu izdar t.

Indikators**4.2.7. Nodarbin to jauniešu patsvars**

Sk. 4.2.5.3.r c bas virzienu.

D.5. Noziedz bas nov ršana**D.5.1. Prevent vais darbs****5.1.3. Politikas m r is**

Sekm t sabiedr bas droš bu valst , samazinot b rnu noziedz bu un nodrošinot, lai b rni k tu par atbild giem un pilnv rt giem sabiedr bas locek iem.

Kopum 2012.gada 31.janv r ieslodz juma viet s uztur j s 23 nepilngad gie noties tie un 2012.gada 31.decembr 25 nepilngad gie noties tie.

Saska ar 2012.gada 13.decembra likumu „Groz jumi Krimin llikum ” KL 65.pants ir papildin ts ar 2.¹da u, kas nosaka, ka „personai, kas izdar jusi noziedz gu nodar jumu pirms asto padsmi gadu vecuma sasniegšanas, sodu par vair kiem noziedz giem nodar jumiem vai p c vair kiem spriedumiem nosaka saska ar š likuma 50. un 51.panta noteikumiem, iev rojot to, ka saskait to br v bas at emšanas sodu kop jais laiks par vair kiem noziedz giem nodar jumiem nedr kst p rsniegt divpadsmit gadus un sešus m nešus, bet p c vair kiem spriedumiem - piecpadsmit gadus”.

Ar šo likumu ir paplašin tas ar br v bas at emšanas sodam alternat vo sodu piem rošanas iesp jas, papildinot KL Seviš s da as pantu sankcijas, kur tas ir sam r gi, ar alternat vajiem sodiem – piespiedu darbs un naudas sods.

V ršam uzman bu, ka likumprojekts „Groz jumi B rnu ties bu aizsardz bas likum ” (Nr.743/Lp11) ir paredz ti groz jumi attiec b uz speci listu pam c b m b rnu ties bu aizsardz bas jom . Proti, likumprojekts paredz pien kumu organiz t centraliz tas apm c bas par saskarsmi ar nepilngad go krimin lprocesa laik š diem speci listiem: prokuroriem, Valsts policijas darbiniekiem, tiesnešiem, advok tiem un ieslodz juma vietu darbiniekiem, kuri str d ar nepilngad gajiem. Likumprojekts paredz ts, ka groz jums st sies sp k 2013.gada 18.decembr .

5.1.5. R c bas virzieni**5.1.5.1. Nodrošin t prevent vo darbu ar krimin l riska b rniem un vi u imen m pašvald b s**

2012.gad saska ar B rnu ties bu aizsardz bas likuma (turpm k - BTAL) 58.panta trešo da u, Valsts policijas profilaktiskaj uzskait kop tika uz emti 550 nepilngad gie un atskaites perioda beig s Valsts policijas k rt bas policijas inspektoru, kuri veic dienesta pien kumus nepilngad go lietu inspektoru jom , uzskait atrad s 576 nepilngad gie likump rk p ji, bet 959 nepilngad gas personas non ca Valsts policijas redzeslok sakar ar likump rk pumu izdar šanu, klai ošanu u.c.

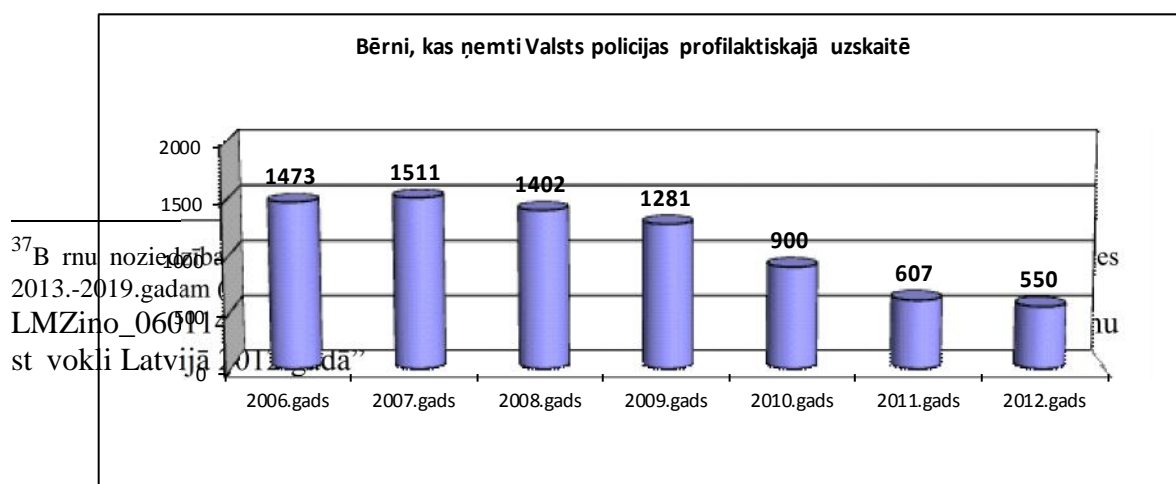
2012.gad , t pat k 2011.gad turpin ja samazin ties to b rnu skaits, kuri sistem tiski, patva gi atst juši dz vesvietu - 138 (par 6 b rniem maz k nek 2011.gad). Tom r š probl ma ir uzskat ma par aktu lu un nav atst jama bez LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

ievērojams, jo bērni, kuri sistemātiski klaiņo, ir viegli iesaistāmi noziedzīgumu nodarījumā, izdarīšanai vai ar pašiem var kļūst par noziedzīgumu nodarījuma upuriem.

Pēc IeM IC statistikas datiem 2012.gadā pašvaldību administratīvās komisijas pieņēma 108 lēmumus par audzinošā rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem par viņu izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem, kas ir par 70 lēmumiem mazāks nekā salīdzinājumā ar 2011.gadu.

BTAL 58.panta pirmajā daļā noteikts, ka likumpārkāpumu profilakses darbu ar bērniem veic pašvaldība sadarbībā ar bērnu vecākiem, izglītības iestādēm, Valsts policiju, Valsts prokuratūras dienestu, ja bērns ir prokuratūras klients, sabiedriskajām organizācijām un citām iestādēm. BTAL 58.panta otrajā daļā paredz, ka pašvaldība profilakses lietu iekārto un uzvedības sociālās korekcijas programmu izstrādā katram bērnam, kurš: 1) izdarījis noziedzīgumu nodarījumu un pirmstiesas izmeklēšanas laikā nav apcietināts; 2) atzīts par vainīgu noziedzīgumu nodarījuma izdarīšanā, bet sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu; 3) atbrīvots no kriminālatbildības; 4) atbrīvots no ieslodzījuma vai soda izciešanas vietas; 5) izdarījis Krimināllikumā paredzētās prettiesiskās darbības pirms 14 gadu vecuma sasniegšanas; 6) vairākkārt divas reizes izdarījis Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētās prettiesiskās darbības; 7) ūbago, klaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības. Savukārt BTAL 58.panta trešajā daļā nosaka, ka Valsts policija var ēmt profilaktiskajās uzskaitē bērņus, kuri norādīti 1.—6.punktā, kā arī citus bērņus, kuriem pašvaldība iekārtoja profilakses lietu, ja izstrādātā uzvedības sociālās korekcijas programma paredz policijas līdzdalību konkrētā lietā.

Valsts policijas redzeslokā valstī kopumā ik gadu atrodas ievērojams skaits nepilngadīgu personu, kuras izdarījušas dažāda smaguma likumpārkāpumus, taču iestādes ierobežoto resursu dēļ attiecībā pret tām veiktie preventīvie pasākumi ne vienmēr nodrošina, ka tiek izslēgta jaunu likumpārkāpumu izdarīšanas iespēja. Laika posmā no 2008.gada līdz 2012.gadam, bērņus, kas no jauna ēmti Valsts policijas profilaktiskajā uzskaitē, skaits ir samazinājies vairākkārt par pusi, t.i. par 852 (-60,77%)³⁷.

Avots: Valsts policija

Jāatzīmē, ka, analizējot statistikas datus, jāņem vērā apstākļi, ka kopumā samazinās bērnu skaits valstī³⁸. IeM IC apkopotā statistika par reģistrētajiem noziedzīgiem nodarījumiem un tos izdarījušajiem personām, kā arī citu institūciju, savas kompetences ietvaros, apkopotie statistikas dati attiecībā uz nepilngadīgiem kopumā liecina par nepilngadīgo noziedzības līmeņa un citu likumpārkāpumu samazināšanos tendenci (līdz trīs gadiem) tārtar vidējā termiņā (līdz septiņiem gadiem)³⁹.

2012.gadā tika atklāti un celta apsūdzība par 558 nepilngadīgo izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Salīdzinot 2012.gada datus ar 2008.gada datiem, nepilngadīgo izdarīto noziedzīgu nodarījumu skaits ir samazinājies par 839 noziedzīgiem nodarījumiem (-60,05%), (2012.gad - 558, 2011.gad - 907, 2010.gad - 785, 2009.gad - 1038, 2008.gad - 1397).

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija 2012.gadā īstenoja sekojošus pasākumus:

- 1) īstenojot Valsts programmas bērnu un imenes stāvokļa uzlabošanai 2012.gadam 2.3.punkta „Atbalsta pasākumu varadarbības mērķa īstenošanai” izpildi, apmēciti 782 valsts vai pašvaldību speciālisti atbilstoši MK 27.09.2005. not. Nr.729 „Noteikumi par speciālistu zināšanu apguves kārtību bērnu tiesību aizsardzības jomā un šo zināšanu saturu”;
- 2) lai uzlabotu bērnu tiesību aizsardzības un likumpārkāpumu profilakses darbu pašvaldību līmenī un tādējādi pilnveidojot Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58.pantā pirmajā un otrajā daļā noteikto tiesību normu izpildi, 2012.gadā izstrādātas vadlīnijas un saskaņā ar izstrādātajām vadlīnijām apmēciti 128 sociālo dienestu speciālisti;
- 3) lai veicinātu iespēju bērniem saņemt palīdzību varadarbības gadījumos, saskaņā ar Valsts programmas bērnu un imenes stāvokļa uzlabošanai 2012.gadam 2.6.punktā noteikto, VBTAI rīkoja pašu Bērnu un pusaudžu uzticības tīkla 116111 akciju „Redzi, Dzirdi? Nepaliec vienaldzīgus!”, kas noritēja divsdaļās laikā no 2012. gada 10. - 15. aprīlim un no 28. maija līdz 3. jūnijam.

³⁸ Bērnu noziedzības novēršanas un bērnu aizsardzības pret noziedzīgu nodarījumu pamatnostādnes 2013.-2019.gadam (20.08.2013 izskatījis Ministru kabinets)

³⁹ Bērnu noziedzības novēršanas un bērnu aizsardzības pret noziedzīgu nodarījumu pamatnostādnes 2013.-2019.gadam (20.08.2013 izskatījis Ministru kabinets)

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

B rnu un pusaudz uztic bas t lru a 116111 akcij „Redzi, dzirdi? Nepaliec vienaldz gs!” no 2012.gada 10.apr a l dz 15. apr lim akcijas laik Uztic bas t lrunis sa ma 1591 zvanu un speci listi sniedza 340 psiholo isk s konsult cijas. Tika sa emta inform cija ar par 7 potenci li smagiem vardarb bas gad jumiem, par ko sast d ti dienesta zi ojumi un inform cija nodota speci listiem t l kai gad jumu risin šanai. Sešos no šiem septi iem zvaniem tika run ts par vardarb bu pret b rnu imen , vien gad jum – par vardarb bu m c bu iest d .

Savuk rt akcijas otraj da no 2012.gada 28.maija l dz 3.j nijam VBTAI B rnu un pusaudz uztic bas t lru a 116111 konsultanti atbild juši uz 1972 zvaniem, snieguši 442 konsult cijas, k ar 19 gad jumos inform juši zvan t jus par inspekcijas, b ri tiesu, audžu ime u u.c. jaut jumiem. Akcijas laik pie emti ar 7 zi ojumi par iesp jamiem smag kiem vardarb bas gad jumiem, kas ar liel koties bija saist ti ar zvan t ja situ ciju imen - fizisku un emocion lu vardarb bu, k ar seksu lu vardarb bu no sveša cilv ka puses. Šajos gad jumos inform cija tika nodota t l k m darb b m inspektoriem vai cit m atbild gaj m instit cij m.

Abu akciju laik kopum tika sniegts psiholo isks atbalsts 189 gad jumos par vardarb bu pret b rnu.

5.1.5.2. Paplašin t alternat vo l dzeku izmantošanas iesp jas, sabiedr bas iesaist šanu nepilngad go likump rk p ju resocializ cij

Izgl t bas un zin tnes ministrijas padot b esoš soci l s korekcijas izgl t bas iest de „Naukš ni” pilda visp r j s izgl t bas iest des funkciju, veicot pedago isko darbu ar nepilngad gajiem likump rk p jiem, stenojot soci l s korekcijas izgl t bas programmas un nodrošinot oblig t s visp r j s pamatizgl t bas ieguvi vai pilnveidojot t s ieguves kvalit ti. 2012.gada izgl tojamo skaits soci l s korekcijas izgl t bas iest d „Naukš ni” vid ji bija 34 izgl tojamie.

5.1.5.3. Nodrošin t nepilngad go ieslodz to soci l s rehabilit cijas kvalit ti, stenojot pas kumus atbilstošas normat v s b zes izstr dei, veicinot multisektor lo sadarb bu

2012.gad ieslodz juma viet s nepilngad gajiem noties tajiem bija pieejamas š das resocializ cijas iesp jas:

- izgl tošanas jom : nodrošin ta 2 pamatizgl t bas un 2 vid j s izgl t bas programmu, k ar 4 profesion l s izgl t bas un 8 interešu izgl t bas programmu stenošana. Visas ieslodz jum oblig taj izgl t bas vecum esoš s personas tika iesaist tas pamatizgl t bas ieg šan . Form l s izgl t bas programm s tika iesaist ti 87 nepilngad gie ieslodz tie, neform l s izgl t bas programm s – 138 nepilngad gie ieslodz tie. Izgl t bas programm s (visp r j s, profesion l s un interešu izgl t bas programmas) iesaist to nepilngad go ieslodz to patsvars (165%, emot v r izgl t bas programm s iesaist to nepilngad go skaitu uz 2012.gada 31.decembri) p rsniedz faktisko nepilngad go ieslodz to skaitu (52 nepilngad gie ieslodz tie uz 2012.gada 31.decembri), kas noz m , ka viens nepilngad gais ieslodz tais vienlaic gi piedal j s vair kas izgl t bas programm s;
- resocializ cijas programmu stenošanas jom : 2012.gad nepilngad gajiem ieslodz t jiem tika stenotas 6 daž das resocializ cijas programmas, no t m 3

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

realiz šana neliel apm r un narkotisko un psihotropo vielu lietošana bez rsta noz m juma (KL 253.² p.) – 18 (par 13 vair k nek 2011.gad) un hulig nisms (KL 231.pants) – 13 (par 13 maz k nek 2011.gad).

2012.gad valst kopum par Latvijas Administrat vo p rk pumu kodeks (turpm k – LAPK) paredz to p rk pumu izdar šanu pie administrat v s atbild bas sauktas 9270 (par 2540 maz k nek 2011.gad) nepilngad gas personas vecum no 14 l dz 18 gadiem. Ta u ir palielin jies pie administrat v s atbild bas saukto nepilngad go skaits p c atseviš iem LAPK pantiem.

Neskatoties uz BTAL 48.un 49.pant noteiktajiem aizliegumiem, ir palielin jies nepilngad go skaits, kas saukti pie administrat v s atbild bas par daž du apreibinošo vielu lietošanu vai atrašanos šo vielu ietekm .

Tabula Nr.1 Nepilngad go skaits, kas saukti pie administrat v s atbild bas par daž du apreibinošo vielu lietošanu vai atrašanos šo vielu ietekm

	2011	2012
Kop par visiem pantiem (LAPK un pašvald bu saistošie noteikumi), t.sk.,	11810	9270
Sm šanas ierobežojumu neiev rošana (LAPK 42. ¹ pants)	2044	2645
LAPK 46.panta 1.da a (Narkotisko un psihotropo vielu un z u, k ar vielu, kas var tikt izmantotas narkotisko un psihotropo vielu nelikum gai izgatavošanai (prekursoru), neat auta ieg d šan s vai glab šana neliel apm r vai narkotisko un psihotropo vielu lietošana bez rsta noz m juma)	35	75
LAPK 171.pants un 171. ¹ pants (Alkoholisko dz rienu vai citu apreibinošo vielu lietošana vai atrašan s alkoholisko dz rienu vai citu apreibinošo vielu ietekm)	1173	1327

Avots: Iekšlietu ministrijas Inform cijas centrs

5.1.7.2. B rnu skaits m c bu p raudzin šanas iest d s (b rnu soci l s korekcijas izgl t bas iest d s)

Gada vid jais izgl tojamo skaits soci l s korekcijas izgl t bas iest d s (soci l s korekcijas izgl t bas iest d „Naukš ni”)

Gads	Izgl tojamo skaits
2012	34
2011	33
2010	43
2009	58
2008	72
2007	110

Avots: Izgl t bas un zin tnes ministrija

D.5.2. B rnu interešu nodrošin šana tiesved bas proces

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

5.2.3. Politikas mērķis

Ievrot b rna intereses tiesved bas proces , izskatot lietas maksim li tri, kvalitāt vi un b rna psihi saudz joši, ko veic tam sagatavoti profesion i.

5.2.5. R c bas virzieni

5.2.5.1. Nodrošin t tiesved bas procesu ar b rna interešu nodrošin šanai nepieciešamajiem kvalific tiem profesion iem un ekspertiem

2013.gada 4.j lij sp k st jušies groz jumi B rnu ties bu aizsardz bas likum , jaunaj 5.¹ pant prec zi nosakot to speci listu loku, kuriem nepieciešams apg t speci l s zin šanas b rnu ties bu aizsardz bas jom . T tad, speci l s zin šanas ir nepieciešamas: rpus imenes apr pes iest žu vad t jam, soci lajam darbiniekam un soci lajam rehabilit t jam; b ri tiesas priekšs d t jam, b ri tiesas priekšs d t ja vietniekam un b ri tiesas loceklim; izgl t bas iest des vad t jam un vad t ja vietniekam audzin šanas darb ; Izgl t bas kvalit tes valsts dienesta speci listam; jaunatnes lietu speci listam; ieslodz juma vietas darbiniekam, kurš str d ar nepilngad gajiem; pašvald bas administrat v s komisijas vad t jam vai pašvald bas administrat v s komisijas b rnu lietu apakškomisijas vad t jam; pašvald bas pedago iski medic nisk s komisijas vad t jam; pašvald bas policijas darbiniekam, kurš str d ar b rniem un imen m; pašvald bas soci l dienesta soci lajam darbiniekam, kurš str d ar b rniem un imen m; prokuroram; soci lajam pedagogam un psihologam, kurš str d ar b rniem; soci l dienesta vad t jam; tiesnesim; valsts b rnu ties bu aizsardz bas inspektoram; Valsts pedago iski medic nisk s komisijas vad t jam; Valsts policijas amatpersonai, kura str d ar b rniem; visp r j s izgl t bas, profesion l s izgl t bas un interešu izgl t bas pedagogam; Valsts prob cijas dienesta darbiniekam.

Turkl t B rnu ties bu aizsardz bas likum ir noteikts, ka t s 5.¹ pant min t s personas, kuras nav apguvušas speci l s zin šanas b rnu ties bu aizsardz bas jom , t s apg st ne v l k k l dz 2015.gada 1.janv rim.

Organiz jot apm c bu pakalpojumu ikgad j s valsts programmas b rnu un imenes st vok a uzlabošanai ietvaros, veiktas sekojošu speci listu apm c bas:

2011.gad veiktas 1052 speci listu (250 izgl t bas iest žu, 208 policijas, 223 b ri tiesas, 329 soci lo dienestu, 11 psihologu un citu 31 iest žu darbinieku – b rnu rpus imenes apr pes iest žu, pašvald b s iest žu (soci l s rehabilit cijas centra, jauniešu centra, kr zes centra, Izgl t bas un kult ras noda as darbinieku, Valsts prob cijas dienesta darbinieku) apm c bas.

2012.gad veiktas 782 speci listu (210 izgl t bas iest žu, 176 policijas, 96 b ri tiesas, 162 soci lo dienestu un 138 citu iest žu darbinieku – rpus imenes apr pes iest žu, Valsts prob cijas dienesta, VBTAI, kr zes centru, soci l s apr pes centru, atbalsta centru, pašvald bas izgl t bas p rvaldes speci listu) apm c bas;

2013.gad veiktas 602 speci listu (104 izgl t bas iest žu, 178 policijas, 72 b ri tiesas, 206 soci lo dienestu un citu iest žu darbinieki - LM, VBTAI, Inform cijas centra, rpus imenes apr pes iest žu, pašvald bas administrat vo komisiju, kr zes centru, rehabilit cijas centru, soci l s apr pes centru, atbalsta centru, Izgl t bas p rvaldes darbinieki, audžuvec ki) apm c bas atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

27.septembra noteikumiem Nr.729 „Noteikumi par speciālu zinašanu apguves kārtību b rnu tiesību aizsardzības jomā un šo zinašanu saturu”.

Patlaban Labklājības ministrija izstrādā jaunus MK noteikumus „Noteikumi par speciālo zinašanu b rnu tiesību aizsardzības jomā apguves kārtību, šo zinašanu saturu un apjomu”, jo MK noteikumi Nr. 729 zaudēja spēku, kad tika pieņemti grozījumi BTAL 5.¹ pantā. Noteikumu projekts paredz, ka prokuroriem, tiesnešiem, zvirniem, zvērniekiem un Valsts policijas amatpersonām, kuras strādā ar b rniem, izglītības programmā ne mazāk kā 50% no kopējā mēcību apjoma ir tēmas par saskarsmi ar nepilngadīgo, tai skaitā par saskarsmi ar nepilngadīgo kriminālprocesa laikā. Vienlaikus Labklājības ministrija izstrādā jaunus programmu paraugus apmēcību mēcību b rnu tiesību m, kuros tiks iekļautas tēmas par dažādu veidu vardarbības pret b rnu atpazīšanu.

Valsts policijas amatpersonas speciālas zināšanas b rnu tiesību aizsardzības jomā apgūst ar Valsts policijas koledžā. Profesionālās pilnveides izglītības programma „B rnu tiesību aizsardzība” tiek apgūta 40 akadēmisko stundu apjomā, bet, ik pēc 5 gadiem pilnveidojot zināšanas b rnu tiesību aizsardzības jomā, Valsts policijas amatpersonas apgūst profesionālās pilnveides izglītības programmu „B rnu tiesību aizsardzība – 2” 24 akadēmisko stundu apjomā.

5.2.5.2. Nodrošināt saskaņā ar B rnu tiesību aizsardzības likuma 20.pantu, ka kriminālietas par nepilngadīgo personu izdarītajiem pārkāpumiem un lietas, kuras skar b rnu tiesību jomu, izskata kā prioritāras visos gadījumos, t.sk. apelācijas instancē

B rnu tiesību aizsardzības komisijas izskatītajos jautājumos klāstī ir iekļauti jautājumi par termiņlietas, kas ietekmē b rnu intereses; jautājumu plānots izskatīt komisijā 2014.gadā, lai vienotos par nepieciešamajiem pasākumiem problēmas risināšanai (komisija ir kolektīvā konsultatīvā institūcija, kuras mērķis ir sekmēt, lai Latvijā tiek ieviesta Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gada 20.novembra Konvencija par b rna tiesību un izpildītas Apvienoto Nāciju Organizācijas B rna tiesību komitejas rekomendācijas Latvijas valdībai, kas saistītas ar šo konvenciju; komisiju izveido, tās sastāvā nosaka un darbības nolikumu apstiprina labklājības ministrs).

Tieslietu ministrijas izstrādātajos Kriminālprocesa likuma grozījumos (Saeimas likumprojekts Nr.745/Lp11), paredzēts noteikt 14.pantā, ka kriminālprocesam par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar vardarbību, ko nodarījis persona, no kuras nepilngadīgais cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai par noziedzīgu nodarījumu pret tikumu vai dzimumneaizskaramību, kur cietušais ir nepilngadīgs, sāpīgā termiņā nodrošināt šādu priekšrocību salīdzinājumā ar līdzīgiem kriminālprocešiem, kuros cietušie ir pilngadīgas personas.

5.2.5.3. Nodrošināt cietušo un viņu interese, t.sk. sniegt nepieciešamos rehabilitācijas pakalpojumus, nodrošināt psiholoģisko palīdzību un rehabilitāciju

Saskaņā ar Ministru kabineta 29.11.2005 noteikumu Nr. 898 „Valsts b rnu tiesību aizsardzības inspekcijas nolikuma” 2.4. apakšpunktā noteikto Valsts b rnu tiesību aizsardzības inspekcija nodrošina uzticamā darbību b rnu tiesību aizsardzības LMZino_060114_bernu_parskats; Informatvais ziņojums „Pārskats par b rnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

jom . L dz ar to kopš 2006.gada 1.febru ra VBTAI ime u ar b rniem atbalsta departaments organiz B rnu un pusaudžu uztic bas t lru a 116111 darb bu un sniedz bezmaksas psiholo isk s konsult cijas, atbalstu b rniem un pusaudžiem kr zes situ cij s. B rnu un pusaudžu uztic bas t lru a 116111 darbs tiek nodrošin ts darba dien s no plkst. 08:00 l dz plkst. 23:00, sestdien s no 08:00 l dz 22:00, sv tdien s no 10:00 l dz 22:00. Kopš 2008.gada B rnu un pusaudžu uztic bas t lrunis 116111 ir pilnties gs Starptautisk s Uztic bas t lru u asoci cijas (Child Helpline International) biedrs, l dz ar to darbojas saska ar vienot m pras b m un standartiem. Uztic bas t lru a darbu nodrošina 8 psihologi, kas ir paši apm c ti darbam pie uztic bas t lru a. Psihologiem ir j sp j run t par visdaž d kajiem tematiem, kuru vid izplat t kie ir - attiec bu probl mas starp vienaudžiem, imenes locek iem, vardarb ba, partnerattiec bas, u.c. Kopš 2009.gada 1.janv ra Eiropas Kopienas programmas Safer Internet plus projekta „Net-Safe Latvia” ietvaros, tiek nodrošin ta ar pal dz bas sa emšanu b rniem ar interneta droš bu saist tos jaut jumos.

2012.gad atbild ti 101 302 zvani un sniegtas 11 250 konsult cijas. 9 896 gad jumos psiholo iska pal dz ba sniegta b rniem un pusaudžiem par visdaž d kaj m t m m, savuk rt l 354 konsult cijas sniegtas pieaugušajiem (b rnu vec kiem, speci listiem, tuviniekiem, u.c.) jaut jumos, kas saisti ti ar b rniem. 110 gad jumos inform cija par iesp jamiem b rnu ties bu p rk pumiem nodota b rnu ties bu aizsardz bas inspektoriem, soci lajam dienestam, b ri tiesai vai policijai, lai p rbaud tu min to inform ciju un sniegtu b rnam nepieciešamo pal dz bu.

Atbilstoši Soci lo pakalpojumu un soci l s pal dz bas likuma 13.panta pirm s da as 3.punktam un Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumos Nr.1613 „K rt ba, k d nepieciešamo pal dz bu sniedz b rnam, kurš cietis no prettiesisk m darb b m” noteiktajai k rt bai 2012.gad tika turpin ta soci l s rehabilit cijas pakalpojumu no prettiesisk m darb b m cietušiem b rniem nodrošin šana par valsts budžeta l dzek iem. Šie pakalpojumi ir pieejami b rniem, kuri cietuši noziedz g nodar jum , ekspluat cij , seksu li izmantoti vai tikuši pak auti vardarb bai vai jebk d m cit m nelikum g m, cietsird g m vai cie u aizskaroš m darb b m. Rehabilit cijas m r is ir nodrošin t, lai b rns sp tu atg t fizisko un psihisko vesel bu un integr tos sabiedr b .

Soci l s rehabilit cijas pakalpojumu b rniem, kuri cietuši no prettiesisk m darb b m sniedz b rna dz vesviet , ieslodz juma viet , soci l s korekcijas izgl t bas iest d vai b rnu apr pes iest d (ne vair k par desmit 45 min šu konsult cij m) vai soci l s rehabilit cijas instit cij (soci l s rehabilit cijas kurss l dz 30 vai l dz 60 dien m).

2012.gad pakalpojumu sa ma 2316 b rni, no tiem 1015 pakalpojumu sa ma soci l s rehabilit cijas instit cij , bet 1301 – dz vesviet . Vienlaikus nepieciešam bas gad jum , sa emot pakalpojumu instit cij , kop ar b rnu instit cij var uztur ties ar pavadonis – persona, kura b rnu apr p . 2012.gad pakalpojuma ietvaros instit cij s uztur j s 154 pavado i.

Savuk rt atbilstoši Soci lo pakalpojumu un soci l s pal dz bas likuma 13.panta pirm s da as 7.punktam un Ministru kabineta 2006.gada 31.decembra noteikumos Nr.889 „Noteikumi par k rt bu, k d cilv ku tirdzniec bas upuri sa em soci l s rehabilit cijas pakalpojumu, un krit rijiem personas atz šanai par cilv ku tirdzniec bas upuri” noteiktajai k rt bai 2012.gad tika turpin ta soci l s LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

rehabilitācijas pakalpojumu cilvēku tirdzniecības upuriem nodrošināšana par valsts budžeta līdzekļiem. Šie pakalpojumi ir pieejami kā pilngadīgām, tā nepilngadīgām personām. Jāatzīmē, ka šis pakalpojums būtu faktiski nav sniegts, ja līdz šim nav identificēti neviens nepilngadīgs cilvēku tirdzniecības upuris. Tomēr gadījumā, ja nepieciešama pakalpojuma rastos nepilngadīgai personai, to būtu iespējams nodrošināt.

Indikatori

5.2.7.1. Bērnu interešu nodrošināšanai nepieciešamo kvalificēto profesionāļu un ekspertu skaits

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 5¹. pantā minētās personas: ārpus imenes aprūpes iestāžu vadītāji, sociālie darbinieki un sociālie rehabilitācija (38 valsts, pašvaldību un citu organizāciju bērnu sociālās aprūpes centri, 188 sociālie darbinieki un sociālie rehabilitācija); bērnu tiesas priekšsēdētāji, bērnu tiesas priekšsēdētāja vietnieki un bērnu tiesas locekļi; izglītības iestādes vadītāji un vadītāja vietnieki audzināšanas darbībā; Izglītības kvalitātes valsts dienesta speciālisti (46); jaunatnes lietu speciālisti (75); ieslodzījuma vietu darbinieki, kuri strādā ar nepilngadīgajiem (137); pašvaldības administratīvās komisijas vadītāji vai pašvaldības administratīvās komisijas bērnu lietu apakškomisijas vadītāji; pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas vadītāji; pašvaldības policijas darbinieki, kuri strādā ar bērniem un imenēm; 119 pašvaldību sociālo dienestu vadītāji un 297 sociālo dienestu sociālie darbinieki, kuri strādā ar imenēm ar bērniem (2012.gada dati); prokurori (kopējais skaits 2012.gada beigās – 461); sociālie pedagogi un psihologi, kuri strādā ar bērniem; tiesneši (kopējais skaits 2012.gada beigās - 424); Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektori (26); Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas vadītāji; Valsts policijas amatpersonas, kuras strādā ar bērniem (730 kriminālpolīcijas izmeklētāji un 31 nepilngadīgo lietu inspektori); vispārējās izglītības, profesionālās izglītības un interešu izglītības pedagogi (kopējais pedagoģisko darbinieku skaits 2012./2013.gadā – 29028); Valsts policijas dienesta darbinieki (kopējais skaits 2011.gadā – 391).

Izglītības iestādes:

Ar Bērnu un imenes lietu ministriju (no 2009.gada 1.jūlija – Labklājības ministriju) 40 stundu izglītības programmas ir saskaņojušas 4 Izglītības iestāžu reģistrētas iestādes (Latvijas Pašvaldību mērķu centrs, Valsts policijas koledža, SIA „Mērķu un konsultāciju centrs ABC”, SIA „Darbavide”). Augstskolu un koledžu, kuras potenciāli var jāsteno izglītības programmu, skaits 2012./13.gadā bija 61.

D.6. Diskriminācijas novēršana

D.6.1. Bērni invalīdi un bērni ar pašmācību vajadzībām

6.1.3. Politikas mērķis

Nodrošināt vienlīdzīgas iespējas bērniem invalīdiem un bērniem ar pašmācību vajadzībām dzīvot pilnvērtīgu dzīvi sabiedrībā.

6.1.5. R c bas virzieni

6.1.5.1. Samazin t un nov rst invalidit tes rašan s c lo us, nodrošin t agr nas invalidit tes atkl šanu, medic nisk s un soci l s apr pes un rehabilit cijas pakalpojumas b rniem ar paš m vajadz b m un b rniem inval diem

2012.gad apr pes m j s pakalpojumu sa ma 84 b rni, dienas apr pes centru b rniem ar invalidit ti pakalpojumas sa ma 236 b rni.

6.1.5.2. Nodrošin t esošo dienas centru inženiertehnisko un materi lo b zi, to pakalpojumas iesp jami tuv dz vesvietai, sekm t jaunu izvedi, lai nodrošin tu piepras jumu

2012.gad LM nav bijis valsts budžeta programmu, kuru ietvaros pašvald b m b tu bijušas iesp jas pilnveidot dienas centru inženiertehnisko un materi lo b zi vai ar veidot jaunus dienas centrus.

6.1.5.3. Nodrošin t tehnisko pal gl dzek u un apr kojuma, individu l s apr pes un tulka pieejam bu kvantitat vi un kvalitat vi iesp jami tuv b rna inval dz vesvietai

Atbilstoši Soci lo pakalpojumu un soci l s pal dz bas likuma 13.panta pirm s da as 5.punktam un 25.pantam valsts nodrošina tehnisko pal gl dzek u pakalpojumu noteikt m personu grup m, tostarp b rniem ar funkcion liem trauc jumiem. Pakalpojuma sa emšanas k rt bu nosaka Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi Nr.1472 „K rt ba, k d Latvijas Neredz go biedr ba un Latvijas Nedzird go savien ba sniedz soci l s rehabilit cijas pakalpojumas un nodrošina tehniskos pal gl dzek us – tiftotehniku un surdotehniku” un Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi „Tehnisko pal gl dzek u noteikumi”. J atz m , ka b rni ir viena no personu grup m, kur m ir ties bas sa emt tehnisko pal gl dzek u pakalpojumu steidzam bas k rt . 2012.gad tehniskos pal gl dzek us par valsts budžeta l dzek iem sa ma kopum 12541 persona, to skait 1872 b rni.

Kopš 2011.gada 1.janv ra b rniem, kuriem pirmo reizi noteikta invalidit te un vi u likumiskajiem p rst vim ir ties bas sa emt divas 45 min šu ilg as psihologa konsult cijas par valsts budžeta l dzek iem. Pakalpojuma sa emšanas k rt bu nosaka Ministru kabineta 2010.gada 28.decembra noteikumi Nr.1208 „Noteikumi par psihologa pakalpojuma apjomu personai l dz 18 gadiem, kurai pirmreiz ji noteikta invalidit te un kura dz vo imen , k ar t s likumiskajam p rst vim, un pakalpojuma sa emšanas k rt bu”, kas izdoti saska ar Invalidit tes likuma 12.panta pirm s da as 8.punktu. Pakalpojums tiek sniegts b rna dz vesviet . 2012.gad š du psihologa pakalpojumu sa ma l b rns.

Indikatori

6.1.7.1. Sabiedr b integr to b rnu inval du un b rnu ar paš m vajadz b m skaits

B rnu ar invalidit ti skaits Latvij ir atbilstošs b rnu skaitam, par kuriem tiek pieš irta un izmaks ta piemaksa pie imenes valsts pabalsta par b rnu ar invalidit ti (t.i., 75 Ls). Saska ar Valsts soci l s apdrošin šanas a ent ras datiem b rnu skaits, LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

par kuriem ir pieširta un izmaksāta piemaksa pie imenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti, 2013.g. oktobra sadalījumā pēc bērnu vecuma ir šāds:

Bērņa vecums (gadi)	Uzskaitē esošo bērnu invalīdu, par kuriem pieširta piemaksa pie imenes valsts pabalsta, skaits
0	96
1	216
2	249
3	286
4	369
5	408
6	472
7	493
8	494
9	470
10	462
11	518
12	500
13	530
14	522
15	553
16	486
17	495
18	44
kop	7 663

Avots: Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

6.1.7.2. Bērniem invalīdiem un bērniem ar pašmācību vajadzībām pieejamo izglītības un citu sabiedrisko iestāžu skaits

2012./2013.m.c. buv gadā 55 pirmsskolas speciālās izglītības programmas, 678 pamatizglītības speciālās izglītības programmas un 5 vidējās izglītības programmas tika stenotas 116 pirmsskolas izglītības iestādēs un 404 vispārējās izglītības iestādēs (dienas skolās un vakarskolās).

D.6.2. Bērniņrupus imenes aprūpes iestādēs

6.2.3. Politikas mērķis

Aizsargāt bērnu un bezvecuku gādāšanā palikušo bērnu tiesības augt imeniskā vidē.

6.2.5. Rūcības virzieni

6.2.5.1. Attīstīt sociālo darbu ar nelabvēlīgām imenēm un vecākiem, kuriem atņemtas aprūpes vai aizgādāšanas tiesības (pārtukātas vai atņemtas aizgādāšanas tiesības)

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

ESF projekta „Sociālo pakalpojumu kvalitātes uzlabošana Kuldīgas novadā” ietvaros 2011.gadā izstrādāta rokasgrāmata „Metodes un pieejas sociālā darba jomā”; tās ir profesionālu sociālo darbinieku veidota pēc Kuldīgas realizētiem semināru cikliem. Ikvienu teoriju, pieeju un metodi ir aprobēta praksē ar sadaļas autoriem un ir attiecināma kā „labas prakses” pieejas sociālajam darbam. Ikvienas tēmas pamatā ir: teorija un prakse, kura veidota balstoties uz profesionālo sociālo darbinieku kompetencēm, profesionālo robežlīniju un profesionālo izaugsmi. Rokasgrāmata ir domāta sociālajiem darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar sociālo gadījumu vadīšanu, psiho-sociālo konsultāciju, krīžu intervenci, korekciju un/vai sociālo rehabilitāciju: <http://www.sif.lv/nodevumi/nodevumi/3167/rokasgramata.pdf>.

2012.gadā veikts pētījums „Sākotnējās ietekmes (Ex-ante) novērtējums par iecerētajām strukturālajām reformām profesionālā sociālā darba politikas jomā”; tās ietvaros veikts sociālo dienestu darbības novērtējums dažāda lieluma Latvijas novados un pilsētās, lai konstatētu tajos esošo situāciju sociālā darba veikšanai, identificētu šķēršļus un problēmas, kas dienestiem traucē veikt mērķtiecīgu un kvalitatīvu sociālo darbu ar klientu. Pētījuma rezultātā izstrādātas rekomendācijas turpmākajam darbam institucionālās struktūras (t.sk. kompetenču un atbildības sadalījuma) un sociālā darba jomu regulējošo normatīvo aktu pilnveidošanai un darbības efektivizāšanai, rekomendācijas par nepieciešamajām izmaiņām finansu plāsmas organizācijā, sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības nozarē, izglītības nozarē, pašvaldību un reģionālajiem līmeņiem, <http://www.lm.gov.lv/text/2399>.

LM 2013.gadā izstrādājis vadlīnijas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām, sociālajiem dienestiem pakalpojuma atbilstības un kvalitātes novērtēšanai, kas jāņem vērā pašvaldību sociālajiem dienestiem, veicot sava darba pašnovērtējumu, kā arī LM kā sociālo pakalpojumu kvalitātes uzraugošajai institūcijai.

6.2.5.2. Maksimāli nodrošināt atgriešanos imēns tiem bērniem, kuru vecākiem prātrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības, nodrošinot nepieciešamo sociālo darbu ar vecākiem

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Bērnu tiesu un audžu imēnu departaments (turpmāk – departaments) Bērnu tiesu likuma 5. pantā pirmajā daļā noteikto inspekcijas kompetenci uzraudzot bērnu tiesas darbību bērniem un aizgādībā esošām personām tiesību un interešu aizsardzībā un sniegt tām metodisko palīdzību 2012. gadā realizēja attiecībā uz **149** Latvijas novadu un republikas pilsētu bērnu tiesām.

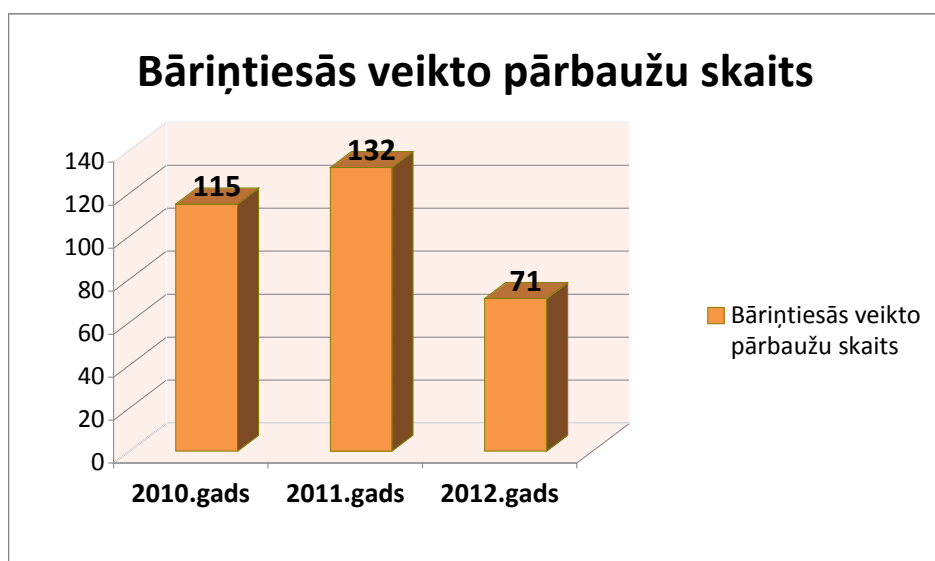
Departaments 2012. gadā bērnu tiesās lietvedībā esošo **lietu prātraudi** veica **71** bērnu tiesās (daļa bērnu tiesās veicot atkārtotas prātraudes), prātraudot **1876** bērnu tiesās lietvedībā esošās lietas par bērniem un aizgādībā esošo personu tiesību un interešu aizsardzību.

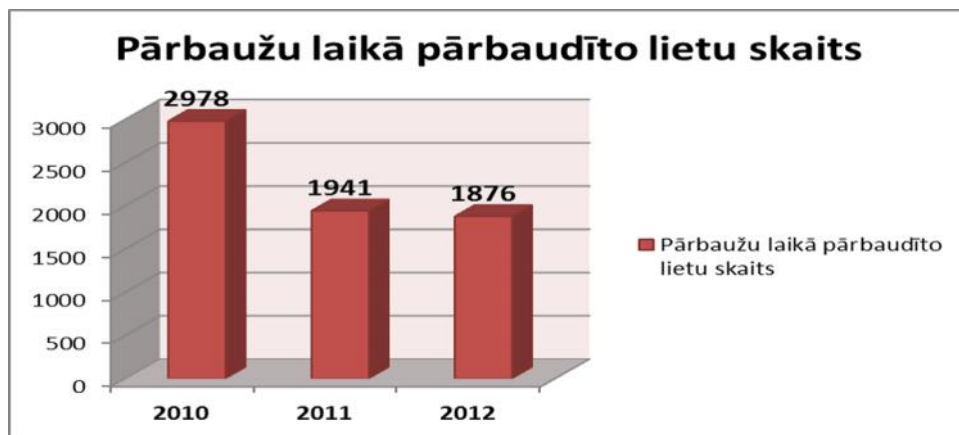
Prātraužu gaitā bērnu tiesās izlases kārtībā prātraudtas lietas no dažādām lietu kategorijām, piemēram, aizbildnības un aizgādības lietas, lietas par aizgādības tiesību prātraušanu un atjaunošanu, lietas par bērniem mantas prātraudību, lietas par audžu imēns statusa piešķiršanu un bērniem ievietošanu audžu imēns u.c. Prātraudot LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Prātraudtas par bērniem stāvokli Latvijā 2012.gadā”

b r i tiesas lietved b esoš s lietas, uzman ba tika v rsta gan uz normat vo aktu pras b m (piem ram, vai ir iev rota Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr. 1037 „B r i tiesas darb bas noteikumi” 80. punkta pras ba, ka b r i tiesas priekšs d t js vai b r i tiesas locek i ne ret k par reizi gad p rbauda aizbildn b vai aizg dn b esoš s personas dz ves apst k us), gan uz to, vai b r i tiesa iev rojusi b rnu un aizg dn b esošu personu ties bu un interešu aizsardz bu p c b t bas (piem ram, ja dz ves apst k u p rbaudes laik konstat ti b rnu ties bu un interešu p rk pumi, skat ts, vai b r i tiesa ir r kojusies savas kompetences ietvaros, lai nodrošin tu priorit ru b rna ties bu aizsardz bu).

P rbaudes gait departamenta darbinieki b r i tiesas priekšs d t jiem un citiem b r i tiesu darbiniekiem sniedza ar **metodisko pal dz bu** to lietved b esošo lietu izskat šan gan konkr tos gad jumos, gan visp r gos b r i tiesas darb bas jaut jumos. 2012. gad metodisk pal dz ba b r i ties m p rbaužu laik sniegta **368** jaut jumos.

2012. gad , sal dzin jum ar 2011. gadu, p rbaužu skaits b r i ties s ir samazin jies, l dz ar to samazin jies ar p rbaud to lietu skaits. Departaments samazin ja pl noto p rbaužu skaitu, jo, analiz jot iepriekš jos gados veikto p rbaužu rezult tus, tika secin ts, ka b r i tiesu darba kvalit te ir kopum uzlabojusies. T pat konstat ts - lai rezultat vi sniegtu metodisko pal dz bu b r i ties m to darb bas uzlabošanai, ir lietder gi apzin t jaunas formas un veidus metodisko ieteikumu sniegšanai, k rezult t tiek samazin ts pl noto p rbaužu skaits, bet pak peniski palielin ta departamenta darbinieku metodisk iesaiste konkr tu situ ciju un gad jumu anal z s.

Būri tiesu lietvedībā esošo lietu pārbaudīto laikā konstatējamās problēmas:

- ✓ būri tiesas ne vienmēr izprot riska novērtēšanas nozīmību lietas izskatīšanas gaitā, riska kritēriju novērtējumu neveicot vai veicot nepilnīgi;
- ✓ joprojām daudz būri tiesā netiek ieviests Latvijas Republikas Civillikuma 203. pantā noteiktais – ja gada laikā aizgādātais tiesbūptraukšanas nav iespējams atjaunot, būri tiesā lemj par prasības celšanu tiesā aizgādātais tiesbūptraukšanas atemšanai. Pārbaudot tiek konstatēts, ka lietas pēc aizgādātais tiesbūptraukšanas netiek pārskatītas normatīvajos aktos noteiktajos termiņos vai atbilstoši būri tiesā būm un interesēm;
- ✓ izvēloties rpus imenes aprēķināšanu būriem būriem vai bez vecāku gādātais palikušiem būriem, būri tiesas ne vienmēr izvērtē iespējamos būrius prioritāri nodrošināt ar aprūpi imeniskā veidā – pie aizbildņa vai audžu imenī;
- ✓ netiek pienācīgi izvērtēti audžu imēnu iesniegtie psihofizioloģiskie pārskati, to nav vai tie satur formālu informāciju;
- ✓ pirms būriem atgrieztā aizgādātais tiesbūptraukšanas ne vienmēr tiek iegūta pilnveidīga informācija par būriem iespējamo atgriezties vecāku aprūpē, nepietiekami tiek novērtēti riski, netiek ieviesta būriem tiesbūptraukšanas un interešu ieviešanas prioritāte, kā rezultātā neilgā laikā posmā būriem atgrieztā tiesā irti no imenes;
- ✓ būriem sadarbojās ar sociālo dienestu joprojām ir nepietiekama – sociālie dienesti ne vienmēr tiek informēti par būriem šķiršanu no imenes vai būriem atgrieztā aizgādātais tiesbūptraukšanu, savukārt sociālie dienesti ne vienmēr sniedz atzinumus par darbu ar imenī pēc būriem aizgādātais tiesbūptraukšanas vai ar atzinumiem ir nepilnīgi;
- ✓ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumi Nr. 1036 „Audžu imenes noteikumi” 4. punktā noteikt prasība būriem tiesai, kuras darbības teritorijā deklarēta audžu imenes dzīvvieta, nerēķinot reizi gadā izvērtē imenes locekļu savstarpējās attiecības, spējās pienācīgi aprūpēt būriem un pārbaudīt audžu imenes dzīvvieta apstākļus, lai pārliecinātos, vai tie nav mainījušies, liedzot iespēju turpmāk veikt audžu imenes pienākumus, netiek ieviesta vai ar izvērtējumu ir nepilnīgi.

2012. gada nogalē departaments rīkoja **ikgadjos būriem tiesu priekšdēļju zināšanu pilnveides seminārus** (turpmāk – seminārus). Tika organizēti seši semināri, kas notika Daugavpilī, Liepājā, Rīgā, Rēzeknē un Smiltēnē.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par būriem stāvokli Latvijā 2012. gadā”

Seminros no 148 novadu pašvaldību un republikas pilsetību tiesību tika pārstāvētas **106** bēriņtiesas, kas ir **72%** no visām Latvijas bēriņtiesām.

Semināra gaitā dalībniekiem bija iespēja noklausīties un diskutēt par šādām tēmām:

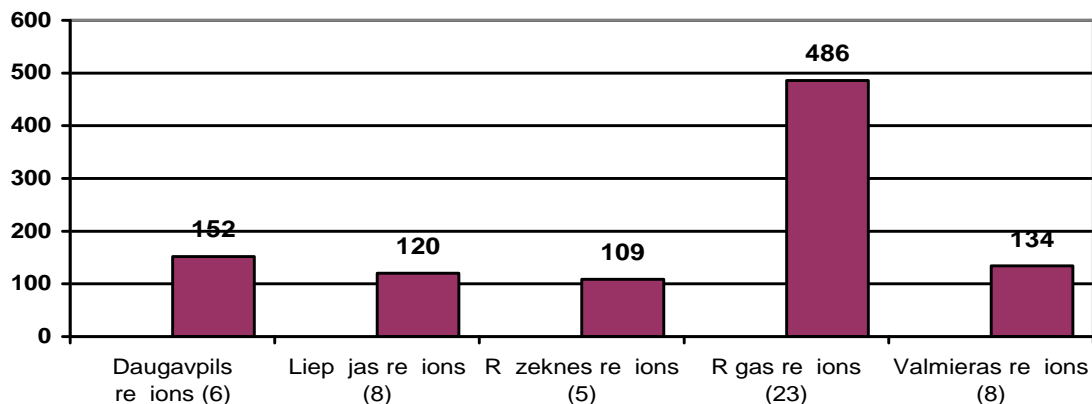
- **aktualitātes bērņu tiesību darbībā.** Šajā tēmā bērņu tiesību pārstāvji tika informēti par viesprogrammu jauniešiem, valsts kompensāciju cietušajiem, aktualitāšu audžu izmēģināšanu un iespēju elektroniski iesūtīt pieprasījumus apliecināt sociālo garantiju nodrošināšanai.
- **Bērņu seksuālā attīstība un vardarbība pret bērnu – problēmas un risinājumi.** Nodibinājuma „Centrs Dardedze” darbinieki ar bērņu tiesību pārstāvjiem runāja par bērņu seksualitāti un aktuālo problēmu – seksuālu vardarbību pret bērniem. Semināra dalībniekiem bija iespēja gan dzirdēt profesionālu sagatavoto informāciju, gan pašiem prātiecināties, cik grūti ir runāt par jauniešiem, kas saistīti ar seksualitāti.

2012. gadā Valsts bērņu tiesību aizsardzības inspekcijas inspektori veica 50 bērņu personu lietu pārbaudes:

- 1) bērņu grupas imenes aprūpes iestādēs – 38 pārbaudes;
- 2) bērņu sociālās aprūpes centros – 12 pārbaudes.

Kopumā visās bērņu personu lietu pārbaudēs pārbaudātas 1001 bērņu personas lietas.

**Pārbaudāto personas lietu skaits reģionos
(pārbaudžu skaits)**

Avots: Valsts bērņu tiesību aizsardzības inspekcija

Veicot bērņu personisko un mantisko interešu ieviešanas pārbaudes grupas imenes aprūpes iestādēs, konstatēts, ka:

- viena iestāde nebija pieprasījusi vai atjaunojusi ziņas no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes par 108 bērņu pirmās pakāpes radniekiem, kuru tēvu pārdzimušais Ministru kabineta 2003. gada 3. jūnija noteikumu Nr. 291 „Par sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 13.1.4. apakšpunkts, kas nosaka, ka bērnu aprūpes iestādē kļūst bērņu personas lietas, kurās ir ziņas par bērnu vecākiem, brāļiem un māsām, kas nepieciešamas, lai savlaicīgi kļūtu apgādnieka zaudējuma pensijas noformēšanu, kā arī, lai veicinātu informācijas apmaiņu starp brāļiem un māsām;

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērņu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

- par 35 juridiski brīviem adoptētajiem bērniem iestādes nav ziņojušas Adopcijas reģistram, kas noteikta Ministru kabineta 2003. gada 11. marta noteikumu Nr. 111 „Adopcijas kārtība” 22. punkts, līdz ar to savlaicīgi nenodrošinot iespēju bērnam augt imēniskā vidī;
- 94 bērnu personas lietš nav visu nepieciešamo dokumentu;
- bērni tiesās savlaicīgi nerisina jautājumu par aprūpes tiesību atjaunošanu vai prasības sniegšanu tiesā par aizgādības tiesību atemšanu 12 bērnu vecākiem, tādējādi kavējot bērnam iespēju nodrošināt imēnisku vidi, piemēram, tikt adoptētam;
- sešiem bērniem nebija nokārtoti dokumenti apgādnieka zaudējuma pensijas saņemšanai;
- 2 iestādes nav ievērota Bērnu tiesību aizsardzības likuma 45.², 45.³ pantos noteiktā kārtība, nododot bērnu viesimēn (bērni uzturas imēnā, kur mēģina piešķirt statusu, netiek noslēgti līgumi ar imēnā, netiek informētas bērni tiesās par bērnu nodošanu viesimēnā (aprūpētāji)). Min tie pārbaudīti pirms var apdraudēt bērnu tiesību un interešu ieviešanu, t.sk. bērnu drošību;
- 8 gadījumos iestādes nebija risinājušas jautājumu ar pašvaldību par jauniešu sociālo garantiju nodrošināšanu. Ēmot vērā, ka lielai daļai jauniešu pēc pilngadības sasniegšanas iestādītārstprasmju sadarbības ar valsts un pašvaldību iestādēm, informācijas trūkums un iestādes atbildīgo darbinieku bezdarbība mēģina tajos jautājumos var apdraudēt jauniešu tiesības saņemt sociālo garantijas;
- 38 bērniem nav izstrādāti sociālo rehabilitācijas un sociālo atbalsta plāni.

Izvērtējot bērnu tiesību ieviešanas pārbaudes konstatētos pārbaudījumus un situāciju bērnu grupas imēnā aprūpes iestādēs, inspekcija secina, ka mēģina tajās iestādēs jāturpina padziļinātas izpētes.

Pārbaudes konstatēts, ka bērnu grupas imēnā aprūpes iestādēs darbiniekiem ir nepieciešamas papildus zināšanas dažādās jomās. Tāpēc inspektori 2012. gadā organizēja divus seminārus un deviņas kovārijas bērnu grupas imēnā aprūpes iestādēs darbiniekiem. Ēmot vērā saņemto labas atsauksmes par kovārijas nodarbībām, inspekcija ar 2013. gadā turpināja mēģina sadarbspas veidu ar grupas imēnā aprūpes iestādēm.

6.2.5.3. Izveidot audžu imēnu tīklu, t.sk. nodrošināt audžu imēnu apmācību un psiholoģisku un metodisku atbalstu pēc audžu imēnu statusa piešķiršanas

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija 2012.gadā valsts programmas bērnu un imēnāstāvokļa uzlabošanai ietvaros realizēja apmācības 78 jaunajām audžu imēnām.

Pilnveidojot audžu imēnu zināšanas bērnu aprūpes un audzināšanas jautājumos, 2012. gadā tika apmācītas 313 personas (plānotas apmācīt bija 300 personas).

Lai sniegtu psiholoģisku un metodisku atbalstu audžu imēnāpēc audžu imēnāstatusa piešķiršanas 2012. gadā tika realizētas 2484 psihologa konsultācijas (plānotas - 1800). Savukārt atbalsta grupas gada ietvaros visā Latvijā realizētas 167 (plānotas tika 120).

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

Indikatori**6.2.7.1. B rnu soci l s apr pes iest žu skaits un b rnu skaits taj s**

	Valsts (un l gumorganiz ciju) soci l s apr pes centri				Pašvald bu un citu organiz ciju soci l s apr pes centri			
	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012
Iest žu skaits	39	⁴¹ 17	15	15	59	41	37	33
B rnu skaits iest d s	841	602	585	544	2 040	1 268	1 365	1 402
no tiem b rni inval di	574	355	344	329	104	114	121	124
No kop j b rnu skaita m c skol	200	162	255	252	1 478	1 083	1 034	1 063

Avots: B rni Latvij , 2013; Centr l statistikas p rvalde

6.2.7.2. Adopt to un aizbildn b esošo b rnu skaits

2012.gad adopt ti 254 b rni (Latvij – 110, uz rvalst m 144), sal dzinoši 2011.gad adopt ti 256 b rni (128 – Latvij , 128 – uz rvalst m), avots: Labkl j bas ministrija⁴².

	2005	2010	2011	2012
Aizbildn b esošie b rni (gada beig s)	8 683	5 565	5 203	5 051
no tiem nodoti aizbildn b gada laik	1 369	989	877	873
Aizbild u skaits (gada beig s)	1 104	798	672	668
Audžu imen s nodoto b rnu skaits (gada beig s)	269	884	1 099	1 155

Avots: B rni Latvij , 2013; Centr l statistikas p rvalde

6.2.7.3. No rpus imenes apr pes iest des imen atgriezto b rnu skaits

	Valsts (un l gumorganiz ciju) soci l s apr pes centri				Pašvald bu un citu organiz ciju soci l s apr pes centri			
	2005	2010	2011	2012	2005	2010	2011	2012
Izst jušies b rni	407	306	282	302	1 013	725	754	676
atgriezušies pie vec kiem	125	51	59	56	394	149	227	266
adopt ti	110	70	77	69	71	60	53	73
nodoti aizbildn b	46	27	19	30	137	51	45	67

⁴¹ Iest žu skaits 2010.gad samazin j s valsts soci l s apr pes iest žu reorganiz cijas rezult t .

⁴² http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/adopcija/adopcija_2012_2.pdf.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

nodoti audzin šan audžu imen s	13	47	49	52	49	79	77	61
aizg juši past v g dz v	-	-	-	-	243	219	172	136
p rvietoti uz:	97	98	65	68	107	150	135	49
pašvald bas b rnu soci l s apr pes iest d m	40	31	43	47	62	135	116	33
valsts soci l s apr pes centriem	16	54	14	18	7	9	13	12
citu apr pes vai rstniec bas iest di	40	13	8	3	18	2	5	1
specializ taj m m c bu iest d m	1	-	-	-	20	4	1	3
miruši	12	11	12	11	-	2	-	1
cits iemesls	4	2	1	16	12	15	45	23

Avots: B rni Latvij , 2013; Centr l statistikas p rvalde

D.6.3. Diskrimin cija p c etnisk s un soci l s pieder bas

Saska ar Pilson bas un migr cijas lietu p rvaldes Iedz vot ju re istra datiem, 2012.gada 1.janv r Latvij bija 1 310 546 latvieši, 594 769 krievi, 75 854 baltkrievi, 53 372 ukrai i, 49 575 po i, 28 513 lietuvieši, 52 370 citu taut bu p rst vju un 36 345 iedz vot ji ar neizv l tu taut bu.

Diskrimin cija p c etnisk s un soci l s pieder bas nav tikusi konstat ta.

6.3.3. Politikas m r is

Mazin t atš ir bas un rad t vienl dz gas iesp jas visiem b rniem stenot savas ties bas, neatkar gi no etnisk s un soci l s pieder bas.

6.3.5. R c bas virzieni

6.3.5.1. Veicin t b rnu un jauniešu pilson bas ieg šanu, nostiprinot vec ku, b rnu apr pes un audzin šanas iest žu, pašvald bu un citu instit ciju atbild go amatpersonu atbild bu par b rna re istr šanu

Valsts b rnu ties bu aizsardz bas inspekcija savas kompetences ietvaros ir izskat jusi atseviš us iesniegumus saist b ar b rna pilson bas ieg šanu. Vienlaikus konkr ti pas kumi 2012.gad netika stenoti, lai veicin tu b rnu pilson bas ieg šanu.

6.3.5.2. Veikt sabiedrības informāšanu par diskriminācijas jautājumiem

Valsts būtu tiesību aizsardzības inspekcijas inspektori reģionos regulāri organizēti tikšanās un semināri par būtu tiesību aizsardzības jautājumiem. Tomēr jāņem vērā, ka inspekcijas resursi ir pārāk ierobežoti, lai nodrošinātu visu mērķauditoriju izglātošanu būtu tiesību jautājumos, tādēļ tiek izmantota sadarbība ar citām valsts, pašvaldību un nevalstiskajām organizācijām.

6.3.5.3. Organizācija pasākumos bērniem un jauniešiem ar atšķirīgām sociālo un etnisko piederību, rosinot savstarpēju iecietību

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2011.gada 20.oktobra rīkojumu Nr.542) ietvaros paveiktais:

2012.gadā nevalstiskā organizācija „Izglītības iniciatīvu centrs” izstrādāja informatīvo ceļvedi „Iekājotīgā skolas” (62 lappuses) valsts budžeta finansētā projekta konkursā „Integrācijas pasākumi 2011” ietvaros. Projekta mērķis bija veicināt romu etniskās kultūras savdabības saglabāšanu un iepazīšanu skolās, sekmējot sadarbību un starpkultūru dialogu kultūras un sociālā atšķirību samazināšanai.

2012.gadā Latvijas NVO fonda valsts budžeta programmas sabiedrības saliedēšanai „rupusskolas pasākumu programma” ietvaros Tradicionālās kultūras biedrība „Mantojums” īstenoja projektu „Draugus iegūst kopīgā darbībā”, kura tērma – sabiedrības vienotības (integrācijas) veicināšana, kas balstīta uz latviešu un romu etnisko kultūras tradīciju vērtību iepazīšanu un popularizāciju. Projektā tika iesaistīti Limbažu novada L. dezera pamatskolas folkloras kopa, Limbažu mēģeņu skolas un Ventspils vakara vidusskolas romu tautības skolnieki.

Valsts budžeta atbalstītās saliedētības pasākumu ietvaros Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centrs īstenojis lasīšanas veicināšanas programmu „Bērnu un jauniešu žurnāls” Latvijas pašvaldību publiskajās bibliotēkās, diasporā un mazākumtautību skolās. Programmas aktivitāšu mērķis bija uzlabot lasīšanas, valodas lietošanas un diskusiju prasmes 6-14 gadus veciem bērniem, t.sk. romu bērniem. Piemēram, Kurzemes reģiona bibliotēkās (Ventspils, Sabilas un Talsos) programmas aktivitātes ir iesaistījušas romu bērnus, lai uzlabotu to iekļaušanu izglītības iestādēs sociālajā vidū un veicinātu starpkultūru dialogu starp romu un citu tautību bērniem.

2013./2014.gadā ES nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas „PROGRESS 2007-2013” sadaļas „Pretdiskriminācija un dažādība” ietvaros Sabiedrības integrācijas fonds sadarbībā ar Kultūras ministriju un NVO plāno īstenot projektu „Dažādi cilvēki. Atšķirīgā pieredze. Viena Latvija”, kurā ir paredzēti pasākumi, lai palielinātu sabiedrības informētību par romu stereotipiem un veicinātu romu iekļaušanos sabiedrībā:

- Latvijas labās prakses romu integrācijā izglītības jomā apzināšana un tīlknodošana starptautiskā līmenī;

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stereotipiem Latvijā 2012.gadā”

- apa galda diskusijas, lai veicinātu romu iekaušanu un izglītības lmea paaugstināšanu (5 reģionos ar 30 dalībniekiem katr).

Visi pasākumi tiks īstenoti piesaistot skolotāju palīgus romus un citus romu kopienas pārstāvjus.

Projekta ietvardokumenta un projekta pieteikuma izstrāde un iesniegšana 2013.gada projektu konkursam ES nodarbinātības un sociāls solidaritātes programmas „PROGRESS 2007-2013” sadaļas „Pretdiskriminācija un dažādība” ietvaros, iekaujot projektā pasākumu par pētījuma izstrādi par romu, t.sk. bērnu situāciju un risinājumiem izglītības, veselības aprūpes un citās jomās (izpildīts).

Pilsonību ieguvušo (naturalizēto) bērnu skaits:

2012.gadā Latvijas pilsonību ieguva 843 bērni, tajā skaitā 125 naturalizācijas kārta.

D.6.4. Diskriminācija pārcelšanās pārliecības

6.4.3. Politikas mērķis

Radīt ikvienam bērnam iespējas pārcelšanos apgūt ticības mācību izglītības iestādē.

6.4.5. Rēķinājamie virzieni

Nodrošināt iespēju apgūt ticības mācību vai tiku pārcelšanos, vai vienlaikus abus priekšmetus izglītības iestādē programmā ietvaros

Sk. 6.4.7.indikatoru.

6.4.7. Indikators

Izglītības iestāžu skaits, kur šobrīd ir iespējams pārcelšanos apgūt ticības mācību

2012./2013.mācību gadā konfesionālā ticības mācību bija iespējams apgūt astoņās skolās, bet kristīgā mācību – 252 skolās.

D.6.5. Diskriminācija pārcelšanās mantiskā stāvokļa

6.5.3. Politikas mērķis

Attīstīt nodarbinātību un veidot atbalsta sistēmas imēm ar zemiem vai bez ienākumiem, lai radītu vecākiem iespējas iegūt pietiekamus līdzekļus bērnu vajadzību nodrošināšanai.

6.5.5. Rēķinājamie virzieni

6.5.5.1. Izstrādāt tautsociālo un ekonomisko politiku, kuras mērķis ir nabadzības novēršana un imēnu nodrošināšana ar darbu un ienākumu gūšanas iespējām, neatkarīgi no dzimšanas vietas Latvijā

Latvijā iedzīvotāju nabadzības galvenie cēloņi ir zemi ienākumi, ienākumu nevienlīdzība, kā arī ierobežotā pieejamība dažādiem pakalpojumiem.

Lai noteiktu, kāds ir nepieciešamais atbalsta mērķis imēniem, ir jādefinē atskaites punkts pret kuru vērtēt atbalsta plānošanu. Veicot novērtējumu par Latvijas noteiktajiem un izmantotajiem minimālajiem ienākumu sliekšņiem, secināts, ka esošie ienākumu lmei nav pamatoti un nav saistīti ar rādītājiem, kas raksturotu iedzīvotāju LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

Papildus j min, ka ar 2013.gada 1.j liju palielin ts iedz vot ju ien kuma nodok a atvieglojums par apg d jamaj m person m (80 lati jeb 113.83 eiro) un 2013.gada septembr indeks tas pensijas tiem vecuma pensiju, invalidit tes pensiju, izdienas pensiju un apg dneika zaud juma pensiju sa m jiem, kuriem pensijas pieš irtas l dz 2013.gada 31.augustam, un to apm rs nep rsniedz 200 latu (284.57 eiro), savuk rt politiski repres tajiem cilv kiem indeks s visas pensijas, ne emot v r to apm ru. Septembr indeks tas ar atl dz bas par darb sp ju zaud jumu un atl dz bas par apg dneika zaud jumu, kas pieš irtas saist b ar nelai mes gad jumu darb vai konstat to arodslim bu, ja šo atl dz bu apm rs nep rsniedz 200 latu (284.57 eiro).

Saska ar sp k esošo likumdošanu, s kot ar 2014.gadu tiek atjaunoti soci lo iemaksu griesti (32 600 latu gad jeb 46 400 eiro). Š di griesti Latvij past v ja pirms ekonomisk s kr zes un paredz ja, ka person m, kuru ien kumi p rsniedz noteiktu ien kumu l meni, vairs nav j maks soci l s iemaksas, lai nodrošin tu stabilit u, ilg t sp j gu soci l s apdrošin šanas sist mu valst , vienlaikus stimul jot uzkr jumu veidošanos priv tajos pensiju fondos.

T pat likumdošana paredz ar visu pensiju indeks ciju ar pat ri a cenu indeksu – kas ietekm ie mumu pieaugumu t d iedz vot ju grup m k vecuma pension ri, personas ar invalidit ti, kuras sa em pensiju, b rni, kuri ir zaud juši vienu vai abus apg dneikus, k ar personas, kuras sa em atl dz bu saist b ar nelai mes gad jumu darb vai konstat to arodslim bu.

Pl nojot 2014.gada budžetu, Latvijas vald ba k vienu no budžeta priorit t m ir noteikusi ien kumu nevienl dz bas mazin šanu, apzinoties t , ietekmi uz nabadz bas situ ciju. Attiec gi budžeta priorit tes un jaunos pas kumus p c apstiprin tiem krit rijiem (v rt jot, k tiks ietekm ta iedz vot ju finansi l situ cija, emot v r iedz vot ju zemos ien kumus, kas ir viens no galvenajiem nabadz bas iemesliem) izv rt ja nabadz bas, soci l s atstumt bas un nevienl dz bas mazin šanas priekšlikumu izstr des darba grupa, ko vada labkl j bas ministre.

Vald ba 1.oktobr iesniedza budžeta likumprojektu Saeimai (pie emts Saeim 2013.gada 7.novembr , st j s sp k 2014.gada 1.janv r), kas cita starp paredz paaugstin t iedz vot ju ien kuma nodok a atvieglojumu par apg d jamaj m person m no 80 uz 115,96 latiem (165 eiro), un paaugstin t neapliekamo minimumu no 45 l dz 52,71 latiem (75 eiro), k ar paaugstin t minim lo darba algu no 200 latu m nes uz 225 latiem m nes (320 eiro). Darbasp ka sloga mazin šanai no 2014.gada 1.janv ra valsts soci l s apdrošin šanas oblig to iemaksu likme visp r j gad jum pl nota 34.09%, no kuriem 23.59% maks s darba dev js, 10.5% - darbinieks. Tas noz m , ka gan darba dev jam, gan darbiniekam b s j veic maz kas soci l s apdrošin šanas iemaksas, attiec gi palielinot to re los ie mumus. Apdrošin šanas likmes samazin jumam nav ietekmes uz pensiju, pabalstu vai atl dz bu apm riem.

Budžeta priorit šu ietvaros Labkl j bas ministrija ir rosin jusi un Ministru kabinets ir atbalst jis nepieciešam bu palielin t valsts atbalstu person m ar invalidit ti, paaugstinot materi lo atbalstu noteikt m personu ar invalidit ti grup m (palielin tos pabalstus no n kam gada pl nots izmaks t 9068 cilv kiem ar 2.invalidit tes grupu un 2881 cilv kam ar 1.invalidit tes grupu), k ar nodrošinot tehniskos pal gl dzek us liel kam cilv ku lokam.

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

Attiecībā uz valsts atbalsta palielināšanu imenim ar b rniem s kot no 2014.gada ir paredzēts sekojošais:

1. no 2014.gada 1.janvāra vecāku pabalsta minimālās apmērs un bērnu kopšanas pabalsta apmērs par bērnu vecumā līdz 1,5 gadiem kopšanu tiek paaugstināts no 142.29 eiro (100 latu) uz 171 eiro (120 latu), un tas tiek finansēts no valsts pamatbudžeta.
2. no 2014.gada 1.oktobra:
  - a. vecākiem, kuriem vecāku pabalsts 70% apmērā no bruto algas pieširts līdz 2014.gada 30.septembrim, turpināsies vecāku pabalsta izmaksa noteiktajā apmērā līdz bērna viena gada vecumam, un ar 2014.gada 1.oktobri tiks pieširts bērnu kopšanas pabalsts par bērnu vecumā līdz 1,5 gadiem kopšanu 171 eiro (120 latu) apmērā un ikmēneša vecāku pabalsta pārējas perioda kompensācija par bērnu vecumā no līdz 1,5 gadiem 100 eiro (70 latu) apmērā;
  - b. vecākiem ar 2014.gada 1.oktobri bērnības uzdevuma pabalstu, bērnības samēta bērnu kopšanas pabalstu (171 eiro (120 latu) apmērā) un vecāku pabalstu vienlaikus. Sociāli apdrošinātajai personai vienā apdrošināšanas gadījumā bērnības izdevumu pabalstu vienu no šiem periodiem:
    - 1) bērnu kopšanai līdz viena gada vecumam;
    - 2) bērnu kopšanai līdz pusotra gada vecumam.
 Vecāku pabalstu no 2014.gada 1.oktobra pieširts:
    - 1) 60 procentu apmērā pabalsta pieprasītājam, kurš izdevumus samēta bērnu kopšanai līdz viena gada vecumam.
    - 2) 43,75 procentu apmērā pabalsta pieprasītājam, kurš izdevumus samēta bērnu kopšanai līdz pusotra gada vecumam.
 Vecāku pabalsta samētam, kurš izdevumus atgriezties darbā (līdz bērnu 1,5 gada vecumam), bērnības samēta 30% no izmaksājamā vecāku pabalsta apmēra, saglabājot bērnu kopšanas pabalstu 171 eiro (120 latu) apmērā.
3. Ar 2014.gada 1.janvāri straujāk tiek palielināts valsts uzturēdžēku apmērs, nosakot to 71.14 eiro (50 latu) apmērā par bērnu līdz 7 gadu vecumam un 78.26 eiro (55 latu) apmērā par bērnu 7-18 gadu vecumā.
4. Ar 2014.gada 1.septembri valsts apmaksā brīvpusdienas ar 3.klases skolniekiem.
5. Ar 2014.gada 1.septembri tiek palielināta valsts dotācija 1.-3.klases skolnieku brīvpusdienām no 1.14 EUR (0.80 LVL) uz 1.42 EUR (1 LVL).

Ministru kabineta 2009. gada 4. augusta noteikumi Nr.872 „Noteikumi par pasažieru kategorijām, kuras ir tiesīgas izmantot braukšanas maksas atvieglojumus maršrutu tīkla maršrutos” nosaka ar pirmsskolas un skolas vecumā bērnu tiesības izmantot sabiedrisko transportlīdzekli ar braukšanas maksas atvieglojumiem.

6.5.5.2. Nodrošināt uzturēdžēku piedzienu no otra vecāka, kurš neapņēmu savu bērnu, uzlabot tiesu izpildītāju darbu

Saskaņā ar Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes sniegto informāciju 2012.gadā par prasībām par līdzekļu piedzienu bērnu uzturam šādu izpildītāju atlikums gada beigās bija 50 146 par summu 749231.28 LVL (1 066 066 EUR).

6.5.5.3. Aizsargt un sniegt atbalstu imenim ar b rniem, lai nodrošinātu b rna fizisko un psiholoģisko drošību, autonomiju, privātumu un intimitāti

2012. gadā netika sniegts valsts atbalsts imenim ar b rniem, izsniedzot galvojumus hipotekāro kredītu saņemšanai imenim ar b rniem, kas paredzēts Ministru kabineta 2009. gada 3. novembra noteikumos Nr. 1253 „Noteikumi par valsts palīdzību dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai”, un valsts atbalsts pašvaldību rezidences dzīvojamā fonda izveidei, kas paredzēts Ministru kabineta 2005. gada 5. aprīļa noteikumos „Kārtība, kādā pašvaldības piešķir iramas valsts mērķdotācijas dzīvokļa jautājumu risināšanai” sakarā ar to, ka valsts budžetā nav paredzēts finansējums šo atbalsta pasākumu īstenošanai.

Darbas programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.4.4.1. aktivitātes "Daudzdzīvokļu mājokļu siltumnoturības uzlabošanas pasākumi" ietvaros, kas darbojas kopš 2009. gada, līdz 2012. gada 31. decembrim kopumā bija iesniegti 1192 projektu iesniegumi, no kuriem bija pabeigti 146 projekti, 505 projektu īstenošana turpinājās un 48 projekti bija vērtēšanas stadijā, 76 projekti tika apstiprināti un par to īstenošanu tika slēgti līgumi ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru, 316 projekti tika noraidīti, 65 projekti tika atsaukti un 36 – pārtraukti. Daudzdzīvokļu mājokļu siltināšanas rezultātā šo mājokļu iedzīvotājiem, tajā skaitā imenim ar b rniem, samazinās izdevumi par siltumenerģijas pakalpojumiem, tiek uzlaboti mājokļa apstākļi, kā arī vienlaikus tiek celta mājokļa vērtība.

Statistiskais rādītājs	2009.gads	2010.gads	2011.gads	2012.gads
Maznodrošinātās personas, kurām izrēķināta pašvaldības dzīvojamā telpa pirmās kārtības, ja tas ir izliktas no rēķinātajām dzīvojamās telpas un ar to mājokļu dzīvotājiem to apgādā, ir vismaz viens nepilngadīgais bērns	41	64	71	149
Maznodrošinātās personas, kurām izrēķināta pašvaldības dzīvojamā telpa pirmās kārtības, ja tas ir izliktas no tām piederošajām dzīvokļa, uz kuru ir vērstā piedziņa sakarā ar maksājumiem par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu, mājokļa uzturēšanu, ekspluatāciju un remonta izdevumiem, un ar to mājokļu dzīvotājiem to apgādā, ir vismaz viens nepilngadīgais bērns	27	23	30	22
Bērni bērni un bērni, kuri palikuši bez vecāku gādības un audzinātājiem bērniem un audzināšanas iestādē, audžu imenim vai pie aizbildņa, un kuriem nav bijis iespējams likumnoteiktajās kārtībās iemītināties agrāk aizemtajās dzīvojamajās telpās, kuriem izrēķināta pašvaldības dzīvojamā telpa pirmās kārtības.	236	105	280	251
Maznodrošinātās (trīcēģas) personas, kuras ir bērni un netika nodrošinātas ar dzīvojamām telpām, kurām izrēķināta pašvaldības sociālās dzīvoklis	60	60	76	62
Bērni, tajā skaitā bērni ar invaliditāti, skaits, kuri dzīvo sociālajos dzīvokļos	1083 t.sk. 53	1437 t.sk. 74	1593 t.sk. 88	1365 t.sk. 112

Avots: Ekonomikas ministrija

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērniem un bērniem dzīvojamajās telpās Latvijā 2012.gadā”

6.5.5.4. Paplašināt bezmaksas vai subsidēto pakalpojumu piedāvājuma klāstu

Nodarbinātības valsts aģentūrā tiek īstenots Eiropas Sociālā fonda projekts „Mācībspas pasākumi nodarbinātām personām”, kura ietvaros ir iespējams pieteikties vecākiem ar zemiem vai bez ienākumiem.

Projekta mērķa grupā ir bezdarbā riskam pakļautas personas (izņemot valsts civildienesta ierēdņus un statusā esošas personas), kuras ir vecākas nekā 25 gadiem; ir nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas; nav iepriekš ieguvušas izglītību NVA organizētajās profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas, kvalifikācijas paaugstināšanas vai neformālās izglītības programmās vai ir ieguvušas šādu izglītību vismaz pirms 12 mēnešiem vai agrāk; kā arī pēdējā divu gadu laikā nav pabeigušas izglītības programmu šajā projektā vai ESF projektā "Profesionālā apmācība bezdarbā riskam pakļautām personām".

Minētajai mērķa grupai tiek segtas apmācību izmaksas 70% apmērā no izglītības programmas cenām. Pašējeb 100% atbalsts paredzēts atsevišķām bezdarbā riskam pakļautām iedzīvotāju grupām vai personām, kurām:

- ir noteikta invaliditāte;
- ir atzīta par trūcīgu;
- līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai atlikušie ne vairāk kā pieci gadi (izņemot gadījumu, ja personai piešķirta vecuma pensija, t.sk. priekšlaicīgi);
- ir divi vai vairāk bērni vecumā līdz 18 gadiem.

Mācībspas pasākumiem iesaistītajām personām iespējams izvēlēties darba dzīvi atbilstošu izglītības programmu un izglītības iestādi. Pasākuma ietvaros tiek piedāvātas daudzveidīgas izglītības programmas un elastīgas apmācības formas, kas stiprina individuālo spējās pielāgoties darba tirgus pārmaiņām.

Mācībspas pasākuma ietvaros ir iespējama arī *profesionālās pilnveides* (formālās) izglītības un *neformālās izglītības programmas*, kā arī pieprasījuma iespējams saņemt karjeras konsultācijas.

No mācībspas pasākuma sākuma līdz 31.06.2013., 33,8% no kopējā iesaistīto skaita izmantoja t.s. pilna apmēra kuponus, izmantojot paredzētos atvieglojumus, tas ir trešdaļa iesaistīto personu pieder kādai sociāli mazaizsargātai grupai. Dati apstiprina šos pilna apmēra kupona (paredzot atvieglojumus) izsniegšanas iemeslus:

- personai ir 2 vai vairāk bērni vecumā līdz 18 gadiem – 67,4% gadījumi;
- persona pirmspensijas vecumā – 13,5% gadījumi;
- personas ar invaliditāti 8,9% - gadījumi;
- personai ir 2 vai vairāk apgādājami – 5,9% gadījumi;
- trūcīgas personas statuss – 4,2% gadījumu.

Kopš 2012.gada 1.septembra personām ar dzirdes invaliditāti neatkarīgi no vecuma ir tiesības saņemt surdotulka pakalpojumu profesionālās pamatizglītības, profesionālās izglītības un augstskolas izglītības programmu apguvei. Pakalpojuma ietvaros ir nodrošināta surdotulka klātbūtne mācību procesā līdz 480 akadēmiskajām stundām

LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā”

viena mēcību gada laikā. Pakalpojuma saņemšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi Nr.1472 „Kārtība, kādā Latvijas Neredzgo biedrība un Latvijas Nedzirdgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīdzības – tīflotēniku un surdotēniku”. 2012.gadā surdotulka pakalpojumu profesionālās izglītības apguvei saņēma 66 personas, to skaits – 2 bērni.

2012.gadā tika veikti grozījumi Invaliditātes likumā, kā rezultātā no 2013.gada 1.janvāra personām ar invaliditāti, tostarp bērniem invalīdiem ir tiesības saņemt asistenta pakalpojumu pašvaldībā. Pakalpojuma saņemšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr.942 „Kārtība, kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu pašvaldībā”. Pakalpojuma mērķis ir sniegt atbalstu personai ar īpaši smagām vai smagām pakāpes funkcionālām ierobežojumiem darbu veikšanai ārpus mājokļa, kurās persona invaliditātes dēļ nevar veikt patstāvīgi, t.i., nokāpt vietā, kur tas mēcībās, strādāt, saņemt pakalpojumus.

Tāpat iepriekš minētie grozījumi Invaliditātes likumā paredz tiesības no 2013.gada 1.janvāra personām ar invaliditāti, kurām dzirdes traucējums nevar kompensēt ar tehniskajiem palīdzības līdzekļiem un kurām, pamatojoties uz īpaši nopietniem, pakalpojuma sniedzējam ir noteicis surdotulka pakalpojuma nepieciešamību, saņemt surdotulka pakalpojumu saskarsmes nodrošināšanai ar citām fiziskām un juridiskām personām. Pakalpojums pieejams arī bērniem. Pakalpojuma saņemšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi Nr.1472 „Kārtība, kādā Latvijas Neredzgo biedrība un Latvijas Nedzirdgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīdzības – tīflotēniku un surdotēniku”.

6.5.5.5. Paaugstināt vecāku atbildību par bērnu audzināšanu un materiālo nodrošināšanu

Pastiprināt vecāku atbildību uz bērnu aizsardzību no smagākas kaitēšanas ietekmes. 2013.gada 30.maijā pieņemti grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā (stājās spēkā 2013.gada 4.jūnijā), kas paredz, ka fiziska vardarbība ir bērnam veselībai vai dzīvībai bīstams apzināts spēkā pielietojums saskarsmē ar bērnu vai apzināta **bērnam pakāusana kārtu faktoru, tai skaitā tabakas dūmu, iedarbība**. Minētie grozījumi arī paredz aizliegumu bērnam klātbūtnes laikā, lai nodrošinātu nodomiem bērniem.

Izdarīt grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā, pastiprinot atbildību par bērnu aprūpes pienākumu nepildīšanu, ja tas rezultātā bērns izdarīs ko huligānisku vai lietojis narkotiskas vai psihotropas vielas bez ārsta nozīmējuma, vai atradies alkoholiskā dzērienu ietekmē, vai nodarbojies ar ubagošanu. Grozījumi Saeimā pieņemti 2013.gada 31.oktobrī, spēkā stājas 2014.gada 1.janvārī. Iepriekš šāda atbildība tika paredzēta attiecībā uz bērnu vecumam līdz 16 gadiem. Sankcija par minēto pārkāpumu atstātā nomainīgā – vecākiem vai personām, kas viņus aizstāj, izsaka brīdinājumu vai uzliedz sodu no septiņdesmit līdz divsimt desmit *euro*.

Indikatori

6.4.7.2. Ielu b rnu skaits

P rskata gad statistisk inform cija par šo indikatoru netika apkopota. Saska ar B rnu ties bu aizsardz bas likuma 1.panta 14.punktu ielas b rni ir b rni, kuriem ir nepietiekama saikne ar imeni un kuri liel ko da u laika pavada uz ielas vai citos b rna att st bai nepiem rotos apst k os. Patlaban instit ciju sagatavotajos statistikas p rskatos, k ar iest žu uztur tajos re istros netiek v kta t da inform cija, kas nodrošin tu prec zu statistisko inform ciju par šo pamatnost d u indikatoru.

Ta u tiek apkopota statistisk inform cija par tiem b rniem, kuri atrodas l dz g s situ cij s k ielu b rni, - b rni, kuri sistem tiski, patva gi pamet dz vesvietu, 2012.gad -128, bet 2011.gad – 144 b rni.

6.4.7.3. B rnu skaits imen s, kur m nav noteiktas dz ves vietas un kas ar tiesas spriedumu izliktas no dz vojam s plat bas

Izliekamo nepilngad go personu skaits

	2010	2011	2012
Spriedumu skaits civilliet s par izlikšan m, kur s kop ar atbild t ju ir izliekamas nepilngad gas personas	74	58	68
Izliekamo nepilngad go personu skaits:	122	95	115

Avots: Tiesu administr cija

6.4.7.4. Gad jumu skaits, kad piedz ti uzturl dzek i no vec ka, kurš neapg d savu b rnu

	2010	2011	2012
Sa emto iesniegumu ar l gumu uzsk t uzturl dzek u izmaksu b rniem skaits	4 500	3 651	3 153
Pie emto l mumu par uzturl dzek u izmaksu skaits	5 177	4 162	3 432
Latvijas iedz vot ju pieteikumu skaits, kas p rs t ti uz ES dal bvalst m, tai skait :	...	72	133
Apvienoto Karalisti	...	45	61
V ciju	...	9	23
riju	...	6	19
uz cit m valst m	...	12	30
Pie emto l mumu par uzturl dzek u izmaksu izbeigšanu skaits	1 796	2 310	2 507
Izbeigto lietu skaits, kur s par dneiks pats s cis nodrošin t minim los uzturl dzek us	342	368	484
B rnu skaits, kam maks ti uzturl dzek i ⁴³	22 795	23 577	24 316
Vec ku skaits, kuriem maks ti	16 831	17 242	17 873

⁴³ Attiec g gada decembr .

LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

uztur l dzek i			
Re istr to par dneiku skaits, kuri izvair s no uztur l dzek u došanas saviem b rniem	22 929	25 391	27 585

Avots: B rni Latvij , 2013; Centr l statistikas p rvalde

Kopsavilkums

P rskata kopsavilkum var secin t, ka, v rt jot b rnu st vokli raksturojošos r d t jus, nov rojamos pozit vas tendences. Kopš 2008.gada ir pieaudzis b rnu patsvars, kuri ar kr ti z d t l dz gada vecumam (no 18,9% l dz 23,0%), kas ir viens no b tiskiem faktoriem jaundzimuš un z dai a vesel bas veicin šan un uztur šan . Atbilstoši Slim bu profilakses un kontroles centra Latvijas iedz vot ju n ves c lo u datu b zes datiem, p d jo piecu gadu laik ir samazin jusies 1-14 gadus vecu b rnu mirst ba no 26,6 gad jumiem uz 100 000 iedz vot ju 2008.gad l dz 16,1 gad jumam uz 100 000 iedz vot ju 2012. gad . Praktiski veselo jaundzimušo patsvars (1. vesel bas grupa) dinamik (2002.-2012.gads) palielin s, sasniedzot 60%. Kopš 2002. gada praktiski veselo vienu gadu veco b rnu patsvars ir pieaudzis. 2011.-2012.gad attiec b uz vakcin cijas aptveri situ cija p rsvar ir stabiliz jusies un atseviš s poz cij s iez m jies vakcin cijas l me a pieaugums. Vakcin cijas aptveres r d t ji noteiktajam m r im (95%) atbilst 7 gadu veciem b rniem. No stacion r iem izrakst to b rnu (0-14 gadi) un pusaudžu skaits (15-17 gadi) un rst šan s ilgums slimn c p d jos piecos gados pak peniski samazin s. Saska ar „Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istra” datiem samazin jies re istr to traum u gad jumu skaits b rniem no 7 058 traum u gad jumiem 2008.gad uz 3 834 gad jumiem 2012.gad (no 1 789,9 gad jumiem uz 100 000 b rniem 2008.gad uz 1 097,7 gad jumiem uz 100 000 b rniem 2012.gad). Atbilstoši valsts statistikas p rskatam „P rskats par stacion ra darb u”, stacion ros rst to b rnu skaits ar saind šanos ar medikamentiem, biolo iskaj m un cit m nemedic niskas cilmes viel m laika period no 2008. gada l dz 2012. gadam ir main gs, bet p d jos divus gadus saglab tendenci samazin ties. 2012. gad ar iepriekšmin taj m saslimšan m stacion r ir rst jušies 511 b rni jeb konstat ti 1,46 gad jumi uz 100 000 b rnu. Izplat ba ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem, kas b rniem radušies alkohola lietošanas d p d jos piecos gados sam r strauji samazin s. B rnu saslimst ba ar alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu atkar bu 2012. gad ir nedaudz samazin jusies un p d jo piecu gadu laik ir main ga un v rt jama k neliela. 2012. gada beig s uzskait ar alkohola ak tas intoksik cijas un kait joši p rm r gas lietošanas diagnozi bija 289 b rni (taj skait 185 z ni un 104 meitenes), kas ir par 17% maz k nek iepriekš j gad . 2012. gada beig s uzskait ar alkohola ak tas intoksik cijas un kait joši p rm r gas lietošanas diagnozi bija 83,3 b rni uz 100 000 b rnu (2007. gad bija 197,2 b rni uz 100 000 b rnu). V rojot saslimst bas r d t jus dinamik p c inform cijas no „Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istra” par pacientiem ar psihiskiem un uzved bas trauc jumiem, kuram datus sniedz psihiatri, redzams, ka p d jos gados nov rota saslimst bas pieauguma tendence 2012. gad ir apst jusies un pirmo gadu p c ilg ka p rtraukuma ir v rojams šo r d t ju kritums. Jaunatkl to AIDS gad jumu skaita zi b rniem 0-17 gadu vecuma grup p d jos gados situ cija ir relat vi stabila. 2012./2013.m c bu gad kop jais pedagogu skaits, kas steno pirmsskolas izgl t bas LMZino_060114_bernu_parskats; Informat vais zi ojums „P rskats par b rnu st vokli Latvij 2012.gad ”

2012. gadā ir vairojams jaunatklāto HIV infekcijas gadījumu skaita pieaugums bērniem 0-17 gadu vecuma grupā, salīdzinot ar 2011. gadu (2011.g. – 3 gadījumi; 2012.g. – 10 gadījumi). 2012. gada beigās uzskaitījās 51 HIV inficēts bērns jeb 14,6 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju vecumā no 0-17 gadiem. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2012. gadā palielinājās gada beigās esošo bērnu skaits ar HIV (2011. gadā – 42 bērni jeb 11,8 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju). 2012. gadā ir palielinājies vecākiem vai personām, kas viņus aizstāj, sastādīto administratīvo pārkāpumu protokolu skaits pēc LAPK 172.⁴ panta „Bērnam atstāšana bez uzraudzības” - 152 (par 47 vairāk nekā 2011. gadā). Palielinājies nepilngadīgo skaits, kas saukti pie administratīvās atbildības par dažādu apreibinošo vielu lietošanu vai atrašanos šo vielu ietekmē.

Pārskatā ir tikusi atspoguļota valsts politika, kas vērsta uz minēto bērnu stāvokli raksturojošo rādītāju uzlabošanu. Šajā rindkopā pašā uzmanība pievērsta tiem pasākumiem, kas vērsti uz situācijas uzlabošanu tajā segmentā, kur spērkārtā rādītāji norāda uz negatīvu tendenci. Pārskata periodā, veikti vairāki nozīmīgi pasākumi, mēģinot un bērna veselības aprūpes uzlabošanas jomā (papildu izmeklējumi, valsts finansējums zūdiegiem, mēģinot un bērna veselības risku analīzes nodrošināšana), pilnveidota imenes rīstu un neatliekamās medicīniskās palīdzības darba koordinācija, nodrošināta medicīniskā un sociālā rehabilitācijas pētījumu bāze rīstīšanai no atkarības (alkohola, psihotropo, toksisko vielu, azartspēļu vai datorspēļu), stenoti sabiedrības un speciālistu izglatītoji pasākumi par atkarību izraisītājiem, topošo vecākiem, stenoti veselības veicināšanas projekti, veicināta bērniem piemērotā vide rīstīties, sabiedriskā transporta pieejamība un drošība tajā, turpināta izglatītošais darbs par bērnu drošību, tostarp ceļsatiksmes drošību, drošību uz dzelzceļa, pilnveidots tiesiskais regulējums attiecībā uz uztura normām bērniem, stenots izglatītošais darbs par seksuālo un reproduktīvo veselības jautājumiem, nodrošināta HIV profilakses pakalpojumi dažādiem bērnu grupām, organizāta speciālistu apmācības par HIV/AIDS, STI. Izglatītošajom 2012. gadā Izglatītošā un zinātnes ministrija saskaņojusi divu jaunu pirmsskolas izglatītošā iestāžu atvēršanu. Pieņemts tiesiskais regulējums, kas nepieciešams, lai likvidētu pašvaldību pirmsskolas rindas, paredzot valsts finansēto atbalstu privātiem pakalpojumiem sniedzējiem, izstrādāts tiesiskais regulējums bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējiem, stenoti projekti pedagogu kvalifikācijas celšanai, sporta skolotāji izglatītoji par to, kā strādāt ar bērniem ar veselības traucējumiem, tika ieviesti asistenta pakalpojumi izglatītošā iestādēs (bērniem no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti), 2013. gadā uzskatīta speciālistu izglatītošā iestāžu darbības efektivitātes izvērtēšana, 2011.-2013. gadā stenots projekts atbalsta sistēmas izveidei izglatītošajiem ar funkcionālie traucējumiem. Nodrošinot dzīvībai nepieciešamo prasmju apguvi ieslodzījuma vietās, 2012. gadā nepilngadīgajiem interešu izglatītošā ietvaros tika organizāta arodiema un programmu apguve, kā arī iesaiste resocializācijas programmā „Dzīvīgā skola II”. 2012. gadā tika atjaunots Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējums bērnu programmas „Jaunu bērnu un citu izdevumu iegāde publiskajām bibliotekām” projektam 132 607 euro apmērā, un atbalstu bērnu iepirkumam sāma 27 bibliotēkas. Bērnu literatūras centra lasīšanas veicināšanas programma atbalstīta kā ilgtermiņa prioritāris no valsts budžeta finansējums pasākumiem Pasākumu plānā sabiedrības saliedīšanai ietvaros (2012. gada 29. maijā atbalstīta Ministru kabineta, protokols Nr.30, 41.§). Lai pasargātu bērņus no noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar vardarbību, pastiprināts darbs ar šādu noziedzīgus nodarījumus veikušajām personām, kā arī pilnveidots tiesiskais regulējums, lai uzlabotu no vardarbības cietušajiem bērniem pieejamo atbalstu, pašā uzmanību LMZino_060114_bernu_parskats; Informatīvais ziņojums „Pārskats par bērnu stāvokli Latvijā 2012. gadā”

pievēršot bērnu aizsardzībai no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskāmiem, kā arī izstrādāti mehānismi, kas efektīvi aizsargā bērnu no atkārtotiem vardarbības gadījumiem (piemēram, varmās izolācija no imēnes). Lai pārliecinātos, vai iestādēs tiek ievēroti normatīvie akti bērnu tiesību aizsardzībā, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija veikusi bērnu grupas imēnes apspriežu, izglītības iestāžu un citu iestāžu pārbaudes. Izdarīti grozījumi tiesiskajās regulājumos (likuma grozījumu pakete iesniegta izskatīšanai Saeimā), uzlabojot iespējas saukt pie atbildības personas, kuras izdarījušas noziedzīgus nodarījumus pret tikumību un dzimumneaizskāmiem (nodrošināts pietiekami garš kriminālā atbildības noilguma termiņš, konceptuāli mainīta pieeja (attieksme) pret seksuālo rakstura darbību, pašīpašību netiklība, ieviesta seksuālo darbību gradācija; paredzēta kriminalizācija jebkuru seksuālo darbību, kas izdarīta bez cietušā piekrišanas u.c.). 2012.gadā pilnveidoti atbalsta pasākumi cilvēku tirdzniecības upuru atbalstam. Veicināta bērnu atņemšanas sodam alternatīvu sodu piemērošana nepilngadīgām personām, pilnveidotas prasības, kas nepieciešamas speciālistiem, kuri strādā ar bērnu kriminālprocesu. Nabadzības un ienākumu nevienlīdzības mazināšanai Latvija steno pasākumus, kas veicina iedzīvotāju ienākumu palielināšanos, aktīvi iesaistoties darba tirgū, stenojot nodokļu politikas pasākumus, kā arī veicot izmaiņas sociālās drošības sistēmā.

Lai panāktu bērnu stāvokli raksturojošo rādītāju uzlabošanu, ministriju un citu iesaistīto institūciju galvenās nākotnes ieceres ir saistītas ar esošajās politikas plānošanas dokumentos noteikto uzdevumu īstenošanu, izmantojot tam pieejamos finanšu resursus, kā arī turpināt ieviest dzīvību un, ja nepieciešams, pilnveidot nesen uzskatītas iniciatīvas, veicināt, ka šobrīd izstrādātajos stadijā esošie politikas plānošanas dokumenti un normatīvo aktu projekti tiek pieņemti un tiek uzskatīti ieviešana dzīvībā, tādējādi uzlabojot bērnu stāvokli valstī. Vienlaikus Bērnu tiesību aizsardzības komisijas ietvaros komisijas locekļi turpina darbu pie aktu ļaunajumu apspriešanas, ja nepieciešams, jaunu iniciatīvu izvirzīšanas, kas saistītas ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par bērnu tiesībām ieviešanas nodrošināšanu.

Informācija par plāna „Bērniem piemērota Latvija 2010.-2012.gadam” īstenošanu

	Rīcības virziens	A. VESELĀ GADĀ VEIČAMĀ VEICINĀŠANA			
	Politikas mērķis	1. Veselības aprūpe			
		Veicināt bērnu veselību un nodrošināt visiem bērniem pieejamas kvalitātes veselības aprūpi			
	Pasākumi izvirzīti mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Plānotie tiešie darbības rezultāti	Faktiskā izpilde
1.	Lai veicinātu bērnu un vecāku izpratni par bērnu traumas rašanās riskiem un izglototu par nepieciešamajiem drošības pasākumiem, sagatavot informāciju par traumu un ievainojumu profilaksi jauniešiem.	Katru gadu (reizi ceturksnī)	VM, IZM, NRTP, NVO	Informācija interneta vietnēs (VM interneta mājas lapā; bērniem paredzētā interneta vietnē par drošības jautājumiem www.dzimba.lv ; www.jaunatneslietas.lv un citur), bērniem paredzētās plašsaziņas informācijas līdzekļos.	2012.gadā ar VM finansētu atbalstu tika īstenota sabiedrības informācijas kampaņa par bērnu traumatisma mazināšanu un ZPNS – Zdauļpūšs sindroms novēršanu. Kampanijas ietvaros notika dažādas aktivitātes plašsaziņas interneta medijos, t.sk. tika izveidoti septiņi 2-3 minūšu garie padomu video un septiņi audio ziņoti par minētajiem, kas tika ievietoti VM, SPKC, Māmiņu klubā u.c. mājas lapās. Video ziņoti tika pārraidīti ar TV3 raidījumu „Māmiņu klubs” un „Māmiņu klub” (RU). Audio ziņoti tika translīti LR1 raidījumu „Imenes studija”. Kampanijas ietvaros tika izveidota un mācītājiem auditorijai adresēta izdevumos publicēta padomu rakstu sērija par bērnu traumatismu un ZPNS novēršanu, kurā izveidota un publicēta interneta padomu e-grāmata par minētajiem. Turpat kampanijas ietvaros tika organizēta preses konference, sagatavotas arī kampanijas norisi saistītās 9 preses relīzes. 2012. gadā tika atkārtoti iespiesta un izplatīta brošūra par bērnu traumatismu un drošību līdz 6 gadu vecumam „K

				<p>nosarg t sava b rna dz v bu” – 10 000 eks.</p> <p>IZM VISC izstr d ts materi ls, lai veicin tu b rnu izpratni par droš bu un vesel bu. „Vesels un drošs – interakt vi par vesel bas un cilv kdros bas jaut jumiem pirmskol un s kumskol ”:</p> <p>http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesels_un_dross.pdf</p> <p>IZM VISC 2012./2013.m c bu gad vis Latvij organiz ja jaut jumu akciju„Ko dar t, ja...”, kuras laik skol ni un skolot ji ies t ja jaut jumus par neskaidr m situ cij m daž d s skolas vid s. Starp ies t tjiem biež k sastopamie jaut jumi iek autu izstr d taj IZM VISC m c bu materi l :</p> <p>http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/2013_kodarit_ja.pdf</p> <p>Par b rnu droš bas jaut jumiem m r auditorijai LTV sniedz prevent vo inform ciju š d s programm s:</p> <ul style="list-style-type: none"> • LTV skol nu br v laik , atbilstoši sezonai demonstr izgl tojošus raid jumus b rniem par min tjiem aspektiem (raid jums „Gl biet b rnuš”). Videofilmas LTV p rraida pavasara br vdien s un s koties akt vajai sezonai – vasaras br v laika s kum . • Inform cija par droš bas pas kumiem, traum u rašan s riskiem un profilakses jaut jumiem ietverta raid juma „Kas te ? Es te!” satur atseviš os raid jumos. Raid jumu LTV p rraida rudens – pavasara sezon no septembra l dz maija beig m • Inform cija par traum u rašan s riskiem, u.c. min to
--	--	--	--	---

					problem tiku netieši ietverta ar LTV pied v jum film s b rnu auditorijai – Eirop veidotaj s b rnu film s un seri los.
2.	Lai pasarg tu b rnu no ce u satiksmes negad jumu riskiem, stenot izgl tojoši informat vus projektus (piem ram, semin ri, konkursi b rniem, satiksmes droš bas t mai velt tas sacens bas) b rniem par satiksmes droš bu, taj skait par traumatisma mazin šanu: - satiksmes droš ba	Septembris (katru gadu) 2., 3.ceturksnis (katru gadu) 1., 4. ceturksnis (katru gadu)	CSDD, SM, IZM	Informat vi izgl tojoši projekti par satiksmes droš bu, stenoto projektu skaits: Projekts par satiksmes droš bu g j jiem. Projekts par satiksmes droš bu velosip du vad t jiem. Projekts par satiksmes droš bu mop du vad t jiem.	Pildot Ministru kabineta apstiprin t s Ce u satiksmes droš bas programmas 2007.-2013.gadam izvirz tos m r us un politikas rezult tus, VAS „Ce u satiksmes droš bas direkcija” (turpm k – CSDD) sadarb b ar Valsts izgl t bas satura centru steno gan form l s, gan neform l s izgl t bas jom sekojošus pas kumus: • past v gu un sistem tisku izgl t bas procesu reglament jošo dokumentu – m c bu standartu, programmu un metodisko materi lu izstr di – , tajos iek aujot satiksmes droš bas jaut jumus, kas saist ti ar g j ju, pasažieru, velosip du un mop du vad t ju izgl tošanu. <u>Tom r satiksmes droš bas jaut jumu m c šanai netiek atv l ts pietiekams stundu skaits, kas ierobežo ar pedagogus visas noteikt s m c bu vielas apguv :</u> • lai veicin tu Latvijas izgl t bas iest d s skol nu apm c bu par satiksmes droš bas jaut jumiem, jau piecus gadus tiek organiz ts konkurss „CSDD satiksmes droš bas skola”. Konkursa m r is ir veicin t Latvijas skol s satiksmes droš bas jaut jumu m c šanu s kumskolas un pamatskolas klas s, lai skol niem veidotu un att st tu pareizas uzved bas iema as uz ce a. B rnu un jauniešu iesaist šan s projekts ir tieši saist ta ar pedagogu ieinteres t bu l dzdarboties ar saviem audz k iem un pedagogu zin šan m par satiksmes noteikumiem. Konkurss „Lab k CSDD satiksmes droš bas skola” tiek v rt ta gan kvantitat v dal ba CSDD projekts,

	<p>g j jiem; - satiksmes droš ba velosip d u vad t j i e m; - satiksmes droš ba mop du vad t j i e m; Papildus – projekti par aktu l ce u satiksmes droš bas t m m.</p>	<p>Regul ri (reizi pusgad) vismaz 1 projekts</p>		<p>Projekti par aktu l m ce u satiksmes droš bas t m m.</p>	<p>gan sasniegtie rezult ti tajos. Konkursa m r is - veicin t skolu, pedagogu un audz k u v lmi l dzdarboties satiksmes droš bas projektos – ir attaisnojies un katru gadu konkurs iesaist to skolu skaits palielin s. 2012. gad konkurs „Lab k CSDD satiksmes droš bas skola” piedal j s 236 izgl t bas iest des vis Latvij ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2012. gad CSDD jau devi padsmi to reizi vis Latvij organiz ja Jauno satiksmes dal bnieku forumu, pied v jot topošajiem un esošajiem velosip du vad t j i e m pilnveidot savas teor tisk s zin šanas un praktisk s braukšanas iema as. Katru gadu ap 2000 jauno velobrauc ju (skol ni vecum no 10 l dz 12 gadiem) uzlabo nepieciešam s iema as braukšanai ar velosip du un savu pirmo izgl t bas skolu satiksmes noteikumos un droš bas jaut jumos apg st CSDD r kotaj s Jauno satiksmes dal bnieku sacens b s. 2011/2012. m c bu gad vis Latvij norisin j s sacens bu „Jauno satiksmes dal bnieku forums” tr sdesmit divi re ion lie posmi, kur start ja 300 daž das komandas, k ar 150 b rni vismaz vien no posmiem p rbaud ja savas velobraukšanas prasmes, bet vair ki simti skol nu un l dzjut ju sacens bas skatoties uzzin ja, kas j zina un j m k velosip du vad t jam; • CSDD aicina ikvienu pedagogu s kt jauno m c bu gadu ar satiksmes droš bas stundu, jo skol ni pa vasaru ir aizmirsuši k pareizi uzvesties pils tas intens vaj satiksm , k ar uz lauku ce iem. Vair kus gadus m c bu gada s kum visi pirm s un otr s klases skol ni sa ma CSDD izveidot s m c bu gr matas – „Droši uz ielas” un „Liel i ce i, mazi ce i - droši ce i” un pedagogiem metodiskos ieteikumus šo stundu novad šanai; • pied v Latvijas visp rizgl tojošo skolu 6. – 8. klašu
--	---	---	--	---	--

				<p>audz k iem piedal ties satiksmes droš bas konkurs „Gribu b t mobils“, kur uzman ba tiek piev rsta velosip distiem un mop distiem, jo jauniešu vid arvien popul r ki k st šie transportl dzek i. 2012./2013. m c bu gad konkurs piedal j s 443 komandas (komand 5 skol ni), kas ir aptuveni par pussimts komand m vair k nek iepriekš j m c bu gad ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • jau desmit gadus katru vasaru Kurzemes liel kaj s pils t s notiek b rniem sacens bas „B rnu rallijs Kurzeme”: Skol nu br vlaika vasaras m nešos aktualiz jas jaut jums par iesp j m b rniem un vi u imen m apg t un pilnveidot zin šanas satiksmes droš bas jom . Sacens bas ir veids, kas motiv b rnus b t akt viem un darboties ar satiksmes droš bas jaut jumu apguv ; • CSDD organiz konkursu „Gada jaunais autovad t js”. Konkurss notiek etrus gadus, radot iesp ju jauniešiem vecum no 16-18 gadiem pier d t savas topoš autovad t ja prasmes, un zinošu instruktoru uzraudz b p rbaud t sevi daž d s situ cij s uz ce a. Kopum 2012.gad konkurs piedal j s 578 jaunieši. <p>CSDD satiksmes droš bas projekti ir neat emama m c bu procesa sast vda a, jo t dej di b rniem saistoš un interesant veid tiek rasta iesp ja apg t nepieciešam s zin šanas par satiksmes droš bas jaut jumiem. Ik gadu jaunajiem satiksmes dal bniekiem ir iesp ja m c ties izprast satiksmes procesus gan ejot k j m, gan braucot ar k du no transporta l dzek iem. Diemž l ne visi Latvijas b rni šo iesp ju izmanto un tam par pamatu ir skolas, pedagogu vai vec ku neieinteres t ba.</p> <p>IZM VISC no 2010.gada atbalsta CSDD r kotos konkursus</p>
--	--	--	--	---

					<p>„Gribu būt mobilis!” (6.-8.klašu skolniekiem par velosipeda un mopeda vadītājiem ceļos satiksmē) un “Latvijas Jauno satiksmes dalībnieku forums” (par drošības jautājumiem ceļos satiksmē) sniedzot metodisku atbalstu to organizāšanai.</p> <p>IZM VISC speciālisti 2012.gadā sniedza metodisku atbalstu projektam “Satiksmes drošības stundas 1.-3.klasei” Rīgas Motormuzejā (vairoja CSDD pedagoga vadītājas stundas, analizēja tās un sniedza ieteikumus to pilnveidei).</p>
3.	<p>stenojot informatīvi izglātojošus pasākumus bērniem un viņu vecākiem, rīstniecības, izglītības un sporta speciālistiem par veselīga uztura jautājumiem, fiziskā aktivitātes veidošanu, sporta nodarbošanos, iespaidam,</p>	2012.gadā regulāri (reizi ceturksnī)	<p>VM (SMVA (no 2013.gada 1.janvāra – Valsts sporta medicīnas centrs - VSMC)), IZM</p>	<p>Viens informatīvi izglātojošs pasākums bērniem un viņu vecākiem, rīstniecības, izglītības un sporta speciālistiem.</p>	<p>1. Atbilstoši Rīgas domes pieprasījumam, 2012.gadā novadīti 6 semināri „Vingrinājumi pirmskolas vecuma bērniem sporta nodarbošanās”, izglāti 153 pirmskolas izglītības iestāžu darbinieki.</p> <p>2. Atbilstoši Vecumnieku domes pieprasījumam novadīti 6 semināri „Vingrinājumi pirmskolas vecuma bērniem sporta nodarbošanās”, izglāti 19 pirmskolas un sākumskolas izglītības iestāžu darbinieki</p> <p>3. Atbilstoši Limbažu domes pieprasījumam novadīti 6 semināri Limbažos „Sākumskolas un pirmskolas vecuma bērnu kustību un balstāsistēmas attīstības raksturojums”, izglāti 26 pirmskolas un vispārīgās izglītības iestāžu darbinieki</p> <p>No 2011. līdz 2012.gadam ESF ietvaros IZM VISC organizēja kursus skolotāju profesionālās un pedagoģiskās kompetences pilnveidei un prasmju atjaunošanai par 3.punktā minētajiem jautājumiem.</p> <p>Aktualizēti veselības un cilvēkdrošības jautājumi un to stenošana pedagoģiskajam procesam pirmsskolā un sākumskolā. Atbalsta materiāls bērnu vecākiem un skolotājiem „Vesels un drošs – interaktīvi par veselības un cilvēkdrošības jautājumiem”</p>

	<p>traumatisma mazināšanu, datoru un azartspēļu atkarības novēršanu, narkotiku un dopinga vielu kaitīgumu ietekmi.</p>			<p><u>pirmskol un s kumskol</u>” prezentāts praktiskās darbnīcas: 2012. gada 13.martā Bērnu klāstīniskās universitātes slimnīcā Rīgā (mācību auditorija – medicīnas darbinieki, mediji, bērni, bērnu vecāki); 15.martā konferencē „Iespēja tilts – izglītības s kumskol” Valmierā (mācību auditorija – pedagogi); 5.aprīlī Grobiņas pamatskolā (mācību auditorija – mediji, Kurzemes reģiona pedagogi, bērni); 26.aprīlī Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā Zinātniski pētnieciskās aparātprasunpētniecības metodikas izstādē (esošajiem un topošajiem sporta speciālistiem); 25. – 27.maijā izstādē „Bērnu pasaule” ietvaros pasākumā "Kas te? Es te! pasākums" (mācību auditorija – bērni, bērnu vecāki); 1.jūnijā Starptautiskajā līdzīdībā „Rīga” (mācību auditorija – bērni, bērnu vecāki). Kopā – 6 pasākumi. Vides spēlī „Vesels un drošs” izmantojušas 16 izglītības iestādes.</p> <p>IZM VISC 2012.gadā izveidoja metodiskos materiālus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pirmsskolas un s kumskolas bērnu vecākiem un skolotājiem „Vingro kopā ar mani! Stājas vingrinājumi pirmsskol un s kumskol” http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vingro_kopa_ar_mani.pdf • informatīvo materiālu vecākiem „Bērns sešu gadu vecumā: no rotaļmācībām” http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/berns_6gad_vecuma_infmat.pdf • Lai veicinātu bērnu izpratni par drošību un veselību. „Vesels un drošs – interaktīvi par veselības un cilvēkdrošības jautājumiem pirmskol un s kumskol” http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesels
--	--	--	--	--

				<p>4 publikācijas SMVA interneta vietn http://www.smva.gov.lv/.</p>	<p>un_dross.pdf</p> <p>1.Izdots materiāls: L. Kalniņa „Vingrinājumi pirmsskolas vecuma bērniem sporta stundu nodarbībām”. Rīga, 2011. Izplatīts izglītības, sporta skolu un veselības aprūpes iestāžu darbiniekiem.</p> <p>2.Ievietots raksts SMVA (VSMC) mājas lapā „Kādi skolēni ir svarīgākie sporta stundās?”</p> <p>3.Ievietots buklets SMVA (VSMC) mājas lapā „Kādi ir tava stāja?”</p> <p>4.Ievietots raksts SMVA (VSMC) mājas lapā „Fiziskā aktivitāte – minimālais nepieciešamais daudzums”.</p> <p><i>Papildus skatīt Pārskata par bērnu stāvokli Latvijā 2012.gadā 1.5.4.punktā sniegto informāciju.</i></p>
	Rcības virziens	A. VESELĀ DZĒVĒŠANA VEICINĀŠANA Veselīga un droša dzīve			
	Politikas mērķis	Radīt bērniem vajadzīgos atbilstošus veselīgu, drošu vidi un infrastruktūru.			
	Pasākumi izvirzīti mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbi un rezultāti	Faktiskā izpilde

4.	Aizliegt b rniem bez rakstiskas rsta at aujas apmekl t sol rijus, k ar noteikt higi nas pras bas sol rijiem.	2010.gads (2.ceturksni s)	VM	Ministru kabineta noteikumi „Higi nas pras bas sol riju pakalpojumu sniegšanai”	Saska ar Ministru kabineta 2010.gada 7.septembra noteikumu Nr.834 „Noteikumi par kosm tisk iedeguma ieg šanas pakalpojuma higi nas un nekait guma pras b m un šo pras bu uzraudz bas k rt bu” 5.punktu pakalpojumu ir aizliegts sniegt pat r t jiem, kas jaun ki par 18 gadiem, iz emot gad jumus, ja min t persona uzr da imenes rsta vai dermatologa izzi u, ka t s vesel bas st voklis ir atbilstošs pakalpojuma sa emšanai. imenes rsta izzi a un dermatologa izzi a ir der ga sešus m nešus.
5.	Lai nov rstu b rnu traumatisma risku, pilnveidot tiesisko regul jumu, kas j iev ro, veidojot un uzturot k rt b peldvietas.	2010. gads (2.ceturksni s)	VM	Ministru kabineta noteikumi „Peldvietu droš bas pras bas”.	Ministru kabinet 2012.gada 10.janv r pie emti noteikumi Nr.38 „Peldvietas izveidošanas un uztur šanas k rt ba”. Noteikumu projekts nosaka peldvietas izveidošanas un uztur šanas k rt bu, k ar pas kumus peldvietas higi nas un droš bas pras bu nodrošin šanai. Min tie pas kumi ietver - atbilstošu peldvietas teritorijas izv li, labiek rtošanu un norobežošanu, peldvietas apmekl t ju inform šanu par peldvietas izvietojumu, peld dens kvalit ti, par sabiedrisk s k rt bas pras bu iev rošanu un drošu uzved bu peldviet , par pirm s pal dz bas sniegšanu un iesp ju sa emt pal dz bu rk rtas situ ciju gad jumos u.c. Papildus min tajam šie noteikumi nosaka to Baltijas j ras, R gas j ras l a un iekšzemes peldvietu sarakstu, kur s peld dens monitoringu veic par valsts budžeta l dzek iem (turpm k – peldvietu saraksts). Ar jaunajiem noteikumiem ir tehniski ticis apvienots tiesiskais regul jums, kas iepriekš bija noteikts MK 2008.gada 17.j nija noteikumos Nr.454 „Peldvietu higi nas pras bas” un MK 2010.gada 6.apr a noteikumos Nr.341 „Peldvietu izveidošanas un uztur šanas k rt ba”.

6.	Lai novrstu nelabv l gas vides rad tus b rnu slim bu riskus, sagatavot inform ciju par misko, fizik lo u.c. nelabv l go faktoru ietekmi uz b rnu vesel bu.	Katru gadu (reizi ceturksn)	VM, IZM, NRTP (no 2010.gada 11.augusta – Nacion l elektronisko plašsazi as l dzek u padome), NVO	Inform cija interneta vietn s (VM interneta m jas lap ; b rniem paredz taj interneta vietn par droš bas jaut jumiem www.dzimba.lv ; www.jaunatneslietas.lv un citur), b rniem paredz tos plašsazi as inform cijas l dzek os.	<p>2012.gad VM m jas lap sada „Tava vesel ba” tika ievietoti informat vie materi li, lai pasarg tu b rnus no apk rt j s vides rad tajiem riskiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ieteikumi drošai peld šanai un peldvietu dens kvalit te • Uztura ieteikumi vasaras karstaj m dien m • Ieteikumi grila aizdedzin šanas š idrumu drošai izplat šanai un lietošanai • Ierobežojumi un nosac jumi sol rija jeb kosm tisk iedeguma ieg šanas pakalpojuma sa emšanai • Ieteikumi b rnu droš bai vasar • Padomi b rnu droš bai m j s • Mazu a p rkaršana – viens no z dai a p kš s n ves riskiem • Tikko dzimušu b rnu droš ba – kritieni no augstuma • K pasarg t b rnu no aizr šan s? • B rnu kritieni, sasitumi, nobr zumi – k nov rst un c n ties ar sek m • Sl kšana – viens no riskiem b rna dz v bai • K sniegt pirmo pal dz bu sl kšanas gad jumos? • K r koties, ja b rns aizrijas? • Saind šan s – drauds b rna vesel bai un dz v bai m j s • K pasarg t b rnu no apdegumiem un applauc jumiem? <p>B rna droša p rvad šana automaš n</p> <p>IZM VISC 2011.gad izstr d ja visp r j s vid j s un profesion l s izgl t bas izgl tojamajiem m c bu materi lu par zin šanu, prasmju un attieksmju kopumu par ikdien</p>
----	--	------------------------------	--	---	---

					<p>iespjam m b stam m situ cij m, drošas uzved bas principiēm, k ar katastrof m, kas var notikt, pašu uzman bu piev ršot r c bai rk rtas gad jumos</p> <p>http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/civila_aizsardziba.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> • LTV skol nu br vlaik , atbilstoši sezonai demonstr izgl tojošus raid jumus b rniem par min tajiem aspektiem (raid jums „Gl biet b rnus”). Videofilmas saturs ietver daudzveid gu b rnu droš bas risku anal zi. Videofilmas LTV p rraida pavasara br vdien s un s koties akt vajai sezonai – vasaras br vlaika s kum . • Inform cija par droš bas pas kumiem, traumu rašan s riskiem un profilakses jaut jumiem ietverta raid juma „Kas te ? Es te!” satur atseviš os raid jumos. Raid jumu LTV p rraida rudens – pavasara sezon no septembra l dz maija beig m • Inform cija par traumu rašan s riskiem, u.c. min to problem tiku netieši ietverta ar LTV pied v jum film s b rnu auditorijai – Eirop veidotaj s b rnu film s un seri los.
7.	Lai veicin tu drošu un kvalitatu b rnu uzraudz bas pakalpojumu att st bu, pilnveidot	2011.gads (1.ceturksnis)	LM, TM, IZM, VM, FM, LPS, NVO	Groz jumi B rnu ties bu aizsardz bas likum , preciz jot defin cijas un paredzot dele jumus	<p>Saeim 2013.gada 30.maij pie emti groz jumi B rnu ties bu aizsardz bas likum , kas paredz pilnveidot tiesisko regul jumus attiec b uz gad jumiem, kad vec ki nodod b rnu citas personas uzraudz b .</p> <p>Ja vec ki vai persona, kuras apr p b rns nodots, nevar nodrošin t, ka b rns l dz septi u gadu vecumam vi u promb tnes laik atrodas uzticamas personas kl tb tn , vi iem</p>

	tiesisko regulējumu, kas reglamentē bērnu uzraudzības pakalpojumu sniegšanu.		Ministru kabinetam noteikumu izstrādei.	ir pienākums nodrošināt bērnu uzraudzību pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja bērnu dzīvībai vai cit bērnu uzraudzības vietā, vai pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja, kas steno pirmsskolas izglītības programmu vai bērnu interešu izglītības programmu. Šā likuma 72.pantā noteiktie ierobežojumi attiecināmi arī uz bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju (tirdziniekiem). Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja pakalpojumu sniegšanas vietā nodrošina bērnam atbilstošu vidi, kas nerada draudus viņa drošībai, dzīvībai, veselībai, tikumībai un vispusīgai attīstībai, kā arī nodrošina bērnam likumiskajam pārstāvim iespēju iepazīties ar dokumentāciju, kas apliecina šā likuma 72.pantā trešajā daļā noteikto prasību izpildi. Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja tiek reģistrēti Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistrācijā. Prasības bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējiem, to reģistrācijai, noteikums, Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistrācijai un reģistrācijai jānosaka Ministru kabinets.
		2011.gads (4.ceturksnis)	Ministru kabineta noteikumi par prasībām bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējiem.	2013.gada 1.septembrī spēkā stājās Ministru kabineta 2013.gada 16.jūlijā noteikumi Nr.404 „Prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrācijai”. Noteikumi nosaka profesionālo kvalifikāciju un drošības prasības, sniedzot pakalpojumu, pakalpojuma sniedzēju reģistrācijai, kārtību reģistrācijai, reģistrācijai un reģistrācijai jānosaka informāciju (<u>noteikumu 1.punkts</u>), nodrošinot Bērnu tiesību aizsardzības likuma 50. ³ panta ceturto daļu noteiktā deleģējuma Ministru kabinetam izpildi. Likumprojekts „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” (Nr.271/Lp11),

				<p>saska ar kuru attiecīgās deleģējums Ministru kabinetam ir noteikts 50.³ panta ceturtajā daļā, 2013.gada 30.maijā ir pieņemts Saeimā 3.lasījumā.</p> <p>2013.gada 9.augustā stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.403 „Kārtība, kādā tiek aprīnīti un piešķirts valsts atbalsts par bērniem no pusotra gada vecuma līdz brīdim, kad tiek uzskaitīti obligātie bērni sagatavošana pamatizglītības ieguvei, bērniem saņem pakalpojumu pieprivāto pakalpojumu sniedzēja”. Tie paredz risinājumu pašvaldību pirmsskolas rindu likvidēšanai un paredz valsts atbalstu līdz 100 latiem mēnesī privātiem pakalpojumu sniedzējiem, kuri nodrošina pirmsskolas izglītības programmu apguvi vai bērnu uzraudzības pakalpojumu sniegšanu kā pilna laika pakalpojumu (astoņas stundas dienā) darbdienās. Minēto noteikumu darbības laiks bija termiņš – 2013.gada 31.decembris. Minētie noteikumi zaudēja spēku 2014.gada 1.janvārī. To vietā pieņemti jauni Ministru kabineta noteikumi „Kārtība, kādā tiek piešķirts un aprīnīti valsts atbalsts par bērnu no pusotra gada vecuma līdz pamatizglītības ieguves uzsākšanai, ja bērniem saņem pakalpojumu pieprivāto bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēja”. Pieņemti 10.12.2013., Nr. 1462, spēkā stājās 01.01.2014. Ministru kabineta noteikumu projekta darbības laiks ir termiņš - līdz 2014. gada 31. decembrim.</p>
	Rc bas virziens	A. VESELĀ DZĒVĒŠANA		
		3. Smēķēšana, alkohols, narkotiskās, toksiskās un citas apreibinošās vielas un citas atkarības		
	Politikas	Veikt preventīvos pasākumus, uzlabot veselības aprūpi un nodrošināt efektīvu rehabilitāciju, lai novērstu		

	m r is	sm šanas, alkohola, narkotisko, toksisko un citu apreibinošo vielu lietošanas un citu atkarību izplatību bērnu un jauniešu vidē.			
	Pasākumi izvirzīti mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Faktiskā izpilde
8.	Pilnveidot tiesisko regulējumu, lai savlaicīgi konstatētu apreibinošo vielu lietošanas gadījumus izglītības iestādēs: precizēt pasākumus, kas saistīti ar profilakses veikšanu izglītības iestādēs, tai skaitā, mērķa pieņemšanu profilakses veikšanai; atkarības	2010.gads (2.ceturksņi)	IZM, VM, LM	Ministru kabineta noteikumi „Kārtība, kādā nodrošināma izglītājamo profilaktiskā veselības aprūpe un pirmās palīdzības pieejamība izglītības iestādēs”	2010.gada 23.martā tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr.277 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītājamo profilaktiskā veselības aprūpe un pirmās palīdzības pieejamība izglītības iestādēs”, kuri vienlaicīgi nosaka arī cēloņus, ja izglītības iestādēs konstatē vai ir aizdomas, ka izglītājamie lieto, glabā vai izplata atkarību izraisošas vielas. Minētie noteikumi paredz arī izglītības iestādes vadītāja, rīstniecības personas – mērķa vai rīstniecības palīgā (feldšera) un izglītības iestādes darbinieka, kurš apmēcīs pirmās palīdzības sniegšanu, pienākumus.

	<p>vielu lietošanas ierobežošanas plāna izstrādi izglītības iestādēs.</p>				
	Rc bas virziens	B. C a ar HIV/AIDS			
		1. Prevent vais darbs			
	Politikas m r is	Veikt prevent vos pas kumus HIV/AIDS, STS izplat bas nov ršanai b rnu, jauniešu vid Latvij , k ar mazin t HIV infekcijas ietekmi uz b rniem, imeni un sabiedr bu kopum			
	Pas kumi izvirz t m r a sasniegšanai	Izpildes termi i	Atbild g instit cija un iesaist t s instit cijas	Tiešie darb bas rezult ti	Faktisk izpilde
9.	Noskaidrot b rnu zin šanas par HIV/AIDS/STI profilaksi un, balstoties uz ieg to inform ciju par skol nu zin šan m, ja nepieciešams , izstr d t attiec gus	2011. gads (2.ceturks nis)	IZM, VM	<p>Diagnostic joša p rbaude soci laj s zin b s pamatskolas vec kaj s klas s, kur iek auti jaut jumi par skol nu zin šan m par HIV/AIDS/STI profilaksi.</p> <p>Ministru kabineta noteikumi „Groz jumi Ministru</p>	<p>2012.gad IZM VISC izstr d ja un 2013.gad stenoja diagnostic jošos darbus 5.un 9.klases skol niem par vesel bas izgl t bas jaut jumiem. stenotie darbi par d ja, ka skol nu zin šanas vesel bas izgl t bas jaut jumom ir labas.</p> <p>Diagnostic jošo darbu rezult ti tiks emti v r , izstr d jot jauno, kompeten u pieej veidoto pamatizgl t bas standartu.</p>

	pilnveidojum us normat vajos aktos			kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1027 „Noteikumi par valsts standartu pamatizglītības un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem” (ja, konstatēta šādu grozījumu nepieciešamība).	
	Rc bas virziens	C. Kvalitātes izglītības nodrošināšana			
	Politikas mērķis	1. Pirmsskolas un obligātās izglītības pieejamība un kvalitāte			
	Politic mērķis	Nodrošināt katram bērnam pirmsskolas un obligātās izglītības ieguves iespējas, uzlabot mācību un audzināšanas procesa un rezultāta kvalitāti.			
	Pasākumi izvirzīt mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Faktiskā izpilde
10.	Sniegt metodisko un citu veida atbalstu skolotāju disciplinētības nodrošināšanai, t.sk.	Regulāri (reizi mēnesī)	IZM, pašvaldības	Informatīvo un izglītīgo pasākumu (semināru, konferenču, darba grupu u.c.) skaits.	2011.gada 1.februārī tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr.89 „Kārtība, kādā izglītības iestādes inform izglītījamās personas, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītījamās personas iemesla neapmeklē izglītības iestādi”, kas nosaka kārtību, kā izglītības iestādes rīkojas, ja izglītījamās personas iemesla neapmeklē izglītības iestādi. Tiek organizēti regulāri semināri novadu un republikas pilsoņu

<p>m c bu stund s:</p> <p>1) veicin t moderno tehnolo iju izmantošanu skol nu discipl nas nodrošin šan ai (piem ram, e-zi ojumus par skol nu kav jumiem) ;</p>				<p>izgl t bas p rvalžu vad t jiem un izgl t bas speci listiem, kuros notiek inform cijas apmai a un diskusijas. Notiek darba grupas un san ksmes ar soci lo partneru, nevalstisko organiz ciju, vec ku, uz m ju un citu ieinteres to pušu dal bu par aktu liem jaut jumiem.</p> <p>2013.gada 21.maij Ministru kabinets apstiprin ja groz jumus 2009.gada 24.novembra Ministru kabineta noteikumos Nr.1338 „K rt ba, k d nodrošin ma izgl tojamo droš ba izgl t bas iest d s un to organiz tajos pas kumos”, kuri paredz r c bas so us gad jumos, kad skol ns apdraud savu vai citu personu vesel bu, droš bu vai dz v bu.</p> <p>Tie izstr d ti, konsult joties ar Latvijas skolu psihologiem un balstoties uz Latvijas Skolu psihologu asoci cijas 2012.gada decembr veikt p t juma „Metodiskie ieteikumi darb ar izgl tojamajiem, kuriem ir agres va uzved ba” par skol niem, kuriem ir agres va uzved ba rezult tiem. Min taj p t jum iek auta vair ku valstu pieredzes izp te (piem ram, Lietuvas, Somijas, V cijas, D nijas) attiec b uz agres vajiem b rniem, k ar izstr d ti metodiskie ieteikumi darb ar šiem b rniem.</p> <p>Min tie metodiskie ieteikumi ikdienas situ ciju uzlabošanai skol nu discipl nas jaut jumos tika pied v ti republikas pils tu un novadu izgl t bas iest d m. P t jums ir pieejams IZM m jas lap .</p> <p>Izgl t bas iest des akt vi izmanto inform cijas sist mas „E-klase” un „Mykoob”, kas moderniz m c bu procesu un</p>
--	--	--	--	--

	2) stenot informatīvi izglītojušus pasākumus pedagogiem par priekšnosacījumiem skolna – pedagoga sadarbībai, skolnu uzvedības problēmrisināšanai, konfliktsituāciju novēršanai skolās.	2010.gada 2.ceturksnis 2010.gada 4.ceturksnis	LM (VBTAI)	5 semināri 150 skolpedagogiem; 5 semināri 150 skolpedagogiem;	skolvaldības sistēmā, ir palīgskolotājiem, informējot vecākus par skolnāmcibūgaitēm, kāarpiedāvājot skolniekiemrtkāunrtkāuzzinātāzmes, kāvajumus, uzdotos darbus mājās un citas ar skolu saistītās aktivitātes. 2010.gada otrajā un ceturtaj ceturksnī saistībā ar iespējamo izglītības iestāžu emocionālo un/ vai fizisko vienaudžu savstarpējovardarbību, VBTAI novadja radošās darbnācas skolniekiem par konfliktrisināšanas prasmēm, savstarpējāsaskarsmī, kāorganizājaseminārus izglītības iestāžu darbiniekiem par skolnupozitīvo disciplināšanu, vecāku un skolas savstarpējoadarbību un konfliktsituāciju risināšanu. 2010.gada otrajā ceturksnī novadītas 23 radošās darbnācas un noorganizēti 9 semināri. Savukārt 2010.gada ceturtaj ceturksnī novadīta 31 radošā darbnāca. 2011. gadā VBTAI novadja 10 seminārus par mediācijas metodes izmantošanu konfliktsituāciju risināšanā. Kopumā imenes aprēpes iestādēs. Kopumā semināros piedalījās 79 rpus imenes aprēpes iestāžu darbinieki un 107 bērni. VBTAI, veicot pārbaudes izglītības iestādēs, saistībā ar iespējamo emocionālo un/ vai fizisko vienaudžu savstarpējovardarbību, piedāvājānovadīt radošās darbnācas skolniekiem par konfliktrisināšanas prasmēm. 2011.gadā novadītas 75 radošās darbnācas 1774 skolniekiem.
11.	Attīstīt iekārtotās izglītības principu	2010.gada 2.ceturksnis	TM (no 2011.gada 1.janvāra – KM), IZM,	Turpināt labas prakses ieviešanu, īgāniem (romiem) uzsākot darbu	Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2011.gada 20.oktobra rīkojumu Nr.542) ietvaros paveiktais:

	<p>ig nu (romu) izgl t bas veicin šanai.</p>		<p>pašvald bas, NVO</p>	<p>izgl t bas iest d s, kur s kop ar citu taut bu b rniem m c s ig nu (romu) b rni, k skolot ju pal giem (ieviestas skolot ju pal gu ig nu (romu) darba vietas izgl t bas iest d s).</p> <p>Nodrošin ts darbs sešiem skolot ju pal giem ig niem (romiem) seš s izgl t bas iest d s (Vilpulkas s kumskol , L dezera pamatskol , Vi akas pamatskol , Vi nes Bauma a K r a pamatskol , J kabpils 2.vidusskol un Maltas 2. vidusskol).</p>	<p>2012.gad nevalstisk organiz cija „Izgl t bas iniciat vu centrs” izstr d ja informat vo ce vedi „Iek aujot ig nu skol nus” (62 lapas) valsts budžeta finans t atkl t projektu konkursa „Integr cijas pas kumi 2011” ietvaros. Projekta m r is bija veicin t romu etnisk s kult ras savdab bas saglab šanu un iepaz šanu skol s, sekm jot sadarb bu un starpkult ru dialogu kult ras un soci lo atš ir bu samazin šanai.</p> <p>2012.gad Latvijas NVO fonda valsts budžeta programmas sabiedr bas salied šanai „ rpuskolas pas kumu programma” ietvaros Tradicion l s kult ras biedr ba „Mantojums” stenoja projektu „Draugus ieg st kop g darb ”, kura t ma – sabiedr bas vienot bas (integr cijas) veicin šana, kas balst ta uz latviešu un romu etnisko kult ras trad ciju v rt bu iepaz šanu un populariz šanu. Projekt tika iesaist ta Limbažu novada L dezera pamatskolas folkloras kopa, Limbažu m kslas skolas un Ventspils vakara vidusskolas romu taut bas skol ni.</p> <p>Valsts budžeta atbalst to salied t bas pas kumu ietvaros Latvijas Nacion l s bibliot kas B rnu literat ras centrs ir stenojis las šanas veicin šanas programmu „B rnu un jauniešu ž rija” Latvijas pašvald bu publiskaj s bibliot k s, diaspor un maz kumtaut bu skol s. Programmas aktivit šu m r is bija uzlabot las šanas, valodas lietošanas un diskusiju prasmes 6-14 gadus veciem b rniem, t.sk. romu b rniem. Piem ram, Kurzemes re iona bibliot kas (Ventspil , Sabil un Talsos) programmas aktivit t s ir iesaist jušas romu b rnus, lai</p>
--	--	--	-------------------------	---	---

				<p>uzlabotu to iek aušanu izglītības iestādes sociālajā vidū un veicinātu starpkultūru dialogu starp romu un citu tautību grupām.</p> <p>Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam Rīcības virziena „Pilsoniskā sabiedrība un integrācija” 1.3.mērķa „Veicināt sociāli atstumto grupu iekļaušanos sabiedrībā un novērst diskrimināciju” 1.3.6.1.pasākuma „Paaugstināt romu tautību grupu izglītības līmeni, nodrošinot atbilstošas mācību programmas un metodiku, un paplašināt iespējas romu kopienas pēcteciem, kuri pērsnieguši obligātās izglītības ieguves vecumu, iesaistīties izglītības procesā” pasākuma izpilde, t.sk.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzskatīt skolotāju palīgumu romu sagatavošanas labās prakses turpināšanai skolās; • regulāri situācijas analīze par to izglītības iestāžu darbu, kurās mācās romu skolnieki, piemēram, par skolotāju profesionālo sagatavotību darbam klasēs, kurās mācās dažādas etniskās piederības grupas; • romu izglītības vecuma uzskaites mehānismu izveide, lai mazinātu skolas neapmeklēšanas risku; • dialoga uzturēšana ar romu grupu vecākiem, iesaistot tos izglītības procesā un skaidrojot izglītības nozīmi; • romu grupu iesaistīšana lasīšanas veicināšanas aktivitātēs publiskajās bibliotēkās, izmantojot Latvijas Nacionālās bibliotēkas programmu „Bērnu un jauniešu žurnāls”.
--	--	--	--	---

					<p>2013./2014.gad ES nodarbin t bas un soci l s solidarit tes programmas „PROGRESS 2007-2013” sada as „Pretdiskrimin cija un daž d ba” ietvaros Sabiedr bas integr cijas fonds sadarb b ar Kult ras ministriju un NVO pl no stenot projektu „Daž di cilv ki. Atš ir ga pieredze. Viena Latvija”, kur ir paredz ti pas kumi, lai palielin tu sabiedr bas inform t bu par romu st vokli valst un veicin tu romu iek aušanos sabiedr b :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Latvijas lab s prakses romu integr cij izgl t bas jom apzin šana un t l knodošana starptautisk l men ; • apa galda diskusijas, lai veicin tu romu iek aušanu un izgl t bas l me a paaugstin šanu (5 re ionos ar 30 dal bniekiem katr). <p>Visi pas kumi tiks stenoti piesaistot skolot ju pal gus romus un citus romu kopienas p rst vjus.</p> <p>Projekta ietvardokumenta un projekta pieteikuma izstr de un iesniegšana 2013.gada projektu konkursam ES nodarbin t bas un soci l s solidarit tes programmas „PROGRESS 2007-2013” sada as „Pretdiskrimin cija un daž d ba” ietvaros, iek aujot projekt pas kumu par p t juma izstr di par romu, t.sk. b rnu situ ciju un risin jumiem izgl t bas, vesel bas apr pes un cit s jom s (izpild ts).</p>
12.	1) Izstr d t programmas fizisk m aktivit t m visp rizgl toj ošo skolu	2010.gada 4.ceturksni s	VM (SMVA (no 2013.gada 1.janv ra – Valsts sporta medic nas centrs)), IZM	1) Izstr d to programmu skaits (dokumenti ar ieteikuma raksturu).	Sagatavots materi ls „Metodiskie ieteikumi pirmsskolas un s kumskolas izgl tojamiem sporta p ctec bas apguvei „Sagatavošanas grupa”, kas nos t ts 2012.gada 28.febru r VM un IZM.

<p>sagatavošana s grup iedalījumiem bērniem sporta stundās no 1. līdz 9. klasei. 2) Izstrādāt vadlīnijas rīstniecības personām fiziskās aktivitātes ieteikumiem bērniem ar veselības traucējumiem.</p>	<p>2011.gada 2.ceturksnis</p>		<p>2) Izstrādāt vadlīniju skaitis (dokumenti ar ieteikuma raksturu).</p>	<p>Sagatavots materiāls (projekts) rīstniecības personām fiziskās aktivitātes ieteikumiem bērniem ar veselības traucējumiem.</p>
--	-------------------------------	--	--	--

13.	Izvērtēt nepieciešamību pilnveidot informācijas pieejamību kompetento iestāžu, tostarp pašvaldības izglītības iestāžu, sociālo dienestu un bērniem speciālistiem, lai šīs institūcijas savlaicīgi saņemtu aktuālās ziņas par izglotājamo, kuram nepieciešama palīdzība (palīdzības mērķis, uzvedības problēmu risināšana, lai	2011.gads (4.ceturksnis)	LM, IZM, RAPLM (no 2011.gada 2.aprīļa – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM)), pašvaldības, izglītības iestādes	Izveidota darba grupa, kur izlemts jāaut jūms par informācijas pieejamību, kā arī sagatavoti priekšlikumi labklājības ministram kompetento institūciju saziņas uzlabošanai (kā daļa no konkrēti informācijas tīksta ieviešanas, kur informācijas sistēma, kāds būs informācijas ieviešanas mehānisms, nepieciešamās normatīvās un finansējums).	<p>Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs izveidojis darba grupu (saskaņā ar Iekšlietu ministres 2010.gada 17.maija rīkojumu Nr.910 „Par starpinstitūciju darba grupas izveidošanu”), lai izstrādātu Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmu (NPAIS) un ar to saistīto normatīvību. Darba grupā piedalījās LM, IZM, VARAM, TM, IEM, VM, Tiesībsarga biroja, VBTAI, VP, VPD, IVP, VSAA, PMLP, VRAA, LPS, Latvijas imenes rīcību asociācijas, pašvaldību policijas, pašvaldību sociālo dienestu, bērniem speciālistiem, kā arī citu institūciju pārstāvji.</p> <p>NPAIS mērķis ir nodrošināt efektīvu informācijas apstrādi par riska nepilngadīgo personām (piem., nepilngadīgo personas, kas izdarīja likumpārkāpumus, klaidošu sociālo nelikumīgo un bēstamos apstākļos u.c.).</p> <p>Informācijas sistēmas izstrādes darbs ir ticis pabeigts, patlaban notiek sistēmas ieviešana, kā arī starpinstitūciju vienošanās noslēgšana starp IEM, IC, kā NPAIS pārzini un institūcijām, kurās sistēmu lieto.</p> <p>Saskaņā ar VBTAI sniegto informāciju NPAIS nelieto daudzas bērniem speciālistiem, jo vēl ir procesā līgumu slēgšanas procedūra, kas ir atkarīga tikai no IEM, IC. Bērniem speciālistiem nav tikušas dotas pieejas tiesības.</p>
-----	---	--------------------------	---	---	--

	atkl tu un nov rstu atkar bas probl mas, pasarg tu b rnu no vardarb bas un cit m prettiesisk m darb b m, u.tml.).				
14.	Noskaidrot skol nu zin šanas par vesel bas jaut jumiem, izgl tojamo izpratni par indiv da vietu un lom u imen un sabiedr b . Ja nepieciešams , pilnveidot izgl t bas saturu (izstr d t groz jumus	2011. gads (1.ceturks nis)	IZM (VISC), VM, TM	Diagnostic joša p rbaude par skol nu zin šan m par vesel bas jaut jumiem, izgl tojam izpratni par indiv da vietu un lom u imen un sabiedr b . Ministru kabineta noteikumi „Groz jumi Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1027 „Noteikumi par valsts standartu	2012.gad VISC izstr d ja un 2013.gad stenoja diagnostic jošos darbus 5.un 9.klases skol niem par vesel bas izgl t bas jaut jumiem. stentotie darbi par d ja, ka skol nu zin šanas vesel bas izgl t bas jaut jumos ir labas. Diagnostic jošo darbu rezult ti tiks emti v r izstr d jot jauno, kompeten u pieej veidoto pamatizgl t bas standartu.

	normat vajos aktos).			pamatizgl t b un pamatizgl t bas m c bu priekšmetu standartiem” (ja š di groz jumi ir nepieciešami).	
15.	Pan kt vienota satiksmes droš bas t mu satura apguvi pirmsskolas izgl t bas iest d s, lai ikvienam b rnam nodrošin tu noteiktu dz ves prasmju standartu.	2011. gads (2.ceturks nis)	IZM (VISC), SM (CSDD)	Metodiskie materi li par satiksmes droš bas noteikumu apguvi pirmsskol . Izplat t metodiskos materi lus izgl t bas iest d s: 1) metodiskais materi ls ce u satiksmes droš bas jaut jumu apguvei pirmsskol (druk t form t , tiks nos t ti vis m pirmsskolas izgl t bas iest d m; materi la elektroniskais form ts tiks public ts VISC interneta vietn www.visc.gov.lv); 2) darba lapas pirmsskolas izgl t bas iest žu b rniem	IZM VISC izstr d tais materi ls, lai veicin tu b rnu izpratni par droš bu un vesel bu (t.sk. par satiksmes droš bas t m m) „Vesels un drošs – interakt vi par vesel bas un cilv kdroš bas jaut jumiem pirmsskol un s kumskol ”. Taj iek auts inform cijas apkopojums par drošu un vesel gu uzved bu daž d s ikdienas situ cij s, m c bu sp le par cilv kdroš bas un vesel bas jaut jumiem tr s variantos (vides sp le 5x5 metru laukum , galda sp le un datorsp le, kas ir adapt ta ar interakt vaj m t fel m) un darba lapas. http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesels_un_dross.pdf

				(elektronisk formātā, tiks publicētas VISC interneta vietnē www.visc.gov.lv).	
16.	Izglētot sporta pedagogus par to, kā īstenot sporta programmas, strādāt ar skolniekiem ar veselības traucējumiem.	2012. gads (regulāri - reizi mēnesī)	IZM (VISC)	Organizācija izglēdoto pasākumu skaits.	ESF ietvaros IZM VISC organizācija kursus Sporta skolotāju profesionālo un pedagoģisko kompetenču pilnveidei no 2011.1. dz. 2012. gadam 24 grupās 622 pedagogiem un Sporta skolotāju metodisko apvienību vadītāju semināru, kura laikā 103 sporta skolotāji tika informēti par mērķu un vingrinājumu daudzveidību, strādājot ar skolniekiem, kuriem ir veselības traucējumi.
17.	Informēt būrņus, vecākus un pedagogus par iespējamo mērķu priekšmetu „Mājturība un tehnoloģijas” , saskaņā ar	Regulāri (reizi pusgadā)	IZM (VISC), izglēdātāji	Informācija par izvēlētajiem mērķu priekšmetiem „Mājturība un tehnoloģijas” iekavā elektroniskajā bietais izglēdātājiem (elektroniskais bietais nosūtīts izglēdātājiem).	Informācija sniegta mērķu priekšmetam „Mājturība un tehnoloģijas” skolotāju metodisko apvienību 3 semināros, kuros piedalījās no 58 līdz 80 pedagogiem no Latvijas novadiem. VISC funkcijas neietilpst pētnieciskā darba veikšanā.

	<p>5.klasi, izv l ties vienu no skolas pied v taj m tehnolo iju apguves programm m . Noskaidrot, k di ir m c bu priekšmeta standarta stenošanas rezult ti.</p>	<p>Inform cij as ievietošan a interneta vietn s: past v gi vismaz reizi pusgad ⁴⁴ 2012.gads (2.ceturks nis)</p>		<p>Inform cija izgl tojamiem, vec kiem un pedagogiem ievietota interneta vietn s (www.visc.gov.lv; www.izm.gov.lv; www.skolas.lv u.c.)</p> <p>Inform cija par z nu un meite u skaitu (patsvaru), kuri izv l jušies attiec gu m c bu priekšmeta ietvaros pied v t s izv l s iesp jas; izgl tojamo viedok u apkopojums par to m c bu priekšmetu, t pilnveides iesp j m un nepieciešam bu.</p>	
	<p>Sagatavot pas kumu pl nu laika posmam p c 2012.gada (pl na</p>	<p>2010. gads (3.ceturks nis)</p>	<p>LM, IZM (VISC)</p>	<p>imenes valsts politikas pamatnost dn s 2011. - 2017.gadam iek auti pas kumi, lai veicin tu iesp jas</p>	<p>Izstr d ts R c bas pl ns imenes valsts politikas pamatnost d u 2011.–2017.gadam stenošanai 2012.–2014.gad , apstiprin ts Ministru kabinet 2012.gada 7.decembr . R c bas pl n iek autas š das aktivit tes: sekm t m c bu priekšmeta Soci l s zin bas pedagogu izpratni par profesion l s pilnveides kursu satur iek autaj m t m m par</p>

⁴⁴ Interneta viet u aktualiz šanas biežums ir atkar gs no inform cijas pl smas.

	stenošanas termiņš), lai veicinātu iespējas visiem skolās vecuma bērniem apgūt dzīvības prasmju pamatus.			izglītības vecuma bērniem apgūt dzīvības prasmju pamatus izglītības programmas ietvaros (izvērtēt nepieciešamību pilnveidot valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mērķu priekšmetu standartus).	<p>imeni (t.sk. par laulības institūcijas pozitīvo devumu uz imenes funkcionalitāti, atbildību un ciešas nesošas uzvedības mērķšanu un reproduktīvo veselību) – tīslomu un nozīmīgu; pilnveidot klašu audzinātāju izpratni par „Klases stundu programmas parauga” saturiem autaj mērķu mērķu par imeni (t.sk. par laulības institūcijas pozitīvo devumu uz imenes funkcionalitāti, atbildību un ciešas nesošas uzvedības mērķšanu un reproduktīvo veselību), sekmējot tīmu stenošanu klases audzinātāja stundās; skolās popularizēt imeni, tīslomu un lomus.</p> <p>emot vērā Valdības rīcības plānā noteikto, Izglītības un zinātnes ministrijai līdz 2014.gada 1.janijam jāizstrādā kompetenču pieejamību veidotu Ministru kabineta noteikumu projektu par pamatizglītības standartu un tam atbilstošiem izglītības programmu paraugiem, kur noteikts pamatkompetenču balstīts apgūstamais izglītības jomu saturs, ietverot apgūstamos mērķu priekšmetus (Ministru kabineta 2013.gada 6.augusta sēdes protokols TA-648).</p>
18.	Uzlabot bērnu informētību par darba aizsardzības jautājumiem un darba drošības pamatprincipu apguvi. Skolu	2012. gads (1.ceturksnis)	IZM (VISC), LM	Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumos Nr. 1027 „Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mērķu priekšmetu	<p>emot vērā Valdības rīcības plānā noteikto, Izglītības un zinātnes ministrijai līdz 2014.gada 1.janijam jāizstrādā kompetenču pieejamību veidotu Ministru kabineta noteikumu projektu par pamatizglītības standartu un tam atbilstošiem izglītības programmu paraugiem, kur noteikts pamatkompetenču balstīts apgūstamais izglītības jomu saturs, ietverot apgūstamos mērķu priekšmetus (Ministru kabineta 2013.gada 6.augusta sēdes protokols TA-648).</p>

	m c bu programm s iek aut papildu jaut jumus, kas saist ti ar cilv ka droš bu un vesel bas aizsardz bu darb .			standartiem””.	
	R c bas virziens	C. Kvalitat vas izgl t bas nodrošin šana 2. Interesu un profesion l s ievirzes izgl t ba			
	Politikas m r is	Paaugstin t interesu izgl t bas un kult rizgl t bas kvalit ti un pieejam bu, veicin t kult ras un kult rizgl t bas pieejam bu b rniem vis Latvij atbilstoši vecumam, att st t b rnu radoš s sp jas, soci lo un fizisko aktivit ti			
	Pas kumi izvirz t m r a sasniegšanai	Izpildes termi i	Atbild g instit cija un iesaist t s instit cijas	Tiešie darb bas rezult ti	Faktisk izpilde
19.	Izstr d t komplekt ša nas pamatnosac j umus, taj skait b rnu vecumu, sporta nodarb b m pa sporta	2012. gada 2.ceturksni s	VM (SMVA (no 2013.gada 1.janv ra – Valsts sporta medic nas centrs)), IZM, NVO	Izstr d ti komplekt šanas pamatnosac jumi (dokuments ar ieteikuma raksturu, kas netiek apstiprin ts ar normat vo aktu).	Komplekt šanas pamatnosac jumi sagatavoti un iesniegti 2010.gada 02.j lij IZM un VM. Izdoti š di ties bu akti: 1) Izgl t bas un zin tnes ministrijas 2010.gada 4.augusta r kojums Nr.394 „Par dokumentu apstiprin šanu”; 2) Ministru kabineta 2011.gada 27.decembra noteikumi Nr.1036 „K rt ba, k d valsts finans profesion l s ievirzes sporta izgl t bas programmas”, kas izdoti saska ar Izgl t bas likuma 14.panta 26.punktu un Profesion l s izgl t bas likuma

	veidiem profesionāļiem ievirzes sporta izglītības un interešu izglītības iestādēs. Nodrošināt, lai attiecīgās fiziskās aktivitātes, kurās tiek iesaistīti izglotājami, ir piemrotas izglotājam vecumam.				<p>31.pantā 2.² da u. Noteikumi nosaka profesionāļiem ievirzes sporta izglītības iestādēs būtu treniņu grupu rezultativitātes kritēriji sporta un nosacījums attiecībā uz audzētāju skaitu un vecumu.</p> <p>Izstrādāt pamatnostādnes „Sporta politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam” (atbalstīt Ministru kabineta 2013.gada 18.decembra rīkojums Nr. 666), kas par prioritāriem sporta politikas virzieniem nosaka bērnu un jauniešu sporta un Sports visiem attīstību.</p> <p>Pamatnostādņu „Sporta politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam” I. Rīcības virziena: Iedzīvotāju pietiekama fiziskā aktivitāte un izpratne par fizisko aktivitāšu nepieciešamību veselības saglabāšanai un nostiprināšanai.</p> <p>10.pasākumā paredzēts izstrādāt vadlīnijas sporta pedagogiem par darbu ar izglītības iestādēs audzētājiem visās veselības grupās (2014.gada 1.pusgads; VISC, VM, VSMC).</p>
20.	Veicināt profesionāļiem ievirzes kultūrizglītības amatzīdās un mūziklas skolu un kvalitātes kultūras pakalpojumu (koncerti, koncertlekcijas)	2012. gada 4.ceturksnis	KM	Kultūras „skolas somas” modelis.	<p>2012.gadā veiksmīgi noritēja darbs pie mūziklinieku un radošo profesiju pērtvju iesaistīšanas izglītības procesā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2012.gadā koncertorganizācijās sniegti 530 koncerti, tajā skaitā 113 koncerti bērniem. Latvijas Nacionālās operas Jaunajā zālē skatītāji pulcējās uz 42 bērnu pasākumiem; • VSIA „Rīgas cirks” sniedzis 184 izrādēs 117 056 apmeklētājiem; • 2012.gadā Zīnās Starptautiskajā bērnu un jauniešu filmu festivālā (Rīga, maijs) starptautisko pirmizrādi piedzīvoja animācijas filmas bērniem - Nīla Skapnā <i>Es gribu redzēt rīšus</i> un Ingas Praulīas <i>Blūzisti par vilkiem</i>, kā arī

	<p>as, te tra izr des, izst des un pas kumi, muzeju pedago ijas programmas, kvalitatu m kslas gr matu un albumu, m zikas enciklopediju, CD iepirkumi visp rizgl toj ošaj m un profesion laj m m kslas un m zikas skol m u.c.) pieejam bu b rniem vis Latvij .</p>				<p>tika demonstr ta J a Cimerma a anim cijas filma <i>Korida</i>, kura ieguva skat t ju balvu un Jaun s ž rijas balvu, ko pieš ir tr s re iona skolu audz k i, <i>Plein la Bobine</i> festiv l (Francija, j nijs);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reia P tersona anim cijas filma <i>Ursus</i> sa ma balvu par lab ko debijas filmu - <i>Zlatko Grgi Award</i> Animafest festiv l Zagreb (Horv tija, maijs/j nijs), ž rijas pašo balvu Hirosimas starptautiskaj anim cijas filmu festiv l (Jap na, augusts) un <i>Golden Gunnar</i> balvu par lab ko Zieme valstu un Baltijas valstu sfilmu Fredrikšates anim cijas filmu festiv l (Norv ija, novembris); • Nacion lais kino centrs 2012.gad s s ka realiz t projektu „R gas kino” (darba nosaukums „Priekšpils tu kino”), kura ietvaros R gas apkaim filmu darbn c s skolas vecuma jaunieši ar Latvijas kino profesion u pal dz bu apg s iemas filmu veidošan , izstr d s idejas un uz ems sfilmas par savu apkaimi. Jauniešu izveidot s sfilmas 2014.gad tiks izr d tas plašai publikai pas kumu R ga – Eiropas kult ras galvaspils ta ietvaros. <p>Nacion l s identit tes, pilsonisk s sabiedr bas un integr cijas politikas pamatnost d u 2012.-2018.gadam R c bas virziena „Nacion l identit te: valoda un kult rtelpa” 2.1.m r a „Nodrošin t latviešu valodas lietošanu Latvijas publiskaj telp ” 2.1.1.5.pas kuma „Latviešu valodas olimpi des, publisk s runas konkursi, dzejas dienas, "B rnu un jauniešu ž rija" skol niem”” ietvaros notika valsts m roga las šanas veicin šana programma "B rnu un jauniešu ž rija", kuru jau 11.gadu izstr d ja Latvijas Nacion l bibliot ka un stenoja</p>
--	---	--	--	--	--

				<p>Latvijas Bibliotēku biedrība. 2012.gada pasākums iesaistījis 576 bibliotēkas, t.sk. 106 vispārīgajās skolās, katrai – piedalījās rekordliels dalībnieku skaits – vairāk nekā 17 000 jauno lasītāju vecumā no 5 līdz 18 gadiem Latvijā un 39 latviešu diasporas centros 15 valstīs. Lasīšanas veicināšanas programmas ietvaros tika sarīkoti 61 lasīšanas veicināšanas pasākumi ar kopumā 1 595 dalībniekiem klātienē. Bērnu un jauniešu žūrijas pasākuma īstenošanai tika izmantots Kultūras ministrijas piešķirtais valsts budžeta finansējums 71 143 euro apmērā, t.sk. Latvijas Bibliotēku biedrībai bērnu un jauniešu lasīšanas veicināšanas programmas „Bērnu un jauniešu žūrija” nodrošināšanai pašvaldību publiskajās bibliotēkās un Lielo lasīšanas svētku organizāšanai piešķirti 21 343 euro.</p> <p>Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrība 2012.gadā turpināja labdarības projektu „Sirsniņa prasā, lai bērni šķir lasa”, lai palīdzētu notikt lasīšanas veicināšanas programmai „Bērnu un jauniešu žūrija”. Akcijas ietvaros ikviens tika aicināts palīdzēt bērnu grupām mēģināt bibliotēkās, piezvanot uz 1 lapa ziedojumu tēlruni vai reģistrējoties portālā www.ziedot.lv. 2012.gadā ar ziedotāju atbalstu tika iegādātas 2 600 grāmatas 205 bibliotēkām.</p> <p>Latvijas Bērnu un jauniešu literatūras padomei tika piešķirti līdzekļi 1 249 euro apmērā dalībniekiem Starptautiskajā bērnu un jauniešu literatūras padomē (<i>International Board on Books for Young People – IBBY</i>), kuras mērķis ir veicināt iespēju bērniem jebkur pasaulē piekļūt literatūrai un mākslinieciski augstvērtīgām grāmatām un atbalstīt visus, kas sekmē saikni</p>
--	--	--	--	--

				<p>starp bērniem un bērnu literatūrā.</p> <p>Ar Ministru kabineta 2012.gada 12.decembra rīkojumu Nr.596 apstiprinātajos „Grozījumos Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam” tika iekļauts 3.1.2. uzdevuma „Skolēnu (tai skaitā mazkumtautību skolēnu) izglātošana par Latvijas okupāciju” 3.1.2.1.pasākums „Nodarbošanās ar dokumentālo filmu izmantošanu un atklātu diskusiju rīkošana par Latviju Otrajā pasaules karā (9.-12.klašu skolēniem dažādu atbilstoši tematisku filmu vai filmu fragmentu demonstrāšana, atbilstošas - uz diskusiju vadīšanu vērstas - metodikas sagatavošana, piesaistot vēstures speciālistus)”. 2012.gadā pasākuma ietvaros tika izstrādāta programma un metodiskie materiāli nodarbībām "Latvija Otrajā pasaules kara laikā". 2012.gadā uzsākta programmas izstrāde pamatnostādņu 3.1.2.2. „Programmu izstrāde un ieviešana integrētā muzeja nodarbībām, tai skaitā latviešu un mazkumtautību skolēniem” īstenošana.</p> <p>Latvijas muzeju nakts pasākumus un vairāk nekā 133 muzejus 2012.gadā apmeklēja 277 000 dalībnieki visā Latvijā, t.sk. bērni. 2012.gada „Muzeju nakts” programmā bija iekļauti un īstenojami auditorijai paredzēti pasākumi, kuru piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Origami</i> un japāņu rakstbāzētais darbnīcas Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā; • Meistardarbnīca bērniem: kuģu izgatavošana un peldināšana Latvijas Kultūras akadēmijas E.Smiļķa Teātra muzejā;
--	--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • Bērnu mākslas skolu audzēkņu scenogrāfijas darbu izstādes „Degošā sala” atklāšana J. Akurātera memoriālā muzejā Gaišajā salonā; • Aktivitāšu programma bērniem „Kūlīšana” pie Latvijas Nacionālās mākslas muzeja galvenās ieejas; • „Iepazīšanās darbnīca” – radoša darbnīca lieliem un maziem tēlniekiem Genadija Stepanova un mākslinieces Janas Rēves vadībā Jūrmalas pilsētas muzejā; • Radošā darbnīca bērniem ”Plostu un kūlīšanu izgatavošana, akmeņu un gliemežvēlku apgleznošana” Vāraku novada muzejā; • Animācijas filmu veidošana, rotaļlietas un to darināšana Alksnes muzejā; • Radošās darbnīcas „Reiz senos laikos, kad Tebras upe vīlēja kūlīšanu...” bērniem kopā ar vecākiem un vecvecākiem Aizputes novada pilsētas muzejā. <p>Jāturpina darbs pie „skolas somas” modeļa izveides un nodrošināšanas, veicinot kvalitātes kultūras pasākumu profesionālās mākslas pieejamību ar biežu cenu atlaižu politiku un citiem risinājumiem.</p> <p>Jāpaplašina ārpusklases/ ārpuskolas kultūras piedāvājums.</p> <p>Jāturpina 2012.gadā Pasākumu plāna sabiedrības saliedēšanai (2012.gada 29.maijā atbalstītais Ministru kabineta, protokols Nr.30, 41.§) prioritāri no valsts budžeta atbalstītie pasākumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • muzejpedagoģisko programmu pilnveidošana un īstenošana;
--	--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • gr matu un izdevumu ieg de pašvald bu bibliot k m; • Las šanas veicin šanas strat ijas izstr de vis m m r grup m – pirmsskolas vecuma b rniem; b rniem ar las šanas gr t b m, vec kiem, z niem un t viem; • j nodrošina skolu bibliot kas ar kvalitāt vas b rnu literat ras kolekcij m, lai atjaunotu novecojušos dai literat ras kr jumus. <p>J turpina tradicion lie pas kumi, kuri l dz šim ar labiem pan kumiem piesaist juši plašu ime u, b rnu un jauniešu m r auditoriju, t.sk.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • starptautisk akcija „Muzeju nakts”; • las šanas veicin šanas programma "B rnu un jauniešu ž rija; • Bibliot ku ned a; • Eiropas kult ras mantojuma dienas. <p>Latvijas Nacion l s bibliot kas B rnu literat ras centram sadarb b ar Latvijas B rnu un jaunatnes literat ras padomi j turpina pilnveidot 2.apr a – Starptautisk s b rnu gr matu dienas atz m šanas trad cija ar b rnu gr matu skat m, izgl tojoš m konferenc m un interakt v m izst d m, paredzot šim m r im atbilstošu finans jumu.</p> <p>Sadarb b ar gr matizdev jiem un pašvald b m j veicina gr matu las šanas trad cijas, t.sk. j sniedz atbalsts 8.septembra Starptautisk s rakstprat bas dienas atz m šanai, rosinot kop gas ska as las šanas un radoš s rakst šanas kampa as un finans jot to atspogu ojumu TV un citos plašsazi as l dzek os.</p>
--	--	--	--	---

					<p>J izmanto filmu nozares iespējams būtu procesa uzlabošanai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • j izstrādā skolotāju atbalsta programmu efektīvai filmu iekārtošanai būtu procesā vispārīgā izglītībā skolās; • j veicina metodisku audiovizuālo materiālu izstrādāšanu vispārīgā izglītībā priekšmetu apgūvei. <p>J turpina kultūras izglītības pakalpojumu piedāvājumu uzturēt kā vienu no kvalitātes kritērijiem kultūras iestādžu akreditācijai.</p> <p>J apkopo pielietotās metodes un labās prakses kultūras, pašprofesionāliem skolotājiem pieejamās būtu un jauniešu mācību auditorijai jomā, t.sk. informācija par šīm mācībām pieejama finansējuma apjomu.</p>
	Rēķinātais virziens	D. Aizsardzība pret ekspluatāciju, vardarbību un diskrimināciju			
	Politikas mērķis	1. Vardarbība pret bērniem, imenim un sabiedrību			
		Novērst jebkuru vardarbību vīriešu, sieviešu, izglītības un citās iestādēs			
	Pasākumi izvirzīti mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Faktiskā izpilde
21.	1) Noslogot pilotprojektu „Roku roku būtu atbalstam”	2010.gada 4.ceturksnis	LM k valsts līdzfinansējuma nodrošinātāja, pašvaldības	Izstrādāt un praktiski pārbaudīt IT sistēmas „E-klase” modulis	Projekta „Roku roku būtu atbalstam” laikā, lai nodrošinātu skolas un imenes sadarbību, C su pilsētās pamatskolas tika nodrošinātas ar interneta pieeju, nopirkti 13 datori, projekta iesaistītie skolotāji sāka darboties e-klasēs ⁴⁵ , šobrīd visi pedagogi izmanto e-klasi.

⁴⁵ E-klase: elektroniska skolotājam sistēma, kas nodrošina visu pedagoģiskajam procesam nepieciešamo dokumentāciju. Tā ir paredzēta skolotājiem, skolotājiem un viņu vecākiem, piedāvājot veikt dažāda veida atskaites skolas vajadzībām, elektronisko dienasgrāmatu, klases žurnālu, būtu procesa analīzi, kā arī nodrošina tūlītēju un atbilstošu ziņojumu, izveidot jauno pašniece - DEAC SIA.

<p>C su pašvaldības parīestību sadarbības modeļa izstrādāšana grāmatniecībā atbalstam.</p>		<p>(C su pilsētas, novads) projekta īstenošana, NVO</p>	<p>skolēnu pozitīvu un negatīvu uzvedības uzskaitē C su pilsētas pamatskolā, kā arī sadarbības partneru (pedagogu, sociālo darbinieku) savstarpējai saziņai un uzskaites veidošanai darbam ar īpašiem problēmu gadījumiem.</p>	<p>Projekta laikā izstrādāt Skolēnu pozitīvu un negatīvu uzvedības uzskaitē ir ieviesta e-klasē ar nosaukumu „uzvedības žurnāls” – tas tiek aktīvi izmantots visās Latvijas skolās, kurās ir e-klase.</p> <p>C su pilsētas pamatskolā turpina darbu projekta laikā pieņemti sociāli darbinieki. Sociālais darbinieks ir guvis pedagogu uzticību, ir pirmais pedagoga palīgpersonas preventīvā darbībā, gan problēmu risināšanai. Aktīvi tiek izmantota projekta laikā izveidotā sarunu telpa bērniem un vecākiem.</p> <p>Savstarpējās saziņas sistēma e-klasē darbojas daļēji. Pašvaldības policijai likvidēt šādu darbu ar nepilngadajiem. Valsts policijas darboties NPAIS, kur visi sociālie partneri ievada datus, kā rezultātā būtu nevajadzīgi vienu un to pašu informāciju ievadīt divās sistēmās.</p> <p>Valsts policijas policistes darbība ar nepilngadajiem e-klases sistēmā neiet, bet informāciju no e-klases par sekmēm un uzvedību pieprasa skolēnam, ar kuru strādā, atnest pašam lodzi uz sarunu. Izglītības nodaļas metode ir iekļauta C su novada pašvaldības Administratīvās komisijas Bērnu lietu apakškomisijas sastāvā. Ja komisijai tiek skatītas skolēnu lietas, par kuru rezultātiem būtu informējama skola, tad metode to izdara projektā izstrādātā sistēmā.</p> <p>Īpaši sekmīgi izstrādāto sistēmu izmanto Sociālo dienestu darbinieki, Izglītības nodaļas metode gan savstarpējai saziņai, gan saziņai ar skolēniem. Sistēma ir pārņemta vairākās</p>
--	--	---	--	--

					<p>citu novadu pašvald bas.</p> <p>Projekta laikā tapušie bukleti „No m jas uz b rnu dz rzu”, „Tavs b rns k st pirmklasnieks”, „Tavs b rns k st piektklasnieks”, „K pal dz t sagatavot m jas darbus” u.c. tiek izmantoti C su novada skol s, par to izmantošanu citos novados inform cijas nav.</p> <p>Tika sagatavoti 12 vec ku atbalsta izgl tojošas programmas „B rnu emocion l audzin šana” vad t ji, kopš projekta izpildes termi a beig m 3 no vi iem p rc lušies uz citu dz ves vietu, 2 main juši darbu, 7 turpina praktiz t.</p> <p>Projekta b tiskais rezult ts ir patiesi ieinteres tas komandas izveide, aktualiz ta savstarp j uztic šan s, izveidota pozit va sadarb bas vide gan starp pašvald bas instit cij m, gan sadarb b ar skol m un pirmsskol m.</p> <p>C su novada pašvald bas (projekta stenot ju) identific t s probl mas (situ cijas, ar kur m sastopas ikdien):</p> <ul style="list-style-type: none"> - nav instrumentu vec ku atbild bas stenošanai b rna ties b s uz izgl t bu gad jumos, kad b rna uzveda ir pietiekami laba, bet vi š neapmekl skolu (vec ku argumenti: „nevaru b rnu pamodin t”, „vi am nepat k m c ties”, „izgl t bai t pat nek das noz mes nav”, „b rnam lab k pat k b t m j s”, „vi š lab k kr m malku’, „b rns nevienam neko sliktu nedara”, „t pat k br lis
--	--	--	--	--	--

					<p>brauks uz rziem un fas s aug us"). Vec kiem ir daudz argumentu, k p c uz skolu b rns neiet, bet nav apzi as, ka b rna pien kums ir m c ties.</p> <p>Pusdien s zupa, kurai, b rnapr t, s ls par maz, var b t par iemeslu, lai skol neietu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - B rnu neadekv ta uzved ba bieži vien ir vec ku audzin tneprasmes rezult ts. Att st ma no pašvald bas vai valsts apmaks ta vec ku izgl tošanas pas kumu sist ma. C s s ir B rnu emocion l s audzin šanas programmas vad t ji, <u>vienm r ir probl mas mekl t finans jumu darb bas nodrošin šanai.</u> - vidusskol ni stundu un skolas laik m c s autoskol s, brauc sl pot, p c tam pedagogiem papildus neapmaks ts darbs, veicot individu lu darbu, gatavojot individu lus uzdevumus, konsult jot. - nav ieviesta 40 stundu darba ned a pedagogiem, k rezult t nav apmaks ts laiks individu l m sarun m ar b rnu, vi a probl mu uzklauš šan , nav ties bu piepras t no pedagoga neapmaks tu darbu. T pat no pedagogu puses gar s sarunas ar vec kiem pamatoti tiek uztvertas k papildu neapmaks ts pien kums. - j veido materi l b ze, lai akt v k un rezultat v k var piedal ties m c bu proces tie b rni, kuri m c s darot. - p rce am skol nus no vienas klases uz otru ar nesekm giem v rt jumiem. Tad 7.klas ir skol ni ar
--	--	--	--	--	---

					<p>5., 6., 7.klašu zin šan m un talant gie. Š d situ cij pedagogam ir oti sarež ti vad t stundu.</p> <p>Ja 6.klas skol nam ir „ bezcer gi” nese km gi v rt jumi, iesp jams, j veido papildu izgl t bas programmas, kas v rstas uz praktisku iema u apguvi- kulin rijas programmas, celtniec bas programmas, vai eksperiment li praktisk matem tika, kad darbojas ar skait iem, lai apg tu pamatprasmes dz vei, lai iem c tos las t un saprast instrukcijas, noteikumus. Skol ns nezins algebru un miju, bet prat s praktiskus darbus saimniec b (likt fl zes, sagatavot konservus ziemai, kulin rijas izstr d jumus u.c.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - skol s ir pedagogi, kuri ir noguruši, slimojoši, depres vi, kas b tiski ietekm str d tprieku un saskarsmi ar skol niem. Probl ma - atbalsta sist mas tr kums pedagogam kr zes situ cij . Soci lajiem darbiniekiem superv zijas ir ar likumu noteiktas (Soci lo pakalpojumu un soci l s pal dz bas likuma 9.panta sest da a). - jau pirmsskolas izgl t bas iest d s b tu nepieciešams soci lais pedagogs- lai vec ki nepierod, ka l dz skolas vecumam var ner p ties. Ja ir vieta iedal ta pirmsskolas izgl t bas iest d , tad b rns nepamatoti (tikai t p c vien, ka „gribas pagul t”) nav atst jams m j s; ka nevar b rnu kaut ar nelielu temperat ru vest uz b rnud rzu; oti neaizsarg ti vec ki priv tfirm s, nereti, ja b rni slimo, darba nesp jas lapas darba dev js
--	--	--	--	--	--

					<p>ne auj izmantot. Piem ram, lielveikali str d l dz plkst.22.00, tajos str d ar mazu b rnu vec ki, jo paši sievietes – mammas; sarež ts jaut jums, kas uzrauga b rnus, kam r vec ki str d , kas velta b rniem uzman bu, lasa pasakas .</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nepieciešams aktualiz t rstu atbild bu, kuri nepamatoti izraksta rsta z mes b rniem, kuri „ned u padz vojas pa pagalmu, pa m j m, piektdien pasaka, ka slimojuši un ar to pietiek, lai par visu ned u sa emtu attaisnojošu dokumentu”. rsti tikai saska ar b rna sniegto inform ciju, nesazinoties ar vec kiem, izsniedz skolas kav jumu attaisnojošas rsta z mes. Nereti vec ki pat nezina, ka vi u b rns skolu nav apmekl jis, ka b rns dab jis rsta z mi. Ar m dz b t nepamatoti atbr vojumi no eks meniem (b rns ar „ie ips tu” roku prasa atbr vojumu no eks mena, kad saprot, ka neatbr vos, tad atnes rsta z mi, kur ir atbilstoša diagnoze). Cits piem rs ir, kad b rnam, ierodoties nometn , nav rsta z mes. Nometnes vad t js aizs ta b rnu pie rsta. B rns atn k ar z mi, kur ir ar oblig ti pras tais -, ka b rnam nav pedikuloze. B rna galvu p rbauda nometnes medm sa, konstat , ka ir akt va pedikuloze. Izr d s, ka rsts b rna galvu visp r nav p rbaud jis. - Sarunas ar psihologiem liecina, ka jaunieši bieži vien atn k pie psihologa run t par kontracepciju, par aler ij m, par erme a kopšanu utt. Ierosin jums - skolu m c bu programm s atjaunot
--	--	--	--	--	---

	2) Popularizēt datorprogrammas izmantošanu izglītības iestādēs.	2011.gada 2.ceturksnis	LM, pašvaldības, NVO	Izglītības iestāžu izplatīt informāciju (elektroniski nosūtīt informāciju) par pilotprojekta rezultātiem.	<p>veselības kaites priekšmetu vai ieviest imenes mēcību.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ierosināt valsts lēmējiem jautājumu par Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļu piesaisti starpprofesionālu komandas darba apmaksai. - Jaktualizē puišu audzināšanas pasākumu sistēmas: materiālu bāze tehniskiem pulciņiem, vīriņu skolām, džentlmeņu nometnēm, diskusiju klubiem. <p>2011.gadā Latvijas pilsetu un novadu pašvaldībām nosūtīt vēstuli, kurā tiks informētas par LM atbalstīto projektu C su pašvaldībām, kā arī aicinātas izmantot minētā pilotprojekta ietvaros izstrādāto bezmaksas IT sistēmas „E-klase” moduli ar savām administratīvajām teritorijās esošajām izglītības iestādēm.</p>
22.	Ar valsts informācijas sistēmu savietojamā palīdzību nodrošināt sociālo dienestu informāšanu par vecākiem,	2011.gada 2.ceturksnis	LM, RAPLM (no 2011.gada 2.aprīļa – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija) (VRAA), IEM, VM,	Izveidots IT risinājums informācijas saīstībai starp lēdžvotāju reģistru un Pašvaldības izmantotajām informācijas sistēmām; sagatavoti	Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs izveidojis darba grupu (saskaņā ar Iekšlietu ministres 2010.gada 17.maijā rīkojumu Nr.910 „Par starpinstīciju darba grupas izveidošanu”), lai izstrādātu Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmu (NPAIS) un ar to saistīto normatīvību. Darba grupā piedalījās LM, IZM, VARAM, TM, IEM, VM, Tiesībsarga biroja, VBTAI, VP, VPD, IVP, VSAA, PMLP, VRAA, LPS, Latvijas imenes rīstusociācijas, pašvaldību policijas, pašvaldību sociālo dienestu, bērnu tiesu, kā arī citu institūciju pārstāvji.

	<p>kuriem var būt grūtības nodrošināt bērnu aprūpi (piemēram, vecākiem iepriekš ir atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības un atkārtoti piedzimis bērns).</p>		NVO	<p>nepieciešamie normatīvo aktu grozījumi.</p>	<p>2012.gada 25.maijā stāj spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.348 "Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma" (turpmāk - Noteikumi), kuri nosaka sistēmas izveidošanas un izmantošanas kārtību, kā arī sistēmai vajadzīgās informācijas apjomu un apstrādes kārtību. Sistēma ir informācijas tehnoloģiju risinājums, kurš nodrošina efektīvu informācijas apstrādi par nepilngadīgo personām, kurām nepieciešams atbalsts (piemēram, nepilngadīgo sociāli nelabvēlīgos un bēstamos apstākļos), tādējādi veicinot informācijas apmaiņu un sadarbību starp iesaistītajām tiesībsargāšanas, sociālajām, izglītības un citām iestādēm, un veicinot preventīvus pasākumus bērnu tiesību aizsardzībā. Noteikumu 7.punkts nosaka konkrētus gadījumus, kad informāciju par nepilngadīgo iekauj sistēmā. Piemēram, Noteikumu 7.1.apakšpunkts paredz, ka sistēmai iekauj informāciju par nepilngadīgo, ja normatīvajos aktos noteiktajās kārtībās konstatēta nepilngadīgā dzīvība, veselība vai attīstība ir apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret nepilngadīgo, kā arī aprūpes trūkuma vai mājās apstākļos (sociālās vides) dēļ, kā arī gadījumā, ja nepilngadīgā vecāks ir saukts pie administratīvās atbildības vai kriminālābildības parācību, kas izraisīja vai varētu izraisīt iepriekš minēto apstākļu iestāšanos (7.8.apakšpunkts). Turklāt sistēmas ietvaros ir digitalizēti bērnu tiesu reģistri un reģistrācijas žurnāli attiecībā uz aprūpes un aizgādības tiesību atņemšanu un aprūpes un aizgādības tiesību atjaunošanu (aizgādības tiesību pārtraukšanu, atņemšanu un atjaunošanu), audžu ģimeņu lietām, adopcijas lietām un aizbildnības lietām.</p>
--	--	--	-----	--	--

				<p>Informācija par imenēm, kurām nepieciešams atbalsts, sociālajiem dienestiem pieejama, izmantojot NPAIS, taj skaitā informācija no bērnu tiesu reģistriem par bērniem, kuriem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības.</p> <p>Informācija par bērnu sociālajam dienestam būs pieejama ar NPAIS starpniecību, ja pastāv šādiem apstākļiem: nepilngadīgā dzimība, veselība vai attīstība ir apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret nepilngadīgo, kā arī aprūpes trūkuma vai mīļās apstākļu (sociālās vides) dēļ; nepilngadīgais ir pamests vai atrodas tādās apstākļos, kas bēstami nepilngadīgajam, var kaitēt viņa dzimībai, veselībai vai attīstībai; nepilngadīgais bez attaisnojoša iemesla neapmeklēt izglītības iestādi; nepilngadīgais ubago, klaido vai veic citas darbības, kas var tū izraisīt prettiesisku rīcību; nepilngadīgais ir patvaļīgi aizgādīts no imenes, aizbildņa, audžu imenes, viesimenes, bērnu aprūpes iestādes, sociālās korekcijas izglītības iestādes; nepilngadīgais apdraud savu veselību, attīstību, piemēram, lietojot alkoholu, toksiskus, narkotiskus, psihotropus vai citas apreibinošas vielas; nepilngadīgais ir izdarījis darbības, par kurām paredzēta administratīvā atbildība vai kriminālā atbildība; nepilngadīgā vecāks ir saukts pie administratīvās atbildības vai kriminālā atbildības par rīcību, kas izraisīja vai var tū izraisīt šo noteikumu 7.1.apakšpunktā minēto apstākļu iestāšanos.</p> <p>Informācijas sistēmas izstrādes darbs ir ticis pabeigts, patlaban notiek sistēmas ieviešana, kā arī starpinstitūciju vienošanās noslēgšana starp IEM/IC kā NPAIS pārzini un institūcijām, kuras sistēmu lieto.</p>
--	--	--	--	---

23.	Normat vi reglament t izgl t bas iest des, soci l dienesta, b ri tiesas un citu iest žu kompetences starpinstituci on laj sadarb b , veicot prevent vo darbu un risinot vardarb bas gad jumus pret b rnu.	2011.gada 2.ceturksnis	LM, IZM, IEM, NVO	Groz jumi B rnu ties bu aizsardz bas likum un Soci lo pakalpojumu un soci l s pal dz bas likum (izsludin ti Valsts sekret ru san ksm).	<p>Izstr d ti groz jumi B rnu ties bu aizsardz bas likum , papildinot likumu ar jaunu 67.² pantu, lai rad tu tiesisko pamatu Nepilngad go personu atbalsta inform cijas sist mas darb bas nodrošin šanai. Groz jumi paredz noteikt inform cijas sist mas izveides m r i, p rzini un tur t ju, ties bas apstr d t Nepilngad go personu atbalsta inform cijas sist m iek auto inform ciju, tai skait personas datus. Groz jumi pie emti 2013.gada 30.maij , sp k st j s 2013.gada 4.j lij .</p> <p>Soci lo pakalpojumu un soci l s pal dz bas likum izdar ti groz jumi, kas paredz, ka, ja pašvald bas soci lajam dienestam ir pamats uzskat t, ka b rns cietis vardarb bas, vec ka, aizbild a vai audžu imenes ties bu aunpr t gas izmantošanas rezult t , pien c gas apr pes un uzraudz bas tr kuma vai cita b rnu ties bu p rk puma d , tas nekav joties, bet ne v l k k n kamaj darbdien pazi o par to b ri tiesai un Valsts policijai. Ja pašvald bas soci lajam dienestam ir pamats uzskat t, ka nepien c gas apr pes d b rnam netiek nodrošin ta pietiekama vesel bas apr pe, tas nekav joties, bet ne v l k k triju darbdienu laik pazi o par to b rna imenes rstam vai attiec gi citai rstniec bas personai (likums Saeim pie emts 2013.gada 14.novembr , st j s sp k 2013.gada 18.decembr , re .nr.744/Lp11).</p> <p>rstniec bas likum izdar ti groz jumi, papildinot likumu ar jaunu 56.¹ pantu, kas paredz, ka, ja rstniec bas iest de sniedz pal dz bu pacientam un ir pamats uzskat t, ka patients cietis no vardarb bas, rstniec bas iest de nekav joties, bet ne v l k k 12 stundu laik pazi o par to Valsts policijai. Ja rstniec bas</p>
-----	--	---------------------------	----------------------	--	--

				<p>iest de sniedz pal dz bu nepilngad gam pacientam un ir pamats uzskat t, ka pacients cietis no pien c gas apr pes un uzraudz bas tr kuma vai cita b rnu ties bu p rk puma, rstniec bas iest de nekav joties, bet ne v l k k 12 stundu laik pazi o par to Valsts policijai. Groz jumi Saeim pie emti 2010.gada 7.oktoabr , sp k st j s 2011.gada 1.janv r .</p> <p>Saska ar tieslietu ministra 2012.gada 20.marta r kojumu Nr.1-1/102 tika izveidota darba grupa, lai nodrošin tu Direkt vas 2011/93/ES par seksu las vardarb bas pret b rniem, b rnu seksu las izmantošanas un b rnu pornogr fijas apkarošanu, un ar kuru aizst j Padomes Pamatl mumu 2004/68/TI (turpm k – direkt va) ieviešanu nacion lajos normat vajos aktos.</p> <p>Izv rt jot direkt vas 16. pant „Zi ošana saist b ar aizdom m par seksu lu izmantošanu vai seksu lu vardarb bu” noteikto, ka „Dal bvalstis veic vajadz gos pas kumus, lai nodrošin tu, ka valsts ties bu aktos noteiktie konfidencialit tes noteikumi attiec b uz konkr tu profesiju p rst vjiem, kuru galvenais pien kums ir darbs ar b rniem, nerada tiem š rš us zi ot dienestiem, kas ir atbild gi par b rnu aizsardz bu, par vis m situ cij m, kad tiem ir pamatoti iemesli uzskat t, ka b rns ir k da 3. l dz 7. pant min t nodar juma cietušais”, darba grupa secin ja, ka ir nepieciešami groz jumi vair kos normat vajos aktos, tostarp rstniec bas likum . V rt jot rstniec bas likuma 56.¹ pant noteikto rstniec bas iest des pien kumu par vardarb bu pret b rnu vai pien c gas apr pes un uzraudz bas tr kumu zi ot Valsts policijai, darba grupas locek i secin ja, ka var b t gad jumi, kad rstniec bas iest des zi ošana tikai</p>
--	--	--	--	---

					<p>Valsts policijai var būt nepietiekama. Šīs situācijas, piemēram, var būt gadījumos, kad Valsts policijas pārstāvji, vērtējot lietas apstākļus, secina, ka konkrētajā gadījumā nav pamata ierosināt krimināllietu. Tomēr bieži vien informācija par gadījumiem, kad nav pamata ierosināt krimināllietu, netiek nodota tālāk sociālajam dienestam vai bērniem tiesai. Tādējādi darba grupa secināja, ka darbiniekiem jābūt nepieciešams paredzēt, ka darbiniekiem jābūt iestādē ziņojot Valsts policijai, bērniem tiesai vai sociālajam dienestam. Veselības ministrija šādu grozījumu redakciju neatbalstīja, argumentējot, ka tas būtu pārāk liels slodzes darbiniekiem iestādē, jo darbiniekiem jābūt personas var nezināt, kurai tieši institūcijai, kuros gadījumos var ziņot. Tādējādi šie grozījumi darbiniekiem jābūt netika tālāk virzīti.</p> <p>Jau 2008.gadā Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija izstrādāja metodiskos ieteikumus par izglītības iestādēs, sociālā dienesta, bērniem tiesas un citu iestāžu kompetenci starpinstitutionālajā sadarbībā, veicot preventīvo darbu un risinot vardarbības gadījumus pret bērnu. Šos metodiskos materiālus savā darbā izmanto arī Valsts policijas amatpersonas.</p>
24.	Lai aizsargātu bērnu no prettiesiskām darbībām, reglamentēt atbildību par bērnu tiesību pārkāpumiem	2012.gada 3.ceturksnis	TM, LM	Likumprojekts „Administratīvo sodu likums” iesniegts Ministru kabinetā.	Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 4. februāra rīkojumu Nr. 38 „Par Administratīvo sodu sistēmas attīstības koncepciju” (turpmāk – rīkojums) tika atbalstīta Administratīvo sodu sistēmas attīstības koncepcijas kopsavilkuma ietvertie risinājumi, t.sk., paredzot nozaru kodifikāciju. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrija ir izstrādājusi Nozaru administratīvo pārkāpumu kodifikācijas ieviešanas plānu (izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 2013.gada 24.oktobrī, VSS-1895). Plānā ir norādīts: 1) kodeksa Sevišķās daļas pants,

	Administrat vo sodu likum (projekts).				<p>kurš tiek saglabāts administratīvo pārkāpumu sistēmā; 2) nozāres speciālais likums, kur tiks ietverts attiecīgais administratīvais pārkāpums; 3) ministrija (institūcija), kas atbildīga par attiecīgā likumprojekta sagatavošanu un virzību; 4) kompetentā iestāde (iestādes), kurai piekritīga soda piemērošana.</p> <p>Likumprojekts „Administratīvo pārkāpumu procesa likums” netiek noteikti sodi par konkrētiem pārkāpumiem. Konkrēti pārkāpumi un sodi par tiem tiks iekavēti atsevišķos likumos, līdz ar to likumprojekts „Administratīvo pārkāpumu procesa likums” nav saistīts ar plānoto uzdevumu.</p>
	Rc bas virziens	D. Aizsardzība pret ekspluatāciju, vardarbību un diskrimināciju			
	m r a sasniegšanai	2. Bērnu seksuālo ekspluatāciju un tirdzniecību			
	m r a sasniegšanai	Novērst, apkarot un sodīt par bērnu seksuālo ekspluatāciju un tirdzniecību, garantēt upuru drošību, aizsardzību, neaizskaramību un palīdzības un pakalpojumu sniegšanu, lai sekmētu viņu atlabšanu un sociālo reintegrāciju			
	Pas kumi izvirzīt m r a sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Faktiskā izpilde
25.	Izvirzīt iespējamas pievienoties Eiropas Padomes konvencijai par bērnu aizsardzību	2011.gada 2.ceturksnis	LM, TM	Ziņojums labklājības ministram par normatīvo aktu atbilstību Eiropas Padomes konvencijai par bērnu	2012.gadā Tieslietu ministrija atkārtoti izvirzīja, vai Latvija spēs izpildīt šajā konvencijā noteiktās prasības, un, ņemot vērā jau veiktās, kā arī plānotās izmaiņas normatīvajos aktos, 2013.gada 7.martā konvencija tika parakstīta. Pašlaik notiek sagatavošanās konvencijas ratifikācijai, izvirzīt joprojām Latvijas normatīvajā regulējuma un stenoto pasākumu atbilstību konvencijai. Vienlaikus vērtējam uzmanību, ka iespējama

	<p>pret seksu lo izmantošanu un seksu lo vardarbību (atvērta parakstīšanai 2007.gada 25.oktobrī).</p>			<p>aizsardzību pret seksu lo izmantošanu un seksu lo vardarbību, un, ja nepieciešams, sagatavoti normatīvo aktu projekti, kas nepieciešami, lai Latvija varētu parakstīt un ratificēt konvenciju.</p>	<p>konvenciju ratificēt iroti atkarīga no pasākumiem, kas tiks veikti Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2011/93/ES par seksuālo vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālo izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI, transponēšanai. Direktīvirieķautas konvencijas regulējumam analogas vai līdzīgas normas. Direktīvas transponēšanai izstrādātie likumprojekti (Nr.749/Lp11 (Grozījumi Krimināllikumam); Nr.745/Lp11 (Grozījumi Kriminālprocesa likumam); Nr.743/Lp11 (Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumam); Nr.747/Lp11 (Grozījumi Pornogrāfijas ierobežošanas likumam); Nr.746/Lp11 (Grozījums Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksam); Nr.744/Lp11 (Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociāls palīdzības likumam); Nr.748/lp11 (Grozījumi likumam „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem”); Nr.742/lp11 (Grozījums likumam „Par valsts kompensāciju cietušajiem”)) ir apstiprināti Ministru kabineta 2013.gada 16.jūlijun pašlaik tiek skatīti Saeimā (likums Nr.744/Lp11, kurš jau Saeimā pieņemts 2013.gada 14.novembrī, stājās spēkā 2013.gada 18.decembrī; likums Nr.747/Lp11, kurš jau pieņemts Saeimā 2013.gada 12.decembrī; likums Nr. 748/lp11 jau pieņemts Saeimā 2013.gada 19.decembrī). Konvencijas ratifikācija var būt iespējama pēc šo likumprojektu spēkāstāšanās.</p> <p>Labklājības ministrija 2013.gada 2.septembrī (vāstule Nr.33-1-08/1994) sniegusi Tieslietu ministrijai (kura ir atbildīga sagatavošanas darbu koordinēšanai, lai varētu ratificēt Eiropas Padomes 2007.gada 25.oktobra konvenciju par bērnu aizsardzību pret seksuālo izmantošanu un seksuālo vardarbību</p>
--	---	--	--	---	---

					<p>(turpmāk – Lanzarotes konvencija)) papildinājums izvirzījuma tabulai par Eiropas Padomes 2007.gada 25.oktobra konvencijas par bērnu aizsardzību pret seksuālo izmantošanu un seksuālo vardarbību normām, kā arī par to, vai Latvija izpilda un atbilst šajai konvencijai noteiktajiem prasībām, vienlaikus sniedzot arī precīzu un detalizētu informāciju par normatīvo aktu regulējumu vai veiktajiem pasākumiem, kas šo atbilstību vai neatbilstību pamato.</p> <p>Tieslietu ministrija 2011.gada 15.jūlijā (vairāk Nr.1-13.8/3099) sniedza viedokli Labklājības ministrijai par iespējamo pārredzamo nolikuma Lanzarotes konvenciju parakstīt un ratificēt, norādot arī provizorisks terminus un izstrādājamās normatīvo aktu projektus, kas nepieciešami konvencijas normu ieviešanai.</p>
	Rc bas virziens	D. Aizsardzība pret ekspluatāciju, vardarbību un diskrimināciju			
		4.Bērnu nodarbinātība			
		4.2. Nodarbinātības iespēju radīšana			
	Politikas mērķis	Veicināt iespējamo bērnu nodarbinātību, lai nodrošinātu veselīgu attīstību un tīkamu darbu			
	Pasākumu izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Faktiskā izpilde
26.	Pilnveidot informācijas pieejamību nepilngadīgajiem par	Informatīvā kampaņa: pastāvīgi (2010.gada 2.ceturksnis	IZM, pašvaldības, NVO	Informatīvo pasākumu skaits izglītības iestādēs, bērnu un jauniešu	Turpinot 2011.gadā – Eiropas Brīvprātīgā darba gada – uzsākt brīvprātīgā darba popularizāšanas iniciatīvu, 2012.gadā tika nodrošināta informatīvā kampaņa jauniešiem par brīvprātīgā darba ieguvumiem un iespējamo iesaistīties veikt informatīvi skaidrojošo darbu par jauniešu brīvprātīgo darbu

<p>br vpr t g darba iesp j m, veicot informat vas kampa as izgl t bas iest d s par br vpr t go darbu, populariz jot br vpr t go darbu skol nu projektu ned as ietvaros un nodrošinot apm c bas par Eiropas br vpr t g darba iesp j m.</p>	<p>)⁴⁶ Inform cija s ievietošana interneta port l : past v gi vismaz reizi m nes .⁴⁷</p>		<p>centros. Inform cija internet (www.izm.gov.lv); www.jaunatneslietas.lv)</p>	<p>k sabiedrisk s l dzdal bas formu, sniedzot praktiskus piem rus un skaidrojot ieguvumus no iesaist šan s br vpr t gaj darb . Oktobr un novembr Br vpr t go brig de, kas sast v ja no sabiedr b paz stamiem cilv kiem un jauniešiem – pieredz jušiem br vpr t g darba veic jiem, viesoj s desmit Latvijas izgl t bas iest d s visos re ionos. S k ka inform cija šeit: http://www.jaunatneslietas.lv/brivpratigais-darbs/brivpratigais-ir-ieguvejs-sodien-un-rit Port l www.jaunatneslietas.lv ir izveidota sada a „Es un br vpr t gs?!”, kura tiek papildin ta ar aktu lu inform ciju.</p>
---	--	--	--	--

⁴⁶ Pas kuma laika turpm kais pl nojums atkar gs no programmas Eiropas br vpr t g darba gada stenošanai (2011.gad), kura v l ir izstr des proces , un finans juma pieejam bas.

⁴⁷ Port la www.jaunatneslietas.lv aktualiz šanas biežums ir atkar gs no inform cijas pl smas.

	R c bas virziens	D. Aizsardz ba pret ekspluat ciju, vardarb bu un diskrimin ciju 5. Noziedz bas nov ršana 5.1. Prevent vais darbs			
	Politikas m r is	Sekm t sabiedr bas droš bu valst , samazinot b rnu noziedz bu un nodrošinot, lai b rni k tu par atbild giem un pilnv rt giem sabiedr bas locek iem			
	Pas kumi izvirts m r a sasniešanai	Izpildes termi i	Atbild g instit ci ja un iesaist t s instit ci jas	Tiešie darb bas rezult i	Faktisk izpilde
27.	Pilnveidot ieslodz juma izpildi nepilngad gaj iem, ieviešot resocializ cij as modeli, paplašinot izgl t bas apguves iesp jas ieslodz juma viet s.	2012.gada 4.ceturksnis	TM, IZM	Ar br v bas at emšanu noties to personu resocializ cijas koncepcijas (atbalst ta ar Ministru kabineta 2009.gada 9.janv ra r kojumu Nr.7) pak peniska	Realiz jot Ar br v bas at emšanu noties to personu resocializ cijas koncepcij noteikto, 2011.gada 14.j lij tika pie emts likums „Groz jumi Latvijas Soduzpildes kodeks ”, kas st j s sp k 2011.gada 11.august . Ar šiem groz jumiem Latvijas Soduzpildes kodekss tika papildin ts ar jaunu noda u - Dev t “A” noda a „Ar br v bas at emšanu noties to resocializ cija”. Saska ar Latvijas Soduzpildes kodeksa 61. ⁵ panta trešo da u 2013.gada 9.apr l tika izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr.191 „Noties t resocializ cijas stenošanas k rt ba”, kas st j s sp k 2013.gada 12.apr l . Sakar ar ekonomisko kr zi 2009.gad tika b tiski samazin ts VPD darb bas apjoms. Saska ar 2009.gada 16.j nija likuma

				<p>ieviešana. Tiks pilnveidoti spēkā esošie normatīvie akti un izstrādāti jauni normatīvie akti.</p>	<p>„Grozījumi Valsts policijas dienesta likumā” Paredz noteikumu 5.punktā VPD nepiedalīties sociālās uzvedības korekcijās, soda izciešanas laikā un neņemot vērā notiesātajiem paredzētās policijas programmas no 2009.gada jūnijā grozījumu likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam” spēkā stāšanās dienas līdz 2012.gada 31.decembrim. Tomēr saskaņā ar 2011.gada 21.jūlija likumu „Grozījumi Valsts policijas dienesta likumā” noteikts izstrādāt mums attiecībā uz policijas programmu stenošanu dzimumnoziedzniekiem. Un, proti, ar 2011.gada 1.oktobra VPD ir tiesības steno policijas programmas notiesātajiem, kuri par izdarīto dzimumnoziegumu izcietis brīvības atņemšanas sodu.</p> <p>2013.gadā tiks izstrādāti grozījumi Valsts policijas dienesta likumā, t.sk. iekārtot normu par VPD darbinieku tiesībām un pienākumiem, stenojot policijas programmas brīvības atņemšanas iestādēs. No 2009.gada jūnijā grozījumu likumā “Par valsts budžetu 2009.gadam” spēkā stāšanās dienas līdz 2014.gada 31.decembrim VPD sadarbojas ar brīvības atņemšanas iestādēm piedalīties sociālās uzvedības korekcijās un steno policijas programmas tikai gadījumos, kad persona notiesāta par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskāmbu. Pilnā apmērā šī VPD funkcija tiks atjaunota ar 2015.gada 1.janvāri.</p> <p>2011.gadā Tieslietu ministrija piešķir VPD divas papildus amata vietas policijas programmu realizēšanai dzimumnoziedzniekiem ieslodzījuma vietās.</p> <p>Papildus normatīvo aktu grozījumiem ir veiktas arī nopietnas</p>
--	--	--	--	--	---

				<p>darbinieku apmēcības, lai pilnveidotu darbinieku darba kvalitāti un zināšanas, kā arī veicinātu informācijas apmaiņu darbinieku vidū:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apmēcības darbam ar probācijas programmu VPD darbiniekiem: 2009. gadā mēcības darbam ar probācijas programmu piedalījās 73 VPD darbinieki⁴⁸. Darbinieki piedalījās šādās mēcībās: „Vielu lietošanas menedžments” (14 darbinieki), „Vardarbības novēršanas programma” (14 darbinieki), „Motivācijas izmaiņi” (11 darbinieki). 2010. gadā darbam ar probācijas programmu „Motivācijas izmaiņi” tika apmēcīti 26 VPD darbinieki. Savukārt laika periodā no 2009. – 2011. gadam VPD realizēja Norvēģu finanšu instrumenta (turpmāk – NFI) līdzfinansēto projektu LV 0068 „Pardzimumnoziegumiem notiesoto personu sociālās uzvedības korekcijas un uzraudzības sistēmas izveide Latvijā”, kura ietvaros 18 darbinieki tika sagatavoti darbam ar probācijas programmu dzimumnoziedzniekiem „Temzas ielejas dzimumnoziedznieku grupu darba programma”. 2011. gadā mēcības darbam ar programmu piedalījās 14 VPD darbinieki (programma „Motivācijas izmaiņi”), bet 2012. gadā mēcības darbam ar probācijas programmu piedalījās 49 VPD darbinieki – mēcības darbam ar probācijas programmu „Motivācijas izmaiņi” – 16 darbinieki, „Emociju menedžments” – 17 darbinieki, „Cie pilnu attiecību veidošana” – 16 darbinieki. • Apmēcību seminārs „Individuālais darbs ar klientu” VPD darbiniekiem:
--	--	--	--	---

⁴⁸ Daži programmu vadītāji piedalījās vairākās mēcībās

				<p>2009.gad m c b s „Individu lais darbs ar klientu” piedal j s 34 VPD darbinieki. Bet, emot v r finanšu l dzek u tr kumu, 2010.gad netika apm c ts neviens darbinieks. 2011. gad uzdevums izpild ts, izmantojot Eiropas Soci l fonda, NFI un UNODC l dzfinans jumu. Projekta „Prob cijas programmu stenošanas kvalit tes paaugstin šana” ietvaros tika izstr d ta semin ra - treni a programma „Resursu menedžments”, kas p c m r a un satura ir semin ra „Individu lais darbs ar klientu” pilnveidota versija. 2011.gad šaj semin r piedal j s 71 VPD darbinieks. Projekta „Latvijas prob cijas un ieslodz juma vietu sist mas person la kapacit tes stiprin šana” ietvaros VPD darbinieku individu l darba iema as tika pilnveidotas semin r „Motiv još interv šana”, ko 2011.gad apmekl ja 64 VPD darbinieki. Savuk rt, projekta „Motiv još interv šana darb ar narkotiku lietot jiem – prasmju treni š Valsts prob cijas dienesta un policijas darbiniekiem” ietvaros VPD darbinieku individu l darba iema as tika pilnveidotas semin ra „Motiv još interv šana darb ar narkotisko vielu lietot jiem, kas izdar juši likump rk pumus” ietvaros, ko apmekl ja 174 VPD darbinieki.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kol u konsult ciju nodrošin šana VPD darbiniekiem: 2009.gada tika apm c ti kol u konsult ciju vad t ji (31 darbinieks). Kol u konsult cijas 2010.gad tika stenotas ar NFI projekta „Latvijas prob cijas un ieslodz juma vietu person la kapacit tes celšana” un t s apmekl ja 23 dal bnieki. 2011.gad Eiropas Soci l Fonda projekta „Prob cijas programmu stenošanas kvalit tes paaugstin šana” ietvaros notika kol u konsult cijas etr m prob cijas programmu vad t ju grup m (kop taj s piedal j s 48 prob cijas programmu vad t ji), bet NFI projekta „Latvijas prob cijas un
--	--	--	--	--

				<p>ieslodz juma vietu person la kapacit tes celšana” ietvaros kol u konsult cijas apmekl ja 183 dal bnieki. 2012.gad kol u konsult cij s prob cijas programmu vad t jiem piedal j s 76 darbinieki.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prob cijas programmu stenot ju un kol u konsult ciju veic ju superv zijas: 2009.gad superv zijas VPD darbiniekiem tika novad tas div m prob cijas programmu vad t ju grup m (kop piedal j s 19 prob cijas programmu vad t ji). Finanšu l dzek u tr kuma d 2010. un 2011.gad superv zijas notika tikai R gas teritori l s strukt rvien bas prob cijas programmu vad t jiem. Savuk rt 2011.gad uzdevums izpild ts, galvenok rt izmantojot NFI l dzfinans jum. VPD pieš irto valsts budžeta l dzek u ietvaros superv zij s piedal j s 8 VPD darbinieki, bet projekta „Par dzimumnoziedzumiem noties to personu uzved bas korekcijas sist mas att st šana Latvij ” ietvaros tika organiz tas 120 superv zijas 62 speci listiem darbam ar person m, kuras noties tas par dzimumnoziedzumiem (gandr z katrs speci lists apmekl ja 2 superv zijas). 2012.gad superv zij s piedal j s 42 VPD darbinieki. <p>2012.gad ieslodz juma viet s nepilngad gajiem noties tajiem bija pieejamas š das resocializ cijas iesp jas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgl tošanas jom : nodrošin ta 2 pamatizgl t bas un 2 vid j s izgl t bas programmu, k ar 4 profesion l s izgl t bas un 8 interešu izgl t bas programmu stenošana. Visas ieslodz jum oblig taj izgl t bas vecum esoš s personas tika iesaist tas pamatizgl t bas ieg šan . Form l s izgl t bas programm s tika iesaist ti
--	--	--	--	---

					<p>87 nepilngad gē ieslodz tie, neform l s izgl t bas programm s – 138 nepilngad gē ieslodz tie. Izgl t bas programm s (visp r j s, profesion l s un interešu izgl t bas programmas) iesaist to nepilngad go ieslodz to patsvars (165%, emot v r izgl t bas programm s iesaist to nepilngad go skaitu uz 2012.gada 31.decembri) p rsniedz faktisko nepilngad go ieslodz to skaitu (52 nepilngad gē ieslodz tie uz 2012.gada 31.decembri), kas noz m , ka viens nepilngad gais ieslodz tais vienlaic gi piedal j s vair kas izgl t bas programm s;</p> <ul style="list-style-type: none"> • resocializ cijas programmu stenošanas jom : 2012.gad nepilngad gajiem ieslodz t jiem tika stenotas 6 daž das resocializ cijas programmas, no t m 3 stenoja VPD darbinieki. Kopum resocializ cijas programm s tika iesaist ti 57 nepilngad gē; • sabiedriski lietder g s nodarbin šanas jom : saska ar Latvijas Sodū izpildes kodeksa nosac jumiem 9 nepilngad gē noties tie tika iesaist ti darb C su Audzin šanas iest des nepilngad gajiem saimnieciskaj apkalp , k ar nepilngad gē noties tie tika iesaist ti audzin šanas iest des nepilngad gajiem vai audzin šanas iest des nepilngad gajiem noda as un apk rt j s teritorijas uztur šanas, uzkopšanas un labiek rtošanas darbos, k ar noties to kult ras un sadz ves apst k u uzlabošanas darbos; • soci lo probl mu risin šanas jom : katr ieslodz juma viet , kur uzturas nepilngad gē ieslodz tie, tika
--	--	--	--	--	---

					<p>nodrošināt iespēja nokārtot personu apliecinājumus dokumentus, uzlabot, atjaunot un apgūt sociālo prasmes, saņemot informāciju par sociālo pakalpojumu un sociālo palīdzības saņemšanas iespējām patērētāju vošanas nozīmībai saņemšanas iestādēs;</p> <ul style="list-style-type: none"> • psiholoģiskās atbalsta joma: bija iespējams piedalīties psiholoģiskajās konsultācijās, kā arī saņemot psiholoģiskās palīdzības krīzes situācijās; • brīvlaika pasākumu organizēšanas joma: 2012.gadā nepilngadajiem tika nodrošināta iespēja regulāri piedalīties kultūras, informatīvās, mākslas, pašdarbības un sporta pasākumos. <p>Kopumā 2012.gada 31.janvārī ieslodzījuma vietās uzturējās 23 nepilngadāgie notiesātie un 2012.gada 31.decembrī 25 nepilngadāgie notiesātie.</p>
Rc bas virziens	D. Aizsardzība pret ekspluatāciju, vardarbību un diskrimināciju				
	6. Diskriminācijas novēršana				
	6.5. Diskriminācijas pārcēliskā stāvokļa				
Politikas mērķis	Attīstīt nodarbinātību un veidot atbalsta sistēmas imēnmarzēm vai bez ienākumiem, lai radītu vecākiem iespējas iegūt pietiekamus līdzekļus bērnu vajadzību nodrošināšanai				
Pasākumi izvirzīt mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Faktiskā izpilde	

28.	Lai atklātu iespējamo problēmu būtību sociālās aizsardzības, izglītības nodarbinātības, veselības, mājokļa, kultūras, noziedzības u.c. politikas jomās un veiktu nepieciešamo pasākumus to novēršanai, izvērtēt stenoto politiku efektivitāti; jānepieciešams pilnveidot tiesisko regulējumu būvniecības nabadzības	2010.gada 2.ceturksnis 2011. gada 1.ceturksnis	LM (VBTAI) LM, IZM, VM, EM, KM, IEM, FM, SM, TM, RAPLM	Analīze par būvniecības ieviešanas rezultātiem 2009.gadā (www.bti.gov.lv). Ziņojums par būvniecības un sociālo atstumtību. Sagatavoti normatīvo aktu projekti.	Sagatavota situācijas būvniecības aizsardzības jomā 2011. gada analīze: http://www.bti.gov.lv/lat/zinas_par_iestadi/parskati_un_atskaites/?doc=2884&page=0 . Analīze par būvniecības ieviešanas rezultātiem iekavā ar šo dokumentos: Valsts būvniecības aizsardzības inspekcijas publiskais pārskats, Būvniecības un pusaudžu uzticības tīrums 116111 atskaite, Valsts būvniecības aizsardzības inspekcijas atskaite par darba plāna izpildi: http://www.bti.gov.lv/lat/zinas_par_iestadi/parskati_un_atskaites/ . Sagatavots Informatīvais ziņojums par būvniecības stāvokli Latvijā 2010.gadā (http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3883). Pārskatietverta atsevišķā sadaļā „Nabadzība un sociālā atstumtība”. Nabadzības un ienākumu nevienlīdzības mazināšanai Latvijā stenot pasākumus, kas veicina iedzīvotāju ienākumu palielināšanos aktīvi iesaistoties darba tirgū, stenot nodokļu politikas pasākumus, kas ar veicot izmaiņas sociālās drošības sistēmā. Škot ar 2013.gadu stenoti vairāki pasākumi, kas vērsti uz īmeņu un personu ar funkcionāliem traucējumiem tiešo finansiālo atbalstu, kas ar atbalstu pakalpojumu veid (pakalpojumu pieejamība un jauni pakalpojumi). Proti, no 2013.gada 1.janvāra:
-----	---	---	---	---	---

	<p>un sociālais atstums bērniem un jauniešiem.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • Palielināts finansiālais atbalsts vecākiem par bērnu kopšanu līdz 1,5 gada vecumam (nestrādājoties vecākiem dubultotais bērnu kopšanas pabalsts no 50 līdz 100 latiem (142.29 eiro) par bērnu kopšanu līdz 1 gada vecumam, kā arī palielināts minimālais vecāku pabalsts no 63 līdz 100 latiem (142.29 eiro) mēnesī, gan strādājoties, gan nestrādājoties vecākiem no 30 līdz 100 latiem (142.29 eiro) palielināts bērnu kopšanas pabalsts par bērnu kopšanu no 1 līdz 1,5 gadu vecumam, palielināta piemaksa par diviem vai vairākiem vienlaicīgi dzimst bērniem vecumā līdz 1,5 gadam, divkāršoti maternitātes, paternitātes un vecāku pabalsta izmaksu griesti u.c. pasākumi). • Dubultotais obligātais sociālais apdrošināšanas iemaksas gan par vecākiem, kuri kopj bērnu līdz pusotra gada vecumam un saņem bērnu kopšanas pabalstu, gan par vecākiem, kuri kopj bērnu līdz gada vecumam un saņem vecāku pabalstu. Tas nozīmē, ka palielinātas sociālais apdrošināšanas iemaksas valsts pensiju apdrošināšanai, apdrošināšanai pret bezdarbu un invaliditātes apdrošināšanai. • Bezdarbnieka pabalsta saņemšanas ilgums vairs nav atkarīgs no cilvēka apdrošināšanas stāža un ir 9 mēneši. • Bērniem no 5 līdz 18 gadiem ar invaliditāti un pieaugušiem ar I, II grupas invaliditāti pieejami asistenta pakalpojumi pašvaldības līdz 40 stundām nedēļā, tādējādi veicinot dažādu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti, vienlaicīgi
--	--	--	--	--

				<p>sekm jot to iek aušanas sabiedrība .</p> <ul style="list-style-type: none"> • No 2013.gada 1.septembra tiek ieviests valsts atbalsts pašvaldību pirmsskolas izglītības iestāžu rindu likvidāšanai. Atbalstu līdz Ls 100 (142.29 eiro) mēnesī ir privātam pakalpojuma sniedzējam par bērniem no pusotra gada vecuma līdz obligātajai bērnu sagatavošanas pamatizglītības ieguves uzskāšanai, kuri ir uzņemti rindā un nesāņem pakalpojumu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē. Minētais pasākums veicams darba un atpūtas dienās dzīvesveiksmīgākās saskaņošanu, uzlabojot bērnu ar bērniem materiālo situāciju. • Piešķirts valsts un pašvaldību finansējums, lai nodrošinātu mēcēbu līdzekļu pieejamību skolās, kas tirdzniecības tiskim mazina vecāku izdevumus mēcēbu līdzekļu iegādei un dod iespēju novirzīt šos līdzekļus imēnībē tiskim izdevumu segšanai. • No 2013.gada 1.janvāra brīvdienas skolās tiek nodrošinātas ar 2.klašu skolniekiem. Līdz šim brīvdienas sāma visi 1.klašu skolnieki. • Tiek piemērots nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojums daudzdzīvokļu ēkām (trīs un vairāk bērni vecumā līdz 18 gadiem). <p>Papildus jāmin, ka ar 2013.gada 1.jūliju palielināts iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojums par apgādājamām personām (80 latu jeb 113.83 eiro) un 2013.gada septembra indeksācijas pensijas tiem vecuma pensiju, invaliditātes pensiju, izdienas pensiju un apgādnieka zaudējuma pensiju sāmajiem, kuriem</p>
--	--	--	--	--

				<p>pensijas pieširtas līdz 2013.gada 31.augustam, un to apmērs nepārsniedz 200 latu (284.57 eiro), savukārt politiski represētajiem cilvēkiem indeksē visas pensijas, neņemot vērā to apmēru. Septembra indeksētas arī atlīdzības par darbspēju zaudējumu un atlīdzības par apģūneca zaudējumu, kas pieširtas saistībā ar nelaimes gadījumu darbā vai konstatēto arodslimību, ja šo atlīdzību apmērs nepārsniedz 200 latu (284.57 eiro).</p> <p>Saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu, sākot ar 2014.gadu tiek atjaunoti sociālo iemaksu griesti (32 600 latu gadā jeb 46 400 eiro). Šodien griesti Latvijā pastāv jau pirms ekonomiskās krīzes un paredzēja, ka personām, kuru ienākumi pārsniedz noteiktu ienākumu līmeni, vairs nav jāmaksā sociālais iemaksas, lai nodrošinātu stabilitāti, ilgtermiņa sociālo apdrošināšanu sistēmā valstī, vienlaikus stimulējot uzkrājumu veidošanos privātajos pensiju fondos.</p> <p>Tāpat likumdošana paredz arī visu pensiju indeksāciju ar patērētāja cenu indeksu – kas ietekmē ienākumu pieaugumu tādēļ iedzīvotāju grupām kā vecuma pensionāri, personas ar invaliditāti, kuras saņem pensiju, bērni, kuri ir zaudējuši vienu vai abus apģūnecus, kā arī personas, kuras saņem atlīdzību saistībā ar nelaimes gadījumu darbā vai konstatēto arodslimību.</p> <p>Plānojot 2014.gada budžetu, Latvijas valdība kā vienu no budžeta prioritātiem ir noteikusi ienākumu nevienlīdzības mazināšanu, apzinoties to, ietekmi uz nabadzības situāciju. Attiecīgi budžeta prioritātes un jaunos pasākumus precīzi apstiprināt tiem kritērijiem (vērtējot, kā tiks ietekmēta iedzīvotāju finansiālā situācija, ņemot vērā iedzīvotāju zemos ienākumus, kas ir viens no galvenajiem nabadzības iemesliem)</p>
--	--	--	--	--

				<p>izvērtējuma nabadzības, sociālās atstumtības un nevienlīdzības mazināšanas priekšlikumu izstrādes darba grupa, ko vada labklājības ministre.</p> <p>2012. gadā un pērkata sniegšanas laikā valsts un pašvaldību muzejos stenotas paredzētās atlaides un priekšrocības:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezmaksas apmeklējums pirmsskolas vecuma bērniem; • bezmaksas muzeju apmeklējums internātskolu audzēkņiem un ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās esošajiem bērniem, tiesības apmeklēt muzejus bez maksas personām, kuras ir 1. vai 2. grupas invalīdi (gan bērniem, gan pieaugušiem), kā arī viņu pavadošajai personai; • iespēja iegādāties īmenes bieti saskaņā ar muzeja cenrīdi, kas paredz ievērojamu apmeklējuma maksas samazinājumu īmenim ar bērniem un daudz bērniem. Skolām no daudz bērniem, apmeklējot muzeju, pienkas visi skolniekiem paredzētās maksas atvieglojumi, kādi ir katrā konkrētā muzejā, vai, ja skolās ir arī pašmācībspēki – visi maksas atvieglojumi, kas pienkas personām ar pašmācībspēki saskaņā ar muzeja cenrīdi; • muzeji skolām sniedz pakalpojumus, kas saistīti ar muzeju apmeklējumu mācību procesa ietvaros un līdz ar to – maksas atvieglojumus, saskaņā ar muzeju cenrīdi. <p>Laika periodā no 2009. līdz 2012. gadam bezmaksas apmeklējumi akreditētajos muzejos ir pārsnieguši 40% no</p>
--	--	--	--	--

				<p>kop j muzeju apmekl jumu skaita.</p> <p>Pl na pas kums muzeju jom tiek stenots un korekcijas taj nav nepieciešamas.</p> <p>2014.gad j s k stenot Nacion l s identit tes, pilsonisk s sabiedr bas un integr cijas politikas pamatnost d u 2012.-2018.gadam R c bas virziena „Pilsonisk sabiedr ba un integr cija” 1.3.m r a „Veicin t soci li atstumto grupu iek aušanas sabiedr b un nov rst diskrimin ciju” 1.3.1. uzdevuma: „Iek aut sabiedr b personas, kuras ir atstumtas nabadz bas un eogr fisk s noš irt bas d ” 1.3.1.1.pas kumu: „Atbalst t NVO, bibliot ku un kult ras/tautas namu k soci l atbalsta centru sadarb bu un nodrošin t pieeju kult ras pas kumiem, paši maznodrošin tajiem (piem ram, kult ras passes, interneta pieejam bas bezmaksas punkti bibliot k s), cilv kiem ar redzes trauc jumiem”.</p> <p>Nepieciešams atbalst t pirmsskolas vecuma b rnu un jauno ime u integr šanu bibliot ku pakalpojumu izmantošan , paredzot finans jumu projektam „Gr matu starts”. Š projekta laik maznodrošin t s un tr c g s imenes ar b rniem vecum no 3 l dz 6 gadiem sa ems uzaicin jumus uz pirmo tikšanos ar bibliot ku.</p> <p>Ar Ministru kabineta 2009.gada 3.septembra r kojumu Nr.605 tika apstiprin ta “B rnu noziedz bas nov ršanas un b rnu aizsardz bas pret noziedz gu nodar jumu programma 2009.-2011.gadam” (turpm k - Programma), kuras darb bas termi š</p>
--	--	--	--	---

					<p>beidz s 2011.gada 31.decembr . Iekšlietu ministrijai sagatavojot un iesniedzot Ministru kabinet informat vo zi ojumu "Par "B rnu noziedz bas nov ršanas un b rnu aizsardz bas pret noziedz gu nodar jumu programmas 2009.-2011.gadam" izpildi", tika secin ts, ka stenojot pl notu b rnu noziedz bas nov ršanas un b rnu aizsardz bas pret noziedz gu nodar jumu valsts politiku, kopum ir sasniegti stabili rezult ti ar pozit vi v rt jamu situ cijas r d t ju dinamiku un kopum nodrošin ta Programm defin to m r u sasniegšana. Lai turpin tu valsts intervenci šaj politikas jom un, emot v r š jaut juma aktualit ti, Iekšlietu ministrija sadarb b ar cit m atbild gaj m instit cij m, izstr d ja "B rnu noziedz bas nov ršanas un b rnu aizsardz bas pret noziedz gu nodar jumu pamatnost d u 2013.-2019.gadam" projektu un ar Ministru kabineta 2013.gada 21.augusta r kojumu Nr.392 tika atbalst tas "B rnu noziedz bas nov ršanas un b rnu aizsardz bas pret noziedz gu nodar jumu pamatnost dnes 2013.-2019.gadam".</p>
29.	Lai veicin tu vienotu principu ieviešanu soci laj darb ar b rniem, aktualiz t soci l darba procesa nov rt juma metodiku.	2010.gada 4.ceturksnis	LM	<p>Aktualiz ti metodiskie ieteikumi „Soci l darba procesa nov rt juma metodika darb ar soci lo gad jumu”.</p>	<p>ESF projekta „Soci lo pakalpojumu kvalit tes uzlabošana Kuld gas novad ” ietvaros 2011.gad izstr d ta rokasgr mata „Metodes un pieejas soci l darba jom ”; rokasgr mata ir profesion lu soci lo darbinieku veidota, p c Kuld g realiz tiem semin ru cikliem. Ikviena teorija, pieeja un metode ir aprob ta praks ar sada as autoriem un ir attiecin ma k „labas prakses” pieejas soci laj darb . Ikvienas t mas pamat ir: teorija un prakse, kura veidota balsoties uz profesion l soci l darbinieka kompetenc m, profesion l m robež m un profesion lo izaugsmi. Rokasgr mata ir dom ta soci liem darbiniekiem, kuri ikdien str d ar soci lo gad jumu vad šanu, psihosoci lo</p>

				<p>konsultāšanu, krāžu intervenci, korekciju un/vai sociālo rehabilitāciju: http://www.sif.lv/nodevumi/nodevumi/3167/rokasgramata.pdf.</p> <p>2012.gadā veikts Pētījums „Sākotnējās ietekmes (Ex-ante) novērtējums par iecerētajām strukturālajām reformām profesionālajā sociālajā darbā politikas jomā”; tā ietvaros veikts sociālā dienestu darbības novērtējums dažāda lieluma Latvijas novados un pilsētās, lai konstatētu tajos esošo situāciju sociālajā darbā veikšanas jomā, identificētu šķēršļus un problēmas, kas dienestiem traucē veikt mērķtiecīgu un kvalitatīvu sociālā darbu ar klientu. Pētījuma rezultātā izstrādātas rekomendācijas turpmākai darbībai institucionālās struktūras (t.sk. kompetenču un atbildības sadalījuma) un sociālā darba jomu regulējošo normatīvo aktu pilnveidošanai un darbības efektivizāšanai, rekomendācijas par nepieciešamajām izmaiņām finanšu plāsmas organizācijā, sociālā pakalpojumu un sociālās palīdzības nozarē, izglītības nozarē, pašvaldību un reģionālajiem līmeņiem, http://www.lm.gov.lv/text/2399.</p> <p>LM 2013.gadā izstrādātas vadlīnijas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām, sociālajiem dienestiem pakalpojuma atbilstības un kvalitātes novērtēšanai, kas jāņem vērā pašvaldību sociālajiem dienestiem, veicot sava darba pašnovērtējumu, kā arī LM kā sociālā pakalpojumu kvalitāti uzraugošajai institūcijai.</p>
--	--	--	--	---

Labklājības ministre

I.Viēle

06.01.2014. 8:50

51619

Lauris Neikens

Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākais eksperts
tālrunis: 67021590; fakss: 67276445, Lauris.Neikens@lm.gov.lv